

Het Nieuwe Testament, dat is Het Nieuwe Verbont onses Heeren Jesu Christi

<https://hdl.handle.net/1874/258563>

004 / 060

004
060

H E T
NIEVVVE TESTA-
M E N T,

Dat is:
het Nieuwe verbont onses heeren Jesu Christi:
in Neder-duyts ende Malays / na der
Griekischer waerheyt overgeset.

I A N G
TESTAMENTVM BAHARV.

Arti-n'ja:
Iang d'jand'ji baharu dari Tuhan-ku Jesu Christi: bersalin
kapada bassa Hulanda daan bassa Malaju, seperti jang
Adillan bassa Gregu.

G M JANSEN.

Gedruckte t' Enckhuyfen / by Jan Jacobsz Palensteyn / opt
Supd-eynde inde druckery / 1629.

Ber-pra-tsiap ka Nagri Enkhufen, pada Iuhan Iacub, Menaun ka
udjung salatan, dalam kedey bar-pra. 1629.

THE
MEEVVE TESTA

...
...
...

TESTAMEN
M. BAHAN

...
...
...

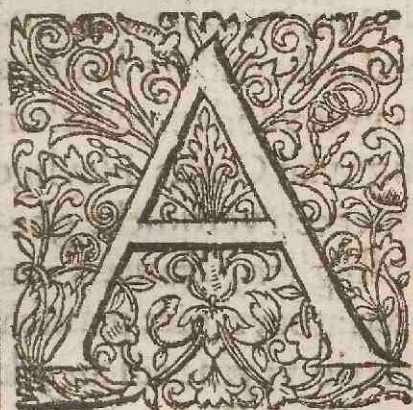

...
...
...

AENDE ERNTVROOME ACHT-
bare wel wijse voorsichtighe, seer wijt-beroemde
Heeren,

De Heeren Bevvinthebberē vande Generale Oost-
Indische Compangie, residerende in Hollandt ende
Zeelandt.

Mijne Heeren,

W
Also de E. achtbare Heeren Bevvint-
hebberē ter Camere van Amsteldam reside-
rende, by hare E. A. missive, in date dē^{en}. Sep-
tember lestleden, goet vonden, ick mijn al-
daer soude willen veruoeghen, omme neffens
den E. Heere Generael, Pieter de Carpentier,
te resumeren het Euangelium Matthei, over-
gheset door den E. Ian van Hasel, eertijds
ghewoont hebbende binnen Sangora op de custe van Patani,
alwaer d'oprechte Malayse tale wert gheoeffent: die 't selfde
Exemplaar aen handen vanden gemelte Heere Generael hadde ghe-
stelt, teneynde door den druck (:ten dienste van Godes Kercke in
de Landen van Oost-Indi-en:) gemeen gemaect mochte werden.
Het welcke by my ernstelijcken overwoghen zijnde, ende ghelet
hebbende op de ghewenschte vruchten, die ter eeren Godes hier uyt
te verwachten stonden: heeft my goet ghedacht (volghens hare E.
A. begheerten) my derwaerts te veruoeghen; mede nemende een
Translaet van't voornoemde Euangelium, by my al in den Iare 1612.
overgeset, na de gaven my vanden goedertierne Godt uyt genaden me-
de ghedeylt ende geschoncken, het vvelcke doen mael in zijnen voort-

* ij

ganck

ganck vvierde ghestuytet, vermidts ter kennisse eeniger perfoonen vvas ghecomen, diemen vvijs maecte dat het selvighe al te Hoofs Malays vvas: Waer mede het geheele vverck ende mijnen yver (:tot oversettin- ghe van d'ander Euangelisten, als anders ten dienste Godes:) achter ghehouden vviert; ter tijdt toe, ick het selfde aen handen vanden voor- ghemelten Heere Generael: hebbe ghelevert, omme teghens van Ha- lels translaet overgheleyt ende gheresumeert te vverden, ende eyntlijc- ken te beramen, vvelcke bequaemst soude gheacht vverden, inden druck te brenghen: doch vvierde goet ghevonden, met het mijne voort te varen, sonder prejuditie van het vverck, by den voornoemden van Hasel, met groote neersticheyt ende yver overgheset, ende in goet op- recht Malays ghestelt, hem alleenlijcken onbreckende het leesen ende schrijven vande Malayse boecken, daer door den stijl van hare reden- cavelinghe, beret ende volcomender can uytghedruckt ende te kennen ghegheven vverden. Siende dan den ernstighen yver vanden gemelten Heere Generael de Carpentier, tot voortplantinge van Godes Heylige vvoort, ende my selven vindende ontstecken met een verquickt ghe- moet, t'vvelck mijnen Geest ten Hemel dede opstijghen, immers om dat ick sach, dat mijnen (tot noch toe) verdachten arbeyt, niet gantsch vruchteloos soude comen te vervallen: Soo heeft de vrymoedicheydt sich in my verftoutet, dese mijne geringhe gaven (:van Gode ontfan- ghen:) inden schoot van V.E.A. uyt te storten, ende ghedienstelijcken toe te eygenen, onder vviens vware bescherminghe ende hanthavin- ghe, t selvighe ten dienste vande Gereformeerde Gemeente in Ori- enten, aenghelecht sal cunnen werden: my selven versekerende, dat desen mijnen yverigen arbeyt, V.E.A. aenghenaem ende behaech- lijck sal zijn: dewijle voor lange Iaren in meeninghe gheweest zy (:ten dienste Godes:) het selfde V.E.A. als Mombaers vande Indi- aensche ghemeente eerbiedelijcken op te offeren: dan t schijnt doen ter tijdt in mijne opinie (:by andere van meerder aensien zijn- de:) misleyt te wesen, verhoopende echter (:met Godes hulpe:) van tijdt tot tijdt, wijders inde oversettinghe van d'andere Euange- listen, Handelinghe der Apostelen, en de Sendt-brieven: toe te tre- den,

den ende eyntlijcken een geheel werck by den anderen te brengen: ten dienste van Godes Kercke, ende tot rust en troost vande arme verblinde menschen: dewelcke desen onsen arbeyt, in Batavia, Banda, Amboina, Moluko, de custe van Patani, neffens andere voorvallende plaetsen, vruchtlijcken voorgedragen sullen cunnen werden, tot voortplantinghe van onse Alghemeyne Christelijcke Religie. Bidde den Almachtigen Barmhertighen Godt, Vader onses Heeren Iesu Christi, dese handelinghe ghenadelijcken te willen seghenen ende vermenichvuldigen, ter zalicheyt van vele arme eenvoudighe zielen, die metter tijdt gerustelijcken inde schoot der Kercke, onder V.E.A. bescherminghe ghebracht sullen werden: hoopende dat V.E.A. ghelieven sullen dese mijne gaven, soo ghedienstelijcken te ontfanghen, als de selve van my voorghedraghen ende opgheoffert werden, met smeeckinghe ende aendachtighe ghebeden tot Godt, dat hem ghelieve V.E.A. wijtberoemde handelinghe, met zijnen milt-rijcken zeeghen, meer ende meer, uyt te breyden ende vermenichvuldighen, tot welstant deser Landen, ende tot afbreuck van onsen Alghemeynen Erf-vyaandt: Amen.

**V.E. Erntyroome Achtbare wijze voorsichtige
seer discreete Heeren: dienstwillighe**

Albert Cornelisz Ruyl.

Tot den Christelijcken Leeser,

Bemide Leeser/ alsoo ick uwe E. aendacht tot
waerschouwinge/ in mijnen Spiegel vande Ma-
lapse tale/ inden Jare 1612. uytghegheben/ ver-
maent hebbe / scherpelijcken regart te nemen/
op de woorden *mū* ende *kū*, ofte dierghelijcke met
den selfden klanck uytghedrukt/ omme volcomentlijcken
met de beste eygenschap uytghesproocken ende ghepronun-
cieert te werden/ gemerct de Malapen/ in hare letter-cunst/
niet meer als dzye Vocalen zyn hebbende: namentlijcken: a.
i. u. / ende dewijle den u. een ditsonghe: o. u. is / ghelijck de
hoochduytsen ghemeenlijcken ghebruycken / soo heeft my
goet ghedacht tot dit reghenwoordighe werck eenen
specialen letter: *ū*: daer toe te doen gieten/ die ick niet be-
quamer/ als met een cleene o. boven den u: hebben kunnen
practiseeren/ omme in de noodichste woorden tot volcomen
uytspraecke vanden sin ghebruyckt te werden: biddende
vrentlijcken/ met aendacht daer op te willen letten/ ten eynde
den lust-hebbende Leeser/ niet voorzichtigheyt/ tot goe-
de kennisse ende wetenschap mochte gheraecken: ende desen
mijnen arbeyt/ vruchtelicken ten dienste van Godes kercke/
aenghelept ende ghevoordert mach worden/ hoopende met
de hulpe Godes/ dat het selve werck uwe E. aenghenaem
sal zyn/ wiens goet ende oprecht oordeel / ick my gaerne
onderwerpe/ bereypt zijnde / mijn fauten ghedienstelijcken
te beteren: soo haest ick daer van met reden onderricht
sal wesen.

Vaert wel.

Letter Faulten inde Malayse Druck te vinden by Folien, en versen.

Inden Tijtel: bersalim, leest bersalin. Fol. 10. verso 10. haik: leest: baik, Fol. 12. verso 1. wuran: leest utan, Fol. 13. verso 8. dūnja: leest dūnja, Fol. 17. verso 9. mafakat leest, mafa-at, Fol. 37. verso 12. amate, leest amete, idem verso 17. Sombottan, leest lombottan, Fol. 38. verso 21. mū ritnja, leest mūrितnja, Fol. 43. verso 14. makkū djernja, leest mak'ūdjernja, Fol. 55. verso 10. mū ka: leest mūka, Fol. 58. verso 27: kanalkau, leest kanalkan, Fol. 61. verso 18: nja akū, leest njawakū, Fol. 62, verso 19: pūna, leest pūn, Fol. 63. verso 27: manjadi, leest menjadi, Fol. 66. verso 39. dalan, leest dalam, Fol. 84: verso 1: duan, leest daan, Fol. 99: verso 27: egar, leest agar, Fol. 100: verso 4: rendakau, leest rendakan, Fol. 113: verso 13: akau, leest aku. Fol. 121: verso 26: berhangkit, leest berbangkit, Fol. 122: verso 30: daang, leest daan, Fol. 129: verso 24: k win, leest kawin, Fol. 137: verso 31: kappa, leest bappa, Fol. 158: verso 29: bua, leest boa, Fol. 168: verso 9: petak, leest perak, Fol. 176: verso 58: banda, leest badan, Fol. 179: verso 6: tuakū, leest tuankū.

Noota, int voorhoofst vant geloove staet, Fol. 11: menjanja, leest menjannji.

Pfalm Apochrif, op de wijze vanden 3. Pfalm.

HETHEVANGELIUM

Beschreven door

MATTHEVM

Dat eerste Capittel.

1. De tijdtlijcke gheboorte Iesu Christi, 20. Ontfangen vanden Heyligen Geest, 21. Geboren uyt de Maget Marie, welckē van Ioseph ondertrout was, 23. Iesus Salichmaecker, genaemt Emanuel.

I. **E**t Boeck des geslaches Iesu Christi/ des soons Davids/ des soons Abrahams.

2 Abraham genereerde Isaac. Isaac genereerde Jacob. Jacob genereerde Judā/ ende zijne broeders.

3 Judas genereerde Pharas en Zara uyt Thamar. Pharas genereerde Esrom. Esrom genereerde Aram.

4 Aram genereerde Aminadab. Aminadab genereerde Naasson. Naasson genereerde Salmon.

5 Salmon genereerde Booz uyt Rachab. Booz genereerde Obed uyt Ruth. Obed genereerde Jesse.

A

6 Jesse

EVANGELIUMVLKADVS

bersuratnja kapada.

MATTHEVM.

Iang bagy Berwula.

1. Tathala Iesu Christi jadi her anak, 20. Menjadi dari pada Roah ulkadus, 21. Beranakhi dari anak dara Mariam, jang bulom putus kawin dang-an Ioseph, 23 Iesus Salamani, bernamena Emanuel.

I. **D**ang kitab dari asal Iesu Christi, anak Davud, daan anak Ibrahim.

2 Dari Ibrahim menjadi Isaak. dari Isaak menjadi Iakub. dari Iakub menjadi Iudam, daan adeyn'ja.

3 Dari Iudas menjadi Pharas daan Zara dari Thamar. dari Pharas menjadi Esrom. dari Esrom menjadi Aram.

4 Dari Aram menjadi Aminadab. dari Aminadab menjadi Naasson. dari Naasson menjadi Salmon.

5 Dari Salmon menjadi Booz dari Rachab. dari Booz menjadi Obed dari Ruth. dari Obed menjadi Iesse.

A

6 Dari

6 Jesse genereerde David
de Coninc / David de Coninc
genereerde Salomon / uyt de
Wijbe die Dype was.

7 Salomon genereerde Roboam.
Roboam genereerde Abia.
Abia genereerde Asa.

8 Asa genereerde Josaphat.
Josaphat genereerde Joram.
Joram genereerde Oziam.

9 Ozias genereerde Joathā.
Joathan genereerde Achaz.
Achaz genereerde Ezechiam.

10 Ezechias genereerde Manasse.
Manasse genereerde Ammon.
Ammon genereerde Josiam.

11 Josias genereerde Iechoniam
en zijne broeders inde
Babilonischer oberboeringe.

12 En na de Babilonischer
oberboeringe / Iechonias
genereerde Salathiel.
Salathiel genereerde Zorobabel.

13 Zorobabel genereerde Abiud.
Abiud genereerde Eliakim.
Eliakim genereerde Azor.

14 Azor genereerde Zadok.
Zadok genereerde Achim.
Achim genereerde Eliud.

15 Eliud genereerde Eliazar.
Eliazar genereerde
Matthan.

6 Dari Jesse menjadi Raidja
Davud. dari Raidja Davud men-
jadi Soliman, dari pada param-
puan jang urië ampunja.

7 Dari Soliman menjadi Ro-
boam. dari Roboam menjadi
Abia. dari Abia menjadi Asa.

8 Dari Asa menjadi Iusaphat.
dari Iusaphat menjadi Iuram.
dari Iuram menjadi Oziam.

9 Dari Ozias menjadi Iua-
than. dari Iuathan menjadi A-
chaz. dari Achaz mejadi Etekiā.

10 Dari Ezekias menjadi Ma-
nasse. dari Manasse menjadi
Ammon. dari Ammon menjadi
Iusiam.

11 Dari Iosias menjadi Iecho-
niam daan sudara n'ja. ratkala
terhenternja ka nagri Babilonia.

12 Makka komudiën dari hen-
terran ka Babilonia, dari Iecho-
nias menjadi Salathiel. dari Sala-
thiel menjadi Zorobabel.

13 Dari Zorobabel menjadi
Abiud. dari Abiud mejadi Elia-
kim. dari Eliakim menjadi Azor.

14 Dari Azor menjadi Zadok.
dari Zadok menjadi Achim. dari
Achim menjadi Eliud.

15 Dari Eliud menjadi Eliazar.
dari Eliazar menjadi Matthan.
dari

Matthan genereerde Jacob.

16 Jacob genereerde Joseph den man Marie/wt welcker is geboren de Jesus/die daer genaemt wert Christus.

17 Alle de geslachten van Abraham tot David zijn veerthien geslachten/en van David tot de Sabilonische overvoeringe zijn veerthien geslachten/en vande Sabilonische overvoeringe tot Christum/veerthien geslachten.

18 Ende het ginck met der geboorte Jesu Christi aldus toe/als Maria zijn Moeder met Joseph ondertrout was/eer sy te samen quamē/ wert sy bevondē bevrucht upt den hepligen Geest.

19 Ende Joseph haer man dewyle hy rechtveerdich was/en begheerde se niet te schande te maken/ soo wilde hysse heymelijck verlaten.

20 Ende als hy dat indē sin hadde/siet/so verscheen hem den Engel des heeren inden droom/leggende: Joseph ghy sone Davids/breest niet mariam voor uwe wijf te nemē/wāt dat in haer gegeneert

A ij

is/

dari Matthan menjadi Iakub.

16 Dari Iakub menjadi Iusuf suwami mariam, dari sjapa menjadi ber-anak Iesus, jang jadi bernamma Christus.

17 Segala pupu dari Ibrahim sampey ka Davud jadi ampatblas pupu, daan dari Davud sampey ka henterran ka nagri Babilonia jadi ampatblas pupu, daan dari henterran ka-nagri Babilonia sampey Christus, ija ampatblas pupu.

18 Makka bagitu jadin'ja tatkalla menjadi ber-anaki Iesu Christi, tatkalla ibun'ja Mariam bertogokā kawin dang-an Iusuf, sedang bulom ber-tidor sammasamma, makka dian'ja berbon-ting dari pada ruah ulkadus.

19 Makka suamin'ja Iusuf, karna sebab dia menjadi adil, daā tiadan'ja hendak memmerin'ja maluhan, hendak tingalkan di-anja berbifik-bifik.

20 Makka tatkala dia berhendak itu, liatla malaikat Allah meng-hadapn'ja dalam mimpi, makka oud'jern'ja Iusuf anak Davud, d'jang-an angkou takut meng-ambil Mariam akan estri-mu, karna jang menjadi kadalam

A ij

dian'ja

is/ dat is uyt den heylighen
Geest.

21 Ende sy sal eenen Soone
baren/ en̄ ghy sult zynē naem
heten Iesus/ wane hy sal zyn
volc behouden van hare son-
den.

22 Ende dit is alles geschiet
op dat verbult worde dat vā
de heere gesproockē is/ dooz
den Propheet/ die daer seyt:

23 Siet een Maget sal be-
vrucht worden/ ende sal een
Soone baren/ ende ghy sult
zynen naem heten Emanuel/
dat is te segghen God met
ons.

24 Ioseph dan ontweert van
zynē slape/ dede gelijc hem de
Engel des heere bevolē had-
de/ en̄ nam zyn wijf met hem.

25 En̄ en bekende se niet/ tot
dat sy hare eerste gebozen sone
gebaert hadde: en̄ hiet synen
name Iesus.

Dat tweede Capittel.

1. Christus geboren, 1 Is aengebden vande
wijfē, 13 en̄ door de vermaninge des En-
gels gedragen in Egypten, om Herodes
wreetheyts wille, 16. dewelcke de cleyne
kinderkens doot, 19. van waer hy nae de
doot Herodes weder gebracht zijnde in
het Land Israels, woont in Nazareth.

1 Doe

dian'ja, jadi ija dari pada Rūah
ūlkadūs.

21 Makka diān'ja adala mem-
branak sanak laki-laki makka
angkou mem-meri-nja namma
Iesus: karna dia ada memerenta
akan ūmadn'ja dari dosan'ja.

22 Itūla men-jadi samūān'ja a-
gar berpūtūs sagala katta tūan-
kū, kapada jang nabbi, siapa ber-
kata-kan demiki en:

23 Liātla saūrāg anak-darah jadi
berbonting, makka dian'ja ada
beranak sa-anak laki-laki, makka
angkou memmerin'ja namma
Emanuel, artin'ja Allahu serta
segala kita.

24 Makka tellalū of ija berbang-
kit dari tidurn'ja, mēboat seperti
faturūn'ja malaikat tūankū, mak-
ka dia ambil akā bini kafertan'ja.

25 Makka pō tiāda bertidor sam-
ma-n'ja, selama būlom mēbranak
anakn'ja laki-laki pertama: daan
de beri-kan dia bernamma Iesus.

Jang bagi Kadua.

1. Christus jadi ber-anaki, 2 daan bersamba dari
ourang budiman, 13 makka de bentarn'ja kana-
gri Misri seperti katta malaikat karna nakal bari
Herodus, 16 jang memunoh segala anak ketisil, 19
dari mana di bentarn'ja kanagri Israil komo-
dien dari matri Herodus, makka berdudok ka
nagri Nazareth.

1 Tatkala

Doe nu Iesus gebozē was te Bethlehem in het Jodische lant ter tyt des Coninck herodis: liet daer quamen Wyse van Oosten tot Jerusalemi.

2 Seggēde: waer is de Coninck der Joden/ die gebozen is: want wy hebbē zyn sterre gesien int Oosten/ ende zyn ghecomen om hem aen te bidden.

3 De Coninck herodis dit gehoozt hebbende/ werf bevoert/ en geheel Jerusaleme met hem.

4 Ende hy versamelde alle de Overpriesters en Schriftgeleerde des volck/ en onderbrac hē vā hem/ waer Christus soude gebozē worden.

5 Sy leyden hem te Bethlehem int Joodsche Lant: want also is geschreben doorden Propheet.

6 En ghy Bethlehem int Joodsche Lant/ en zyt geen sijn de kleynste onder de vossen Juda: want uyt u sal de Keyserman voortcomen/ die mijn volck Israel regheeren sal.

Tatkala Iesus jadi ber-anaki ka Bethlehem di nagri Iahudi, kapada Waktu Raid'ja Herodus, liatla, urang budi-man datang dari timor ka Iru-salim.

2 Makka meng-utsiapn'ja: kamana Raid'ja Iahudi, jang jadi ber-anaki? karna kita meliat bintangn'ja ka timor, makka kita pun datang menjombakan dia.

3 Tella mending-er itu Raid'ja Herodus, bergrak hatin'ja, daan segala Iru-salim d'juga.

4 Makka dia berkampong segala Chali daan Chatib dari rajatn'ja, daan ber-tan'ja akan dian'ja kamana Kristus jadi ber-anaki.

5 Mak'udjernja: ka Bethlehem di nagri Iahudi karna demikiēn sebut surat Nabbi.

6 Kamu Bethlehem di nagri Iahudi, bukan angkou jadi jang ketsil de antara Mantri Iuda: karna dari mu ada mendatang pang-hulu pimpin, nang siapa ada berhokum akan rajatku Israel.

7 Doe riephē herodes de wijse hemelic/ ende ondersocht vā hen/ te wat tūde de sterre hen verschenen was.

8 Ende sautse na Bethlehem/ segghende: Gaet henen derwaerts/ ende ondersoect neerstelick vanden kindekē/ en als ghyt sult gebondē hebbe/ latet my weten/ op dat ic ooc come/ en dat ic aēbidde.

9 Ende sy den Coninc ghehoort hebbende/ zyn heenen gegaē: ende siet/ de sterre die sy int Oosten gesien hadden/ ginc vooz hen/ tot dat sy quā/ ende stont boven de plaetse daer het kindeken was.

10 Doe sy nu de sterre sagē/ verbzeuchde sy haer seer met groeter vzeuchden.

11 Ende in het hups comende/ bonden sy dat kindeken/ met Maria zyn moeder/ en nederballēde/ aenbadent: en hare schatten opgedaen hebbende/ offerden sy hem gaben: Gout/ Wiersock/ ende Mirrhe.

12 En van God vermaent inden droom/ dat sy niet soude weder keeren tot herode/ keerden

7 Makka Herodus berpangil ūrang būdiman berbifikbifik, daā prikxey dari deanja ka Waktu mana Meliät-n'ja bintang itu.

8 Makka menjuruhnja ka Bethlehem, daan meng-utsiap pegila ka sana, prikxeila berradjin dari pada anak itu: makka tatkala kamu berdatan'ja, beritau kapada aku, agar aku datang djuga, menjumban'ja.

9 Tatkalla dianja mending-er katta raid'ja, peginja: makka liatla, bintang jang de liatn'ja katimor, berd'jalan kaha-dapann'ja, sampey dia datang, katompat anak itu, makka berdiri di atas situ.

10 Tatkala dianja meliat akan bintang itu, makka bersukan'ja dang-an sukahan ter lala bassar.

11 Makka tella me-malokn'ja ka ruma, ber-dapatn'ja akan anak, daā Mariä ibun'ja: makka sedjutn'ja ka tana, men-jomban'ja: makka tella dianja buka artanja jang garib, di-per-sombanja anugrahaja: amas, kominjan, daan ukapan.

12 Makka ija farman Allah kadalam mimpinja djang-an dia kumbali kapada Herodus, makka koni-

keerden sy weder dooz eenen anderē wech na haer Lant.

13 Doe sy nu henen getogē warē/ liet/ de Engel des heeren verscheen Joseph in den droom/ seggende: staet op en neemt dat kindekē ende zyn moeder/ ende bliet in Egyptē/ ende blijft daer tot dat ict u segge: wāt het is vooz handen/ dat herodes dat kindeken soecken sal om te doodē.

14 Ende hy stont op/ ende nam dat kindeken ende zyn moeder inder nacht/ en weec henen in Egypten.

15 Ende was daer tot den doot herodis: op dat verbult worde/ dat vanden heere gesproken is dooz de Propheet/ seggēde: upt Egypten hebbe ick mynen Sone geroepen.

16 Doe nu herodus sach dat hy bedrogen was vande wijse/ wert hy seer rooznich: en zyn volc gesondē hebbende/ doode alle de kinders te Bethlehem/ en in alle hare palen/ van twee Jaren aen/ en daer onder/ na den tydē die hy vā de wijse vernomen hadde.

17 Doe wert verbult/ dat vā den

kombalin'ja d'jalan lain kapada nagri dia-nja.

13 Tatkala dianja suda pulang, liatla, makka malaikat tuanku datang kapada Iusuf dalam mimpi, makka kartanja: bang-onla daan ambil anak itu daan ibunja pigikanagri misri, daan tingalla kafana tella aku berkattamu: karna ija ampir wakru, tatkala Raid'ja Herodus mentfiari akan anak itu agar de bunohnja.

14 Makka dia berbangkit, daan meng-ambil akan anak daan ibunja kapada waktu malam, daa me-lalu ka nagri Misri.

15 Makka tingalnja kafana setelah matti Herodus: agar jadi putus jang katta tuanku dari pada Nabbi, siapa berkatta-kan: dari nagri misri adaku pangil anak-ku.

16 Tatkala Herodus meliat urang budiman berfemu aka dia, makka gularnja terlalu amat: daan tella dia men-juroh urangnja, memunuh-nja akan segala anak de Bethlehem, daan de ampir situ, jag ber-umor dua tahun daa kurag, seperti waktu jang berpriksey dia dari urag budima

17 Inila makka berputus, jang di

den heere gesproken is / doo den Propheet Jeremias: segghende.

18 In Rama is een stemme gehoozt / veel clagēs en weenens / ende huylens / Rachel beweende hare kinders / en heeft haer selven niet willen laten troosten / om dat sy niet en zyn.

19 Doe herodes nu gestorven was / liet de Engel des heeren verscheen Joseph in den droom in Egypten /

20 Seggēde: staet op / neemt het kindeken / ende zyn moeder / ende gaet henen int land Israels: want sy zyn gestorvē die des kindekēs ziele sochtē.

21 Ende Joseph opgestaen zynde / nam dat kindeken en zyn moeder / ende quam int Land Israels.

22 Maer doe hy hoorde dat Archelaus regeerde in Judea / in herodus zyns vaders plaetse / vreesde hy daer hē te gaen: maer van Gode vermaent indē droom / weec hy heenen inde deelen des Galileeschen Landts.

23 Ende daer gecomen zyn de /

di katta-kā tuankū, kapada Nabbi Ieremiam: jang meng-utfiap demikjēn.

18 Dalam Rama diding-er n'ja sawatū suara, amat tfin-ta ber-nang-is, daan men-jeluh, Rachel menang-is akan anak-n'ja, daan tiada hendak menjadi berrehat, sebab tiada n'ja barang gūna.

19 Tatkala mematti Herodus, liätla, Malaikat tuankū menghadap Iuluf dalam mimpi kanagri Misri.

20 Makka meng-utfiap n'ja: Bangkit-la, ambil anak itu, daan ibun'ja, makka pigila ka nagri Israïl: karna sūda matti siapa mentfiari n'jawa anak itu.

21 Settela Iuluf berbangkit, makka dia ambil anak daan ibunja, daan men-datang ka nagri Israïl.

22 Makka tella dia mending-er Archilaus berhokkum akā nagri Iudea, kapada tompat Bappanja Herodus, makka takotnja pigi kafana: Tetapi farman Allah kapada mimpinja, melalu dia kapada sabagi de nagri Galilea.

23 Makka tella dia datang kafana

de/ woonde inde stadt ghe-
naemt Nazareth: op dat ver-
vult werde/ dat door de Pro-
pheten gesproken is (name-
lyck) hy sal Nazareus gehe-
ten worden.

Dat derde Capittel.

1. Iohannes inde woestijne predickt, 3 ende
de toecomste des Heeren, 6 ende het volc
doopende, 7 straft de Phariseen, 11 ge-
tuycht van Iesu Christo, 12 den wel-
ken hy oock doopt.

1 **E**nde in dien dagē quam
Iohannes den Dooper/
predickende inde Woestijne
des Jootschen Landes.

2 Ende seggende: betert u
want het Coninckrycke der
hemelen is na by.

3 Want dese is daer den
Propheet Esaias van gespro-
ken heeft/ seggende: de stem-
me des genen die roept inde
Woestijne/ is bereypt de wech
des heeren/ maect zyne pa-
den recht.

4 Ende dese Iohannes had-
de zyn kleedinge van kemels
haren/ ende een lederen
gozdel om zyn lendenen: en
zyn spijse was hyincckhanen
B ende

fana, menaun-n'ja ka kouta jang
bernamma Nazareth agar jadi
berputus, jang de katakan sega-
la Nabbini [demikien bun'ji-
n'ja] dia jadi ber-namma Naza-
rani.

Iang bagi katiga

1. Iohannes berrewajat dalam utan, 3 jang datang-
an tuanku, 6 makka segala rajadi de berman-
din'ja 7 mengbokkin akan Pharisey, 11 beri
sakxi dari Iesum Christum, 13 jang demandin'ja
d'juga.

1 **M**akka kapada hari itu
datang Ioannus mandi-
han, berrewajat de-dalam utan
de nagri Iahudi.

2 Makka meng-ut'fiapn'ja: ber-
baiki badan-mu karna sultanu
forga ampir datang.

3 karna jang inila jadi fia-
pa di kattakan Nabbi Esaias,
demiki-en kattan'ja: suaran'ja
siapa berpangil di-dalam u-
tan, ija: mistait rajja tuan-
ku, berbetul akan d'jalan-
n'ja.

4 Makka Ioannus itu pin'ja
pakajan-n'ja dari buluh unta
dang-an ikat pingang-n'ja dari
kulit: Makka makannan-n'ja
jadi blalang daan ajer-madu
B utan

ende wilt honich.

5 Doe quamen tot hem/
Jerusalem/ en dat gantsche
Joodsche lant/ en het gant-
sche Lant ontrent de Jor-
daen.

6 Ende werden van hem
gedoopt inden Jordaen/ be-
kennende hare sonden.

7 Ende doe hy veele Pha-
riseen ende saduceen sach tot
zijnen Doop komen/ seyde
hy tot hen: ghy aderen ghe-
broetsel/ wie heeft u gewaer-
schout/ dat ghy sout vlie-
den vandē toecomendetoorn

8 Draecht dan vruchten
die der bekeeringe weerdich
is.

9 Ende en denct niet by u
selven te seggen: wy hebben
Abraham tot eenen Vader/
want ick segghe u/ dat Godt
machtich is ooc wyt dese stee-
nen/ kinderen Abrahams te
berwecken.

10 Ende nu is oock de bij-
le aen de Wortel der Gomen
gheleyt: daerom alle Goo-
men die gheen goede vrucht
en draecht/ sal afgehouden
en int vier geworpen wordē.

11 Ick

utan.

5 Inila makka segala Ir-
rusalim, datang kapada dia,
daan segala de nagri Iahudi,
daan segala de nagri ampir Ior-
daan.

6 Makka dean'ja jadi ber-man-
di dari dia kadalam Iordaan,
meng-aku-kan doosan'ja.

7 Tella dia meliät bain'ja
urang Farizey daan Saduzey
datang kapada mandi-n'ja,
makud'jern'ja: hey kamü a-
sal ular siapa beri-tau-mü, agar
kamü me-lalu dari pada gu-
sarran jang ampir datang.

8 Ber-henter pon boa adil
jang berguna akan balik ba-
dan.

9 Daan d'jang-an kamü befi-
kiratü berkatta: kita pun'ja I-
brahim akan bappa kami. kar-
na aku beri-taümü: Allah jadi
kauwassa ber-bang-kit d'juga
dari pada batu ini, kanak-kanak
Ibrahim.

10 Makka sakarang süda de
tarun'ja jang kapak de akar po-
hoon, karna itula segala pohoon
jang tiada ber-boa haik, jadi
ber-pongol daan ber-buang de
dalam api.

11 Aku

11 **Ic Doop u wel met wa-**
ter tot bekeeringhe: maer hy
die na mijn come/ is machti-
ger dan ick: wiens schoenen
ick niet weerdich ben te dra-
gen: die sal u met den hepli-
ghen Geest/ ende met vier
Doopen.

12 **De welcke zynen Wan**
in zyn handt heeft/ ende sal
zyn doorsch-bloer door supbe-
ren: ende zyn Tarwe in zyn
Schuyt versamelen / ende
het Caf met onuytblussche-
lycken viere verbranden.

13 **Doe quam daer Je-**
sus van Galilea tot der
Jordaeen tot Johannem/ om
van hem gedoopt te wer-
den.

14 **Ende Joannes wepger-**
de hem seere/ segghende: ick
hebbe noot van u ghedoopt
te werden/ ende comt ghy
tot my?

15 **Ende Jesus antwooz-**
dende/ seyde tot hem: latet nu
wesen/ want aldus betaemt
het ons alle gerechticheyt te
volbrengen/ doe liet hy hem
gheworden.

16 **En doe Jesus gedoopt was**
 Bij quam

11 **Aku ber-mandimü dang-**
an ajer akan berbalik badan:
tetapi siapa datang komodien
dari aku jadi lebeh kauwassa da-
ri beita : siapa pun'ja kaustiä-
daku dapat pakey: ija dia ada
ber-mandi-mü dang-an Rüh-ül-
kadus, daan api.

12 **Siapa pegang-kan ni-**
run'ja, daan berhendak tsiutsi
tompat tampin'ja : daan ber-
kampong gendomn'ja de dalam
gedong, makka jang sekam
de bakarn'ja dang-an api jang
tiada ter padam.

13 **Tella itu makka Iesum**
datang dari Galilea ka Iorda-
an kapada Ioannem, agar di-
a menjadi bermandi dari di-
a.

14 **Makka Ioannes di-tahan-**
n'ja amat, daan meng-utsiap: ka-
mi ber-guna men-jadi mandi da-
ri pada mü, daan datang kamü
kapada kami?

15 **Makka Iesus meng-üd'jer**
daan mang-utsiap n'ja: bearla sa-
karäg: karna demiki-en berguna
kita berputus akan segala pakar
d'jaän adil, settela itu makka dia
ber-dieem. (mandi,

16 **makka tatkala Iesus jadi ber-**

Bij menai-

quam hy terstont op vanden water: ende liet de hemelen werden hem geopent / ende sach den Geest Gods neder dalen gelijk een Duybe / ende op hem komen.

17 Ende liet eē stemme uyt de hemelen / seggende: dese is mijn wel liebe Soone / in den welcken ick mijn welbehagen genomen hebbe.

Dat vierde Capittel.

2. Iesus ghevast hebbende, 3 wort versocht vanden Satan, 11 eñ gediend vande Engelen, 12 daer naer wijckende van Galilea, woont hy te Capernaum, 17 begint te predicken, 18 roepende Petrum ende Andream, 21 Iacobum ende Ioannem, 23 gaet het Lant van Galilea omme, vercondigende het Euangelium, ende heelende alle krancken.

Doe wert Iesus vanden Geest geleyt inde woestine om vanden Duyvel versocht te worden.

2 Eñ doe hy veertich daghen ende veertich nachten gewast hadde / hungerde hem ten laetsten.

3 Eñ den versoecker quam tot hem / ende spzack: indien ghy de sone Gods zyt / gebiet dat

menaiki-n'ja dari ajer: makka liätla, segala surga jadi ber-buka akan dia, daan di liät Rüh Allah berturon seperti rupa merpati, daan berdudok diätas diä.

17 Makka liätla sawatü süära dari dalam sorga, demikien būn'ji-n'ja: itula anakku berkasse, kapada siapa aku meng-ambil kabul hatiku.

Yang bagij kaampat.

2 Tella Iesum berpoassa, 3 jadin'ja ber-amok dari seitan, 11 daan bersewita dari malaikat 12 komodien tella lalun'ja ka nagri Galilea men aunn'ja de kapharnaum, 17 meng-rewajat bermula, 18 de pangil akan Petrum daan Andream, 21 Iacobum daan Joannem, 23 berkuliling akan nagri Galilea, bertjeritaja akan Euangelium, daan bersombon'ja sagala penjakittan.

1 **T**ella itu makka Iesum jadi terhentar dari ruh ka wütan, agar dea jadi ber-tsjuba dari seitan.

2 Makka fettela deä ber-puassa ampat-pulo hari daan ampat-pulo malam, makka ber-lapar diä kommodien.

3 Makka iblis datang kapada dia, daan ber-katta: d'jikkelou angkou jadi jang Anak Allah, süruhla

dat dese steenen brode worden.

4 Doe antwoorde hy / en seyde: daer is geschreven: de mensche en sal niet vanden broode alleenlyc leven/maer van alle woorden die uyt den mond e Godts gaet.

5 Doe nam hem de Duyvel mede na de heylige Stadt/ ende stelde hem op de Tinne des Tempels.

6 Ende seyde tot hem: in dien ghy Godts soone zyt/so werpt u selve nederwaerts: want daer is geschreven/ hy sal zijne Engelē bevelen van u/ ende sy sullen u op de handen dragen / op dat ghy uwe voet nergens aen eenē steen en stootet.

7 Jesus seyde tot hem: wederomme is daer geschreven: ghy en sult den heere uwen God niet verfoecken.

8 Wederomme nam hem den Duyvel mede op eenen seer hoogen berch/ en toonde hem alle de Coninckrijcken der Werelt/ ende hare heerlijckheyt.

9 Ende seyde tot hem: alle dese dingen sal ick u geven/

6 uij indien

suruhla batu ini men-jadi ruti.

4 Makka ud'jer-n'ja, daan ber-katta : adala ija ter-surat: jang manusea tiada meng-hidop dari ruti sayd'ja tetapi dari pada segala katta-han jang kaliarkan dari pada mulut Allah.

5 Tilla itu makka iblis meng-hentar akan dea ka kuta ulkadus, daan ber-taru dia diatas atap beitul.

6 Makka kattan'ja akan dia d'jikkelou angkou jadi Anak-Allah, jatü mü sendiri kabawa: karna bun'ji surat, dia ada menjuruh akan malaikatn'ja, makka dia-n'ja ada membawa mü atas tang-an, agar angkou tiada bertipis, kaki-mü pada barang batu.

7 Makka meng-utfiap Iesus: lagi ada tersurat: tiada angkou dapat ber-tsioba akan tuan-mü Allahi.

8 Sabagi pula di ambiln'ja seitan ka sertan'ja diatas sawatü, bukit maha tingi, daan me-nund'jok-n'ja segala nagri Raid'ja de dun'ja, dang-an muley-n'ja.

9 Makka kattan'ja: segala itu deberi hamba kapada mü, d'jik-

B iij kelon

indien ghy neder valt ende
my aenbiddet.

10 Doe seyde Iesus tot hem:
gaet wech Sathan: want
daer staet geschreue: de heere
uwē God sult ghy alleen aen
biddē/ en hem alleene dienē.

11 Doe verliet hem de duy-
vel/ ende liet/ de Enghelen
quamen ende dienden hem.

12 Doe Iesus hoorde dat
Ioannes gebangē was/ weec
hy wederomme nae Gali-
leam.

13 Ende verlatende Na-
zareth/ quam hy ende woon-
de te Capernaum/ die aen der
Zee gelegen is/ inde eynden
Zabulon ende Nephtali.

14 Op dat verbult worde
dat gheseyt is door den Pro-
pheet Esaias/ seggende:

15 het Lant Zabulon/ en-
de het lant Nephtali/ aen den
wech der Zee ober den Jor-
daen/ de Galilea der hey-
denen:

16 Dat volck dat in duy-
sternisse sat/ heeft een groot
licht gesien: ende de gene die
saten inde lantsdouwē ende
schaduwē des doots/ dien is
een

kelou Angkou berfed' jutmū daā
memjomba akū.

10 Makka Iesus beri tau a-
kan deā pulang la seitan: kar-
na sebut surat Allah-mū kou
menjumba daan bersewita ken-
diri.

11 Makka tingaln'ja seitan,
daan liatla, malaikat datang akan
bersewita-kan dia.

12 Tella Iesus mending-er
makka Ioannes jadi ber-pasong,
makka lalu diā pulang ka Gali-
leam.

13 Daan meninggalkan Naza-
reth, datang-n'ja menaun ka Ka-
phernaum, jang ber-duduk de
tepi laut, ka ud'jung Zabulon
daan Nephtali.

14 Agar jadi ber-pūtus jang de
kattakan Nabbi Esaiam, demi-
kien kattan'ja.

15 Iang nagri Zabulon, da-
an jang nagri Nephtali, am-
pir d'jalan laut di sabrang
Iordaan, jang Galilea Caf-
firi.

16 Iang manusea siapa ber-
dudok dalam kalam glap menli-
at sawatu trang-basar: daan se-
gala jang berdudok de nagri
daan bajang-maut, ija dean'ja
men-

een licht opgegaen.

17 Van dier tijdt aen begoft Iesus te predicken / ende te seggen: betert u: want het Coninckrijcke der hemelen is nae by.

18 Ende Iesus wandelende aende Galileesche Zee / sach hy twee broeders / Symonem die daer ghenaeemt is Petrus / ende Andream syn Broeder / het Net inde Zee worpen: (want sy ware Diftchers).

19 Ende hy seyde tot hen: volche my nae / ende ick sal u Diftchers der menschen maken.

20 Ende verlieten terstont hare Netten / ende volchden hem nae.

21 Ende als hy van daer voort ginc / sach hy twee andere broeders / Jacobum den Soone Zebedei / ende Joannem zyn broeder / in eē schipken met haren Vader Zebedo / haer Netten vermaeckende / ende rieple.

22 En sy verlieten terstont dat schipken ende haren Vader / ende volchden hem.

23 Ende

men-liät nai ki sawatū trang.

17 Dari Waktu ini berrewajat Iesus mula-mula, daan de kattakan: berbaiki badan mukarna hokkum-sorga-ni ampir datang.

18 Tella Iesus ber-d'jalan de tepi laut Galilea, makka de liatn'ja sudara dua, Simon jang bernamma Petrum, daan Andream sudaran ja, memuang-kan pukak di dalam laut: (karna deanja jadi urang memukat).

19 Makka kattan'ja: ikut akan beita, makka Aku menjadi-mu urang memukat manusea.

20 Makka dia-n'ja bertingal figra akan pukakn'ja, daan mengikut akan dia.

21 Makka tella dia ikut d'jalan dari sana, makka meliatn'ja sudara dua lagi, Iakobum jang anak Zebedei, daan Iuannem sudaran'ja de dalam sawatū kapal dang-an bappan'ja Zebedo, mem-baiki pukakn'ja, makka ija pangiln'ja.

22 Makka figra dea-n'ja bertingal-kā kapal daan bappa-n'ja daan meng-ikut akan dia.

23 Iesus

23 Ende Iesus ommegeinck
geheel Galileam/leerende in
hare vergaderinge/ en pre-
dickede het Euangelium des
Coninckrijcs/ ende heelende
alderhande siekten en cran-
heden onder den volcke.

24 Ende zijn geruchte ginc
tot in geheel Sirienlant: en-
de sy brachten hem toe alle
krancken/ met menigherley
siekten ende qualen bevan-
ghen/ ende die vanden Dup-
vel gequelt waren/ ende de
maensuchtrighe ende de gich-
tige/ ende maectese gesont.

25 Ende hem volchden veel
scharen nae / van Galilea/
vande thien steden / van Je-
rusalem/ vā Judea/ ende van
ouer de Jordaen.

Dat vijfde Capittel.

1 De Heere op den berch, 2 verclaert wie
de gheluckighe zijn, 17 ende welck de
waerachtighe sin is der Wet Gods.

1 **E**nde Iesus de scharen
siende / clam hy op ee-
nen berch: ende als hy neder
geseten was/ quamen zijne
Discipulen tot hem.

2 Ende

23 Iesus pon ber-kuliling se-
gala Galilea, ber-aid'jer kapa-
da kampong-ann'ja, daan ber-
rewajat jang Euangelium-sur-
gani, daan berfumbuh akan
perkara pen-jakittan manu-
lea.

24 Makka presuaran'ja sampey
ka segala nagri Siria: daan de
hentern'ja akan dia segala pen-
jakit, dang-an barang d'jenis
sakit-sakittan, daan akan siapa
menjadi gaga-i dari seitan lagi
siapa ber-sakit bulan, daan ber-
bengka lumpu: makka de sum-
buh n'ja habis.

25 Makka rajat ban'ja meng-
ikut dea, dari Galilea dari kota
jang sapulo, dari Irrusalim, dari
Iudea, daan dari sabrang Ior-
daan.

Iang bagi Kalima.

1. Tuanku deatas bukit, 2 beri tahu siapa jadi jang
berdaulat, 17 daan appa jadi jang arti sesongo-
songo dari agama Allahu.

1 **S**ettela Iesus menentang a-
skan rajat makka naikn'ja
deatas sawatū bukit, makka set-
tela dea dudok, datang muritn'ja
ampir dea.

2 Daan

2 Ende zynen mondt op doende / leerdese / segghende:

3 Salich zyn die arme van geeste / want haer is dat Coninckrycke der hemelen.

4 Salich zyn de treurige / want sy sullen vertroost worden.

5 Salich zyn de sachtmoedige: want sy sullen het aertryck beerben.

6 Salich zyn die hongeren ende dorsten na de gerechticheyt: want sy sullen versact worden.

7 Salich zyn de barmhertige: want sy sullen barmherticheyt vercrügen.

8 Salich zyn die / die reyn van herten zyn: want sy sullen God sien.

9 Salich zyn de vreesame: want sy sullen Gods kinderen geheeten worden.

10 Salich zyn die / die om de gerechticheyde vervolginge lyden: want het Coninckrycke der hemelen comt hē toe.

11 Salich zyt ghy als u de menschē versmaden en vervolgen / en alle quaet tegens

2 Daan tella dea ber-buka akan mulutn'ja, de ayd'jern'ja, daan meng-utsiap.

3 Bermumin jadi jang miskin-ruhani: karna dia'ja ampun'ja jang hokkuman surga.

4 Bermumin jadi jang bertfinta: karna dian'ja jadi beruleh rehat.

5 Bermumin jadi jang lumbut budin'ja: karna dia-n'ja ber-pusiaka akan bumi.

6 Bermumin jadi jang berlapar daan berä-us kapadaadilan: karna dian'ja jadi berkinjang.

7 Bermumin jadi jang berrahmani: karna dean'ja beruleh rahmad.

8 Bermumin jadi jang bertsiutfi hatin'ja: karna dian'ja ada menentang Allah.

9 Bermumin jadi jang bermafakat: karna dian'ja jadi bernamma kanak Allah. *mafa-at*

10 Bermumin jadi jang de gagai-n'ja karna adillā: sebab jang Radjat surga ampun'ja akan dia.

11 Bermumin jadi-mu tatkala manusea ber-bintfi daan bergagai-mu, daan meng-utsiap sega-

u sprecken/liegende om mijn-
nent wille.

12 Verblyt ende verheucht
u/want uwen loon is groot
inde hemelen: want alsoo
hebben sy verholcht de Pro-
pheten die vooz u gheweest
zijn.

13 Ghy zyt het Sout der
aerden/ so nu het sout crach-
teloos wort/ waer mede sal
men dat soutē: het en doocht
nergens toe meer / dan om
wytgeworpen/ ende van den
menschē verteeden te wordē.

14 Ghy zyt dat licht der we-
relt: een Stadt die op eenen
berch leyt/ can niet verbor-
gen worden.

15 Noch een licht wort ooc
niet ontsteecken/ ende onder
eē Cooren mate gestelt/maer
op eenen kandelaer/ende het
licht allen die in den huysē
zijn.

16 Laet also u licht lichten
vooz de menschen/ dat sy u
we goede wercken sien/ende
uwen Vader loben die in de
hemelen is.

17 Meynt niet dat ick ghe-
ko-

la d'jahat akan kamū, berduſta
karna aku.

12 Ber-suka hati-mū, karna
upama-mū jadi bassar de da-
lam surga: sebab demiki-en de
ikut-gaga-i-n'ja akan jang Nab-
bini siapa ada mula-mula ka-
mū.

13 Kamū jadi jang garam bu-
mi, d'jikkelu jang garam hilang
rasa-n'ja, dang-an appa de ga-
rami-n'ja: tiada berguna lagi,
selain akan buang, daan a-
kan di ireh-n'ja kaki manuse-
a.

14 Kamū jadi jang trang de du-
n'ja atu tsiaja alā: sawatu kuta jag
berdudok di atas sawatu bukit
tingi, tiādā'ja dapat ber-lindung.

15 Daan tiādan'ja berpafang
dian, agar de bubun'ja de
bava gantan, tetapi de-atas
kaki dian, sebab ber-trang-kan
segala jang ada de dalam ru-
ma.

16 Beerla tsiaja-mū ber-ridop
bagi-en di hadapan manusea,
agar di liat-n'ja pakard'jaan-mū
baik, daan ber-pud'ji akan bap-
pamū jang dudok dalam surga.

17 d'lang-an mū fikir
makka

komen ben om de Wet ende
 Propheeten te ontbinden: ick
 ben niet ghekomen om die
 te ontbinden / maer te ver-
 vullen.

18 Want ick segge u vooz-
 waer: tot dat hemel ende
 Aerde vergaen / ende sal daer
 niet de minste letter / noch
 een tittel vander Wet ver-
 gaen / tot dat alles gheschiet
 sy.

19 So wie dan een van de-
 se alderminste geboden ont-
 bint / ende de mensche alsoo
 leert / die sal de alderminste
 geheten worden int Coninc-
 rijke der hemelē / maer diese
 doet ende (de mensche) leert /
 die sal groot gheheeten wor-
 den int Conincrycke der
 hemelen.

20 Want ick segghe u dat /
 ten sy dat uwe gherechtig-
 heyd oberbloedigher sy /
 dan der Schyftgheleerden
 ende Pharizeen / soo en sult
 ghy int Conincrycke der
 hemelen niet comen.

21 Ghy hebt gehoozt / dat tot
 C ij den

makka aku da tang akan ber-
 urey jang agama daan Nab-
 bini: tiada aku datang akan u-
 rey-n'ja, tetapi akan ber-putus-
 n'ja.

18 Karna aku kattamu son-
 gosongo : sampei berbinassa
 surga daan bumi, tiada ber-
 binassa satu uruf jang ketfil,
 attu sanokta dari agama, set-
 tela jadi berputus habis-samua-
 n'ja.

19 Siapa ber-urey akan sab-
 da ini jang ketfil, daan ber-
 ayd'jer demiki-en akan manü-
 seä, jadi bernamma jang ket-
 fil sakali de dalam Radjat for-
 gani : tetapi siapa ber-putus-
 n'ja daan ber-ayd'jer akan ma-
 nüsea, ijani jadi ber-namma-
 n'ja bassar dedalam Radjat sur-
 gani.

20 Karna aku beri-tau-mü,
 d'jikkelü adillan-mü tiada
 menjadi libeh mamur dari pa-
 da jang Chali daan Phari-
 zey, makka tiada-mü da-
 pat memafok ka Radjat for-
 gani.

21 Kamü mending-er katta
 C ij kapa-

den ouden gheseyt is / ghy en sult niet dooden / ende wie doot / die sal weerdich zyn gestraft te werdē doozt oordeel

22 Maer ick segge u: dat / wie tōrecht op zynē broeder toornich is / die sal des oordeels schuldich sijn: en wie tot zynē broeder seyt siacha / die sal weerdich zyn gestraft te wordē doozt dē raet / ende wie seyt ghy dwaes / die sal weerdich zyn gestraft te worden doozt het hellsche vper.

23 Daerom wanneer ghy uwe gaben op den Altaer offert / ende daer indachtich wort / dat u broeder wat tegē u (uytstaende) heeft.

24 So laet daer u gabē voozden Altaer / en gaet versoent u eerst met uwen Broeder / ende komt dan ende offert u gabe.

25 Weest haestelicken goetwillich uwe wederpartye / dewyle gy noch met hem op den wech zyt: op dat u uwe wederpartye niet den rechter overlebere / en den rechter u de dienaren overgebe / ende ghy in den kercker geworpen wordet. Ick

kapada jang umor tua: tiada angkau dapat men-bunoh daan siapa me-munoh, banarla hokkum n'ja jadi kapada hukkuman.

22 Tetapi aku beritaumu: itu, siapa gusar akan sudaran'ja berfala, ijani hokkum n'ja harus: daan siapa beri akan sudaran'ja namma Racha, ija banar dia menjadi berhokkum dari pada jang mantri: makka siapa mengut siap: kamu gila, ija banar jadin'ja berhokkum dang-an api narka.

23 Karna itula tatkala angkou membawa anugraha-mu diatas dulang lombahanan, daan angku bering-at, sudara-mu ada barang sala dang-an Angkou.

24 Makka beerla anugrahamu, dihadapan dulang lombahanan: daan pigila bedami-mu dahulou dag-an sudara mu, makka kobali pun menjumba anugrahaja mu.

25 Bang-at bermaaffakat dang-an satru mu, sedang angkou lagi ada dang-an dia di-d'jalan: agar satrumu tiada di hentar mu katang-an hokkuman mantri, daan jang mantri menghantarmu katang-an fasuru-n'ja, makka mu jadi berpassang.

26 Ic segge u boozwaer/ghy en sult daer niet uyt comen/tot dat ghy den laetsten quadzant-penninck betaelt hebt.

27 Ghy hebt gehoozt dat tot den ouden geleyt is: Ghy sult gsen overspel doen.

28 Maer ick segghe u: wie eē vrouwe aensiet/ om die te begeeren/die heeft alrede in zyn herte overspel met haer gedaen.

29 Indien dan uwe rechter oogge u verhindert/ so treectse uyt/eñ werpse van u: want het is u beter dat een uwer leden verderbe/dan dat u geheel lichaem inde helle gheworpen worde.

30 Eñ indien u rechter hant u verhindert/ snijtsē af/ende worpse van u: want het is beter dat een uwer ledē verderbe/ dan dat u geheel lichaem inde helle gheworpen worde.

31 Daer is oock gheseyt: soo wie zyn Wylf verlaten sal/die geve haer een scheid-brief.

32 Maer ick segge u/dat so
C iij wie

26 Aku ber-katta mü songo-songo, tiada angkou kaluär dari situ settela angkou pun bulom mem-bajer sampey sakepeng pitis habis sakali.

27 Kamü ada mending-er katta kapada jang umürtua: tiada angkou dapat ber-müka.

28 Tetapi aku beri-tau mü, siapa menētang-kan parampuän, kan hendak hatin'ja, fuda ija ber-müka dang-an dia dalam hatin'ja.

29 D'jikkelou mattamü kanan bersala, t'jabut akan dia, daan buang-n'ja: sebab jadi lebeh baik sawatu fidi-mü ber-binassa, dari pada segala badan-mü jadi ber-buang dalam api Nar-ka.

30 Makka d'jikkelu tang-an mü kanan bersala, putungkan dia, daan buang-n'ja: sebab jadi lebeh baik sawatu fidi-mü ber-binassa, dari pada segala badan-mü jadi berbuang dalam Nar-ka.

31 Ada lagi punber-katta: siapa ber-tingal akan bini-n'ja, ada mem-meri akan dia sawatu surat be-tsjerey.

32 Tetapi aku beritau-mü, ba-
C iij rang

wie zyn wyf verlatē sal / het en sy om hoererpe / die maect datse overspel doet: ende wie de verlatene trout / die doet overspel.

33 Wederomme hebt ghy gehoozt dat tot den ouden geseyt is: ghy en sult gheen eedt breecken / maer ghy sult den heere uwen eedt betalen.

34 Maer ick segge u: sweert geensins / noch by dē hemel / want sy den Throon Gods is.

35 Noch by de aerde / wāt sy is de voetbanē zynē voete: noch by Jerusalē / want sy is de stad des grooten Coninc

36 Noch by u hooft sult ghy niet sweeren / want ghy vermeucht niet eē hayz wit ofte swert te maecten.

37 Maer u woordt sy / Ja ja / neen / neen / wat daer boven is / dat is uyt den quaden

38 Ghy hebt ghehoozt / dat daer geseyt is / ooge om ooge: tandt om tandt.

39 Maer ic segge u / wederstaet den quaden niet: maer so u yemant staet aen u rechter

rang siapa bertingal akan bini- n'ja selainkā dari pada bertsjumbū: daan siapa berkauwin dang- an jang bertserēy ija pūn barts- jumbū. atū ber-mūka.

33 Lagi ada kamū minding-er katta kapada jang ber-umor tua: tiada angkau dapat berpatakan sumpa mū, tetapi angkau mem- bayer sumpa mū akan tuān allah- mū.

34 Tetapi akū beritau-mū: D'jang-an angkau bersompa, kapada surga, karna ija jang ha- larad Allahi.

35 Atū kapada būmi, karna ija kudiri kakin'ja: atū kapada Ir- rusalim, karna dia jadi kuta Ray- d'ja sultaan.

36 Angkau tiāda bersompa ka- pada kapala-mū, karna angkau tiāda kawassa akan menjadi sa- watū būlu pūteh atū itam.

37 Tetapi katta mū jadi, ija, ija, tida, tida: jang lebeh dari pada itu, datang dari pada seitan.

38 Kamū mending-er, jang ada ber-kata matta karna matta, gi- git karna gigit.

39 Tetapi akū beri-taumū, d'jang-an larang jāg Nakal: teta- pi d'jikkelū barang siapa begit- tik

ter wange/ so biet hem oock de ander.

40 Ende so pemandt met u te rechte gaen wilt/ ende u wen rock nemen/ geeft hem oock den mantel.

41 Ende soo u pemandt dwingt een mijsle te gaen met hem/ gaet twee mijlen met hem.

42 Geest den gheenen die u bidt: ende keert u niet af van den genen die van u bozgen wil.

43 Ghy hebt gehoozt dat daer gheseyt is: Ghy sult u naesten lief hebben ende u wen vbandt sult ghy haten.

44 Maer ick segghe u: hebt uwe vbanden lief: segghentse die u verbloecken: doet wel den genen die u haten/ ende bidt vooz die ghene die u verducken ende vervolghen.

45 Op dat ghy kinders zyt uws Daders die inde hemelen is: wane zyn Sonne doet hy opgaen ober de boose ende goede/ ende reghent ober de rechtveerdige ende

tik pipi-mu kanan, tund'jok jang kiri d'juga akan dia.

40 D'jikkelu pon barang siapa hendak baguam dang-an mu, daan de ambiln'ja bad'ju-mu, beri jang felimot d'juga akan dia.

41 D'jikkelou barang siapa gaga-i-mu aka ber-d'jalan fad'jam ka sertan'ja pigila dua-d'jam dag an dea.

42 Berila akan siapa mainta dari pada angkau: daan d'jang-an balik muka-mu dari pada siapa hendak ber-utang.

43 Suda kamu mending-er katta: berkasseh akan amsa-ja-mu daan berbintsi akan fatru-mu.

44 Tetapi aku beritau mu: berkasse akan fatru-mu: berpilharakan siapa maki-mu: buat bakti akan siapa bintsi-mu, daan menjumba karna siapa bergaga daan berikut-mu.

45 Agar kamu menjadi anak bappa-mu jang berdudok kadalam forga: karna dia menaiki mataharin'ja atas jang baik daan d'jahat, daan ber-ud'jan atas jang adil daan jang

tiada

ende onrechtveerdige.

46 Want so ghy lief hebt die u lief hebben/ wat loon sult ghy hebben? doen de Tollenaers doock niet het selfde.

47 En indien ghy u broeder alleenlyck vriendelyck zyt/ wat doet ghy sonderlinckis? doenniet de Tollenaers ooc soo?

48 Soo weest ghy dan volmaeckt/ ghelyck uwe Vader volmaeckt is / die inde hemelen is.

Dat feste Capittel.

1 Hoemē Aelmoesen doen sal, 5 ende bidden, 16 ende vasten, 25 ende zijn betrouwen alsoo op God setten, 33 dat gheen aertsche forchvuldicheyt zijner dienst en verhinderen.

1 **S**iet toe dat ghy uwe aelmoesē niet en doet vooz de menschen/om van hen gesien te worden: anders so en sult ghy geen loon hebbē by uwen Vader/ die inde hemelen is.

2 Daerom wanneer ghy aelmoessen doet/ doet gheen trompet vooz u blaesen/ghelijc de geveynsde doen in hare

tiada adillan.

46 Karna d'jikkelon kamu berkasse akan siapa kassemu, upama appa beruleh-mu: bukan de buat-n'ja harazada bagitu d'juga?

47 Makka d'jikkelu kamu berkasse akan sudara mu said'ja, appa buat mu jang jadi berguna? bukan haram zada buat bagitu d'juga-

48 Iadila-mu pun sempurna, seperti bappa-mu jadi sempurna, jang berdudok ka dalam surgani.

Iang bagij ka-anam.

1 Bagima kita beri sedekah, 5 daan memjomba, 16 daan berpoassa, 25 daan berpuasa akan Allah, 33 Makka tiada barang ing-atan de dun'ja jang terlarang akan sasurobn'ja.

1 **L**ätla makka kamu tiada memmeri sedekah di hadappan manusea, agar dean'ja meliat mu: Makka tiada mu beruleh upama dari pada Bappa mu, jang berdudok ka dalam surga.

2 Karna itula tatkala angkou memmeri sedekah d'jang-an suruh bertiop nur firi, seperti urag berbistu dedalam kampong-an n'ja,

re vergaderingē/ ende op de straten/ om vande menschen ge-eert te worden: voozwaer segghe ick u/ sy ontfanghen haren loon.

3 Maer als ghy aelmoese doet/ soo en laet u sincker hant niet weten wat u rechter hant doet.

4 Op dat u aelmoese verborzgen sy: ende u Vader diet int verborzgen aensiet/ salt u int openbaer vergelden.

5 Ende wanneer ghy biddet/ soo weest niet gelijck de gebedensden: want die begeeren inde vergaderingē/ ende op de hoecken der straten te bidden/ om vanden mensche gesien te worden: voozwaer segge ick u/ sy ontfangen haren loon.

6 Maer als gy biddet/ gaet in dyn sekreet-kamer/ sluyt u deure toe/ ende bidt uwen Vader die int verborzgen is/ ende u vader diet int verborzgen siet/ salt u int openbaer vergelden.

7 Ende als ghy biddet/ soo weest niet veel spreekende/ gelijck de heydenen: want sy

D

mee

n'ja, daan di atas raja daan lirong, agar manusea beri hurmad akan dia: Aku beritaumu sefongo-songo, dean'ja ber-terima akan upaman'ja.

3 Tetapi tatkala angkou memeri sedekah, d'jang-an tangan-mu kiri beritau appa membuat tang-an-mu kanan.

4 Agar sedekah-mu menjadi berga-ip: daan Bappa-mu jang menentang berga-ip membalas-mu hadap muka.

5 Makka tatkala angkou ber-sumba, d'jang-an jadi mu seperti jang berbistu: karna dia hendak menjumba kapada kampung-an-n'ja, daan di ud'jong raja, agar de liatn'ja manusea: aku beritau mu sefongo-songo, dean'ja berterima akan upaman'ja.

6 Tetapi tatkala angkou menjumba, masokla kadalā bilé mu, katup akā pintu, makka ber-somba akan bappa-mu jang menduduk berga-ip: makka Bappa-mu jang meliat berga-ip, membalas mu adapmuka.

7 Daan tella angkou menjumba, d'jang-an-mu berkatta ban'ja seperti jang kaffiri: sebab dia

D

berfi-

meenen door haer veel spreken verhoort te worden.

8 Woordet dan dese niet gelijck: want uwen vader weet wat u van noode is/ eer ghy hem bidt.

9 Soo sult ghy dan aldus bidden: Onse Vader/ die daer zyt inde hemelen: uwen name worde geheylight.

10 Rijcke toecome/ uwen wille geschiede op der aerde gelijck in den hemel.

11 Onse daghelijcks broodt geeft ons huyden.

12 Ende vergeeft ons onse schulden/ ghelijck wy onse schuldenaren vergeben.

13 En leyt ons niet in versoeckinge/ maer verlost ons vanden boosen/ want uwe is dat rijcke/ ende de macht/ ende de heerlickheyt inder eeuwichheydt/ Amen.

14 want indien ghy de menschen hare misdaet vergeeft/ soo sal u oock uwe hemelsche Vader vergeben.

15 Maer indien ghy de mensche hare misdaet niet en vergeeft/ soo sal oock uwen hemelschen Vader uwe misdaden

berfikir makka jadi ding-er karna amat katan'ja.

8 D'jang-an mü jadi seperti jäng ini: Karna Bappa mü tahu appa jadi-mü berguna, sedang bulom angkou berfumba akan dia.

9 Makka adala kamü menjumba demikien: Bappa kita, jäng berdudok kadalam surga: bermümin menjadi akan namma-mü.

10 Radjat-mü mendarang kahendak-mü menjadi di atas bumi seperti di dalam surga.

11 Berila kita makannankü sedekala hari.

12 Makka ber-ampünla doofa kita, seperti kita ber-ampün akan siapa ber-fala kapada kita.

13 D'jang-an hentar kita kapada fetana seitan, tetapi mühoonla kita dari pada iblis: karna mü ampün'ja hokkuman, daan kauwaffahan, daan berbaffaran sampey kakakal, Amin.

14 Karna d'jikkelou angkou meng-ampünkan manüsea salan'ja. Makka demikien de ampünkä bappa-mü surgani akä ägkou.

15 Tetapi d'jikkelou angkou tiada ber-ampünkan manüsea salan'ja, makka bappamü surgani tiada pün ber-ampün akan salamu

daden niet vergeven.

16 Ende als ghy vast/wecst
niet doebich-siende/ gelijk
de ghevepnde: want sy ber-
stellen haer aengesichte/ om
dat sy den menschen soudē
schynen te vasten. Doozwaer
segge ick u/ sy ontfangen ha-
ren loon.

17 Maer als ghy vastet/so
salft u hooft/ ende wascht u
aensicht.

18 Op dat ghy den mensche
niet schijnt te vasten / maer
uwen Vader die int verbor-
gen is: ende u vader die int
verborzgen siet / salt u int o-
penbaer vergelden.

19 Vergadert u geen schat-
ten op der aerden / daer noch
motte noch de roest niet en
schendet / ende daer de die-
ven dooz graben en steelen.

20 Maer vergadert uwe
schatten inden hemel / daer
noch de motten noch de roest
niet en schendet / ende daer
de dieven niet dooz en grabē
noch steelen.

21 Want waer uwe schat
is / daer sal oock u herte
zijn.

Dij 22 De

la-mu d'juga.

16 Makka tella angkou ber-pu-
assa, d'jang-an jadi muka mu ber-
tfinta, leperti jang d'jumawa kar-
na dean'ja berbalik mukan'ja,
agar jadi rupan'ja berpuaassa ka-
pada fikir manusea, aku beritau-
mu fefongo-songo dean'ja ber-
terima upaman-ja.

17 Tetapi tatkala angkou ber-
puaassa, bermin jami kapala-mu,
daan bassu akan muka-mu.

18 Agar akan manusea tiada
rupa-mu ber-puaassa, tetapi akan
Bappamu jang dudok berga-ip
makka Bappa-mu jag meliat ber-
ga-ip, adala membalas-mu hadap
muka.

19 D'jang-an kamu berkam-
pung aka arta-bindara-didun'ja
jang de ber-binaffakā gigas daan
karattan, daan kamana di galin'ja
daan mantiuri-kan urang.

20 Tetapi berkampung akan
arta-bindara-mu de dalā surga,
kama gigas atu karattā tiadan'ja
berbinaffa, daan kamana urang
mantiuri tiada mengali atu
man-tfiuri.

21 Karna kamana tingal harta
bindara mu de situ tingal hati-
mu d'juga.

Dij 22 Nang

22 De keerse des lichaems is de ooge: indien dan u ooge eenvoudich is/ soo sal geheel u lichaem lichteich wese

23 Maer indien u ooghe boos is/ soo sal geheel u lichaem duyster wesen. Indien dan het licht dat in u is/ duysterheyt is/ hoe groot sal dan de duysternisse selve zyn?

24 Niemant can twee heeren dienen: want of hy sal den eenen haten/ ende den anderen lief hebben: of hy sal den eenen aenhangen/ en den anderen verachten: Ghy cont niet Gode dienen ende den ryckdom.

25 Hierom segge ic u: sozcht niet vooz uwe lebē/ wat ghy eten ende drincken sulc: noch vooz uwe lichaem/ waer mede ghy u cleeden sulc: is niet het leven meer dan de spijse/ ende het lichaem meer dan de cleedinghe?

26 Aensiet de Vogelen des hemels/ want sy layen niet/ noch mapē niet: noch sy vergaderen niet inde Schuyzen/ ende uwe hemelsche Vader voetsē: en gaet ghy die niet beet

22 Nang diän badan jadi jang matta: d'jikkelou mattramü jadi berbudi, makka jadi ber-trang segala badan-mü.

23 Tetapi d'jikkelou matta mü jadi d'jahat, makka jadi segala badan-mü berglap. D'jikkelou pun trang jang ada de dalam mü, jadi kalam glap, barappa bassar jadi jang glap sendiri?

24 Tiada dapat faturukan tuhän düa: karna atü dia ija berbintsi jang fatü: daan berkasse akan jang lain: atü dia ber-lekat jang fatü, daan ber-fetena jang lain: tiada angkou dapat faturuhkan Allah daan jang kaja-han.

25 Karna itula akü beritau mü: D'jang-an angkou kalü, karna hidup-mü, daan appa makan daan minum-mü: atü karna badan-mü, appa-mü berpakey, bukan jadi jäg hidoppän lebé dari pada makannan, daan jang badan dari pada pakajen?

26 Liatla burög di-lang-it, karna dian'ja tiada me-mületh, daan iris padi, atü tiadan'ja ber-simpan dalam gedung, makka Bappa mü surgani berpeära akan diä: bukan jadi-mülebeh ban'ja dari pada

veel te boven?

27 Wie isser doch van u/ die sozchvuldelic dēckende/ soude doen eē elle tot zyn grote?

28 Ende wat zyt ghy sozchvuldich vooz cleedinge? leert vande telpen op den velden/ hoe sy wassen: sy arbeeden niet/ noch spinnen niet:

29 Nochtans segghe ick u/ dat oock Salomon in al zyn eerlyckhepdt/ so niet becleet is geweest als een van dien.

30 Indien Godt het gras des velts/ dat heden is/ ende morgen inden Oven geworpen wort/ alsoo becleet/ sal hy u niet veel meer doen/ o ghy kleyn geloovighe?

31 Daerom en zyt niet sozchvuldich/ seggende: wat sullen wy eten/ of wat sullen wy dzyincken/ of waer sullen wy van becleet zyn?

32 Want alle dese dinghen soecken de heydenen/ want uwē hemelschen Vader weet dat ghy alle dese dingen van noode hebt.

33 Maer soeckt eerst het rijke Godts/ ende zyn gherechtichepdt/ ende alle dese

D iij

din

pada ini?

27 Siapa kamu, dapat dang an kalu-i fikir-mu, ber-ifi sagaza akan pan'jang-nja?

28 Appa kalu-i-mu karna pakajen? Ayd'jerla dari pada bong-a de padang, bagimana dian'ja tubuh: tiadan'ja be-kard'ja, atu meng-anteh.

29 Tetapi aku beritau-mu, makka Suliman tiada jadi berpakey sakali kapada segala hurmatn'ja, seperti sawatu ini.

30 D'jikkelou Allah berpakey demikien jang romput de padag, jang bertumbu hari ini, daan efok menjadi buang dedalam dapuran, bukan de buatn'ja lebeh akan kamu, hey muda heäkin?

31 Karna itula d'jang-an kamu kalu-i, daan meng-ut-fiap: appa kita memakan, atu appa kitta meminum, atu appa kita ija berpakey?

32 Sebab segala itu men-tfiari jang kafiri, karna Bappa-mu sorgani tau makka kamu jadi segala ini akan berguna.

33 Tetapi tfiari bermula Rad-jat Allah, daan segala adil-lan-n'ja, makka segala jang ini

D iij

ada

dingen sullen u toeghewozpen worden.

34 daerom weest niet sozchuldich booz dē mozge/want de mozgen sal booz het zjine sozghen/den dach heeft gheuoech aen zjn veroziet.

Dat sevendē Capittel.

1 Men sal niet lichtveerdelick oordeelen, 6 De Heylige dingen salmen wijselijck bedienen, 7 Men sal biddē, soecken, elopen, 15 en uyt-tekenende de valsche Propheten, 21 beveelt hy de bedieninge zijns Woorts.

1 **O**ordeelt niet / op dat ghy niet gheoordeelt en wordt.

2 Want met sulcken oordeel als ghy oordeelt / sult ghy geoordeelt worden/ende met sulcken mate als ghy meet / sal u weder ghemeten worden.

4 Ende waerom aensiet ghy dē splinter in uws broeders ooge / ende den balck in u ooge en bemerct ghy niet?

4 Ofte hoe seght ghy tot uwen broeder? laet myn den splinter uyt uwen ooge werpen: ende siet in u ooge is een balck.

ada jadi melun'tar kapada mu.

34 Karna itula d'jang-an-mu kalu-i febab hari esok, karna hari esok berhentar kalui-dirin'ja, jag hari ini ada berfuda dang-an prihal-dirin'ja.

Tang bagij ka-rud'ju.

1 Tiadaku dapat berhokkum morah, 6 jang pakar-d'jaan ulkadus de fawohku dang-an budiman, 7 kita berguna menjomba, mentisari berpukol, 15 daan bertanda akan nabbi sala, 21 Dis berpaskan fawoh nammanja,

1 **D**'Iag-an mu berhokkum, agar kamu tiada menjadi ber-hokkum d'juga.

2 Karna seperti angkou berhokkum, makka demikien menjadi-mu berhokkum d'juga: daan dang-an sukut bagimana angkou berfukat, menjadi mu berfukat pula.

3 Karna appa angkou menentang akan duri de matta sudara mu, makka jang tiang kaju de matta mu tiada-mu meliat?

4 Bagimana angkou meng-utifap akan sudara mu: beerla aku buangkan duri dari matta mu: makka liatla sawatu tiangkaju de mat-

balck?

5 Ghy gebeynsde/ werpt eerst den balck wt u ooghe: ende dan sult ghy sien om de splinter wt uws broeders ooge te werpen.

6 En geeft het heylige den honden niet/ noch en woep doot uwe peerlen voor de swijnen niet/ op dat sy de selfde niet hare voeten niet en vertreden/ en hen selven ommekeerende/ u verscheuren.

7 Bidt/ ende u sal gegeven worden: soect/ ende ghy sult vinden: klopt/ ende u sal gheopent worden.

8 Want wie daer bidt/ die ontfanght: en wie daer soect/ die vindt: ende den genen die klopt/ sal opghedaen worden.

9 Alse onder u een mensche/ den welcken so hem zijn soone bidt om broot/ sal hem eenen steen geven?

10 Ofte so hy hem om visch bidt/ sal hy hem eenen slange geven?

11 Indien ghy dan die hoos zyt/ weet uwe kinderen goede gaven te geven: hoe

mattamu sendiri.

5 Hey djumawa, buang akan tiang kaju dari mattamu daulu: makka komodien liatla akan mem-buang duri dari matta sundara mu.

6 D'jang-an beri jang ulkadus akan and'jing, atu buang mite-aramu de hadapan babi, agar dian'ja tiada irin'ja dang-an-kakin'ja, daan de balik dirin'ja mem-binaffa akan diri kamu.

7 Minta, makka angkou adala beruleh: tsiarila, makka angkou ber-dapat: pukul, makka jadi mu berbuka.

8 Karna siapa minta, ijani berterima: daan siapa tsiarin'ja, ber-dapat: Makka siapa berpukul, ija dia jadi terbuka.

9 Adala barang manulea de antara mu, siapa anaknja minta roti, de berin'ja sawatu battu-akan dia?

10 Atu d'jikkelou dia mintan'ja ikan, ada la memmerin'ja sekou ular?

11 Sedang kamu siapa jadi nakal tau memmeri anugrahaja akan anak-mu: barappa

hoe veel te meer sal uwe vader die inde hemelen is/ gode gaven geven den genē die se van hem begeeren:

12 Hierom al wat ghy wilt dat u de menschen doen sulen doet ghy hen dat oock: want dat is de Wet ende de Propheten.

13 Gaet in dooz de enge poozte: want de poozte is wyde/ ende de wech is breet/ die tot der verdervenisse aflept/ ende vele zyn der die dooz de selve ingaen.

14 Want de poozte is enge/ ende den wech is smal/ die tot den leven leyt/ ende luttel zyn der die hem binden.

15 Wacht u vooz de valsche prophetē/ die in schaepskleeren tot u komen/ maer inwendich zyn grēpende Wolven.

16 Men hare vruchten sult ghyse kennen: cannen wijn/ druypen bande doornen lesen/ of vijgen bande distelen.

17 Also een vegelyck goet boom/ draecht goede vruchten: ende de verdozben boom draecht quade vruchten.

18 Ee-

barappa lagi bappa-mu jang ber dudok kadalam surga, mem-mem-ri anugrahaja aka siapa memintan'ja akan dia.

12 Karna inila segala jang de hendak mu manusa membuat akan angkou: buatla angkou akan dia d'juga: karna itula jadi jang agama daan Nabbini.

13 Masokla kapada pintu sumpit. karna pintu jadi luwas, daan d'jalan ija leber, jang ikut ka berbinassahan, makka ada pun ban'ja siapa memasok akan dia.

14 Karna pintu ija sumpit, daan d'jalan ija seni, jang ikut ka hiduppan, makka ada pun sedikit siapa berdatap kan dia.

15 Lalu-mu dari Nabbi-salla, siapa datang kapada mu dang-an pakajandomba, tetapi hatin'ja seperti harimanu nakal.

16 Kamu berkanal dia karna pakard'jaann'ja: dapat beruleh bua angur dari puhoon duri, atuu bua pisang dari batang bulo:

17 Demikien segala puhoon baik, berhenter bua baik: daan jang puhoon binassa meng-henter bua d'jahat.

18 Sa-

18 Een en goeden boom en
can geen quade vruchte dza-
ghen: noch eenen verdozven
boom goede vruchten.

19 Een en pegelicken boom
die gheen goede vruchten
dzaecht / wort afghehouden /
ende int vper geworpen.

20 Daerom soo lult ghyse
aen hare vruchten kennen.

21 Niet eenē pegelicken die
tot my seyt: heere / heere / sal
in het Coninckrijcke der he-
melen komen: waer die daer
doet den wille mijns Vaders
die inde hemelen is.

22 Veele sullen ten dien da-
ge tot my seggen: heere / hee-
re / en hebben wy niet dooz
uwen name gepropheteert /
ende dooz uwen naem Duy-
velen uytgheworpen / ende
dooz uwen naem veel crach-
ten gedaen?

23 Ende dan sal ick hen be-
lijden: ic en hebbe u noyt ge-
kent: wicket van my / ghy
die ongerechtigheyt doet.

24 Daerom so wie dese mij-
ne woorden hoort / ende de
selve doet / die sal ick eenen
voorzichtich manne gelijckē /

E die

18 Sawatū pūhoon baik ti-
āda dapat berhenter bua d'ja-
hat : atū pūhoon binassa bua
baik.

19 Segala pūhoon jang tiada
terhenter bua baik, jadi ber-
pongol, daan berbuing de da-
lam api.

20 Karna itūla angkou berka-
nal dean'ja akan buān'ja.

21 Bukan segala jang berkat-
ta kapada akū: Tuankū, Tuankū,
memafok ka makūta surgani: te-
tapi segala jang berputus ka-
hendak bappa-kū jang berdu-
duk ka dalam surga.

22 Ban'ja ada meng-utfiap se-
dāg hari itu: Tuan-kū, Tuan-kū,
bukan kita ber-nabbihī kar-
na namma mū, daan berbu-
angkan seitan karna namma-
mū, daan pun mem-buat ber-
bagi kauwaffahan karna nam-
ma mū?

23 Tella itu akū meng-akū a-
kan dia: akū tiada berkanalmū
sakali: lalu dari akū, kamū jang
tiada membuat adillan.

24 Karna itūla siapa mending-
er katta akū ini, daan berputus-
kan dia, ijani de seperrikū urang
bid'jaksena, jang berbuat akar-
E ruma-

die zyn huys op een steenrotse gecimmert heeft.

25 Ende daer is plasreghen gevallen/ ende daer zyn waterstroomen gecomen/ ende de winden hebben gewaeyt/ ende zyn tegen dat huys gevallen: ende het is niet gevallen/ want het was op een steenrotse gefondeert.

26 Ende soo wie dese mijne woorden hoort/ ende dese lve niet en doet/ die sal eenē dwaesen manne geleecken wordē/ die zyn huys op het sant gecimmert heeft.

27 Ende daer is plasreghen geballē/ ende de waterstroomen zyn ghekomen/ ende de winden hebben gewaeyt/ en tegen dat huys geslagen/ en het is gevallen/ ende zynen val is groot geweest.

28 Ende het is geschiet/ als Iesus dese woordē geeyndet hadde/ so werden de scharen verschrickt ober zyn Leere.

29 Want hy leerdese als macht hebbende/ ende niet als de Schriftgeleerden.

Dat

ruman'ja de atas sawatū batu karang.

25 Makka maha ud'jan mend'jatū daan ajer surung pun datang, daan ang-in ribottan ber-tiop, makka-n'ja mend'jatū de atas ruma itu: daan tiada n'ja menrubuh karna jadi buāt deatas sawatū batu karang.

26 Makka siapa pon mending-er kattakū ini, daan tiada n'ja berputus dia. ijani de seper-tikū urang gila, jang de berbūatkan ruman'ja di atas pa-fir.

27 Makka maha ud'jan mend'jatū, daan jang surung ajer men-datang, daan jang ang-in pun ber-tiop, daan bergrakan ruma, makka ija mend'jatū, daan d'jatun'ja menjadi bassar.

28 Makka menjadi pon, tatkala Iesus berputus katta ini, segala rajat pon terked'jut karna aid'jerran-n'ja.

29 Karna dia meng-aid'jer n'ja dang-an kauwassahan, daan bukan seperri jang Chali.

Iang

Dat achtste Capittel.

2 Christus nae dat hy den melaetschen gereynicht hadde, 5 genceft den knecht des hooftman over hondert, 14 de schoonmoeder Petri, 16 ende vele andere, 19 verworpemde eenen Schriftgelcerden, 21 roept hy eenen anderen Discipel, 23 daer na int sehipken ontweckt zijnde, 26 ghebiet hy de Zee ende den wint, 28 ende de Duyvelen uydrijvende, veroorloft hen inde swijnen te varen.

1 **D**oe hy nu van den berch afqua/volchden hem veele Schaeren nae.

2 Ende siet/ daer quain eē melaetsch (mensche) eñ aenbadt hem/ seggende: heere/ so ghy wilt/cont ghy my repnighen.

3 Ende Jesus steeckende zijn hant upt/ tasten hem aē ende seyde: ick wil/wozdt gereynicht.

4 Eñ Jesus seyde tot hem: siet toe dat gy dit niemant en segget: maer gaet henen/ ende vertoon u den Priester/ eñ offert uwe gabe die Moyses geboden heeft/hen tot eē getuygenisse.

5 Doe Jesus te Capernaum in gegae was/ tradt tot hem eē
E ij hooft

Iang bagij ka-dua lapa.

2 Christus komodien tella dia bertsiutsi jang sakitan kadel, 5 bersombo akan hamba panglima, 14 jang mintua Petri, 16 daan berbaji jang lain, 19 de tulakn'ja sa ourang chali, 21 de pangiln'ja saourang murit lain, 23 komodien tella de bang-on n'ja kadalam kapal, 26 de sasurukan-angin, 28 Daan tella dia memboangkan seitan, de berin'ja masok kadalam babi.

1 **T**atkala dia ber-turon dari bukit, mengikun'ja rajat ante permana.

2 Liatla saurang panjakit kadel datang, daan menjomba akan dia, daan meng-utsiap: Tuanku, d'jikkelu mu hendak, dapat bertsiutsi hamba.

3 Makka Iesus berbetul tangann'ja, daan bergrak dia, meng-utsiap: aku hendak, jadi mu tsiutsi.

4 Makka Iesus meng-utsiap akan dia: liatla d'jang-an angkou beritau itu akan urang: tetapi pigila, daan tond'jokmu akan Chali, daan persemba anugrahajamu jang de pasan musa, akan saksi dia n'ja.

5 Tatkala Iesus memasok ka Kapernaum, datang saurang
E ij pang

hooftmā ober hondert/ hem
biddende/

6 Ende seggende: heere/
mijn knecht leyt te huys
gichtsieck/ende seer gequelt.

7 En̄ Iesus seyde tot hem:
Ick sal comen ende hem ghe-
sont maecten.

8 Ende de hooftman ant-
woorde/ seggende: heere/ ick
ben niet weerdich dat ghy in
mijn huys comet/maer seght
alleenlyck het woort/ ende
mijn knecht sal gesont wor-
den.

9 Want ick ben een men-
sche onder de Overheyt (ge-
set)/ ende hebbe onder my
Creychsknechten: ende ic seg-
ge tot dese/ gset henen/ende
hy gaet: ende tot den anderē
komt/ende hy komt:ende tot
mijnen dienst-knecht / doet
dat/ ende hy doet het.

10 Doe Iesus dit hoorde/
was hy verwondert / ende
sprac tot de gene die hem na-
volchden: voozwaer ick seg-
ge u: ick en hebbe soo groot
geē gelobe in Israēl gebondē.

11 Ende ick segge u/datter
veele sullen van Oosten ende
Westen

pang-ratus akan dia, daan per
sumba-n'ja.

6 Makka meng-utfiap: Tuan-
kū, hambakū tingal de ruma sa-
kit lumpo, daan amat miskil.

7 Makka Iesus meng-ud'jer
n'ja, akū datang ber-sumbu kan
dia.

8 Makka jang pang-ratus
meng-utfiap, daan ud'jer: Tu-
ankū, tiada hamba jadi meng-
harga sebab mū me-mafok de
ruma-kū, terapi kattala sapata
said'ja, makka hambakū menja-
di ber-sumbu.

9 Karna akū jadi manūsea de
antara mantri, jang de pegang
tang-ankū pongawa: makka a-
kū berkatta kapada jang ini: per-
gila, makka dia pergi: daan ka-
pada jang lain mare, makka dia
datang: daan kapada hambakū,
buat itu, makka dia membu-
atn'ja.

10 Tella Iesus mending-er itu,
jadi dia heirani, daan berkatta
kapada segala jang de ikut dia:
sungo akū beritaumu: tiadaku
berdapat heakimā bagien bassar
de dalam Israil.

11 Makka akū katta mū,
ban'ja datang dari timor da-
an

Wesfen komen/ ende met A-
braham/ Isaac/ ende Jacob/
in het Coninckrijcke der he-
melen aensitten.

12 En de kinderen des Co-
ninckrijcx sullen uptgewoꝝpē
worden/ inde uꝝterste dꝝp-
steruiffe/ daer weninge wese-
sal/ ende knersinge der tandē.

13 Ende Iesus seyde tot den
hoofcman: gaet henen/ ende
gelijck ghy geloofc hebt/ also
geschiede u/ ende zyn knecht
is gesont gheworden te dier
seluer uꝝzen.

14 Ende Iesus ghekomen
zijnde int huys Petri/ sach
zjns wijfs moeder liggē met
de cooꝝtse.

15 En hy roerde haer hant
aen/ ende de cooꝝtse verlietse:
ende sy stont op ende diende
hem.

16 Ende alst nu laet gewoꝝ-
dē was/ brachtē sy hem vele
besetenen toe: ende hy dꝝeef
de (onreꝝne) geesten uꝝt met
den woꝝrde/ en alle de cranc-
ken maecte hy gesont.

17 Op dat verbuldt soude
werden/ dat geseꝝt is door dē
Propheet Esaiam/ seggende:

E iij hy

an barat, men-duduk dang-
an Ibrahim, Isaak, daan Ia-
kub kadalam Radjat surgā-
ni.

12 Daan jang anak Radjat
jadi tertulak de dalam maha
kalam Narka, kamana ada ija
nang-issan, daan amate gi-
git. e

13 Makka Iesus meng-utsiap
kapada pang-ratus pigila, daan
seperti angkou, pertiaja, makka
demikien jadi mu, makka ham-
ban'ja jadi berfumbu dari waktu
itu.

14 Tella Iesus me-masok ka-
dalam ruma Petri, makka de liat-
n'ja ibu binin'ja berfakit de-
mam.

15 Makka dia ber-gratang-
ann'ja, daan jang demam tin-
gal-n'ja makka pon bangkit, da-
an ber-sewita akan dia.

16 Settela suda petang, makka
de hentern'ja berbagi ber-uisse
seitani: makka dia buang-kan
ruah (nad'jis) dang-an kattan'ja,
daan segala fakittan de fumbu-
n'ja.

17 Agar jadi putus, jang de
kattakan Nabbi Esaiam, siapa
meng-utsiap: dia meng-ambil

E iij sum.

hy heeft onse swackhedē ge-
nomē/ en onse siecte gedragē.

18 Ende Jesus siende
veel Scharen omme hem/
beval op d'ander zijde te va-
ren.

19 En daer quam eē schrift-
geleerden tot hem/ ende sey-
de: Meester/ ick sal u volgen
waer ghy henen gaet.

20 En Jesus seyde tot hem:
de Dosschen hebben hoolen/
ende de vogelen des Luchts
nestē: maer de sone des men-
schen en heeft niet waer hy
het hooft neder legge.

21 Ende een ander uyt zij-
ne Discipulen seyde tot hem.
heere/ laet mijn eerst toe dat
ick gae ende mijnen Vader
begrave.

22 En Jesus seyde tot hem:
volcht mijn na/ ende laet de
dooden hare dooden begra-
ven.

23 Ende als hy int Schip-
ken getreden was/ zyn hem
zijne discipulen na gebolcht.

24 Ende liet/ daer wert een
grootte beroerte inde Zee/
soo dat het Schipken vande
baren bedeckt wert/ ende hy
sliep.

Umbottan kü, daan ber-ang
kat sakittan kita.

18 Tella Iesus me-liat rajat
banja ber-kuliling dia, men-ju-
roh men-jabrang ka sablas sa-
na.

19 Makka datang saurang Cha-
li kapada dia, daan meng-utsiap:
Pongurou, aku meng-ikot mu
kamana mu pigi.

20 Makka Iesus beri-tau akan
dia: jang plando pun ja gua daan
jang buong de lang-it sarang:
tetapi jang anak manusea tia-
da kamana berbaring kapala-
n'ja.

21 Makka sa-urang lain
mu rit-n'ja berkatta kapada
dia: Tuanku, beerla aku pi-
gi bertanam Bappaku dahu-
lu.

22 Makka meng-utsiap Ie-
sus: ikut kan de aku, daan
beerla jang mati bertanam kan
matinja.

23 Makka tatkala dia mema-
fok ka kapal makka muritn'ja
meng-ikot dia.

24 Liatla, tufaan ribut bas-
sar datang kalaut, makka
jang kapal jadi bertutup
dang-an umbak, makka dia ti-
dor.

liep.

25 Ende zijne discipulē gingen tot hem ende weckten hem op/ segghende: heere/ behoet ons: wy vergaen.

26 Ende hy seyde tot hen/ wat zijt ghy bebreest ghy kleyn geloobige? doen stont hy op/ ende bestrafte de winden/ ende de Zee/ ende daer wert groote stilte.

27 Ende de menschen verwonderden hen/ segghende: welcken is dese/ dat hem ooc de winden ende de Zee ghehoorzsaem zijn?

28 Ende als hy was gecomen aen d'ander zijde/ in der Gergesenen Landt/ so ontmoeteden hem twee besetenen/ comende uyt de graben/ ende waren seer wreet/ so dat niemant door dien selven wech en conde gaen.

29 Ende liet/ sy riepen/ seggende: Iesus ghy sone Gods/ wat hebt ghy met ons te doen? sydy hier gekomen om ons te quellen/ eer het tijdt is?

30 En verre van daer was eē cuode veler swijnē weydede.

31 Ende

dor.

25 Makka muritn'ja datang kapada dia, mem-bang-on-n'ja, daan meng-utfiap: tuankū, tulong kita: kami rusa.

26 Makka dia beritau akan dian'ja, appa takut kamu hey heakiman muda? daan dia pun ber-bangkit, de fasurehkan angin, daan laut, makka jadi maha tudoh.

27. Makka jang manusea jadi heirani, daan meng-utfiap: siapa ija ini, jang de ding-er pon ang-in daan laut?

28 Makka tatkala dia datang ka tepi sabrang, de dalam nagri Gergeseno, makka bertumun'ja dia urang ber-antū seitani, jang datang dari dZer-rat, daan dean'ja jadi amat gaga, demiki-en makka tiada barag siapa dapat meng-ikot d'jalan itu.

29 Makka liat, dian'ja betria, daan meng-utfiap: Iesus Anak Allah, appa faduli mu akan kita? datang angkou kasini akan ber-gaga-ikita, sedang bulom jadi Waktu?

30 Makka djau dari sana ada sakampong-an Babi ber-peara.

31 Makka

31 Ende de Duppels baden hem/ segghende: indien ghy ons uytwozpt/ so laet ons in de kudde der swijnen.

32 Ende hy seyde: gaet henen/ ende uytwarende/ gingen sy henen inde kudde der swijnen; ende liet de gantsche kudde der swijnen stoztede met eenen storm van boven af inde Zee/ ende stozben int water.

33 Ende de herders bloeden: ende doe sy inde Stadt gekomen waren/ bootschaptten sy alle dese dingen/ ende het gene dat den besetenen gheschiet was.

34 Ende liet/ de gantsche Stadt ginck uyt/ Iesum te ontmoet: ende als sy hem gesien hadden/ baden sy hem/ dat hy wech ginge uyt hare palen.

Dat negende Capittel.

1 Iesus den gichtigen genesen, 9 ende Mattheum geroepen hebbende, 10 gaet met hem te gast, 11 waer vade Phariseen murmureren, 14 ende na dat hy den discipulen Ioannes, genoech gedaen heeft, aengaende het vastē, 20 geneest hy een vrouwe vanden bloetganck, 23 verweckt een dochter,

31 Makka seitān perſumba-n'ja, daan meng-ūtſiap: d'jikkelou mu mem-buang-kan kami, beerla kami mafok ka kāpōg-an babi itu

32 Makka dia meng-ūtſiap: pigila, fettela dean'ja meng-aluar makka dia-n'ja me-mafok ka kampong-an babi: liatla makka segala kampong-an babi mē-jatu dang-an sawatu tufaan dari atas kadalam lahut, daan me-mati de dalam ajer.

33 Makka kumbala-n'ja lari: daan fettela dea-n'ja mafok kadalam kuta, de teli-li-n'ja segala ini, daan appa men-jadi akan ber-antu seitani itu.

34 Makka liatla, segala ūrang kuta kaluar, akan bertumu Iesus: makka fettela dean'ja me-liat dia, de perſumba-n'ja, agar dia pulang dari ampir situ.

Lang bagij ka-dua lapa.

1 Tatkala Iesus bersombo jang sakitbenka, 9 daan berpangil Mattheum, 10 de pigin'ja berda'jamukan dia samma, 11 makka Phariſey uruhara sebab itu, 14 makka fettela dia berdieem akan jang murit Iobannes, sebab poassaban, 20 makka de sombon'ja saourang parampuan sakit tjerit, 23 berbangkit sanak parampuan 27 memeri liat

dochter, 27 maeckt twee blinde siende, 32 verlost den stommen besetenen, 36 en beveelt te bidden voor de bevorderinge des Euangeliums.

I Ende int schipken ghetreden zijnde/voer hy ober ende quam in zijn stad/en liet/ sy brachten tot hem eenen gichtighen (mensche) op een bedde liggende.

2 Ende Iesus haer gelobe siende/ seyde tot den gichtigen/soone hebt goeden moet uwe sonden zijn u vergeven.

3 Ende liet sommige wyt de Schriftgheleerden seiden in haer selven: dese lastert.

4 Iesus kennende haer gedachte/ seyde: waerom denct ghy quaet in uwe herten?

5 Want welck is lichter te seggen: uwe sonden zijn u vergeven: ofte te seggē: staet op/ ende wandelt.

6 Ende op dat ghy wetet/ dat de Soone des menschen macht heeft op der aerden/ de sondē te vergevē/(doe seyde hy tot den gichtige:) staet op/ neem u bedde op/ ende gaet henen in u huys.

F

6 Ende

liat orang buta dua, 32 melapas saurang seitani-bisu, 36 daan dia menjuruh somba karna bangkisan Euangelium.

I Settela dia mafok ka-kapal, men-jabrang daan darang ka kotan'ja. Makka liatla de hentern'ja (saurang) fakir lumpu berbaring de atas sawatu kassor.

2 Settela Iesus meliat heakin'n'ja, makka kattan'ja kapada jang fakir-lumpu: kanak-kanakbersukala karna angku ber-uleh maaf doosa mu.

3 Makka liatla berbagi Chali meng-utsiap dirin'ja, jag ini berhudjat.

4 Settela Iesus berkanalkan fikirn'ja, mengutsiap: karna appa kamu fikir d'jahat dalā hatimu?

5 Karna appa jadi morah akan meng-utsiap: angkou ber-uleh maaf doosa mu: atu meng-utsiap: bang-unla, daan berd'jalan.

6 Tetapi agar kamu tahu makka anak manusea pun'ja kawassahan ka-atas bumi, akan maaf doosa, (makka dia meng-utsiap akā sa kattan lumpu:) bāg-unla, angkat kafur-mu, daan pulang ka ruma-mu.

F

7 Makka

7 Ende hy stont op ende ginck nae zyn huys.

8 De Schare dat siende/ verwonderden hen en loofden Godt/ die sulcke macht den menschen ghegheven hadde.

9 Ende Iesus van daer booz hy gaende / sach eenen mensche in het Tolhuys sitten/ genaemt Matheus: ende Iesus seyde tot hem: volcht my na/ ende hy stont op/ ende volchde hem na.

10 Ende het geschiede/ doe Iesus int huys (Mathei) ter Taefel sat/ liet/ veel Tollenaers ende sondaers die daer quamen / saten mede aen met Iesu ende zyne Discipulen.

11 Ende de Phariseen dat siende/ seydten tot zyne Discipulen: waerom eedt uwe Meester met de Tollenaers ende sondaeren?

12 Maer doen Iesus dat hoorde/ seyde hy/ die ghesont zyn behoeven ghenen medecynmeester/ maer die kranck zyn.

13 Gaet dan heenen ende leert

7 Makka dia bangkit daan pulang pon ka ruma-n'ja.

8 Settela rajat meliat itu, makka heirani dia daan berpudji akan Allah, jang de beri kawassa-han dimikien akan manusa.

9 Tella Iesus melalu dari fana, meliat-n'ja saurang menduduk dalam tempat tsiukey, jang ber-namma (Matheus): makka Iesus berkatta-kan dia: ikut-la beita, makka dia bangkit, daan meng-ikut dia.

10 Makka jadi-n'ja, tatkala Iesus menduduk kadulang-sentap dedalam ruma (Mathei) liat-la bain'ja kafir daan haramzada jang datang de situ, menduduk kaserta Iesus daan murit-n'ja.

11 Settela urang Pharizei meliat itu, ber-katta-n'ja kapada, muritn'ja: karna appa pungurumu me-makan dang-an kafir daan haramzada?

12 Tetapi tatkala Iesus mending-er itu, makka dia mengutisap, siapa sumbu-badan tiada ber-guna tabib, tetapi siapa lakit.

13 Pergila pun meng-aid'jer appa

leert wat dat is/ ic wil barm-
herticheydt/ ende niet offer-
hande: want ick ben niet ge-
komen om te roepē de rechte-
vaerdige/ maer de sondaers
tot bekeeringe.

14 Doe quamen de Disci-
pulen Joannis tot hem / seg-
gende: waerom vasten wy/
ende de Phariseen dickmael/
ende uwe Discipulen vasten
niet?

15 Iesus seyde hen: konnen
doek de Gzuylofts-kinderen
treurich zyn / soo langhe de
Gzuydegom by hen is: maer
de daghen sullen comen/ dat
de Gzuydegom van hen sal
gheweert worden/ ende dan
sullen sy vasten.

16 Doek niemant set een
lap rouw onghewolt laec-
kens op een oude kleet/ want
den lap scheurt vanden klee-
de ende de scheure wert er-
gher.

17 Men doet doek den nieu-
wen wijn in gheen oude le-
dersacken / anders soo ber-
sten de leder sacken / ende
de Wijn wordt uytghe-
stort/ ende de leder sacken

F ij ver

appa arti itu, aku hendak rah-
mad, daan bukan persembah-
han, karna tiadaku datang a-
kan berpangil siapa jadi adil, te-
tapi jang haramzada akan balik
badann'ja.

14 Makka murit Iuhannis da-
tang kapada dia, ma'ku d'jer-
n'ja: karna appa kita daan Pha-
risei berpuaassa sebagibagi,
makka murit mu tiada berpua-
assa?

15 Makka Iesus meng-ut'fiap:
dapat pun urang berd'jamu-ka-
win jadi tsinta, sedang mam-
peley lagi berduduk fertan'ja?
tetapi hari pun ampir, tella deta-
hann'ja mampeley dari hadapan-
n'ja, makka sedang itu dean'ja
berpuaassa.

16 Tiada pun barang siapa
membubu satampal kain menta
deatas bad'ju tua, karna jang
tampalkain t'jarik dari bad'ju,
makka jang t'jarik jadi bassar da-
ri daulu.

17 Bukan de bubunja an-
gur baru, de dalam sarang-
kulit tua, makka pun jang
sarangkulit sega, daan jang
angur ija bertumpa, daan
jang sarang kulit ija berbinaassa:

F ij teta-

verderben: maer men doet den nieuwen Wijn in nieuwe leedersacken/ ende sy te samen worden behouden.

18 Ende doe hy dese dingen met hen sprack: siet een overste quam ende viel booz hem neder/ leggghende: mijn dochter is nu ghestorben/ maer komt ende leght uwe hant op haer/ ende sy sal leven.

19 Ende Jesus opstaende/ volchde hem na / ende zijne Discipulen.

20 Ende siet een vrouwe die twaelf jaren den bloetganck gehad hadde / tradt van achteren tot hem/ ende roerde den Zoom zijns kleets aen.

21 Want sy seyde in haer selven: indien ick alleen zijn kleet aen roere / ick sal ghesont worden.

22 Ende Jesus hem ommekeerende/ ende haer aensiende/ seyde/ dochter/ hebt gouden moet/ u gheloobe heeft u behouden/ ende de vrouwe wert gesot te dier selver ure.

23 Ende als Jesus in des Over-

tetapi pun de bobokan jang angur baru dalam sarangkulit baru, makka jang kadua tiada tersajang.

18 Settela dia berkarta segala ini dang-an dean ja: liatla saurang panglima datang berfedjut hadapann'ja, daan mengutsiap: anakku parampuan memati baru ini, tetapi marela bobo tang-an mu atas dia, makka dia ija lalu hidup.

19 Makka Iesus bangkit, daan mengikut dia, dang-an muritn'ja.

20 Makka liatla, saurang parampuan jang sakit tsjerit duablas taun, mengampir dia dari balakan, daan bergrakan tepi badjun'ja.

21 Karna dia ija mengutsiap dirin'ja: djikkelu hamba bergrak baidjun'ja said'ja, hamba jadi bersumbu.

22 Tella Iesus balik dia, daan berpandangn'ja, mengutsiap, kanak, bersukala, karna heakimanmu, bertulong diri. Makka parampuan jadi bersumbu dari Waktu itu.

23 Settela Iesus masok kadal-

lam

Obersten hups ghecomen was/ ende de pipers/ ende woelende schare gesien hadde/ seide hy tot hen.

24 Wylck van hier/ want dat dochterken en is niet doot/ maer het slaept/ ende sy belachten hem.

25 Als nu het volck uptgedreven was/ ginck hy in ende greep haer handt / ende het dochterken stont op.

26 Ende dit geruchte ginc in dat geheele Landt.

27 Ende doe Jesus van daer vooz byginc/ volchden hem twee blinde/ roepende ende seggende: O ghy soone Davids/ ontfermt u onser.

28 Ende doe hy in het hups ghekomen was/ ginghen de blinde tot hem: ende Jesus seide hen: geloofst ghy dat ic machtich ben dat te doen? sy seiden tot hem: jae heere.

29 Doe raecte hy haer oogen/ seggende: u gheschiede na uwen geloobe.

30 Ende hare ooghen zijn geopent: ende Jesus verboot hen/ seggende: liet toe dat het

lam ruma panglima, daan meliat akan urang bangsi daan rajat uruhara, meng-utsiap akan dia.

24 Lalü dari fini, karna kanak itu tiada mati, tetapi dia pun bradu. Makka dean'ja tertawakan dia.

25 Tatkala segala urang pun kaluar, makka dia masok daan pegang tang-ann'ja, makka kanak itu pon bang-in.

26 Makka Chaber ini sampei segala nagri.

27 Settela Iesus lalü dari sana, de ikotn'ja dua urang buta, jang betrea daan meng-utsiap: hey anak Davud, tund'jokla rahmad-mu akan kita.

28 Makka tella dia masok karuma, datang urang buta menghadap dia: makka Iesus berkatakan dian'ja: heakinla kami: makka aku pun'ja kawassahan akan membuat itu? makka dian'ja meng-utsiap: ija tuanku.

29 Makka dia bergrakan mattan'ja, daan meng-utsiap: kami jadi seperti heakin-mu,

30 Makka mattan'ja jadi terbuka: makka Iesus passann'ja, daan meng-utsiap: lietla agar tiada barang

niemand en wete.

31 Maer sy uytgegaen zyn de maecken hem luytbaer in dat geheele Landt.

32 Ende doe sy wech gingen/ liet soo brachemen tot hem eenen mensche die stom ende beseten was.

33 Ende doe de Duyvel uytgedreven was/ sprack de stomme: ende de schare verwonderden hen/ segghende: noyt en is sulcx ghelien in Israel.

34 Maer de Phariseen seuden: hy dryft de duyvelē uyt/ door den Oversten der Duyvelen.

35 Ende Jesus ginck om in alle steden ende blecken/ leerende in hare vergaderingē ende predickende het Euangelium des Coninckrijcks/ ende genesende alle siecken en qualen onder den volcke.

36 Ende siende de scharen/ weet hy met barmherticheyt versoert over hen/ om dat sy vermoeyt ende verstroopt waren/ gelijk Schapen die genen herder en hebben.

37 Doe seyde hy tot zyne Disci-

barang siapa tahu itu.

31 Settela dian'ja pun kaluar dichabarn'ja kadalam segala nagri ampir situ.

32 Tatkala dean'ja pulang, liatla makka di hentern'ja saurang manusea bisu daan ber-ufé feitaan.

33 Makka tatkala seitan melapas dia, jang bisu ija pon ber-katta daan jang rajat ija heiranin'ja, daan meng-utfiap: tiada pun bagien meliat dalam Israel.

34 Tetapi jang Pharizey meng-utfiap: dia buangkan seitan, dang-an kawassahan pungulu seitan.

35 Makka Iesus kerkuliling segala kuta daan tanaman, mengaid'jerkan de dalam kampungann'ja daan berrawajat jang Euangelium sultani, daan pun bersumbu segala sakit sakittan manusea.

36 Tella dia meliat jang rajat, jadi hatin'ja berrahmad atas dean'ja, sebab dian'ja jadi lella daan bagien hilang, seperti dumba jang tiada ampun'ja kumbala.

37 Makka dia meng-utfiap kepada

Discipulē: dē oogst is groot/
maer de arbeiders zijn wey-
nich.

38 Daerom bi dt denheere
des oogsts/ dat hy arbeiders
in zynen oogst uyt seynde.

Dat thiende Capittel.

1 Det waelf Apostelen worden ghesonden
over het Iootsche Lant, 16 den welcken
Iesus vele verdruckinghen voorseyt, om
het Euangeliums wille, 28 hem niet te
min goeden moet gevende, om inde be-
kende waerhey t te volherden.

1 **E**nde zyne twaelf dis-
cipulē tot hem geroe-
pē hebbende/ gaf hen macht
over de onreynne geesten/ dat
sy die wytdryvē souden/ ende
allerley quale genesen.

2 En de namen der twaelf
Apostelen zyn dese: de eerste
is Symon/ genaemt Petrus/
ende Andreas zyn broeder/
Jacobus Zebedei (soon) ende
Joannes zyn broeder.

3 Philippus en Bartholo-
meus: Thomas ende Ma-
theus/ die (geweest hadde) en
Tollenaer: Jacobus Alphei
(soon) ende Lebbeus/ toege-
naemt Thadeus.

4 Simon

pada muritn'ja : waktu musim
pun bassar, tetapi urang upahan
pun kurang.

38 Karna itula menjumbakan
tuan-musim itu, agar dia menjū-
roh upahan akan kard'ja musim.

Jang bagij sapulu.

1 Jang murit duablas ourang de suroh'ja ka se-
gala nagri lahudi, 16 jang de berin'ja, tau
donlo berbagi prihal, karna jang Euangelium,
28 tetapi pon de berin'ja akal budi, akan
bertogowi hatin'ja dalam jang adullan karahu-
wi.

1 **S**ettela de pangil murit-
n'ja ampir dia, makka de
berin'ja kauwaffahan atas segala
roah nad'jis agar de buangkan-
n'ja, daan pun berfumbu berbagi
sakittan.

2 Makka jang namma murit
duablas itu ija ini: jang mula Sy-
mon siapa bernamma Petrus, da-
an Andreas sudaran'ja Iakobus
(anak) Zebedei, daan Iuannes
sudaran'ja.

3 Philippus daan Betholo-
meus: Thomas daan Matheus,
siapa jadi kafir dahulo: Iakubus
(Anak) Alphei, daan Lebbeus,
siapa pun'ja namman'ja Tha-
deus.

4 Symon

4 Symon de Cananÿter/
en Judas Iscarioth/ die hem
verriet.

5 Dese twaelve sandt Je-
sus upt/ en geboot hen/ seg-
ghende: en gaet niet nae de
heydenen/ noch en gaet niet
inde steden der Samarita-
nen.

6 maer gaet liever tot de ver-
lozē schapē des huys Israels.

7 Ende gaende predickt/
segghende: het Coninckryck
der hemelē is na by gecome.

8 Gheneest de krancken/
reynicht de melaetsche/ ver-
wect de doode/ dzÿft de dyp-
velen upt: ghy hebbet vooz
niet ontfangen/ gebet oock
vooz niet.

9 En besit noch gout/ noch
silver/ noch metael in uwe
bupdel.

10 Noch oock geen male tot
dē wech/ noch twee rocken/
noch schoenen/ noch stock:
want den arbejder is zÿn
voetsel waerdich.

11 Ende tot wat stadt ofte
blecke dat gy ingaet/ onder-
soeckt wie daer in weerdich
is: ende blijft daer tot dat gy
van

4 Symon Kananeo, daan Iu-
das Iscarioth, siapa dūrahka akan
dia d'juga.

5 Jang Duablas ini de menjū-
roh Iesus, daan beri sabda akan
dean'ja, daan meng-utsiap:
d'jang-an pergi mū kapada jang
kafir, atū d'jang-an pergi kada-
lam kuta Samaritano.

6 Tatapi pergi dūlū kapada
dumba terhilāg dari ruma Itrail.

7 Settela kamū pergi rawajat,
meng-utsiapla: jang Radjat
surga ija ampir datang.

8 Bersumbūkan sakit, bertsiutsi
jang sakit kadel, bangkit akan
bankei, būang akan seitan: ka-
mū berteriman'ja karna kas-
se, berila karna kasse pu-
la.

9 D'jang-an hentar, amas, atū
perak, atū tambaga dalam pun-
di-mū.

10 Atū pūn karūng de d'jalan,
atū pūn baid'jū dualey, atū
kaus, atū batangkajū: karna
jang upahan benargunan'ja ba-
kal.

11 Makka kakūta atū tanaman
kamana kamū memalok, tsi-
arila siapa jadi de dalam n'ja
berguna: makka tingalla kafana
sampey

van daer gaet.

12 Ende als ghy in eenich huys gaet/so groet dat selve.

13 Ende indien dat huys weerdich is/soo come ulwen brede daer ober:maer indien het niet weerdich en is/soo keere ulwe brede weder tot u

14 Ende so wie u niet ontfangē en sal noch ulwe woorden niet hoorzen en sal: uytgaende uyt dien huysle ofte stadt/ schuddet het stof van ulwen voeten.

15 Voorwaer segghe ick u: het sal den Lande van Sodomā ende Gomorra verdozgelijcker wesen in den dach des oordeels/ dan dier stadt.

16 Siet ic sende u als schapen midden onder de Wolven: daerom weest voorzichtigelijck de slangen/ ende onnoosel als de Duyven.

17 En wacht u voor de menschen: want sy sullen u overleveren inde staetshuysen/ ende in hare vergaderinghe sullen sy u geestelen.

18 Ende ghy sult oock voor Dorsten ende Coningen gheleyt wordē om mynne wil-

le/

kamū pulang.

12 Makka tella kamū massok ka barang ruma, beri salā akan itū.

13 Makka d'jikkelū ruma itū jadi bergūna, makka salammū tingal atas dia: tetapi d'jikkelū tiada bergūna, makka salammū kumbali kapada mū.

14 Makka siapa tiada berterima mū atū mending-er kattamū: settela kamū kaluar dari ruma atū kuta itū, sapula jang abū dari kaki mū.

15 Makka akū beritaūmū sungungū: jang nagri Sodomā daan Gomorra beruleh rahat lebeh ka waktu hari kiamad, dari pada kuta itū.

16 Liatla akū menjuruhmū seperti dūmba de antara harimau: karna itūla kamū menjadi bidjaksana seperti ular, daan d'jina seperti marpati.

17 Lalū dirimū dari pada manusea: karna dean'ja ada mengheter mū ka hokkūmann'ja, daan pūn kapada kanpūng-ann'ja adala dia mengitik kamū.

18 Makka kamū jadi henter de hadap raid'ja daan tultaan karna sebab akū, deann'ja daan sega-

G la

le/ hen ende den heydenen
tot een getuyghenisse.

19 Maer als sy u overle-
veren sullen / en soecht dan
niet / hoe / ofte wat ghy
spreecken sult: want het sal
u in die ure ghegheben wor-
den / wat ghy spreecken
sult.

20 Want ghy en syt niet die
daer spreekt / maer de Geest
uws vaders die dooz u
spreekt.

21 Den broeder sal den an-
deren overleveren totter
doot / ende de vader het kind:
ende de kinderen sullen op-
staen tegen de ouders / ende
sullense dooden.

22 Ende ghy sult ghehaet
worden van alle menschen /
om mijnen name: maer die
volckandich sal blijven tot
te eynde / die sal salich wordē.

23 Als sy u in een stadt ver-
volghen / soo bliet in een an-
der: want voozwaer seg-
ghe ick u / ghy en sult de ste-
den Israels niet doozgegaen
hebben / of de soone des
menschen sal ghekomen
zijn.

24 De

la kaffir akan sawatū fak-
fi.

19 Pūn tatkala dean'ja, meng-
henter-mū, d'jang-an kalu se-
dang itu, bagi mana, atū appa-
mū meng-ūtfiap: karna kamū
berulehn'ja kapada sahat itu, ap-
pa-mū jadi bergūna akan meng-
ūtfiap.

20 Karna bukan kamū menja-
di siapa meng-ūtfiap, tetapi jang
ruah bappamū siapa berkatta
dang-an mulut mū.

21 Sūdara satū pūn meng-hen-
ter adein'ja akan menjadi mem-
bunuh, daan jang bappa akan a-
nakn'ja: daā jang anak berbang-
kit hadapan Bappan'ja agar de
būnohn'ja.

22 Makka segala manusea ada
berbintsi kamū, sebab namma
akū: tetapi siapa tingal tugū sam-
pey kasudahan, jang itu menja-
di mūmin.

23 Tatkala dean'ja meng-ikūt
mū kasawatū kūta, lalu kapa-
da jang lain: karna akū beri-
taumū sūngū sūngū, būlum
kamū ada ber-kūliling se-
gala kūta Israil, atū jang
anak manusea ada menda-
tang.

24 lang

24 De discipel en is boven den meester niet/ noch den Dienaer boven zynen heere.

25 Het is den Discipel ghe-
noech/ dat hy is gelijck zyn
meester: en den dienstknecht
dat hy is gelijck zyn heere /
hebben sy den huysheere
Belzebub gheheeten / hoe
veel te meer zyne huysgeno-
ten?

26 Hierom soo breeft hen
niet: want daer en is niet so
bedeckt/ dat niet eenmael en
sal ondeckt worden: noch
daer en is niet so verborgen/
dat niet eenmael en sal ghe-
weten worden.

27 Wat ick u segghe inde
duyfternisse / seght dat int
licht: ende dat ghy hoort in
de oore/ dat predickt op de
huysen.

28 En breeft u niet vooz de
gene die het lichaem doden/
ende de ziele niet en kunnen
dooden: maer breeft dien
meer/ die machrich is beyde
ziel ende lijf te verderben in
de helle.

29 Wordē niet twee musch-
kens om een pennincken

G ij

ver

24 Iang murit tiada jadi lebeh
dari pūngūruh atū jang hamba
tiada atastuann'ja.

25 Iadi suda akan murit mak-
ka dia menjadi seperti pūngū-
rūh'ja: daan jang hamba mak-
ka dia jadi seperti tuann'ja,
d'jikkelu dean'ja beri nam-
ma Beelzebub akan tuan, ba-
rappa lebeh akan hamban'-
ja?

26 Karna itula d'jang-an ta-
kut dia: sebab tiada barang
bertutup, jang tiada sakali men-
jadi terbuka: atū tiada barang
bagien bersemun'ji, jang ti-
ada sakali menjadi katahu-
wi.

27 Iang de katakū akan kamū
dalam glap, beritau itū adap
muka: daan jang de ding-er mū
dalam taling-a, berrewajat itū
deatas ruma.

28 D'jang-an kamū takut siapa
membunuh akan badan, daan
tiada dapat membunuh akan
n'jawa, tetapi takut lebeh, akan
siapa pūn'ja kauwassahan akan
membinaffa kadua n'jawa daan
badan dalam narka.

29 Bukan de d'jauwaln'ja bu-
rūng tsintsi dua ekur harga

G ij

fake.

vercochtē: nochtans en valt
niet eē van desen op der aer-
den sonder uwen vader.

30 Ende u zijn alle de happe
des hoofts getelt.

31 Daerom en vrees niet/
ghy zyt meer dā veel musch-
kens.

32 So wie my dan belijden
sal vooz de menschen/dien sal
ick ooc belijden vooz mynen
Vader die inde hemelen is.

33 Maer soo wie mijn ver-
lochenē sal vooz de mensche/
die sal ick oock verloochenē
vooz mynen Vader die inde
hemelen is.

34 Denckt niet dat ick ghe-
komen ben om vrede te sen-
den op der aerde: Ick ben
niet gecomē om vrede/ maer
om het sweert te senden.

35 Want ick ben gekomen
om den mensche twistich te
maken tegen zynen Vader/
ende de dochter teghen haer
moeder/ ende des soons wyf
tegen haer moeder.

36 En de byandē des mensche
sulle zyne huysgenoten zyn.

37 Wie zynē vader ofte moe-
der liever heeft dan my/ die
en

lakepeng? tetapi pūn tiada sae-
kur ini d'jatu ka atas bumi d'jik-
kelu tiada bappa mu hendak.

30 Segala rambut kapala mu
jadi berbilang.

31 Karna itula d'jang-an-mu
takut, kamu jadi lebeh bain'ja
dari burung tsintsi.

32 Siapa pūn meng-aku beta
dehadapan manusea, ijani de
meng-akukā aku de hadapā bap-
pa-kū jāg menduduk dalā sorga.

33 Tetapi siapa tiada meng-aku
beta dehadapan manusea, ija itu
pūn tiadaku meng-aku d'juga
dehadapan bappaku jang men-
duduk kadalam surgani.

34 d'lang-an mu fikir makka
aku datang akā menjuruh salam
atas bumi:aku tiada datang akan
menjuroh salam, tetapi akan
menjuruh samfir.

35 Karna aku datang akan mē-
buat haru biru de antara manū-
sea daan bappan'ja, daan jang a-
nak parampuan dang-an ibun'ja,
daan jāg ipar parampuan dang-
an mintuwan'ja parampuan.

36 Makka jang satru manusea
menjadi subatn'ja.

37 Siapa kasse lebeh akan ibu
bappan'ja dari pada aku, jang itu
tiada

en is mijns niet weerdich/
ende wie zijn soon ofte doch-
ter liever heeft dan my/ die
en is mijns niet weerdich.

38 En wie zijn cruyce niet
op en neemt/ ende mijn nae
volcht: die is mijns niet
weerdich.

39 Wie zijn leven sal behou-
den hebben/ die sal het ver-
liesen: ende wie zijn leven
sal verloozen hebben/ die sal
het behouden.

40 Wie u ontfangt/ die ont-
fangt my/ ende wie my ont-
fangt/ die ontfangt hem/ die
my gesonden heeft.

41 Wie een Propheet ont-
fangt inden naem eens Pro-
pheet/ die sal eens Propheeten
loon ontfangen: ende wie ee-
nen rechtveerdigē ontfangt
inden naem eens rechtveer-
digen/ die sal eens rechtveer-
digen loon ontfangen.

42 Ende wie een van desen
kleynen te drincken gheeft
een beeker cout waters/ al-
leenlijcken inden name eens
Discipels/ boozwaer segge ic
u/ hy sal zynen loon niet ver-
liesen.

G iij

Dat

tiada harga akū, daan siapa kasse
lebeh akan anak n'ja laki atu pa-
rampuan dari pada akū, jang itu
pun tiada harga akū.

38 Siapa tiada ankat krusn'ja,
daan meng-ikut beta: jang i-
tu tiada pun meng-harga a-
kū:

39 Siapa berdapat hiduppan
badann'ja, ija itula adan'ja mēg-
hilang: daan siapa berhilang hi-
dupn'ja, jang itula adan'ja beru-
leh dapat.

40 Siapa berterima kamū, jang
itu berterima akan beta, daan
siapa terima akū, berterima pun
siapa menjuruh beta.

41 Siapa terima saurang nabbi
karna namma nabbi, jang itu
beruleh upahann'ja seperti
nabbi: daan siapa berteri-
ma saurang adil karna namma
adillan jang itu pun ada be-
ruleh upahan seperti jang a-
dillan.

42 Makka siapa memmeri
jang ketsil ini samangkup ajer
sed'ju, dang-an namma lau-
rang murit laid'ja, sungū
akū beritan-mū, dia tiada
meng-hilaag upama n'ja.

G iij

Yang

Dat elffte Capittel.

1 Ioannes gevangen zijnde, sent zijne discipulen tot Iesum, 7 de welcke Iohannem gepresen hebbende, 16 dreycht ende verdoemt de verachters zijns woorts, 25 daer na God danckende, 27 verclaert wat macht hy van hem heeft.

1 **E**nde het is gheschiet/ doer Iesus geeyndicht hadde zijne discipulen geboden te gheben/ ginck hy van daer voort/ om te leeren ende te Predicken in hare Steden.

2 Ende Iohannes inde geuanckenisse gehoozt hebben de de wercken Christi/ sandt twee van zijne Discipulen.

3 Ende seyde tot hem: sydy de gene die comen soude ofte verwachte wy eenē anderē.

4 Iesus antwoorde ende seyde hen: gaet ende vercondicht Iohanni wat ghy hoozt ende liet.

5 De blinde sien/ de creupele wandelē/ de melaetsche zyn gereynicht/ ende de doo-ve hoozen/ de dooden zyn opgeweekt/ ende de arme ontfangen dat Euangelium.

6 Ende salich is hy/ die aē
mp

Iang bagij sablas.

1 Tella Iohannes jadi berpassong, menjurohn'ja murit dua kapada Iesum, 7 jang de pud'ji akan Iohannem, 16 mata daan duraka akan siapa bintsi katta n'ja, 25 komodien tella berdoa kan Allah, 27 dia beritau kaumafaban appa buleh n'ja dari dia.

1 **M**Akka jadin'ja, tatkala Iesus berputus memmeri sadda akan muritn'ja, makka pergin'ja pulang dari sana, agar dia meng-aid'jer daan rawajat dalam kütan'ja.

2 Tatkala Iuhannes mending-er dalam passung-an segala kard'ja-an Christi, menjufuh dia muritn'ja dua urang.

3 Daan meng-utsiap akan dia: jadi-mu siapa ada mendatang atu menanti kita saurang lain.

4 Iesus meng-utsiap akan de-an'ja: pergila, daan beritau Iuhanni appa mu mending-er daan meliat.

5 Iang buta menliat, jang timpang berd'jalan, jang sakit kadel jadi tsiutsi, daan jang tuli pun mending-er, jang matti jadi berbangkit, daā jang miskinan terima akan jang Euangelium.

6 Bermumin jadi dia, siapa
tia-

my niet geergert en wort.

7 Ende doe sy wech gingē/
begoft Iesus tot de Scharen
te seggen van Joanne: wat
zyt gy uyt gegaen inde wo-
stijne te sien: een riet dat van
den winde geroert wort:

8 Maer wat zyt ghy uyt
gegaen te sien: een mensche
met sachte klederen bekleet:
siet/ die sachte cleederen dra-
ghen/ zyn inder Coninghen
huyfen.

9 Maer wat zyt ghy uyt-
ghegaen te sien: eenen Pro-
pheet: jae ick segge u/ oock
meerder dan een Propheet.

10 Want dese isst van welc-
ken geschreven is: Siet ick
sende mynen Enghel vooz
dijn aenghesicht/ die uwen
wech bereyden sal vooz
u.

11 Doozwaer segghe ick u/
onder de ghene die van vrou-
wen ghebooren zyn/ is nie-
mandt opghestaen die groo-
ter sy dan Johannes de doo-
per: nochtans die minste /
in het Coninckrycke der
hemelen/ is meerder dan hy.

12 Ende

tiadan'ja berbis tu karna aku.

7 Makka settela dean'ja pu-
lang, Iesus mengut'iap akan ra-
jat: dari Iuannes, appa mu pergi
ka utan akau meliat, sawatu ba-
tang bulu jang de bergujangkan
jang angin?

8 Tetapi appa mu kaluar
akan meliat? saurang berpa-
key baid'ju lumbut, liatla, fi-
apa pakey baid'ju lumbut, ber-
duduk kadalam kampung rai-
d'ja.

9 Pun appa mu kaluar akan
meliat? saurang Nabbi: ija aku
beritaumu, pun lebeh dari pada
Nabbi.

10 Karna inila siapa jang
berlebutkan surat: demikien: li-
atla aku menjuruh malaikat ku
dehadapan mu ka kamu, jang
bermistait aka d'jalan ku de ha-
dapan mu.

11 Sungusungu aku beritau
mu, de antara segala jang men-
jadi baranak dari parampuan,
tiada siapa bangkit bassar se-
perti Iuannes bap'ista: Te-
tapi pun jang ketfil dalam ma-
kuta surgani, ija pun lebeh dari
pada dia.

12 Makka

12 Ende vande dagen Jo-
hannes des Doopers aen tot
nu toe/ lydt het Coninckryc-
ke der hemelen gewelt/ ende
die gewelt doen/ nemen het
in.

13 Want alle de Prophten
ende de Wet/ hebben op Jo-
annem gepropheteert.

14 En so ghy hem wilt aen-
nemen/ hy is Elias die ko-
men soude.

15 Wie ooren heeft om te
hooren/ die hooze.

16 Maer wien sal ick dit
gheslachte gelycken? het is
gelyck de kinderen die op de
merckten sitten/ ende haren
gesellen toeroepen.

17 Segghende: wy hebben
u metter sluyte gespeelt/ en-
de ghy en hebt niet gedanst:
wy hebben u klaechlieden
gesongen/ ende ghy en hebt
niet geweent.

18 Want Johannes is ghe-
komen/ niet eetende noch
drinckende/ ende sy seggen/
hy heeft den Duyvel.

19 De Sone des menschen
is gekomen/ etende en drin-
ckende/ ende sy seggen: liet
daer

12 Makka pūn dari Waktū Iu-
annes baptista sampei saka-
rang, jadi jang makūta sūr-
ga-ni bergaga-i, daan siapa gaga-
in'ja, pūn meng'rompan'ja
djuga.

13 Karna segala Nabbi daan
agama, ada pūn bernabbihī dari
Iuannem.

14 Pūn d'jikkelū kamū hendak
berteriman'ja, dia menjadi jang
Elias siapa ada mendatang.

15 Siapa pūn'ja taling-a akan
mending-er, ding-erla.

16 Tetapi siapa sepertikū akan
asal ini? dean'ja jadi seperti bu-
dak jang berduduk kapassa-
ra, siapa berpangil akan subat-
n'ja.

17 Daan meng-utsiap: kitta
bertiup bangsi akā angkū, mak-
ka kamū pūn tiada menari: kit-
ta men'jannji-mū n'jann'ji ber-
tsinta, makka kamū tiada me-
nang-is.

18 Karna Ioannes datang, tia-
dan'ja makan atū meminum,
makka dean'ja meng-utsiap, dia
pūnja seitan.

19 Iang anak manūsea datang
me-makan daan minum, makka
dean'ja meng-utsiap: liatla lau-
rang

daer een mensche die een
bzaet ende wijnlupper is/ en-
de een bziert der Tollaren
ende Sondarē/ nochtans is
de wijsheyt gerechbeerdicht
geweest van hare kinderen.

20 Doe heeft hy den steden
daer sijne crachten veel in
geschiet waren/ begonnen
(aldus) te verwijten/ om dat
sy haer niet bekeert en had-
den.

21 Wee u Chozasim/ wee u
Bethsaida: want hadden in
de (steden) Tyro ende Sydon
de krachten gedaē geweest/
die in u gedaen zijn/ sy had-
den in boortijden in sacken
ende asche sittende haer be-
keert.

22 Doch segghe ick u: het
sal Tyro ende Sydon ver-
draechlycker wesen in den
dach des oordeels dan u.

23 Ende ghy Capernaum/
ghy die tot den hemel verhe-
ben hebt geweest/ ghy sult
tot den helle vernedert wor-
den: want/ hadden onder de
Sodomiten de krachten ge-
daen geweest die in u gedaen
zijn/ sy waren tot op desen
dach

rang manusea jang amat makan
daan minum angur, daan ija
pun subat kaffir daan ha-
ramzada. Tetapi jang budi-
man berule adillan dari pada a-
nakan'ja.

20 Makka dia pun kastreng-an
akan sagala kuta kamana kawaf-
fahann'ja ija pun menjadi, se-
bab dean'ja tiada membaiki
badann'ja, demikien kata-
n'ja.

21 Aduy-mu churasim, aduy-
mu Bethsaida: karna d'jikkelu
menjadi jang kauwaffahan hei-
ran de dalam nagri Tiro daan
Sidun, jang menjadi kadalam
kamū, dean'ja membalik ba-
dann'ja kapada Zaman dūlu
dang-an karung daan abū.

22 Tetapi aku beritaumu: jang
nagri Tyro daan Sidon beruleh
rehat lebeh kapada hari kiamat
dari pada kamū.

23 Daan angku Kapernaum,
jang menjadi terd'jund'jung
sampey ka surga, angku men-
jadi berrubū sampey ka narka:
karna d'jikkelu jang kard'jaan
heirani menjadi de antara Sodo-
ma, jang menjadi de antara
angku, dean'ja tingal sampey ha-

dach gebleven.

24 Doch segge ick u/het sal den lande van Sodoma verdraechlijcker zijn inden dach des oordeels/dan u.

25 Te dier selver tijdt antwoorde Jesus/ende seyde: ick dancke u Vader/ heere des hemels ende der eerden/ dat ghy dese dingen vooz de wijse ende verstandighe verborghen hebt/ende hebt deselven kleynen gheopenbaert.

26 Ja vader/want het heeft u also behaecht.

27 Alle dinck is my overgegeven van mijnen vader: ende niemant kent den soone/dan den Vader: noch den vader kendet niemant dan de Soone/ ende dien het de Soone sal willen openbaren.

28 Comt tot my alle die vermoeyt ende beladen zyt/ende ick sal u verquicken.

29 Neemt mijn jock op u/en leert van my dat ic sachtmoedich ben/ ende ootmoedich van herten/ ende ghy sult ruste vinden vooz uwe zielen.

30 Want

ri ini.

24 Tetapi aku beritau-mu, jang nagri Sodoma beruleh rahat lebeh kapada hari kiamat, dari pada angku.

25 Kapada Waktu itu Iesus meng-utfiap, daan berkatta: aku dua mu bappaku, tuhan atas surga daan bumi, agar mu bertutup arti ini akan jang berbudi daan meng-artihan, daan terbukan'ja akan jang kerfil.

26 Ija bappaku, karna itu jadi kahendak hati-mu.

27 Segala barang bappaku meng-hentarn'ja kapada aku: makka tiada siapa kanakan anak, melainkan bappa: atu jang bappa tiada kanafelain kan anak, daan siapa jang anak hendak terbukan'ja.

28 Mare kapada aku segala kamu jang menjadi lella daan bertfinta, aku beri-mu rehat.

29 Angkatla angkattanku, daan aid'jer la dari aku makka aku jadi lumbut budi, daan pun nurahim hati, makka kamu beruleh rehat akan n'jawamu.

30 Karna

30 Want mijn sock is
lieflijck / ende mijn last is
licht.

Dat twaelfste Capittel.

1 Christus na dien hy zijne Discipulen ont-
schuldicht heeft, 10 geneest een mensche
die een verdorde hant hadde, 22 drijft
oock den Duyvel uyt, 25 ende straffende
de ongelovicheyt der boosen, 38 die een
teecken begeerden, voorseyt hen haer
eynde.

1 **T**E dier tydt ginck Je-
sus op den Sabbath
dooz het gelaepde / ende zyne
discipulen ware hungerich /
ende begonnen aren te pluc-
ken / ende te eten.

2 De Phariseen dat sien-
de / seyden tot hem: siet daer
uwe discipulen doen dat niet
gheoorlooft is op den Sab-
bath.

3 Maer hy seyde hen / en
hebt ghy niet gelesē wat Da-
uid dede doe hem hungerde /
ende die met hem waren?

4 Hoe hy in dat huys
Gods ginck / ende de Toon-
brooden at die hem niet ghe-
oorloft waren te eten / noch

h ij

de

30 Karna angkattan-kū ija
berkasséh kasséhan daan muat-
tan-kū ija ring-an.

Iang bagij ~~fablas~~. *dūablag*

1 Settela Christus memohonkan muritn'ja,
10 De sombon'ja saoutang jang pun'ja tang-
an'ja matti, 22 memboangkan d'juga akan
Seitau, 25 settela dia meng-hokkum akan ou-
rang d'jahat karna muda beakinn'ja, 38 siapa
hendak meliat sawatu tanda, de berin'ja sau
sudahann'ja.

1 **T**Atkala itu makka Ielus
berd'jalan kapada hari
Sabbath de antara ūma, makka
muritn'ja ija melapar, daan pun
mengintas padi, daan memakan-
n'ja.

2 Settela de liat itu ūrang Pha-
rizei, meng-utsiapkan dia: liatla
muritmu membuat jang ti-
ada harus kapada hari Sab-
bath.

3 Makka dia meng-utsiapn'ja
tiada kamu membatia appa
membuat Davud tatkala dea pun
lapar dāg-an siapa dūdūk sertā'ja

4 Bagimana dia memasuk
kadalam beitul Allah, daan
pun memakan apam terhenter
jang tiadan'ja harus memakan.

H ij

dang

de gene die met hem waren/
dan alleenlyck den Prieste-
ren?

5 Of en hebt ghy niet ge-
leesen inde Wet/ dat de Prie-
sters den Sabbath onthepli-
ghen inden Tempel op den
Sabbath/ ende nochtans
ontschuldich zyn?

6 Ende ic segge u/ dat hier
een is meerder dan de Tem-
pel.

7 En waert dat ghy wist
wat dat sy/ ick wil barmher-
ticheyt/ ende niet offerhan-
de: ghy en sout de ontschul-
dige niet verdoemt hebben.

8 Want des menschen so-
ne is heere oock ober den
Sabbath.

9 Ende als hy van daer
ginck quam hy in hare ver-
gaderinghe.

10 Ende siet/ daer was een
mensche/ die een dooze hant
hadde/ ende sy vaecheden
hem/ seggende: ist oock ghe-
oorloft op den Sabbath te
genese? (op dat sy hem moch-
ten beschuldigen).

11 Doe seyde hy tot hen:
wie sal daer zyn een mensche
onder

dang-an siapa menduduk kaser-
fentan'ja selain pun akan jang
Chali said'ja?

5 Atu tiada kamu membat'sja
dalam agama, bagaimana jang
chali bernad'jis akan hari sabath
de dalam beitul kapada hari sa-
bath, makka tiadan'ja pun ber-
fala d'juga?

6 Makka aku beritaumu, inila
saurang lebeh dari pada jang
beitul.

7 D'jikkelu kamu ada tau ap-
pa ija itu, aku hendak rahmad,
daan bukan persembahan: ti-
ada kamu berhokum siapa tia-
da berfala.

8 Karna jang anak manusea
ija pun tuan atas jang hari sabath
d'juga.

9 Makka tella dia lalu dari
sana datangn'ja kadalam kam-
pung-ann'ja.

10 Makka liatla, de situ ada
saurang jang pun'ja tang-ann'ja
matti, makka dean'ja tan'ja a-
kan dia daan meng-ut'siap: jadin-
ja harus akan bersembu kapada
hari sabath? (agar dean'ja dapat
meng-adu akan dia.)

11 Makka dia meng-ut'siap kan
dian'ja: siapa jadi saurang de an-
tara

onder u / die een schaep hebben sal / ende soo dat op den Sabbath in eenen put viele / en soude hy dat niet aengrypen / ende ophetken?

12 Ende hoe veel is nu een mensche waerdiger dan een schaep: soo ist dan gheoorloft op den Sabbath goet te doen.

13 Doen seyde hy tot dien mensche: steekt u hant uyt ende hy strecte se uyt: ende sy wert weder ghesont gelijck de ander.

14 Doe gingen de Phariseen uyt / ende hielden raet tegen hem / hoe sy hem ter doot brengen mochten.

15 Maer Jesus dat wetende / ontrweeck van daer: ende hem volchden veele scharen na / ende hy heeldese alle.

16 Ende verboot hen scherpe lijcken / dat sy hem niet openbaer maecken en souden.

17 op dat verbult soude worden / dat daer gesprokē is doo de Prophet Esaiā / seggende:

18 Siet mijn knecht welcken ick vercoozen hebbe: mijn beminde / inden welcken

H iij

ken

taramu, siapa pun'ja sekur dumba, jag menjatu dalam talaga kapada hari sabath, tiadan ja ija pun pegangn'ja, daan angkat kaluar?

12 Barappa lebeh harga saurang manusea dari pada sekur dumba? makka dapat pun membuat bakti ka pada hari Sabath.

13 Makka dia berkatta pada urang itu: berbetulkan tangan mu. Makka dia berbetulkann'ja: daan menjadi sumbu pula seperti jang lain.

14 Makka jang Pharizei pun kaluar, daan mesiaurat, bagimana dean'ja mandapat bunuh akan dia.

15 Tella Iesus tahuwi itu, lalun'ja dari sana: makka rajat ban'ja mengikut dia, makka dia sumbun'ja samuan'ja.

16 Dia fasuruhn'ja berahi, agar dean'ja tiada termasehur akan dia.

17 Agar jadi putus, jang de kattakan Nabbi Esaiam, siapa mengutsiap.

18 Liatla hamba aku siapa aku berpilih kakasseh kassehan-ku, kapada siapa n'ja aku meng-

H iij

ambil

Sijawa

ken mijn ziele haer welbehaghen genomen heeft / ick sal mynen gheest op hem setten / ende hy sal den heydenē dat oordeel vercondigen.

19 hy en sal niet kribē / noch roepen / doch daer en sal nientant zyn stemme op der straten hoozen.

20 het ghecroockte riet en sal hy niet breecken / ende het roockende vlas en sal hy niet uptelesschen / tot dat hy het oordeel utbrenghe tot overwinninge.

21 Ende de heydenen sullē in zynen name hopen.

22 Doe wert tot hem ghebrocht een beseten mensche / die blind ende stom was / ende hy maecte hem ghelont / soo dat de blinde ende stome sprack / ende sach.

23 Ende alle de Scharen werden verschriect / ende seydē : is dese niet de Soone Davids ?

24 Maer de Pharizeen dit gehoorst hebbende / seydē : dese drifst de Duyvelen niet wt / dan door Beelzebub den Overste der Duyvelen.

25 Ende

ambil kabul hatiku . Aku terhenter ruahku atas dia , makka dia pun meng-rewajat jang hari kiamat akan kafir.

19 Dia tiada memara, atū betria , atū saurang pun tiada mending-er suara-n'ja diatas raja.

20 Iang bulo pata tiadan'ja berpūtus, daan jang kapas berang-us tiadan'ja berpadam , setela sampei dia kaluar kan hari kiamat akan menang-an.

21 Makka jang kaffir pun adala berpitfaja kapada namman'ja.

22 Settela itu makka de hentern'ja kapada dia , saurang manusa seitani jang jadi buta daan bisu, makka dia sumbun'ja, daan jang buta daan bisu betutur, daan meliat.

23 Makka segala rajat ija terked'jut, daan meng-utfiap : bukan jang ini Anak Davud ?

24 Tella jang Pharizei mending-er itu, kattan'ja jang ini tiada melapas kan sietan, melainkan dari pada Beelzebub pungulu seitan d'juga.

25 Tat-

25 Ende Iesus bekenende hare ghedachten / seyde tot hen: een pēghelijck Coninckrijc dat tegen hem selven gedept is / wort verwoest: ende een pēghelijck Stadt ofte huys teghen hem selven gedept en sal niet (lange) staen.

26 Indien nu den Satan dē Satanam uytduyft / soo is hy tegen hem selven ghedept / hoe sal dan zyn rijcke bestaen?

27 Ende indien ick de Dupbelen dooz Geelzebub uytduybe / dooz wien duybense dan uwe soonen uyt: daerom sullen sy uwe siechters wesen.

28 Maer indien ick de dupbelen dooz den Geest Godts uytduybe / soo is dan dat Coninckrijcke tot u ghekommen.

29 Ofte hoe can pemant tot eens machtighen huys ingaen / ende zyn goederen wech rooben / ten sy dat hy eerst den machtigē gebondē hebbe / ende aldan sal hy zyn huys

25 Tatkalla Iesus berkanal-kan fikirn'ja, meng-utfiap akan dean'ja: segala nagri raid'ja jang ada berbagi dirin'ja, menjadi berbinassa, daan segala kuta atū ruma jang menjadi berbagi dirin'ja, tiada dapat tingal (lama).

26 D'jikkelū jang seitān buangkan seitān, makka jadi dia berbagi akan dirin'ja, bagaimana dapat mandiri hokkumann'ja?

27 Makka d'jikkelū akū buangkan seitān dang-an Beelzebub, dang-an siapa de buangan'ja anak kamū? karna itūla dean'ja manjadi hokkumantrimū.

28 Tetapi d'jikkelū akū buangkan seitān dang-an ruah Allah, makka jadi jang Rad'jat datang kapada kamū.

29 Atū Bagimana dapat barang siapa memasuk ka ruma urang kawassa, daan merampas hartan'ja, d'jikkelū dia tiada meng-ikat jang kawassahan dūlū makka settela itū dia merampaskan

hups beroben?

30 Wie met my niet en is/
die is tegē my: ende wie met
my niet en vergadert / die
verstroopt.

31 Hierom segge ick u / alle
sonden ende lasteringe sal dē
mensche vergeben worden:
maer de lasteringe tegen den
Geest / sal den mensche niet
vergeben worden.

32 Ende soo wie spzecken
sal tegen den Sone des men-
schen / het sal hem vergeben
worden: maer so wie spzeken
sal tegen den heyligen geest /
het sal hem niet vergeben
worden / noch nu in dese we-
relt / noch inde toecomende.

33 Maecte den boom goet /
ende zijn vruchten goet: of
maecte den boom quaet / en-
de zijn vrucht quaet / want
uyt de vrucht wort den boom
bekent.

34 Ghy aderen gebzoersel /
hoe soudt ghy kunnen goet
spzecken / dewyle ghy quaet
zijt: want uyt de oberbloe-
dicheydt des herten spzeckt
de mondt.

35 Eē goet mensche brenge
goet

kan ruman'ja?

30 Siapa tiada serta aku, ijani sa-
trū kita: daan siapa tiada berka-
pung dang-an aku, ija pūn terhi-
lang.

31 Karna itū akū britaumū, se-
gala doofa daan hūdjat jadi be-
rampūn akan jang manūsea: te-
tapi jang hūdjat kapada jang
ruah, tiada menjadi berampūn
akan manūsea.

32 Makka siapa memaki akan
anak manūsea ija dia membū-
leh maāf itū: tetapi siapa me-
maki akan ruah ūlkadūs, mak-
ka ijani tiada menjadin'ja ber-
maāf, atū dalam dūn'ja i-
ni, atū dalam acher da-
tang.

33 Buat baik akan pūhoon, da-
an būan'ja ija pūn baik: atū bū-
at d'jahat akan pūhoon, makka
būan'ja ija pūn d'jahat, karna da-
ri pada būa berkanal kita jang
pūhoon.

34 Kamū asal ūlar, bagima-
na dapat kamū berkatta baik,
sedang kamū menjadi d'jahat?
karna jang mūlūt berkat-
ta dari pada jang isi ha-
ti.

35 Makka jang manūsea baik,
meng-

goet boozt / uyt den goeden
schat zyns herten: ende een
boos mensche / brenge boos-
heyt boozt / uyt den boosen
schat syner herten.

36 Maer ick segge u / dat de
menschen inde dage des ooz-
deels rekenschap geben sul-
len van eenen pghelijcken
onnuten woorde dat sy ghe-
sproken sullen hebben.

37 Want uyt uwe woorden
sult ghy gherecheveerdicht
worden / ende uyt uwe woor-
den sult ghy verdoemt wor-
den.

38 Doe antwoorden hem
sommige uyt den schriftghe-
leerden ende Phariiseen / seg-
gende: Meester / wy willen
van u een tecken sien.

39 Den welken hy ant-
woorde / ende seyde: dit boose
ende overspeelighe geslachte
begeert een teken: ende hen
sal geen teken gegeven wor-
den / anders dan dat tecken
des Propheetes Jone.

40 Want gelijc Jonas was
inden buyck des Walvischs /
drie dagen ende drie nachte /
alsoo sal de Soone des men-
schen

meng-henter adil dari pada se-
gala hatin'ja: daan jang manū-
sea d'jahat, meng-henter na-
kallan, dari pada hatin'ja na-
kal.

36 Tetapi aku britau mū, mak-
ka segala manūsea ada memmeri
keira keira dari pada segala pat-
ta nad'jis jang de kaluarkan dari,
mulūtn'ja kapada hari kia-
mat.

37 Karna kamū menjadi be-
radil dari pada segala per-kat-
taän mū, daan dari pada per-
kattaän mū menjadi mū terhok-
kūm.

38 Makka berbagi Chali daan
Pharizei ud'jer akan dia, daan
meng-ūtšiap: Pūngurū, kita
hendak meliat sawatū tanda da-
rimū.

39 Makka dia meng-ūtšiap, da-
an berkattan'ja: asal ini nakal
daan sefūndel meng-hendak sa-
watū tanda: makka tiadan'ja
beruleh tanda lain, selainkan
tanda dari pada Nabbi Iū-
nas.

40 Karna seperti Iūnas tin-
gal de purūt ikan-mina, ti-
ga hari daan tiga malam, de-
mikien jang anak manūsea, ija
tinga

schen wesen in het herte der aerden/ drie dagen ende drie nachten.

41 De mannen van Ninive sullen opstaen in het oordeel met desen gheslachte / ende sullen verdoemen: Want sy hebben hen bekeert door de predickinghe Jone/ ende siet hier een te deser plaetse die meer is dan Jonas.

42 De Coninginne vanden Zuiden sal opstaen in het oordeel met dit geslachte/ ende sullen verdoemen. Want sy quam vande eynden der aerden/ om Salomons wijsheyt te hoozen: ende siet hier een te deser plaetse/ die meer is dan Salomon.

43 Wanneer de onreynne Geest uyt den mensche uytgebaren is/ so doorwandelt hy door diverse plaetsen/ soeckende ruste/ ende en vindt niet.

44 Dan seyt hy: ick sal wederkeere tot mijn huys daer ick uytgegaen ben/ ende als hy daer gecomen is/ vindt hy 't ledich/ met bessemen ghekeert ende verciert.

45 Dan

tingal de dalan hati tana, tiga hari daam tiga malam.

40 Iang lakilaki dari Ninive ada berbangkit kapada hari kiamat dang-an affal ini, makka adan'ja terhukkum akan dia: karna dean'ja balik badann'ja sebab rewajat Iunas. Makka liatla de tempat sini saurang jang jadi lebeh dari Iunas.

42 Iang raid'ja parampuan dari salatan ada berbangkit kahari kiamat dang-an affal ini, daan berhokkum'ja, karna dia mendatang dari ud'jung bumi, akan mending-er budi Soliman: makka liatla saurang de tempat sini, siapa jadi lebeh dari Soliman.

43 Tarkala jang ruah nad'jis kaluar dari badan manusea, makka dia berkuliling akan tempat d'jumur, mentfiari ka dudukkan, daan tiadan'ja mendapat.

44 Tella itu dia meng-utfiap: aku kumbali ija kapada rumaku, dari mana aku kaluar, daan setela dia datang kafana, de dapatin'ja ampa, berfapu dang-an fapu daan berbisey.

45 Makka

45 Dan gaet hy/ en neemt met hem seven andere geeste die booser zijn dan hy selve/ ende comen daer in/ ende bewoonent daer/ ende het laetste dies menschen wort erger dan het eerste/ alsoo salt oock desen boosen gheslachte wesen.

46 Doe hy noch tot de scharen sprack: siet/ zijn moeder ende zijne broeders waren buyten/ begeerende hem te sprecken.

47 Ende een seyde tot hem: siet daer/ u moeder ende uwe broeders zijn daer buyten/ begheerende u te sprecken.

48 hy antwoorde ende seyde tot den genē diet hem geseyt hadde: wie is mijn moeder/ ende wie zijn mijn broeders?

49 En streckende zijn hant over zijne discipulen/ seyde: siet mijn moeder ende mijne broeders: want/ so wie den wille mijns Vaders doet die inde hemelen is/ dat is mijn broeder/ en suster en moeder.

45 Makka dia pergi, mengambil ruah tud'ju jang lain lebeh d'jahat dari dia sendiri kafortan'ja, daan memasuk de situ, daan menaun ka sana: makka, jang ud'jung manusea itu jadi lebeh d'jahat dari jang mula. Makka demikien menjadi pundangan asal nakal ini.

46 Sedang dia lagi betutur dang-an rajat: liatla, ibun'ja daan sudaran'ja tingal deluar situ meng-hendak berkatta akan dia.

47 Makka saurang beritau kan dia, liatsana, ibumu daan sudaramu ija deluar situ, siapa hendak betutur dang-an mu.

48 Dia meng-utsiap daan ud'jer kapada siapa memmerin'ja tau akan dia: siapa ija ibu ku, daan siapa ija sudara ku?

49 Tella dia berbetul tang-an'ja atas muritn'ja, meng-utsiap: liat ibuku daan sudaraku: karna, barang siapa berputus kahendak hati bappa ku jang menduduk dalam surga, itula sudara, daan ade, daan ibuku.

Dat derthienste Capittel.

1 Iesus by der Zee, 3 door de gelijckenisse vanden Saeyer, 24 vanden Sade, 31 vanden mostaert-kooren, 33 vanden heefdeech, 44 vanden verborghen schat, 45 vanden Coopman, 47 ende door het nette geworpen inde Zee, 51 leert hoedanich het Coninckrijcke der Hemelen sy.

1 **T**E dier daghe/ Iesus wpt de huyse gegaen zynde/ sat by der Zee.

2 Ende tot hem vergaderden veele scharen/ soo dat hy in een schipken ginck sitten/ ende alle de scharen stonden op den Oever.

3 Ende hy sprack tot hen veele dingen door ghelijckenissen/ legghende: siet/ een sayer ginck wpt om te saven:

4 Ende als hy saeyde/ is een deel des saets by den wege gevallen/ ende de vogelen des hemels zyn gecomen ende hebben gegeten.

5 Ende het ander is gevallen in steenachtighe aerde/ daer het niet veel aerde en hadde/ en het ginck terstont op/ om dat het gheen diepte der aerden en hadde:

6 Ende de Sonne opghegaen

Iang bagij katigablas.

1 Iesus de sepi laut, 3 dang-an sepertihan ourang membuleeh, 24 daan dari bid'ji, 31 daan dari bid'ji sawi, 33 dari repong masam, 44 dari harta tersemun'ji, 45 dari ourang sudagar, 47 daan dari pada jang pukat jang de boang'ja ka laut, 51 makka de aid'jern'ja bagimana jadi jang radjat sorgani.

1 **K** Apada hari itu, settela Iesus kaluar dari ruma, mendudok ka tepi laut.

2 Makka rajat ban'ja berkampung ampir dia, settela dia memasuk kadalam sawatu kapal, daan jang rajat bediri de tepi.

3 Makka berkartan'ja akan dia berbagi barang dang-an sepertiha, daa meg-utfiap:liatla, saurag bendang kaluar aka membuleeh.

4 Makka tatkala dia membuleeh, sabagi bid'ji pun menjatu de tepi d'jalan, makka jang burung de lang-it datang daan memakann'ja.

5 Makka jang lain menjatu de tana isi batu, kamana tiadan'ja tana bann'ja, daan ija pun bertumbu figra, karna sebab tiadan'ja tana dalam:

6 Makka jang mattahari menaiki,

gaen zijnde/ soo ist verbrant
geworden/ ende daerom dat
het ghenen wortel en hadde/
ist verdoort.

7 Ende het ander is ghe-
ballen onder de doornen/ en-
de de doornen zijn gewassen/
ende hebben versmacht.

8 Ende het ander is geval-
len in goede aerde: ende heeft
vrucht gegebē/ d'een (graen)
hondert fout/ ende d'ander
t'essich fout/ ende d'ander
derrich fout.

9 Wie ooren heeft om te
hoozen/ die hoorze.

10 Ende zijne Discipulen
tot hem comende/ seydē hem:
waerom spreect ghy tot hen
dooz gelickenissen?

11 hy antwoorde/ ende sey-
de hen: daerom dattet u ghe-
geven is de verborghenedē
des Coninckrijcks der heme-
len te verstaen: maer desen is
dat niet gegeven.

12 want wie daer heeft/ diē
sal gegeven worden/ ende hy
sal overbloedich worden:
maer wie niet en heeft/ van
hem sal ghenomen worden
doock dat hy heeft.

naiki, daan ber-ang-iskan dia,
daan sebab tiada ija pun
berakar, jadin'ja termat-
ti.

7 Makka jang lain menjatu-
ka bava puhoon duri, jang du-
ri ija bertumbu, daan memunū-
hn'ja.

8 Iang lain menjatu da-
lam tana baik: makka ija ber-
bid'ji, jang (bid'ji) fatu fa-
ratus, jang lain anampulu,
daan jang lain lagi tiga pu-
lu.

9 Siapa pun'ja taling-a akan
mending-er, ding-erla.

10 Tella muritn'ja datang ka-
pada dia, meng-utfiap akan dia:
karna appa-mu berkatta dag-an
dean'ja dang-an sepertihan?

11 Makkud'jern'ja, daan meng-
utfiap kan dia: sebab kamu beru-
leh karun'ja akan meng-arti se-
gala semun'jihan perkatta Rad-
jat surgani: tetapi jang ini tiada
de karun'jakan.

12 Karna siapa ada pun'ja, jang
itu ada pun beruleh, daan men-
jadi pun antipermana: tetapi
siapa tiada pun'ja, makka ada-
n'ja pun berhilang jang ampu-
n'ja dia.

13 Daerom spreek ick tot haer dooz gelijckenissen / om dat sy siende / niet en sien / ende hoozende niet en hoozen / noch oock verstaen.

14 So wort dan de Propheete Esaië in hen verbult / die daer seyt: mette oozen sult ghy hoozen / ende niet verstaen: ende mette oogen sult ghy sien / ende niet be-mercken.

15 Want het herte deses volcx is bet geworden / ende sy hebben swaerlijck gehoozt met hare oozen / ende haere oogen hebben sy toegeslotē: op dat sy niet en sien met oogē / ende met de oozen hoozen / ende met de herten verstaen / ende dat sy haer niet en bekeerē / ende dat ickse gesont maecte.

16 Maer uwe ooghen zyn salich / want sy sien: en uwe oozen / want sy hoozen.

17 Want hoorwaer ick segge u / dat veele Propheeten ende rechtveerdighen hebben begeert te siē dat ghy liet / en hebbent niet gesien: en hoozen dat ghy hoozt / ende heb-
bent

13 Karna itula aku berkattakan dia dang-an sepertihan, agar dean'ja tella berpandang, tiadan'ja meliat, daa pun mending-er tiadan'ja ding-er, atu meng-arti.

14 Makka jadi pun putus akan dian'ja jang de kattakan Nabbi Esaiam, siapa meng-utfiap: kamu ada mending-er dag-an taling-a, daan tiada mu meng-arti: daan kamu ada meliat dang-an mata, daan tiada mu pertanda.

15 Karna hati manusea ini menjadi ija berlema, makka dean'ja mending-er berfukar dang-an taling-an'ja, daan pun bertutup akan mattan'ja: agar tiadan'ja meliat dang-an matta, daan ding-er dang-an taling-a, daan meng-arti dang-an hati, daan tiadan'ja pun balik badan, agar aku berfumbu akan dean'ja.

16 Tetapi matta mu jadi bermumin, karna dean'ja meliat: daa taling-amu, karna mending-er.

17 Karna sungu aku britau mu, bann'ja Nabbi daan urang adil ada hendak meliat jang deliat kamu, daan tiadan'ja beruleh liat: daan mending-er jang de ding-ermu, makka tiadan'ja berding-er

bent niet gehoozt.

18 Hoozt ghy dan de ghelijckenisse des Sapers.

19 Als yemant dat woort vandē Coninckrijcke hoozt/ ende niet en verstaet / dan comt de boose / ende neemt wech dat in zyn herte ghesaeyt is / dit is de ghene die by den weghe gesaeyt is.

20 Maer die inde steenachtige aerde gesaeyt is / dat is de gene die dat woort hoozt / ende dat terstont niet blydschap ontfanghe.

21 Ende hy en heeft genen wortel in hem selven / maer is ongestadich: ende als daer verdrukkinge comt / ofte vervolginge om het woort / soo wort hy terstont ghe-erger.

22 Ende die onder de doozden gesaeyt is / dat is: de gene die dat woort hoozt / maer de sochvuldicheydt deser Werelt / ende de verleydinge des rijckdoms / verismachten dat woort / ende het wort onvruchtbaer.

23 Ende die inde goede aerde

ding-er.

18 Ding-erla kamü pün jang se-pertihan urang membüleeh.

19 Tatkala barang siapa mending-er rawajat surgani, daan tiadan'ja pün meng-arti, makka jang seitan datang, daan meng-ambil jang jadi membüleeh dalam hatin'ja, inila siapa jadi membüleeh de tepi d'jalan.

20 Tetapi siapa jadi membüleeh de tana isi batu, itula siapa mending-er jang perkattaän, daan berteriman'ja sigra dang-an fuka hatin'ja.

21 Makka dia tiada berakar dirin'ja, tetapi jadi muraahberbalik: makka tatkala datang gaga-i, atü ikuttan karna sebab jang kattaän, makka sigra jadi dia berbistüwi.

22 Makka siapa jadi membüleeh de bava düri, itula, siapa mending-er jang perkattaän, tetapi jang kalüwi dün'ja ini, daan jang ing-in harta kaja, berbinassa akan jang perkattaän, makka tiadan'ja berbid'ji.

23 Makka siapa jadi membüleeh

aerde besaeyt is/ dat is de ge-
ne die dat woort hoort/ ende
dat verstaet/ ende eyndelick
buchtbaer is/ ende droecht/
d'een hondert/ d'ander tse-
stich/ ende d'ander dertich.

24 Een ander gelyckenisse
heeft hy haer vooz gheseyt/
seggende: het Coninckrycke
der hemelen is/ ghelyck een
mensche die goet saet in zyn
acker gesaeyt hadde.

25 Ende als de menschen
sliepen/ quam zyn byande en-
de saeyde oncrupt midden in
de tarwe/ ende ginck wech.

26 Ende als het krypt op-
gewassen was/ ende bucht
droech/ doe sachmen ooc dat
oncrupt.

27 Doe ginghen de dienst-
knechten des huyl-heere/ en-
de seyde hem: heere/ en heb-
dy niet goet saet in uwen ac-
ker gesaeyt? van waer heeft
hy dan dat oncrupt?

28 Ende hy seyde tot hen: de
byantsche mensche heeft dat
gedaen/ ende de dienstknech-
ten seyden tot hem: wildy
dan dat wy gaen/ ende dat
versamelen?

29 hy

leeh de tana baik, itula siapa
mending-er jang perkataan da-
an meng-artin'ja, daan kumodien
terhenter buabid'ji, sawatu sara-
tus, jang lain anampuloh, daan
jang lain lagi tiga puluh.

24 Sawatu sepertihan lain ber-
kattan'ja akan dia, daan meng-
utsiap? jang Radjat surgani
jadi, seperti saurang membu-
leeh bid'ji baik dalam bendang-
n'ja.

25 Makka tatkala manusa ti-
dur, datang satrun'ja daan mem-
buleeh ubat d'jahat dedala jang
gendum, daan pun pulang.

26 Settela jang gendum ber-
tumbu, daan meng-hentar bua-
bid'ji, makka de liatn'ja pun d'ju-
ga jang ubat d'jahat.

27 Makka jang hamba datang
kapada punggulun'ja, daan meng-
utsiap akan dia: tuanku, tiada-mu
membuleeh bid'ji baik de dalam
bendang-mu? dari mana datang
pun jang ubat d'jahat?

28 Makka dia britaukan de-
an'ja: jag manusa satruwi mem-
buat itu, makka hamban'ja ber-
tann'ja akan dia: hendakmu ka-
mi pergi, berkampung akan i-
tu?

29 Dia

29 Hy seide:neen/op dat ghy dat oncrupt vergaderende/niet oock te gelijk de tarwe uyt en pluckt.

30 Laetse beyde te samen opwassen tot den Oogst:ende inden tijdt des Oogst sal ick tot de Mavers seggen: vergadert eerst dat oncrupt/ ende bindet in busselen om te verbranden: maer de Tarwe vergadert in mijn schuere.

31 Een ander gelückenisse heeft hy hen voorgelept/ seggende: het Coninckrijcke der hemelen is ghelijck een mostaert saet/ t'welck een mensche heeft genomen/ ende in zynen Acker gesaeyt:

32 het welke het minste is onder alle zaden: maer wanneer op gewassen is/ dan is set het grootste onder de moescrupden: ende het wort een boom/ alsoo dat de vogelen des hemels comen/ ende nestelen in zyne tacken.

33 Een ander ghelückenisse sprack hy tot hen/ seggende: het Coninckrijck der hemelen is ghelijck een Drossen/ welchen een vrouwe nam/
K ende

29 Dia meng-utfiap: tida, agar kamu tella berkampung, jang ubat d'jahat, tiadamu d'juga mengintas jang gendum.

30 Beerla bertumbu sesamma-samma sampei waktu iris: makka ka waktu iris aku britau kapada urang iris: berkampung doulu jang ubat d'jahat, daan ikatn'ja berbunkus agar de bakarn'ja: tetapi jang gendum berimpan dalam gedung ku.

31 Sawatu sepertihan lain berkattan'ja akan dia, daan meng-utfiap: jang Radjat surga ija pun seperti sabid'ji sawi, jang de ambilkan saurang manusea, daan bertanamn'ja de dalam bendangn'ja.

32 Siapa jadi jang ketfil de antara segala bid'ji: tetapi tatkala jadi bertumbu, makka jadi ija jang bassar de antara sajur: daan pun menjadi sawatu puhoon, demikien makka jang burung de lang-it datang, akan bersarang dalam dahan'ja.

33 Sawatu sepertihan lain britaun'ja akan dean'ja, daan meng-utfiap: jang Radjat surga jadi pun seperti sawatu tepung meta, jang de ambil saurang parampuan,
K daar

ende verberch hem in drie maten meels/ tot dat het al gesuyt was.

34 Alle dese dingen heeft Jesus tot de schare gesproocken in gelyckenissen: ende sonder ghelyckenissen en heeft hy tot hen niet ghesproocken.

35 Op dat verbuldt worde dat dooz den Propheet ghesproocken is/ legghende: ick sal minnen mont op doen in gelyckenissen/ ick sal uytsprecken dat verborgē is geweest vanden beginne der werelt.

36 Als nu Jesus de schare ghelaten hadde/ quam hy in huys/ ende zijne Discipulen quamen tot hem/ legghende: verclaert ons de ghelyckenisse van den oncrupde des Ackers.

37 Ende hy antwoordende heeft tot hen gheseyt: die dat goede saet sayt is de sone des menschen.

38 De Acker is de werelt/ ende het goede saet zijn de kinderen des Coninckrijcs/ ende het oncrup/ zijn de kinderen der boosen.

39 De

daan membubun'ja dalam tepung tiga gantan, sampey tertela jadi massam samuan'ja.

34 Segala ini de kattakan Iesus kapada jang Rajat dang-an sepertihan: tiadan'ja berkatta dang-an dean'ja selain kan sepertihan d'juga.

35 Agar jadi pitus jang de kattakan Nabbi, siapa meng-utfiap: aku ada pun berbuka mulutku dang-an sepertihan, aku ada berrewajat pun jang menjadi tersemun'ji dari pertama dunn'ja.

36 Settela Iesus tingal akan jang rajat, makka masukn'ja karuma, daan muritn'ja datang kapada dia, meng-utfiap: beri-tahu akan kita jang sepertihan ubat d'jahat de bendang.

37 Makka dia ud'jer akan dean'ja daan meng-utfiap: siapa membuleh jang bid'ji baik itula jang anak manusea.

38 Iang bendang ija jang dunn'ja, daan jang bid'ji baik itula jang kanak hukkuman surgani, makka jang ubat d'jahat, itula jang kanak nakal.

39 Iang

39 De vbandt diese saept/ is de Dupbel/ de Dooft is de voleyndinge des Werelts/ de Nayers zyn de Engelen.

40 Gelyck het oncrupt vergadert/ ende met viere verbrant wort: also sale oock in de voleyndinge des Werelts geschieden.

41 De soone des menschen sal zyne Engelen senden/ en (hy) sullen wyt zyne Coninckrijcken vergaderē alle ergerissen/ ende die gene die ongerechtigheyt doen:

42 Ende sullense inde vierigen Oven woopen/ daer sal weeninghe zyn ende knerselinghe der tanden.

43 Dan sullen de rechtverdige blincken/ gelyc de Sonne int Coninckrijcke haers Vaders/ wie oozen heeft omte hoozen/ die hooze.

44 Wederomme het Coninckrijck der hemelen is ghelyck eenen schat inden acker verborgen/ welckē een mensche vant/ en verberchde/ en van blisshap die hy daer in hadde/ ginck en vercocht al wat hy hadde/ en cochte die acker.

N ij 45 We

39 Iang satru siapa membulesh-n'ja, ija jang seitan, jang waktu iris ija jang sudahan dun'ja, urag iris, itula malaikat.

40 Seperti jang ubat d'jahat menjadi berkampung, daan bertunuh dang-an api: makka demikien jadin'ja kapada waktu dun'ja sudahani.

41 Iang anak manusea ada menjuruh malaikatn'ja, akan berkampung segala berbistuwu dari antara Radjatn'ja, daan siapa membuat durahka:

42 Makka de buangn'ja kadalam dapur api, kamana ada menang-issan daan pun amete gigit.

43 Tella itu makka jang adilhati berridupi seperti jang mat-tahari kadalam Radjat bappann'ja, siapa pun'ja taling-a akan mending-er, ding-erla.

44 Sakali lagi, jang hokkuman furgani jadi pun seperti sawatu perbindaharaan bersemun'ji de dalam bendang, jang de dapatka saurang, siapa simpann'ja, makka karna maha sukahann'ja, pergin'ja berd'jawal segala ampun'ja dia, daa memmeli aka bendag itu,

K ij 45 Sa

45 Wederom/het Coninck-
rijcke der hemelen is gelyck
een koopman die schoone
peerlen sochte.

46 Dewelcke/ als hy eene
costelycke (peerle) gebonden
hadde/ ginck ende vercocht
al wat hy hadde/ende kochte
dien.

47 Wederom/het Coninck-
rijck der hemelen is ghelyck
een nette/ dat gheworpen is
inde Zee/ ende allerley ma-
nieren van visschen versam-
elt.

48 het welcke als het vol
was/ de visschers opgetogen
hebben aen den Oever: ende
sittende/ hebben sy uytgelee-
sen/ dat goede in hare vaten/
maer het quade wierpen sy
uyt.

49 Also salt inde voleyn-
dinge der werelt wesen: de En-
ghelen sullen uytgaen/ ende
de boosen midden onder de
rechtebeerdigen uytscheyden.

50 Ende sullen se in den vie-
rigen Oven werpen: daer sal
wesen weeninge ende kner-
singe der tanden.

51 Ende Jesus seyde tot hen:
hebt

45 Sakali pula, jang Radjat
surgani jadi pun seperti saurang
sudagar siapa mentuari mureara
bisey.

46 Makka tella dia ber-
dapat sawatu (mureara) ga-
rib, de djawalkan segala
jang ampun'ja dia, daan mem-
melin'ja.

47 Lagi pula, jang Radjat
surgani jadi pun seperti sawa-
tu pukat, jang menjadi buang
dalam laut, daan berkampung
akan ikan bagi d'jinis ru-
pa.

48 Makka tella jadi penuh,
urang mamukat tareen'ja ka te-
pi: daan tella duduk, de pi-
lehn'ja samuan'ja, jang baik de
iisikan thungn'ja, tetapi jang
d'jahat de buangn'ja kalu-
ar.

49 Demikien menjadin'ja ka
waktu dun'ja sudahani: jang ma-
laikat ija meng-aluar, daan mem-
bagi jang Nakal dari antara jang
adil.

50 Daan de buangn'ja da-
lam dapur apin'jala: kamana ada
amat nang-is daan amete gi-
git.

51 Makka Iesus tan'jakan de-
an'ja:

hebt ghy dit al verstaen: sy
seyden tot hem: ja heere.

52 Ende hy seyde tot hen:
daerom een pegelyck schrift-
geleerde/ geleert tot den Co-
ninckrijcke der hemelen/ is
gelijck een hupsheere/ die wt
zijnen schatten nieu ende out
voort brengh.

53 Ende het is geschiet/ als
Jesus dese gelijckenissen vol-
eynt hadde/ tooch hy van
daer.

54 Ende ghekomen in zyn
Vaderlant/ leerdele in hare
vergaderinge/ so dat sy haer
verschickten/ ende seyden:
van waer come desen dese
wijsheyt ende dese cracht?

55 Is dese niet de soone des
Timmermans? ende is niet
zyn moeder ghenaeemt Ma-
ria? ende zyne broeders/ Ja-
cobus ende Joses/ ende Sy-
mon ende Judas?

56 Ende zyne susters zynse
niet alle by ons: van waer
come dan desen dit alles?

57 Ende sy waren aen hem
geargert/. maer Jesus seyde
tot haer: gheen Propheet en
is sonder eere/ dan in zyn va-

K iij der

an'ja: adala kamu meng-arti itu?
dean'ja ud'jer: ija tuanku.

52 Makka dia britaun'ja: karna
itu segala Chatip, siapa menja-
di berbudi akan arti Radjat sur-
gani, jadi pun seperti panghulu
ruma, siapa meng-henter baru
daan tua dari perbindahara-
n'ja.

53 Makka menjadin'ja, tarkala
Jesus berputus sepertihan i-
ni, lalu dia pulang dari sa-
na.

54 Daan mendatang kanagri
bappan'ja, beraid'jer kapada
kampung-ann'ja, demikien mak-
ka dean'ja terkud'jut, daan meg-
ut'fiap, dari mana beruleh dia bu-
diman daan kawaffahan ini?

55 Bukan ini jang anak tukang?
daan pun bukan ibun'ja ber-
namma Mariam? daan su-
daran'ja, Iakubus daan Ju-
ses, daan Symon daan Ju-
das?

56 Daan adeyn'ja, tiadan'ja sa-
muan'ja serta kita? dari mana da-
tang jang ini segala itu?

57 Makka dean'ja jadi berbis-
tuwi karna dia, tetapi Jesus beri-
taun'ja: barang nabbi tiada dang-
an hurmad, kapada nagri bap-

K iij pan'ja

derlant en in zyn epgē hups.

58 Ende hy heeft daer niet veel crachten ghedaen om haers ongeloofs wille.

Dat veerthienste Capittel.

3 Nae dat Iohannes doot was, vermenichvuldicht Iesus de vijf brooden, ende twee visschen, 25 daer nae wandelt hy op het water, 27 ende bekent zijnde van veelen Gods soon te zijn, 31 geeft den crancken gefontheyt.

1 **T**E dier tydt hoorde Herodes de vierbozst het geruchte van Iesus.

2 En seyde tot zyne knechten: dese is Joannes den dooper: hy is opgestaen vanden dooden / ende daerom werken de crachten in hem.

3 Want Herodes hadde Joannem gevangen / ende gebonden / en in den kercker geset / om Herodias de hupszouwe Philippi syns broeders.

4 Want Joannes seyde tot hem: het is u niet gheoozloft haer te hebben.

5 Ende hy begeerde hem te dooden / maer hy vreesde het volck / want sy hielden hem voor een Propheet.

6 En doe Herodes geboorten

pan'ja daan dalam ruman'ja.

58 Makka dia tiada membuat bann'ja kauwaffahan de situ sebab tiadan'ja meng-heakin.

Iang bagij ka-ampatblas.

3. Tella Iohannes jadi matti, makka Iesus berbann'jaranhan apam lima, daan ikan dua ekor, 25 komodien itu makka dia berdjalan deatas ajer, 27 daan settela ourang bann'ja berkanal kan dia akan anak Allah, 31 mam-junhu akan sakittan.

1 **K**Awaktu itu makka panglima Herodus mending-er presuara Iesus.

2 Daan beritau akan hamba-n'ja: jang ini jadi Iuannes mandihan: dia berbangkit dari matti, karna ita kard'jakan kauwaffahan dalam n'ja.

3 Sebab Herodus menangkap akan Iuannem, daan berikat, daan berpaffung dia, karna Herodias, jang bini Philippi abang n'ja.

4 Karna sebab Iuannes beritau kan dia: tiada mu dapat beruleh dean'ja.

5 Makka dia hendak memunuh dia, tetapi takut akan rajat, karna dean'ja terdjund'jung akan dia seperti Nabbi.

6 Makka tella merameykan-nja

ten dach gehoude wert/ dan
ste herodias dochter int mid-
den/ ende het behaechde he-
rodi.

7 Waerom hy met eede be-
loofde haer te geven/ wat sy
begeeren soude.

8 Ende sy te boozen on-
derwelen van haer moe-
der / seyde : gheeft my
hier in een Schootel/ het
hoofst Joannes des Doo-
pers.

9 En de Coninc wert droe-
vich: nochtans om den eedt/
ende om de gene die met hem
ter taekelen saten/ gheboot
hyt haer te geven.

10 En sant (den scherprech-
ter) ende onthalsde Joannem
inden Kercker.

11 Ende zyn hoofst wert ge-
brachte in een schotel/ ende de
dochterken gegeven: ende sy
droecht tot haer moeder.

12 Doe zyn syne Discipulen
toegegaen/ ende hebben het
lichaem wech genomen/ en
begraven: ende gingen ende
bootschaptent Iesu.

13 doe Iesus dat hoorde/ weet
hy van daer henen te sche-
pe/

n'ja waktu branak Herodus, mak-
ka anak Herodias menari de an-
tara urang, makka pun berfuka
akan Herodus.

7 Karana appa dia upaman'ja
dag-an sumpa aku memmerin'ja,
appa hendak dean'ja.

8 Makka dia mula tella
de aid'jerkan ibun'ja, meng-
ut'hiap, beri hamba de
fini dalam sawatu ping-an,
jang kapala Iuannes mandi-
han.

9 Makka raid'ja bert'sinta ha-
tin'ja : tetapi karna sumpanja,
daa karna siapa bersentap dang-
an dia, berfabda agar de berin'ja
akan dean'ja.

10 Makka menjur'hn'ja ber-
pungat kapala akan Iuannem da-
lam passung-an.

11 Makka de henterkan kapala-
n'ja dalam ping-an, daan de beri-
n'ja akan anak: makka dia mem-
bawan'ja kapada ibun'ja.

12 Makka muritn'ja pun datang,
daan meng-ambulkan badann'ja,
daan bertanamkan: makka per-
gin'ja, daan bert'seritraja akan
Iesus.

13 Settela Iesus mending-er i-
tu, lalu dia dari sana dang-
an

pe/ tot een woeste plaetse alleene: ende als de scharē dat hoorde/ volchden sy hem na te voete/ uyt de steden.

14 Ende Iesus uytgaende/ sach veel volck/ ende werdt beweecht met barmherticheyt over haer/ ende heelde hare crancken.

15 Ende doent nu laet ghe worden was/ quamen zyne discipulen tot hem/ ende seydē: dese plaetse is woest/ ende de dach is nu voorgegaen: laet de scharen gaen/ dat sy gaen inde Dorpen/ ende haer selven spijse coopen.

16 Maer Iesus seyde tot hen: sy en hebben genen noot wech te gaen: geeft ghy haer te eeten.

17 Ende sy seydē tot hem: wy en hebben hier niet dan vijf brooden ende twee vischen.

18 Doe seyde hy: brenghet my die hier.

19 Ende als hy de scharen geheeten hadde op het gras te sitten/ ende de vijf brooden ende twee vischen genomen hadde/ sach hy op na den hemel/

an kapal, ka sawatū tūmpat ber-rimba: makka tatkala rajat mend-ing-er itū, de ikutkan dia ber-d'jalan, dari segala kūta.

14 Tella Iesus kaluar, de liat-n'ja ūrang bann'ja, makka ber-grak hatin'ja dang-an rahmad atas dean'ja, makka sūmbūn'ja segala sakittann'ja.

15 Makka tella jadi petang, datang mūrīt'n'ja kapada dia, daan meng-ūtšiap: tūmpat ini jadi rimba, daan jang hari ija pūn lalū: beerla jang rajat pulang, agar pergin'ja ka tanaman, daan an memmeli dirin'ja makan-nan.

16 Tetapi Iesus beritau dia: tiadan'ja bergūna akan pulang: beri kamū makan akan dean'ja.

17 Makka dean'ja meng-ūtšiap: kita tiada fini melainkan apam lima daan ikan dua-ekūr.

18 Makka dia meng-ūtšiap: bawaka fini.

19 Settela dia sūrūhkan rajat menduduk deatas rūmpūt, daan meng-ambil apam lima daan ikan dua ekūr, makka pandang-n'ja ka-atas akan sūruga, daan ber-dua:

mel/ende danctre:ende als hy
de brooden gebroocken had-
de/ gaf hysse den Discipulen:
ende de Discipulen gabense
de scharen.

20 Ende sy aten alle/ ende
sy werden verslaet/ ende na-
men op het overschot der
broocken/ twaelf volle koo-
ven.

21 Ende die daer gegeeten
hadden/ waren ontrent vijf
duysent mannen/ behalven
de vrouwen ende kinderen.

22 Ende terstont dwanc Je-
sus zijne discipulen int schip-
ken te klimmen/ ende vooz
hem ober te baren/ dewyle
hy de schare van hem liet.

23 Als hy nu de scharen van
hem gelaten hadde/ ginck hy
op den berch alleene/ om te
bidden/ ende doe het nu laet
geworden was/ was hy daer
alleen.

24 Ende het schipken was
nu midden inde Zee/ gequeet
vande baren: want de wint
was hen tegen.

25 Ende ter vierder waec-
ke des nachts/ ginck Jesus
tot hen/ wandelende op de
Zee.

doa : daan tella dia pitsia-
kan apam , de berin'ja akan
mirit : makka jang mirit
berin'ja akan jang ra-
jat.

20 Makka dean'ja , memakan
samuan'ja , daan menjadi kin-
jang , daan jang tingal lebeeh
de pung-utn'ja, Duablas bakul,
penuh.

21 Makka segala jang mema-
kan, jadi ampir lyma ribu lakila-
ki, selain kan parampuan daan
anak budak.

22 Makka Iesus menjuruh mu-
ritn'ja figra memasuk dalam ka-
pal, daan menjabrang mula mu-
lan'ja, sedang dia tingal akan
rajat.

23 Tatkala dia tingal akan
jang rajat, menaikin'ja kaatas
bukit sendiri , akan mem-
jumba, makka tella jadi ija
petang, tingal dia sendiri de-
fitu.

24 Makka jang kapal suda tin-
gal de teng-a laut, kaributran
dang-an umbak: karna jang ang-
in ija bersala.

25 Makka ka-ampat tabu
malam, datang Iesus kapada
dian'ja , berd'jalan atas
laut

Zee.

26 Ende doe hem zijne discipulen sagē op de Zee wandelen/ werden sy beroert/ segghende: het is een schijnfel/ ende kreesschen uyt van vzeese.

27 Maer terstont sprackse Jesus aen/ segghende: hebt goeden moet/ ick bene vzeest niet.

28 Doe antwoorde hem Petrus/ ende seyde: heere/ in dien ghy dat zijt/ so ghebiet my tot u te comen op het water.

29 Ende hy seyde: Comt/ ende Petrus uyt het schipken ghetreden/ wandelde op de wateren/ om tot Jesum te gaen.

30 Maer den stercken wint siende/ vzeelde hy/ ende als hy begost te sincken/ riep hy/ leggende: heere behoet my.

31 Ende terstont Jesus de hant uytsteeckende/ heeft hem aengegrepen/ ende tot hem gesept: ghy kleyn gelovige/ waer toe hebt ghy gewanckelt?

32 Ende doe sy int schipke gegaen

laut.

26 Makka tella muritn'ja meliat dia, berd'jalan atas laut, bergrak hatin'ja, daan meng-ut'fiap: jadi pun bajangbajang, daan betria karna takut-tan.

27 Tetapi Iesus beritau figra akan dean'ja, daan meng-ut'fiap: berfukala, aku jadi pun, d'jang-an takut.

28 Makka Petrus meng-ud'jer, daan berkatta tuanku, d'jikke-lu jadi mu, suruhla hamba datang kapadamu di-atas a-ger.

29 Makkud'jern'ja: marela, makka tella Petrus turun dari kapal, berd'jalann'ja katas a-ger, akan pergi kapada Iesus.

30 Tetapi tella dia meliat angin kras, takutn'ja, daan tella dia bertinglam, makka pangil, daan berkatta: tuanku tulung beta.

31 Makka Iesus berbetul rang-ann'ja figra, daan mem-megang akan dia, makka kattan'ja: kamu muda hea-kin, karna appa mu bergu-jang?

32 Makka tella dean'ja mema-fuk

ghegaen waren / stilde de wint.

33 En die int schipken waren / quamen ende badē hem aen / segghende: waerachtelijck ghy zijt Godes soone.

34 En als sy overgescheept waren / quamen sy in het Lant Genezareth.

35 Ende als de mannen vā dier plaerse hem bekenden / sonden sy in dat geheele omlyggende lant / ende brochten tot hem alle ongesonde.

36 Ende baden hem / dat sy alleenlick zijns cleedts zoom raecten mochten / ende alle die hem raecten / werden ghesont.

Dat vijfthienste Capittel.

3. Christus verdoemt de geboden der menschen ende hare geveynstheyt, 17 bewijfende wat den mensche ontreynicht, 22 verlost de dochter der Cananeescher vrouwe, 32 en versact vier duysent mannen met seven brooden ende weynich visschen.

Doe quamē tot hem de schriftgeleerden ende
Lij Phari

suk dalam kapal, jadi ang-in tudoo.

33 Makka segala jang dūduk dalam kapal, datang daan menjūmban'ja, daan berkatta: sūngū sūngū kamū jadi anak Allah.

34 Settela dean'ja sūda menjabrang, datangn'ja dalam nagri Genezareth.

35 Makka tella ūrang tūmpat itu berkanal akan dia, menjūrh'n'ja ka segala nagri ampir sitū, daan meng-henter akan dia segala penjakittan.

36 Daan per sūmban'ja, agar dean'ja mendapat bergrak tepi bad'jūn'ja, makka segala siapa bergrak dia, menjadi sūmbū.

Iang bagij ka-limablas.

3. Christus berhokum akan sabda manusea, daan berbistawin'ja, 17 daan bertund'juk ap-pa bernad'jis akan manusea, 22 melapat kan anak parampuan dari Kanaan, 32 daan pon berkinjang empat ribu laki dang-an tud'jo bid'japam daanikan sedehis.

Makka datang jang Chali daan Pharizei dari na-
Lij gri

Pharizeen van Jerusalem/
leggende:

2 Waerom overtreden u
we Discipulen de insettinge
der ouderen: want sy en was-
schen hare handen niet/ als
sy broot eten.

3 Hy antwoorde/ ende sey-
de hen: waerom overtreect gy
doock dat gebodt Gods/ dooz
uwe insettinghe?

4 Want God heeft gebodē/
leggende: eert uwen Vader/
ende uwe moeder: ende wie
zijnen Vader ofte Moeder
bloeckt/ die sal de doodt ster-
ben.

5 Maer ghy seght/ so wie
daer seyt tot zijnen Vader of-
te tot zijnen moeder: so wat
gabe van my geoffert wort/
sal u te nutte comen (die doet
wel)/ende en sal zijnen vader
ende moeder niet eeren.

6 Ende ghy hebt Godes
gebodt te niete gemaect dooz
uwe insettinge.

7 Ghy gebeynsde/wel heeft
Esaias van u gepropheteert/
leggende:

8 Dit volck komt my by
metten monde/ ende eert my
met

gri Irrusalim, daan meng-utfi-
ap:

2 Karna appa muritmu me-
lalu kan bangkittan zaman
dulu? karna dia tiada bassu
tang-ann'ja, tella memakan
ruti.

3 Dia beritaun'ja, daan meng-
utfiap: karna appa kamu mela-
luakan sabda Allah, dang-an
bang-kittan mu?

4 Karna Allah berfabda, da-
an meng-utfiap: beri hurmad
akan-bappa ibu mu: makka
siapa memaki bappa daan ibu-
n'ja, jang itu jadi memati de bu-
nah.

5 Tetapi kamu berkatta, sia-
pa meng-utfiap akan bappa daan
ibu n'ja: segala anugrahaja jang
mejadi memjumba dari aku, jadi
dag-an untung mu (jang itu me-
buat baik,) daa tiada meguna be-
ri hurmad'aka bappa daa ibu n'ja.

6 Makka kamu berbinassa a-
kan sabda Allah dang-an ber-
bangkittan mu.

7 Hei kamu berbistuwu, benar
katta Nabbi Esaiam dulu kala
dari pada kamu, daa meng-utfiap.

8 urang ini mampir beta
dang-an mulut daan memmeri a-
ku

met de lippē: maer haer herte is verre van my.

9 Maer te vergeefs eeren sy my/ leerende vooz leerin- gen/ geboden der menschen.

10 Ende als hy de schare tot hem geroepen hadde / seyde hy tot haer: hoort ende verstaet.

11 Dat ten monde in gaet/ en ontrepnicht den mensche niet: maer wat ten monde uyt comt/ dat ontrepnicht de mensche.

12 Ende zijne Discipulen hy comende / seydten hem: hebt ghy niet bekent/ dat de Phariiseen dit woort hozen- de/ geergert zyn geweest?

13 Hy antwoorde ende seyde: alle plantinge die mijn hemel- sche Vader niet gheplant en heeft/ sal uytgheroept worden.

14 Laetse (varen) sy zyn blinde lepeluyden der blinden/ ende indien de een blinde den anderen lepdet/ so sul- len sy beyde inde gracht val- len.

15 Petrus antwoordende/ seyde tot hem: verclaert ons

L iij dese

kū hūrmad dang-an bibir: tetapi hatin'ja lagi d'jau dari akū.

9 Tetapi dean'ja beri beta hūrmad sala, tella de aid'jer aid'jer- ran, sabda manūsea.

10 Tatkala dia pangil-akan rajat ampir dia, makka berkat- takann'ja: ding-erla daan meng- arti.

11 Appa memafuk ka mulut, tiada bernad'jis akan manūsea: tetapi appa-kaluar dari mulut, i- tula jang bernad'jis akan manū- sea.

12 Tella muritn'ja datang am- pir, beritaun'ja akan dea, tia- da mu meng-akuwi, makka jang Pharizei tella de ding-ern'ja ra- wajat ini, menjadi berbistuwi?

13 Dia beritau daan meng-ut- siap: segala tsiabang jang tiada menjadi tanam dari pada bappa- kū dalam surga, menjadi berbi- nassa.

14 Beerla dean'ja (pulang) karna deanja ija buta daan pūn berpimpin urang buta, makka d'jikkelū saurang buta pimpin jang lain kaduan'ja menjatū da- lam parit.

15 Petrus meng-utsiap, daan beritau kan dia: beri akan kita

L iij tau

dese gelijckenisse.

16 Iesus seide: zijt ghy oock sonder verstant?

17 En verstaet ghy noch niet/ dat soo wat ten monde in gaet/ dat het tot den buyc in gaet/ ende wort indē stoel ganck uytgeworpen?

18 Maer dat tot den monde uytcomt/ dat comt uyt het herte/ ende dat ontrepnicht den mensche.

19 Want uyt het herte comen boose gedachte/ moort/ overspel/ hoerereyen/ diebereyen/ valsche getuygenissen/ lasteringe.

20 Desen zijnt die den menschen ontrepnigen: maer met ongewasschen handen te eten/ dat en ontrepnicht den menschen niet.

21 En Iesus van daer gaende is ghewecken tot de eynden Tyro ende Sidonis.

22 Ende liet een Cananaische vrouwe (van die eynden uytgegaen) riep/ segghende tot hem: heere Davids sone/ ontfermt u mijnder/ mijn dochter is deerlijck van den Duyvel gequelt.

23 Ende

tau sepertihan ini.

16 Iesus berkatta: tiada kamu pun d'juga lagi berbudi?

17 Tiada kamu lagi tau, makka barang memasuk ka mulut, memasuk d'juga ka purut, makka ka buang-ajer pun kaluar.

18 Tetapi appa kaluar dari mulut, itula datang dari dalam hati, makka itulu bertsiamarkan manusea.

19 Karna dari dalam hati datang ing-attan nakal, sepperi memunuh, bermuka sesundel, mantiuri, sakti sala, daan hu d'jat.

20 Inila jang bertsiamarkan manusea: tetapi memakan dang-an tiada bassu tang-an, itu tiada bertsiamar akan manusea.

21 Tella Iesus pulang dari sana, lalū dia ka hudjung Tiro daan Sidon.

22 Liatla saurang parampuan Kananei (kaluar dari tumpat itu) berpangil, daan meng-utsiap kan dia: Tuanku anak Davud, ber-rahmani hamba, anak ku menjadi terlajang gaga dari seitan.

23 Makka

23 Ende hy antwoorde haer niet een woort/ doe zyn zyne Discipulen toe getreden/ ende hebben hem gebeden/ segghende: verlaetse / want sy roept ons na.

24 Maer hy antwoordende/ seyde: ick en ben niet ghesonden dan tot de verloozenschapen des huys Israels.

25 Ende sy quam ende aenbadt hem/ seggende: comt my te hulpe.

26 Maer hy antwoorde/ ende seyde: het en is niet goet het bzoot der kinderen te nemen/ ende de hondkens toe te werpen.

27 Ende sy seyde: sae heere: want de hondkens eeten vande brockkens / die van haerder heeren Tacffel vallen.

28 Doe antwoorde Iesus/ ende seyde tot haer: O vrouwe/ groot is u geloobe/ u geschiede gelijk ghy wilt/ ende haer dochter is ghesont gheworden van dier upze aen.

29 Ende als Iesus van daer gegaen was/ quam hy by de Galilei

23 Makka dia tiada beritaun'ja sapata, makka muritn'ja mampir dia, daan berisumban'ja, mengutisap: suruh tingal dia, karna dia meng-ikut kita: daan betria.

24 Tetapi dia britau, daan mengutisap: aku tiada datang melain kapada dumba terhilang dari ruma Israil.

25 Makka dean'ja datang menjumban'ja, daan mengutisap: mare tulung akan hamba.

26 Tetapi dia britau, daan mengud'jer: tiada benar mengambil ruti anak, daan memmerin'ja akan andjing.

27 Makkud'jern'ja: ija tuan-ku: jang andjing memakan dari bid'ji, jang menjatut dari dilang tuann'ja.

28 Makka Iesus mengutisap, daan beritau dean'ja: hey parampuan, bassar jadi heakiman mu, angku beruleh seperti kahendak hatimu, makka anakn'ja jadi sumbu dari waktu itu.

29 Tatkala Iesus pulang dari sana, datang dia ka-

Pir

Galileische Zee: ende klam op eenen Berch/ ende sat daer neder.

30 Doe quamen vele scharen tot hem/ brenghende met hen kreupelen/ blinde/ stomme/ lamme/ ende vele andere: ende wierpense vooz de voeten Jesu/ en hy heeldese.

31 So dat de Scharen hen verwonderden/ siende de stomme spzecken/ de lamme ghesont/ de creupelen wandelende/ ende de blinde siende: ende sy pzeesen den Godt Israels.

32 Ende Jesus zijne Discipulen roepende / seyde: ick worde beroert met barmherticheyt ower de scharen: want sy nu dzy dagen by my gebleven zijn/ ende en hebben niet te eten/ ende ick wisse niet vastende laten gaen/ op dat sy op den wech niet en beswinen.

33 Ende zijne discipulē seyden tot hem: van waer krygen wy so veel broodts inde Woestijne / om soo grooten schare te spijzen?

34 Ende Jesus seyde tot hen: hoe

pir laut Galilea: makka dia naik katas sawatu bukit, daan menduduk de situ.

30 Makka rajat bann'ja datang kapada dia, daan meng-henterkan, timpang, buta, bisu, tsiapik, daan berbagi jang lain: makka de tarun'ja hadapan kaki Iesus, daan dia berfumbun'ja.

31 Bagien, makka jang rajat jadi heirani, tella de liatn'ja jang bisu berutur, jang tsiapik berfumbu, jang timpang berd'jalan, jang buta meliat: makka dean'ja terpud'ji Allah Israil.

32 Settela Iesus pangil akan muritn'ja, meng-utsiap: hatiku bergrak dang-an rahmad atas segala rajat ini: karna dean'ja tingal sakarang ferta aku tiga hari, daan tiadan'ja pun'ja makkannan, aku tiada hendak melapas dean'ja berpuaassa, agar dean'ja tiada berpanglawan de d'jalan.

33 Makka muritn'ja meng-utsiap akan dia: dari mana kita beruleh ruti sekien bann'ja dalam utan, akan berkinjang rajat bagien bassar?

34 Makka Iesus beritaukan dean'ja:

hoe veel brooden hebt ghy?
 sy seiden: seven/ ende wep-
 nich visschen.

35 Doe gebodt hy de scha-
 ren neder te sitten op der
 aerden.

36 Ende de seven brooden/
 ende de visschens genomen
 hebbende/ danckte hy/ ende
 brackte/ ende gaffe zyne dis-
 cipulen/ ende de discipulen
 gavense den volcke.

37 Ende sy aten alle ende
 werden versiet: ende sy na-
 men op/ dat van den brocken
 overgeblevē was seven vol-
 le korben.

38 Ende die daer ghegeten
 hadden/ waren vier duysent
 mannen sonder de vrouwen
 ende kinderen.

39 Ende als hy de scharen
 hadde ghelaten/ tradt hy in
 een schipken/ ende quam in
 de palen Magdala.

Dat tsesthienste Capittel.

1. Den Phariseen die teekenen begeren, 4
 sal dat teken van Ionas gegeven worden,
 6 der welcker leeringhe verdoemt is, 13
 de Discipulen belijden Christum, 18 de
 M gemeynthe

an'ja: barappa bid'ji ruta ada
 mu? dean'ja meng-ut'fiap: tud'ju,
 daan ikan sedekit.

35 Makka Iesus menjuruh akan
 rajat menduduk deatas ta-
 na.

36 Daan settela dia meng-am-
 bil akan ruti tud'ju, daan ikan
 sedekit, makka berdoa, daan pi-
 t'fian'ja, daan de berin'ja akan
 muritn'ja, makka muritn'ja be-
 rin'ja akan jang rajat.

37 Makka dean'ja makan sa-
 muan'ja daan menjadi kinjang:
 makka dean'ja pung-ut, dari jang
 tingal lebeeh, tud'ju bakul pe-
 nuh.

38 Makka segala jang memakan
 jadi empat ribu lakilaki selain
 kan parampuan daan anakbu-
 dak.

39 Makka tella dia tingal akan
 jang rajat, naikn'ja kadalam sa-
 watu kapal, daan mendatang da-
 lam nagri Magdala.

Jang bagij ka-anambias.

1. Segala Pharizei siapa bendak pertandat, 4 a-
 dala de berin'ja jang tanda Ionas, 6 siapa puni ja
 aidjerran jadi berbinassa, 13 jang murit meng-
 aku akan Christus, 18 memmeri kawassabar
 M akan

gemeeynte macht gevende, 21 syn lijdē voorseyt, ende bewijst hoedanich sy zijn moeten, die hem willen volgen, 27 voorseggende oock syn laetste toecomste.

1 **E**nde als de Phariseen ende Sadduceen daer gecomen waren/ so versochten sy hem/ begheerende dat hy hen een teecken uyt den hemel woude toonen.

2 Maer hy antwoorde ende seyde tot hen: des abondes seghe ghy: schoon weeder/want den hemel is root?

3 Ende des morgens (legt ghy): heden ontweeder/ want den hemel is root ende droevich. Ghy gebeynde/ condt gy het aensichte des hemels onderscheyden/ ende condt ghy de teekenen der tyden niet onderscheyden?

4 Het boose ende overspeetige geslachte soeckt een tecken: maer hen sal geen tecken gegeven worden dan dat tecken Jone des Propheten/ ende hy verlietse/ ende ginck wech.

5 Ende doe zijne Discipulen op de ander zijde ghekommen

akan rajat umad, 21 merassan'ja berkatta dahulo, daan menund'jo bagimana jadi guman'ja, siapa hendak meng-ikat dia, 27 memmerisaa dahulo d'juga datang-in'ja.

1 **T**atkala Pharizei daan Saddusei mendatang de fitu, makka tsiuban'ja akan dia, daan meminta agar dia hendak bertund'juk akan dean'ja sawatu tanda dari dalam surga.

2 Tetapi dia ud'jer daan meng-utfiapkan dean'ja: kamū berkatta kapada hari petang: hari biley karna jang lang-it ija meira.

3 Makka (kattamū) kapagi hari:hari ini berribūt, karna jang lang-it ija meira daan bertfinta. Hei Kamū berbistūwi, tahula angkau berkeira mūka lang-it, daan tiada kamū tahu berkeirkeira jang pertanda waktu bila?

4 Iang asal bermūka daan d'jahat mentfiari sawatu tanda: tetapi tiadan'ja beruleh tanda lain selainkan tanda Nabbi Iunas, Makka dia tingaln'ja, daan ija pulang.

5 Makka tella muritn'ja datang ka tepi sabrāg, makka lupan'ja akan

men waren/ hadden sy ver-
geten brooden mede te nemē.

6 En̄ Iesus seyde tot hen:
siet toe/ ende wacht u vandē
deesem der Phariseen ende
Saduceen.

7 Ende sy oberleyden on-
der malcanderen/ seggende:
het is om dat wy gheen
brooden mede genomen heb-
ben.

8 En̄ Iesus dat bekennende/
seyde: ghy kleyn gheloobige
wat oberleght ghy onder
malcanderen / dat ghy geen
brooden mede ghenomen
hebt?

9 Verstaet ghy noch niet:
noch gedenckt ghy niet van
de vijf brooden/ ghegheven
onder vijf duysent (mannen)
ende hoe veel korben ghy op
naemt?

10 Noch der seiven brooden/
gegeven onder vier duysent
(mannen) ende hoe veel
korben ghy op naemt?

11 hoe / en verstaet ghy
niet dat ick u vanden broo-
den niet gheseyt en hebbe/
dat ghy u wachten sout van
den deesem der Phariseen en̄

M ij

Sad

kan henter ruti kalerta-
n'ja.

6 Makka Iesu beritau dean'ja:
liatla, daan lalumū dari tepung
menta, urang Pharizei daan Sad-
dulei.

7 Makka dean'ja bitfiara
kan dirin'ja, daan meng-ūt-
siap: itula jadi karna kita
tiada henter ruti serta ki-
ta.

8 Tella Iesus katawi itū,
meng-ūt siap: kamū mūda hea-
kin, appa bitfiara mū dang-
an diri kamū, sebab mū ti-
ada henter ruti ka serta
mū?

9 Tiada mū bulum meng-ar-
ti? atū tiadamū ber-ing-at jang
ruti lima bid'ji, jang de berin-
ja akan lakilaki lima ribū, da-
an barappa bakul kamū pung-
ūt?

10 Atū jang ruti tud'ju, jang de
berin'ja akan lakilaki ampat ri-
bū, daan barappa bakul kamū
pung-ūt?

11 Bagimana, tiada mū meng-
arti makka akū tiada beritaumū
dari jang ruti, agar kamū me-
laku jang apam menta da-
ri urang Pharizei daan

M ij

Sad

Sadduceen?

12 Doe verstonde sy dat hy niet gesept en hadde dat sy hem wachten souden vanden deesem des broots/maer vande leere der Pharizeen ende Sadduceen.

13 Ende doe Jesus ghecomen was inde deelē Cesaree Philippi/ vraechde hy zijne Discipulen/ segghende: wie segghen de menschen dat ick ben? de soone des menschen?

14 Sy seiden: sommige Joannes de Dooper: sommighe Elias: sommighe Jeremias: ofte een vande Propheten.

15 Hy seyde tot hen: maer wie seght ghy dat ick ben?

16 Symon Petrus antwoorde/ ende seyde: ghy zijt Christus de Soone des lebendigen Godts.

17 En Jesus antwoordende/ seyde tot hem: salich sydy Simon Jona Soone: want vleesch ende bloet en heeft u dat niet gheopenbaert/maer mijn vader die inde hemelen is.

18 Ende ick segghe oock/ dat ghy zijt Petrus: ende op desen

Saddusei?

12 Tella itu dean'ja meng-arti makka tiada dia berkatta agar dean'ja melalu jang apam ruti, tetapi dari pada aid'jerran' orang Pharizei daan Saddu-zei.

13 Settela Iesus datang kadalam nagri Sefaree Philippi, detann'jakan muritn'ja, daan meng-utfiap: siapa katta kan manulea jadi aku? jang anak manulea?

14 Dean'ja meng-utfiap: sebagai, Iuannes mandihan: sebagai, Elias: sebagai, Jeremias: atu sawatu dari Nabbi.

15 Dia meg-utfiap akan dean'ja: tetapi siapa katta kamu jadi aku?

16 Makkud'jer Symon Petrus, daan meng-utfiap: angkau jadi Kristus jang anak Allah berhidup.

17 Makka Iesus meng-utfiap, daan beritaukan dia: bermumin jadi mu, Symon anak Iune: karna daging-daan dara tiada terbukan'ja akan mu, tetapi bapaku jang menduduk kadalam surga.

18 Makka aku beritaumu d'juga, kamu jadi pun Petrus: daan deatas

desen Petra/ sal ick mijn gemeynte Timmeren/ ende de poorten der hellen en sullen se niet oberweldigen.

19 Ende ick sal u de sleutelen des Coninckrijck der hemelen geben: ende wat ghy binden sult op der aerden/ dat sal inden hemel gebondē wesen/ende wat ghy ontbinden sult op der aerden/ dat sal oock in den hemel ontbondē wesen.

20 Doe verboot hy zijne Discipulen/ dat zyt niemanden seggen en soudē/ dat hy Jesus de Christus ware.

21 Van dier tijdt aen/ begost Jesus zijne discipulen te kennen te gheben dat hy moeste gaen na Jerusalem/ ende vele liyden vande Sudderlinghen/ ende Overpriesteren/ ende Schrifgeleerden/ ende gheboot worden/ ende ten derde dage opgewect worden.

22 Ende Petrus hem bezijden genomen hebbende/ begost hem te straffen/ seggende: heere weest u ghenadich/ dit sal u geensins geschiedē.

23 maer hy keerde hem om
M iij me/

deatas Petra ini, aku ber-bangkit ūmatkū, makka jang pintū narka tiada meng-alan'ja.

19 Makka aku ada memmerimu jang anak kũntsi surga, daan barang appa mu mengikat deatas bumi, jadi pun ter-ikat kadalam surga, daan barang appa mu berurey deatas bumi, itula jadi pun terurey de dalam surga.

20 Tella itu dia berfabda akan muritn'ja, agar deanja tiada beritakan barang siapa, makka dia jadi Iesus jang Kristus.

21 Dari Waktu itu, de beri Iesus tahu akan muritn'ja, makka jadi dia berguna pergi ka Ierusalim, daan merassa bann'ja dari jang mantri, daan dari Chali, daan dari Chatib, daan menjadi bunuhmati, daan kepada hari jang katiga berbangkit pula.

22 Makka Petrus meng-ambil dia kafin'ja, daan memara akan dia, daan meng-utsiap: tuanku berrahmad akan dirimu, itula tiada menjadi-mu tida.

23 Tetapi dia balikn'ja, daan
M iij meng

me/ ende seyde tot Petrum:
wyckte wech van my/ Sata-
na/ want ghy zyt my hinder-
lyck: want ghy verlinnet
niet dat Gods is/ maer dat
der menschen is.

24 Doe seyde Jesus tot zyne
discipulen: soo my pemandt
wil nacomen/ die versaecke
hem selven/ ende neemt zyn
Cruyce op/ ende volghe my
nae.

25 Want soo wie zyn leven
wil behouden/ die salt ver-
liesen: maer wie zyn leven
verliesen sal om mynent wil-
le/ die salt binden.

26 Want wat wort de men-
sche geholpen/ of hy de ghe-
heele wereldt wonne/ ende
zyn ziele verliest: ofte wat
sal den mensche geven daer
hy zyn ziele mede verlosse?

27 Want de soone des men-
schen sal comen inde eerlyck-
heydt zyns Vaders met zyne
Engelen/ ende dan sal hy ee-
nen pegelicken vergelden na
zjne wercken.

28 Doorwaer segghe ick u/
daer zyn sommighe van die
hier staen/ die de doot niet
smacc

meng-utfiap akan Petrum: lalu-
mu dari aku, seitan, karna ang-
kau melarang akan hamba: karna
mu tiada meng-arti jang Allahi,
tetapi jang ampun'ja akan ma-
nusea.

24 Makka Iesus beritau akan
muritn'ja: d'jikkelu barang
siapa hendak mampir beta, ber-
bintsi akan dirin'ja, daan ber-
angkat krus n'ja, meng-ikut de a-
ku.

25 Karna siapa hendak beru-
leh hidupn'ja, jang itu ada hi-
langn'ja: tetapi siapa berhilang
hidupn'ja karna sebab aku, jang
itu adala berdaparn'ja.

26 Karna appa guna akan ma-
nusea, d'jikkelu dia beruleh tega-
la dun'ja, daan pun berhilang
n'jawan'ja? atu apa beri jang ma-
nusea dang-an appa dia memu-
hoonkan n'jawan'ja?

27 Karna jang anak manusea
ada mendatang dang-an mulai
bappan'ja, daan dang-an malai-
katn'ja tella itu adala dia memba-
las akan sakaliën urang seperti
pakard'jaan n'ja.

28 Sungu aku beritau mu, a-
dala berbagi siapa bediri de
sini, jang tiada merassa akan
maut,

smaecken en sullen/ tot dat sy de soone des menschen sullen sien comen in zyn Coninckrycke.

Dat seventhienste Capittel.

1 Iesus wort verandert voor drie van zijne discipulen, 10 seyt hen dat Ioannes is Elias, 14 geneest den maensiecken, 20 verclarende de kracht des geloofs, 22 ende zijn door en opstandinge voorseyt hebbende, 24 betaelt tribuyt voor hem ende voor Petrum.

1 **E**nde na ses dagen nam Iesus Petrum/ ende Jacobum/ ende Joannem synen broeder/ en leyde se wech alleen op eenen hoogē berch.

2 En hy is verandert geworden voor hen/ ende zyn aensicht wert blinckende gelijk de sonne: ende zyn kleederen zyn wit geworden gelijk het licht.

3 Ende liet/ van hen werden gesien/ Moses ende Elias met hem spreekende.

4 Doe antwoorde Petrus/ ende leyde tot Iesum: heere/ het is goet dat wy hier zyn/ soo ghy wilt/ laet ons

maut, settela dean'ja meliat akan anak manusea mendatang dalam Radjat n'ja.

Iang bagij ka tud'joblas.

1. Iesus jadi berbalik de hadapan muritn'ja tiga orang, 10 beritau dean'ja mak'ja Ioannus jadi Elias, 14 memjombong fakit bulan, 20 berrawajat jang kauwasahan beakiman, 22 daan tella dia berkatta dahulu matti daan bangkistann'ja, 24 membajer upiti karna dia daan karna Petrum.

1 **M**akka lalu anam hari de ambil Iesus Petrum, daan Iakubum, daan Iuannem sudaran'ja, makka de hentern'ja diatas sawatu bukit.

2 Makka dia jadi berbalik rupa n'ja de hadapann'ja, daan mukann'ja ija berridup seperti mattenary: daan baid'jin'ja menjadi piteeh seperti jang trangridup.

3 Makka liatla dean'ja meliat mufa daan Elias betutur dang-an dia.

4 Makka Petrus meng-ud'jer, daan meng-utsiap akan Iesum: Tuanku, baik jadin'ja kita ada de fini, d'jikkelu mu hendak beerla kita

ons hier drie Tabernaculen
maecken/ u eenen/ ende Mo-
si eenen/ ende Elie eenen.

5 Doe hy noch spreekende
was/ siet een luchtige wolc-
ke beschaduwedese: ende siet/
een stemme uyt de wolcke/
segghende: dese is mijn wel-
liebe soone/ in den welcken
ick mijn wel behagen geno-
men hebbe: hoorz hem.

6 Doe dit de Discipulen
hoorden/ vielen sy op haer
aensichten/ ende vreesden
seer.

7 Ende Iesus quam ende
raecktese/ seggende tot hen:
staet op/ ende en vrees niet.

8 Ende doe sy haer ooghen
opgheheben hadden/ en sa-
gen zy niemant dan Iesus
alleene.

9 Ende doe zy den berch
neder gingē/ geboot hy hen/
seggende: en seght niemant
dit gesichte/ tot dat de Sone
des menschen vanden doodē
opstaet.

10 Ende zyne Discipulen
vraechden hem/ segghende:
wat segghen dan de Schrift-
geleerde/ dat Elias eerst ko-
men

kita membuat de fini tabernaku-
lum tiga, satu akan angkau, satu
akan Musa, daan satu akan Elias.

5 Sedang dia lagi berkatta, li-
atla sawatu awan trang berkuli-
ling dean'ja: daan liatla, sawatu,
suara dari antara awan, meng-
utfiap: inila anak ku jang de ber-
kassé aku, kasiapa hati ku meng-
ambil makbulku: ding-erla ka-
mu akan dia.

6 Settela muritn'ja men-
ding-er itu, jatun'ja diatas mu-
kan'ja, daan bartakut sang-
at.

7 Makka Iesus datag daan ber-
grakn'ja, makka dia meg-utfiap-
n'ja: bangkit, daa d'jang-an takut.

8 Makka tella dean'ja berbū-
ka akan mattan'ja, tiadan'ja me-
liat saurang selainkan Iesus ten-
diri.

9 Makka settela dean'ja turun
dari bukit, de pasankan dean'ja,
daan meng-utfiap: d'jang-an mu
berritaukan urang jang de liat-
mu, sampei tella jang anak ma-
nusea berbangkit dari matti.

10 Makka muritn'ja tan'ja akan
dia, daan meng-utfiap: appa
katta pun jang Chali, mak-
ka Elias ada mendatang dahū-
lu?

comen moet?

11 Ende Iesus antwoorde/ de/ seyde hen: Elias sal wel eerst komē/ ende sal alle dingen te rechte brengen.

12 Maer ick segghe u/ dat Elias nu gekomen is/ ende sy hebben hem niet ghekent: maer sy hebben hem gedaen wat sy willen: alsoo sal oock de Soone des menschen van hen liden.

13 Doe verstonden de Discipulen/ dat sy hen van Joanne den Dooper seyde.

14 Ende als sy tot de Scharen ghecomen waren/ quam tot hem eē mensche bygende/ de vooz hem de knien/ seggende:

15 heere/ ontfermt u over mijnē sone/ want hy is maer sieck/ ende wort deerlyck gequelt/ so dat hy dickmael valt int vier/ ende dickwils int water.

16 Ende ic hebbe hem vooz uwe Discipulen ghebracht/ maer sy en hebben hem niet connen genesen.

17 Ende Iesus antwoorde/ de/ seyde: o ongelobich ende

R

ver

lu?

11 Makud'jer Iesus, daan mengut'hiap dean'ja: Elias benar mendatang mula, daan berbitul kan habis samuan'ja.

12 Tetapi aku beritau-mu makka Elias suda mendatang, daan dean'ja tiada berkanalkan dia: tetapi dean'ja membuat akan dia seperti hendakn'ja: bagi-en adala anak manusea d'juga merassa hukukum dari dean'ja.

13 Sedang itu muritn'ja mengarti, makka berkattan'ja dari Iuanes Bap'ista.

14 Makka settela dean'ja datang karajat, datang saurang belurut de hadapan dia, daan mengut'hiap:

15 Tuanku, berirahmad atas anak ku laki, karna dia sakit bulan, daan menjadi gaga tersajang, demikien, makka sebagai kali menjatu dalam api, daan sebagai kali dalam ajer.

16 Makka suda aku hentern'ja dehadapan murit mu, tetapi dean'ja tiada dapat berlumbu akan dia.

17 Makud'jer Iesus, daan mengut'hiap: hey muda heakin daan

N

asa

berkeert gestachte/hoe lange sal ick met u wesen: hoe langhe sal ick u lyden: bzenghet hem tot my hier.

18 Ende Jesus strafte den Duyvel/ ende hy ginck uyt van hem/ende het kint wert genesen van dier uren aen.

19 Doe gingen zyn discipulen tot hem alleen/ ende seydten: waerom en conden wy hem niet uytduyven?

20 Ende Jesus seyde tot hen: om ws ongeloofs wille: wāt boozwaer segge ick u: dat in dien ghy gheloobe hebt/ soo groot als een mostaert saet/ ghy sult tot desen berge seggen: gaet henē van hier derwaerts/ ende hy sal gaen/ en niet sal u onmogelyck wesen.

21 Maer dese aert en baert niet uyt/dan dooz bidden ende vasten.

22 Ende doe sy in Galilea berkeerden/ seyde Jesus tot hen: het sal geschieden/dat de soone des menschen sal overgelevert worden in der menschen handen.

23 Ende sy sullen hem dooden/ende ten derden dage sal hy

asal nakal, barappa lama aku tingal dang-an mü? barappa lama aku menahanmu? bawa dia kamare kapada aku.

18 Makka Iesus menghukkum jang seitan, daan ija dia pun kaluar dari dia, makka jang budak jadi sumbu dari waktu itu.

19 Makka muritn'ja datang kapada dia sendiri, daan meng'ud'jer: karna appa tiada kita dapat buangkan dia?

20 Makka Iesus baritaun'ja: karna muda heakin mü: sebab aku berkatta mü sungu'ungu: d'jikkelu kamü pun'ja heakiman, sekien bassar seperti sabid'ji sawi, kamü berkatta kapada bukit ini: pergila dari sini ka sana, makka dia ija pergi, daan tiada barang appa jang tiada mü berule dapat.

21 Tetapi asal ini tiada kaluar selain dang-an sambahajang daan puassa.

22 Makka tatkala dean'ja kumbali ka Galilea, Iesus beritaun'ja: ada pun menjadi, makka jang anak manulea de hentern'ja ka tang-an urang.

23 Makka adanja membunuh akan dia, daan kahari tiga jadi

hy opgeweckt worden: ende sy zyn seer bedroeft geworden.

24 Ende als sy ghecomen waren tot Capernaum/ doe ginghen tot Petrum die dat Didragma ontvingen/ ende seuden hem: u meester en betaelt hy het Didragma niet?

25 hy seude: ja. Ende doe hy int huys ghecomen was/ voorquam hem Iesus ende seude: wat dunckt u Symon? de Coningen der aerden/ van wie nemen sy tol of schattin ghe? van haer kinderen/ of van vreemden?

26 Petrus seude hem: van de vreemde/ doe seude hem Iesus: soo zyn dan de kinderen by.

27 Maer op dat wyse niet en ergeren/ so gaet henen tot de Zee/ ende worpt den Angel: ende de visch die eerst op komt/ die neemt/ ende als ghy zynen mont sult opghedaen hebben/ sult ghy eenen stater vinden: dien neemt/ en geeft hem voor my ende u.

A ij

Dat

jadi dia berbangkit: Makka dean'ja menjadi sang-at t' sinta.

24 Makka tella dean'ja datang ka kapernaum, makka datang ka pada Petrum siapa terima akan Didragma, daan beritaun'ja: pungarumu tiadan'ja membajer jang Didragma?

25 Dia meng-utsiap: ija. Makka tella dia masuk de ruma, de hadapn'ja Iesus, daan meng-utsiap: appa fikirmu Symon? jang raid'ja de dun'ja, dari siapa meng-ambin'ja tsiukeyat u ipiti: dari anakn'ja, atu dari dagang.

26 Makkud'jern'ja Petrus: dari dagang, makka meng-utsiapn'ja Iesus: demikien jang anak jadi lepas.

27 Tetapi agar kita tiada berbi-stu kan dean'ja, pergila ka tepi laut, daan buangkan matta kail: makka jang ikan siapa naik dulu, ambilla, daa tatkala angku membuka akan mulutn'ja, makka ber-ule mu satu stater: ambilla daan beri dia karna Aku daan an-kau.

N ij

Iang

Dat achthienste Capittel.

1. Christus vermaent de zijne tot ootmoedicheyt, 6 verbiet yemandt te ergeren, 10 toont wat sorghe Godt voor de sijne draecht, 15 ende geeft een wijse om de sondaers te straffen inde gemeeynten, 18 ende macht om te bindē ende te ontbinden, 25 verdoemt by ghelijckenisse alle eygen wrake.

In dier selber ure gingen de Discipulen tot Iesum/ segghende: wie is de meeste int Coninckrijcke der hemelen?

2 En Iesus een kindeken gheroepen hebbende/ stelde dat midden onder hen.

3 Ende seyde: voorzwaer segghe ick u/ ten sy dat ghy u bekeert/ ende wort als de kinderkēs/ so en sult ghy int Coninckrijcke der hemelen niet komen.

4 Daerom so wie hem selven benedert gelijc die kindeken is/ dese is de grootste int Coninckrijcke der hemelen.

5 Ende soo wie sulck een kindeken ontfanght in mijnen name/ die ontfanght my.

6 Ende so wie een van desen

Iang bagij ka dua lapanblas.

1. Christus meng-aid'jer dean'ja akan menjadi ber-lombot budi, 6 daan d'jang-an berbistukan barang siapa, 10 menund'jo bagimana Allah kaluwi kan umati'ja, 15 daan memmeri estedad akan meng-hokkum jang dofsani de antara u-mah, 18 daan pon kawassaban akan ber-ikat daan oarey, 25 berbinaffa dang-an sepersiban segala Amok diri.

In waktu itu jang murit pergi kapada Iesum, meng-utsiap: siapa jadi jang bassar de dalam Radjat surga?

2 Makka Iesus pangil anak satu, daan detarun'ja deantara dean'ja.

3 Daan meng-utsiap: sungu-sungu aku beritau mu, d'jikkelu tiada mu membalik, daan pun menjadi seperti anak budak, tiada mu mendapat memasuk kadalam surga.

4 Karna itu siapa ber-rendakan dirin'ja seperti anak-budak-ini, jang itu jadi jang bassar de dalam surga.

5 Daan siapa terima akan anak-budak bagien dang-an namma aku, terima pun akan beta.

6 Makka siapa berbistu akan sawatu

sen kleynen die aen myn ge-
looben verarghert/ het wa-
re hem beter dat eenen groo-
ten meulen steen aen zynen
hals gehangen worde/ ende
dat hy verdzoncken worde in
de diepte der Zee.

7 Wee der Werelt bande
ergernissen: want het is no-
dich dat ergernissen comen:
nochtans wee den mensche/
dooz den welcken ergernisse
komt.

8 Indien utwe hant/ ofte
utwe voet u ergert/ snijse af/
en worpse wech van u: want
het is u beter totten leven in
te gaen/ kreupel ofte lam
zinde/ dan twee handen ofte
twee voeten hebbende/ in
dat eeuwige vier geworpen
te worden.

9 Ende los utwe ooge u er-
gert/ sreeckse uyt/ en worpse
se wech van u: want het is
u beter met een ooge totten
leven in te gaen/ dan twee
oogen hebbende/ in dat hel-
sche vier geworpe te worde.

10 Siet toe/ dat ghy niet ee
van dese clynen en veracht:
want ick segghe u/ dat hare

R ij Enge

sawatū ketfil ini jang heakin ka-
pada akū, jadi lebebaik men-
gantung sabatū pipis. bas-
lar de lehern'ja, daan
menjadi, pun berlamas ka-
pada jang dalam de la-
hut.

7 Tfilaka dun'ja dari pada
berbistūwi: karna jadi bergu-
na agar datang berbistūhan: te-
tapi tfilaka manuseä, karna si-
apa mendatang berbistūha-
ni.

8 D'jikkelū tang-an-mū, atū
kaki mū berbistūwimū, putung-
la, daan buangkan dari mū: kar-
na lebeh baik jadin'ja memasuk
ka hiduppan, dang-an kuding
timpang, dari pada beruleh tang-
an dua atū kaki dua, daan menja-
di terbuang dalam api jang tar-
kakal.

9 D'jikkelū matta mū ber-
bistūwi mū, tūrus dia daan bu-
angn'ja: karna jadi lebeh baik
memasuk dang-an matta satu ka-
hiduppan, dari pada beruleh
matta dua daan pun menjadi ter-
buang dalam api narka.

10 Liatla, agar kamū tiada
berbint'fi akan sawatū ketfil ini:
karna akū beri taumū, makka

N iij ma

Engelen inde hemelen altyt sien het aenghesichte myns Vaders die inde hemelen is.

11 Want des menschen sone is ghekomen om salich te maecten dat verloozen was.

12 Wat dunct u/ of eē mā hondert schapen heeft/ eñ eē van de selfde verdwaelt is/ en sal hy niet de negē en tnegētich verlaten/ eñ gaen op de bergē/ om dat dwaelde te soeckē.

13 Eñ indien het geschiet/ dat hy het vine/ voorwaer segge ick u/ hy verblift hem meer daer ober/ dan ober de negen en tnegentich die niet gedwaelt en hebben.

14 Als en ist niet den wille uwes vaders die inde hemelen is/ dat een van dese clepne verloozen gae.

15 Maer indien u broeder aen u sondiget: so gaet henen ende strafte hem tusschen u/ ende hem alleene: indien hy u hoort/ soo hebt ghy uwen broeder gewonnen.

16 Ende indien hy u niet en hoort/ so neemt noch eenē oft twee met wop dat alle woort bestae inden mont van twee of

malaikatn'ja menentang muka bappa ku sedekala de dalam surgani.

11 Karna jang anak manusa ija datang akan bermuchalafi jang jadi berhilang.

12 Appa fikirmu, d'jikkelu saurang pun'ja dumba saratus, daan pun terhilang saekur, tiada dia bertingal jag sambilan pulu sambilan, daan menaiki ka bukit akan mentsiari jang berlesat?

13 D'jikkelu dia pun berdapatn'ja, aku britaumu sungutungu, dia berfuka hatin'ja lebel karna itu, dari pada jang sambilanpulu sambilan jang tiada jadi hilang.

14 Demikien tjada jadi kahendak bappa mu jang menduduk dalam surga: agar jadi berhilang sawatu dari jang ketfil ini.

15 Tetapi d'jikkelu sudara mu berfala kapada mu, makka pergila beraid'jer dia de antara kamu daan dia: d'jikkelu dia dinger mu, makka berlaba mu sudara mu.

16 Daan d'jikkelu dia tiada mending-er mu, makka ambilla sa-urang atu dua kalerta mu, agar segala katta menjadi dalam mulut

of drie ghetuygen.

17 Indien hy hen geen ghe-
hoor en geeft/ so segt het der
ghemeynte: ende indien hy
oock der gemeynte geen ge-
hoor en geeft/ soo hout hem
als een heyden en tollenaer.

18 Doozwaer ick segghe u/
wat ghy opter aerden bin-
den sult/ dat sal inden hemel
ghebonden wesen: ende wat
ghy opter aerden ontbinden
sult/ dat sal inden hemel ont-
bonden wesen.

19 Wederom segghe ick u/
dat/ so daer twee onder u ees
zijn op der aerde/ van eenich
dinck dat sy begeeren sullen/
dat sal hen gheschieden van
mijnen vader die inde heme-
len is.

20 Want waer twee oft drie
bergadert zijn in mijnen na-
me/ daer ben ick midden on-
der hen.

21 Doe trat Petrus tot hem/
ende seyde: hoe menichmael
sal ick mijnen broeder verge-
hen als hy aen my sal son-
den? tot sevenmael?

22 Jesus seyde hem:
Ick en segghe u niet tot
seven-

lut saksi dua atu tiga urang.

17 D'jikkelu dia tiada pun men-
ding-ern'ja, makka beri-tahu a-
kan rajat: daan d'jikkelu dia pun
tiada meding-er akan rajat, mak-
ka keira keirala dia seperti kafir
daan haramzada.

18 Sungu sungu aku beritahu
mu, barang appa kamu ber-ikat
de atas bumi, menjadi ter-ikat
de dalam surga: daan barang
appa kamu berurey de atas bu-
mi, menjadi pun terurey de da-
lam surga.

19 Lagi aku beri tahumu, ka-
mana ada dua dari kamu ber-
samma de atas bumi, akan
meng-hendak barang barang, i-
tula de berulehn'ja dari
bappaku jang duduk dalam
surga.

20 Karna kamana ada dua atu
tiga berkampung dang-an nam-
ma aku, makka jadi aku de anta-
ran'ja.

21 makka datang Petrus kapada
dia, daan berkatta: barappa kali
ada hamba berampun akan suda-
raku, tatkala dia bersala kapada
hamba sud'ju kali?

22 Makka Iesus meng-utfiap dia,
aku tiada beritahu mu sud'ju
kali,

sebenmael/ maer tot t'seben-
tich seven mael.

23 Daerom is het Coninck-
rijcke der hemelen verghele-
ken eenen Coninck/ die daer
rekenfchap met zynen diena-
ren houden wilde.

24 Ende doe hy begonst te
rekenen wert hemeen schul-
denaer toegebracht die hem
schuldich was thien duysent
Talenten.

25 Ende als hy niet en con-
de betalen/ beval zyn hee-
re datmen hem soude ver-
coopen/ ende zyn wyf ende
zine kinderen/ ende al wat
hy hadde/ ende de schult be-
talen.

26 Soo viel dan de dienst-
knecht neder/ ende aenbadt
hem/ seggende: heere/ weest
lanckmoedich over my/ ende
ick sal u betalen.

27 En de heere deses dienst-
kneches beroert zynde met
barmherticheydt/ heeft hem
los ghelaten/ ende de schult
quyt ghescholden.

28 maer als de dienstknecht
uytgegaen was/ heeft hy ge-
bonden eenen zynen mede-
dienst-

kali, tetapi tud'ju pulu kali tu-
d'ju.

23 Karna itu jadi jang sultanu
surga berseperti akan sawatu
Raid'ja, siapa hendak berkei-
ra keira dang-an hamba-
n'ja.

24 Makka tella dia ija
berkeira keira, de henter-
n'ja saurang siapa beru-
tang dia sapulu ribu talen-
tus.

25 Makka tella dia tiada dapat
membajern'ja makka suruh rai-
d'ja berd'jauwal akan dia, da-
an bini daan anakn'ja, daan se-
gala jang ampun'ja dia, da-
an membajar jang utang-
an.

26 Makka hamba n'ja menjatu-
ka bumi, daan persembanja,
meng-utfiap: Tuhanku berrah-
mad akan hamba makka aku
membajer mu.

27 Makka tuhan amba
ini bergrak dang-an rah-
mat, melapas dia daan
berhalaln'ja segala utang-
n'ja.

28 Tetapi Settela amba itu
kaluar, makka bertumunja dang-
an saurang samma-amba siapa
ber-

dienstknechte/ die hem hondert penningē schuldich was dien greep hy/ ende trac hem by der keelen/ seggende: betaelt dat ghy schuldich zyt.

29 So viel dan zyne mededienstknecht vooz zyn voete neder/ en badt hem/ seggende: weest lancmoedich over my/ ende ick salt u al betalen.

30 Ende hy en wilde niet: maer ginck ende wierp hem inden kercker/ tot dat hy de schult soude betaelt hebben.

31 Als zyne mededienstknechten gesien hadden dat daer geschiet was/ zyn seer bedroeft geworden: ende als sy gecomen waren/ verclaerden sy haren heere al dat geschiet was.

32 Doe riep hem zyn heere/ ende seyde hem: ghy boose dienstknecht/ alle dese uwe schult hebbe ick u quit ghescholden om dat ghy my ghebeden hebt.

33 Gehoordet ghy ooc uwes mededienstknechts niet te ontfermen/ ghelijck ick oock uwer ontfermt hebbe?

34 Ende zyn heere toornich

⓪

zinde/

berutang akan dia saratus kepeng: jang itu de pegang dia lehernja, daan berkatta: bajerla jang berutang mü.

29 Makka amba itu menjatu de hadapan kakinja, daan persembanja, berkatta: berahmad akan hamba, aku memba-jermü.

30 Makka dia tiada menghendak: tetapi pergi, daan bubunja dedala pasung sampei dia membajer jang utang.

31 Tatkala segala amba meli-at perbuattan itu, makka menjadi deanja amat bertfinta, makka tella deanja mendatang, beritahun'ja kapada tuhann'ja segala jang menjadi itu.

32 Makka tuhann'ja berpangil dia, daan beritahu akan dia, hei kamü fatahü nakal, segala utang mü de halalkü akā angkau sebab mü bertumbakü.

33 Bukan jadi berguna angkau berrahmat kan samma-fatahü mü, seperti aku berrahmad akan angkau?

34 Makka tuhann'ja menjadi

⓪

gular,

zünde/ leverde hem de pijn-
ders ober/ tot dat hy alle de
schuld soude betaelt hebben.

35 Also sal oock mijn hemel-
sche Vader u doen/ ten sy dat
ghy van herten vergheeft/
een vegelijck zijn broeder syn
misdact.

Dat negenthienste Capittel.

8. Iesus leert om wat oorsaecke her wijf
mach verlaten worden, 10 ende dat hem-
selven te connen onthouden, een gave
Gods is, 14 hy ontfanght de cleyne kin-
derkens, 18 ende de Wet Gods bevesti-
gende, 23 bewijst dat de rijke seer qua-
lick kunnen salich werden, 28 ende zijne
Discipulen diet al verlaten hebben om
hem na te volgen, belooft hy het ewi-
ghe leven.

I Ende het is gheschiet/
doe Iesus dese woordē
geepndicht hadde/toogh hy
uyt Galilea/ende quam ober
den Jordaen/ inde valen des
Joodschen landts.

2 Ende vele scharen volg-
den hem na: ende hy hezldese
daer.

3 Doe gingē de pharizeen
tot hem/ beproebende hem/
en seggende: is het den men-
sche gheoorloft zijn wijf te
ver-

gufar, daan meng-hentern'ja ka
tang-an urang pang-sixa, sam-
pei dia mēbajer segala utangnja.

35 Makka demiki-en a-
dala bappa kita surgani mem-
buat dang-an kamu, d'jikkelu
kamu tiada berampun fudara
mu falan'ja.

Iang bagi sambilanblas.

8. Iesus meng-aid'jer sebab appa kita dapat ber-je-
rei bini bu, 10 daan makka jadi anugraha al-
lah siapa dapat tingal isiuisi, 14 dia terima akan
anak budak, 18 Tella dia togo akan agama
Allah, 23 dia berunding'ja makka jadi su-
kar akan ontang kaja memasok kadalam sor-
ga, 28 makka murin'ja siapa bertingal saan'ja
karna meng-ikot dia, berupama dia iang bidop-
pan alimu.

M Akka jadin'ja, Ietrela
Iesus berputus segala
katta ini, makka dia kaluar dari
nagri Galilea, daan mendatang
menjabrangkan Iurdaan, kabu-
mi nagri jahudi.

2 Makka rajat bann'ja meng-
ikut dia: daan dia bersumbula-
n'ja.

3 Makka urang Farizei datang
kapada dia, bertsioban'ja daan
meng-utsiap: dapat manusea ber-
tingal binin'ja. karna segala pri-
hal:

verlatē om allerley oorzake?

4 Hy antwoorde ende seyde hen: en hebt gy niet gelese/die vandē beginne dē mensche gemaect heeft/ dat hyse man ende wyf gemaect heeft

5 Ende seyde: hierom sal de mensche Vader ende moeder verlaten ende zynen wyfve aenhangē/ ende die twee sullen een vleesch wesen.

6 So en zyn sy nu niet meer twee/ maer eē vleesch/ daerom wat God te samen ghevoecht heeft / dat en verschept de geen mensche.

7 So seydē tot hem: waerom heeft dan Moses gheboden eenen scheptvriest te gheven/ ende haer te verlaten?

8 Hy seyde tot hen: om uwes hertē hardicheyt heeft u moles toegelaten/ uwe wyfve te verlatē: maer vanden beginne en hebt also niet geweest

9 Ende ick segghe u/ dat wie zyn Wyf verlaet / anders dan om hoererije / ende een ander trouwt / die doet o' verspel : ende wie te verlatene trouwt / die

En doet

hal?

4 Makud'jern'ja , daan meng-ut'hiap : tiada kamu membat'ia : siapa membuat lakilaki dari mula, membuat pun binin'ja.

5 Daan berkatta : karna ini manusea bertingal akan bappa ibun'ja daan berpeluh akan binin'ja , makka kaduan'ja menjadi daging satu.

6 Makka tiadan'ja lagi dua, tetapi daging satu : karna itu segala jang de ber-ikat Allah tiada betjereikan manusea.

7 Dean'ja beritahu akan dia: lebab appa suruh mula memberisurat betjerei , daan bertingaln'ja?

8 Dia berkatta kapada dean'ja, karna hatimu nakal makka de kabulkan mula betjerei akan bini mu : tetapi dari mula tiada bagitu.

9 Makka aku berkattakan kamu, siapatingal binin'ja karna barag prihal lain dari pada fundel, daan berkawin dang-an parampuan lain , jang itu ija bermuka daan siapa kawin dang-an laki atu parampuan betjerei , ija

O ij pun

die doet overspel.

10 Sijne discipulen seyden tot hem: laet de saecke des mensche met den wybe also/ so en ist niet goet te trouwē.

11 Alle menschen en vaten dit woordt niet/ maer dient ghegheben is.

12 Want daer zijn gesnede ne/ die van moeders lybe also gebooren zijn: ende daer zijn gesnede/ die vanden menschen gesneden zijn: en daer zijn gesnede/ die hen selve gesneden hebben om het Coninckrycke der hemelen: wie dit vaten can: die vate het.

13 Doe werdē daer kinder kens tot hem ghebzacht/ dat hy de handen op haer leggē/ ende bidden soude: Ende de Discipulen straffen se.

14 Ende Iesus seyde: laet de kinder kens/ ende en verbiet hen niet tot my te komen: want het Coninckrycke der hemelen behoort den sulcken toe.

15 Ende als hy hen de handen ongelept hadde/ is hy vā daer gegaen.

16 Ende

pūn bermūka.

10 Makka meng-ūtšiap mūrīt-n'ja, adala hal demiki-en dang-an laki daan parampūan, makka tiada baik berkawin.

11 Makka dia meng-ūtšiap: segala manūsea tiada meng-arti katta ini, tetapi siapa menjadi meng-anūgrahaja.

12 Karna ada siapa menjadi beranak dari pūrūt ibūn'ja dang-an kambiri: daan ada kambiri jang de kambirikan manūsea: daan ada pūn siapa mekam biri dirin'ja karna sūltanū sūrgani. Siapa dapat meng-arti ini meng-arti n'ja.

13 Makka de hentern'ja anak būdak kapada dia, agar dia tarūkan tang-ann'ja atas dianja daan menjūmba. Makka mūrīt n'ja memarah kan dean'ja.

14 Makka Iesus berkatta: beerla anak būdak datang kapada akū daan d'jang-an melarang n'ja, karna jang sūltanū sūrgani ampūn'ja dianja.

15 Makka settela dia tarū tang-ann'ja atas dia, pulau- gn'ja dari sana.

16 Makka

16 Ende liet/ daer trat een tot hem/ ende seyde: goede meester/ wat sal ick goedts doen/ op dat ick het ewighe leven hebbe?

17 Ende hy seyde tot hem: wat noemt gy my goet: daer is niemant goet/ dan de eenighe God/ maer wilt ghy ten ewigen lebē ingaen/ hout de geboden.

18 Hy seyde hem: welke? ende Jesus seyde: Ghy sult niet dooden. Ghy sult geen overspel doen. Ghy sult niet steelen. Ghy sult geen valsche getuygenisse geben.

19 Ghy sult uwen vader ende uwe moeder eeren/ ende uwen naesten lief hebben/ gelijk u selven.

20 De jongelinck seyde tot hem: alle dese hebbe ick ghehoudē van mynder joncheyt aen: wat gebreeckt my noch?

21 Jesus seyde hem: so ghy wilt volmaecht wesen/ gaet/ vercoopt wat ghy hebt/ ende ghebet den armen/ ende ghy sult eenen schat inden hemel hebben/ ende comt volght my nae.

16 Makka liatla, saurang datang kapada dia, daan meng-utfiap: pūngurū baik, bakti appa membuat akū, agar akū beruleh hiduppā Alimū kakal?

17 Makka dia beritahu akan dia: appa beri kamū bernāma kū baik? tiadala barang siapa baik selainkan Allah wahidū, tatapi d'jikkelū angkū hendak memasuk ka hiduppā Alim kakal, turūt kā sabda

18 Dia meng-utfiap, sabda appa? makka Iesus berkatta: d'jangan angkau memūnūh ūrang. D'jāg-an angkau bermūka. D'jāg-an angkau mantsiuri. D'jangan angkau beri sakfi sala.

19 Beri hūrmad akan bappa daan ibū mū, daan berkasseh akan amfajamū seperti kendiri mū.

20 Makka inche itū beritahu akan dia: segala sabda ini adala akū berpūtus dari mudahankū: appa bergūna kita lagi?

21 Iesus meng-atakan dia: d'jikkelū angkū hendak menjadi sempurna, pergila berd'jawal segala jang ampūnja mū, daan berila akan miskinā, makka berulehmū sawatū bindaharaan dalam surga, daā mare ikūt akā beta.

22 Doe de songhelinck dit woort gehoozt hadde/ is hy doebich wech gegaen: want hy hadde veel goets.

23 Ende Jesus seyde tot zyne Discipulen: boozwaer segghe ick u/ dat een ryc mensche swaerlyck sal in het Conincrycke der hemelē comē.

24 Ende wederom segge ick u: het is lichtelycker dat een kabel dooz ga dooz eender naelden ooghe/ dan dat eē rycke inga in het Conincrycke Gods.

25 Als zyne discipulen dat hoorde/ werden sy verflaggen/ seggende: wie kan dan saligh worden?

26 Ende Jesus saghe aen/ seggende tot hen/ by de mensche is dat onmogelyc/ maer by God is alle dinc mogelick.

27 Doe antwoorde Petrus/ ende seyde hem: siet/ wy hebben al verlaten/ ende zyn u na gebolgt: wat sal ons dan wesen?

28 Ende Jesus seyde tot hen: boozwaer segghe ick u/ dat ghy die wy na gebolght zyt/ inde wedergeboorte/ als de Sone

22 Settela jang inché mendinger katta ini, makka dia bertshintadaan pulang: karna dia punja arta banja.

23 Makka Iesus meng-utfiap akan muritnja: lesungusungu aku berkatta mu, makka sukur jadi akan urang kaya memasuk dalam surga.

24 Makka sakali lagi berkatta ku kapada mu: jadi lebeh murah fatu tahali sau bertruskan matta d'jarum, dari pada saurang kaya memasuk ka Radjat surga Allahi.

25 Tella muritnja mindinger itu, makka berrusa hatin'ja, daran meng-utfiap: siapa dapat jadi ija mumin?

26 Makka Iesus pandang akan dean'ja, daran meng-utfiap, kapada manusea tiada dapat, tetapi kapada Allah jadi samuan'ja dapat

27 Makka meng-utfiap Petrus daran beritau akan dia: liatla kita tingal samuan'ja daran meng-ikutmu, apadaja kita?

28 Makka Iesus meng-utfiap akan dean'ja: lesungu sungu aku beritan mu, makka kamu siapa meng-ikut aku dalā pulabranak, tačkala

Sone des menschen sal sittē
inden Troon zūnder heerlic-
heyt: sult ghy oock sitten op
twaelf thoonē/ oordeelende
de twaelf geslachte Israels.

29 Ende so wie hupsen/ of
broeders/ of susters/ of va-
der/ of moeder/ of wif/ of
kinderen/ of ackers verlaet
om mijnē name/ die salt hon-
dertfou ontfangē/ ende het
eeuwige leven beerben.

30 Maer vele die de eerste
zijn/ sullen de laetste wesen:
ende de laetste sullen de eerste
wesen.

Dat twintichste Capittel.

1. Door de ghelijckenisse vanden wijn-
gaert, bewijst Iesus de gelegentheyt des
Coninckrijcx der Hemelen, 17 voorseyt
zijn doot ende verrijsenisse, 22 wede-
seyt de zijne tot het cruyce, 25 de selve
aftreckende van alle eergiericheyt, 30 en
voorby gaende, verlicht hy twee blinde.

1 Want het Coninck-
rijcke der hemelē
is gelijck eenē hupsheere/ die
des morgensbroech upt ginc
om arbeiders te hueren in
zinnen wijngaert.

2. Ende

tatkala anak manusea mēdūdūk
ka kalaradnja madjilis, adala ka-
mū d'juga mendūdūk deatas ha-
larad duablas, akan meng-hū-
kūm jang asal Israil Duablas.

29 Daan siapa tingal ruma, ka-
ka, sudara, bappa, ibu, bini,
anak, atū bendang karna nam-
ma akū, jang itū berterima
saratus kali pula, daan
berpufiaka jang hidūppan ka-
kal.

20 Tetapi bain'ja, siapa jadi
jang mula, jadi jang comodi-en,
daan siapa jadi jang comodi-en,
jadi jang mula.

Jang bagij duapulo.

1. Dang-an sepertihan poboan angor, bertund'jak
Iesus jang rupa Radjat sorga, 17 bernab-
bibi mati daan bangkitnja, 22 meng-aidjer
man'ja jang rusa krus, 25 daan mela-
lun'ja dari berbistu, 30 daan bertrang a-
kan taata dua orang buta.

1 K Arna jang Radjat
surgani jadi seperti
sa-urang-tuan, jang kaluar
pagi akan meng-ūpa ba-
rang ipahan dalam angur-
n'ja.

2 Makka

2 Ende als hy met de arbeyders eens gewordē was booz eenen penminck des daeghs/ sant hyse in zynen wÿngaert.

3 Ende uytgaende ontrent de derde ure/ sagh hy andere op de markt ledich staen:

4 Ende hy seyde tot hen: gaet ghy ooc in mynen wÿngaert/ ende wat recht is/ sal ick u geven.

5 Ende sy gingen: wederom uytgaende ontrent de sevenster ende der neghenster uren/ dede hy desgelÿc.

6 Ende uytgaende ontrent der elfster uren/ heeft hy andere ghebonden ledich staende/ ende seyde tot hen: wat staet ghy hier den gheheelen dach ledich?

7 Sy segghen hem: want ons niemant ghehuert en heeft: hy seyde tot hen: gaet ghy ooc in mynē wÿngaert/ ende ghy sult ontfangen wat recht is.

8 Ende alst nu laet geworden was/ seyde de heere des Wÿngaerts tot zynen Ontfanger: roept de arbeyders/ ende

2 Makka settela dia fūda d'jand'ji dang-an ūpahanni, akan sakepeng la-urang sahari, de suruhn'ja kadalam angurn'ja.

3 Daan tella dia kaluar katabū tiga, liatn'ja ūpahan lain bediri de passara ampa.

4 Makka dia berkatta dang-an dean'ja, pegila kamū d'juga kapada angur kū, makka aku ada meng-ūpamū jang benar.

5 Makka dean'ja pigi. Settela dia kaluar pula ka anam dan ka sambilan tabū, buatn'ja demikiēn bagi itu.

6 Tella dia kaluar ka sablas tabū, dapatn'ja ūrang lain bediri ampa, daan beritau kapada dean'ja: appa bediri mū segala hari ini ampa?

7 Dean'ja meng-utfiap: sebab tiada barang siapa meng-ūpa kita. Dia beri tau akan dean'ja: pigila kamū d'juga kapada angur kū, makka ada mū teruna jang jadi benar.

8 Settela fūda jadi petang, makka meng-utfiap jang Tuhan angur kapada bindaran'ja: Panggil akan ūpahan daan bajerkan dean'ja

ende betaelt hen den loon/
beginnende bande laetste tot
de eerste.

9 Ende als sy gecome wa-
ren/ die ontrent der elfster
ure ghehuert waren/ontfin-
gen sy een peghelijck eenen
penninck.

10 Ende de eerste oock co-
mende/meynden dat sy meer
ontfangen souden: maer sy
ontfingen oock een pegelijck
eenen penninck.

11 Ende doe sy dien ontfan-
ghen hadde/ murrureerden
sy teghen den huyshere.

12 Segghende: dese laetste
hebben een ure gearbeyt: en
de ghy hebtse ons gelijck ge-
maeckt/ die wy den last des
daeghs/ ende de hitte geza-
gen hebben.

13 Ende hy antwoordende/
seyde tot eenē van hen: vrient
ick en doe u geen onrecht: en
zijt ghy niet met my eens ge-
worden om eenen penninck?

14 Neeme wech dat utwe is/
ende gaet henen: ick wil de-
sen laetsten oock geven ghe-
lijck als u.

15 Of ist my niet geoorloft

deanja upahann'ja, datang dari
jag komodi-en sampey jang ber-
mula.

9 Makka fettela dea-
n'ja datang jang de u-
pan'ja ka sablas tabu,
teriman'ja saurang fake-
peng.

10 Makka tella datang jang
bermula, daan hendak te-
rima lebeh: tiadan'ja terima
lagi dari saurang fake-
peng.

11 Tarkala dean'ja suda berre-
rima, makka dean'ja harubiru
dang-an tuhann'ja.

12 Daan meng-utsiap: jang ko-
modi-en datang ada kard'ja sa-
tabu: makka kamū beri-
n'ja seperti kita, jang de rassa
akan susah hari, daan panas-
fan.

13 Makka dia britau kapada sa-
urang, daan berkarta, kakassehā,
aku tiada buatsala kapada ang-
kau: bukā kita berd'jand'ji dang-
an mū karna fakepeng?

14 Ambilla jang ampun'ja ka-
mū, daan pulang, aku hendak be-
ri jang komodi-en ini seperti ka-
mū.

15 Atū tiadaku dapat membuat
dang

te doen wat ick wil in mijn goet: is uwe ooge boos/ om dat ick goet ben?

16 Alsoo sullen de laetste de eerste zyn: ende de eerste de laetste: want vele zyn der ge-roepen/ ende luttel uytber-coozen.

17 Ende Jesus uytgaende na Jerusalem/ nam de twaelf discipulē alleen op de wegh/ ende seyde tot hen:

18 Siet/ wy gaen op na Jerusalem/ ende de Sone des menschen sal den Overpriesteren ende Schriftgeleerde overgelevert wordē/ ende sy sullen hem ter doot veroordeelen.

19 Ende sy sullen hem den heydenen overleveren/ om te bespotten/ ende te geesselē/ en te cruycken/ ende ten derde dage sal hy weder opstaen.

20 Doe quam de moeder der kinderen Zebedei tot hem/ met hare soonen/ aenbiddende hem/ en begeerende wat van hem.

21 Ende hy seyde haer: wat wilt ghy? sy seydē hem: segt dat dese mijn twee sonen sit-
ten/

dang-an hartaku bagi hendak ku? jadi mata mu d'jahat, sebab aku jadi baik?

16 Demiki-en jadi jang pertama nang komodi-en: daan jang komodi-en nang mula, sebab bann'ja ada menjadi pangil, daan fedekit terpilih.

17 Makka Iesus menaiki ka Ierusalim, meng-ambil akan murid duablas ka sertan'ja de d'jalan, daan baritau akan dean'ja:

18 Liatla, kita menaiki ka Ierusalim, daan anak manusea ada jadi hentar ka tang-an Chali daan Chatib, daan [dean'ja] ada meng-hukkum'ja ka matti de bunuh.

19 Daan dean'ja ada meng-hentarn'ja akan kafir, agar jadi memaki, bergitik, daan berkrus, daan kapada hari jang katiga adala dia berbangkit.

20 Makka ibu anak sebedei datang kapadan'ja, dang-an anakn'ja lakilaki, daan memjumbann'ja, dang-an hendak barang dari dia.

21 Makka dia beritau akan'ja: appa hendak mu? dia meg-utsiap n'ja: kattala makka anak ku
kadua

ten/ de een ter rechterhant/
ende de ander ter linker-
hant in ulve Coninckrijcke.

22 Iesus antwoorde / ende
seyde: ghy en weet niet wat
ghy begheert: kont ghy den
drinckbeker drincken dien ic
drincken sal: Ende met dien
Doop gedoopt worden/ daer
ick mede ghedoopt worde: sy
seggen hem: wy konnent.

23 Doe seyde Iesus tot hen:
mynen drinckbeker sult ghy
wel drincken/ ende met den
Doop daer ick mede gedoopt
worde/ sult gy gedoopt wor-
den: maer te myner rechter
ende linker hant te sitten/
dat en staet my niet te gebe:
maer het sal gegeven worde
den ghenen diet van mynen
hemelschen Vader bereypt is.

24 En als de ander thiene
dat hoorden/ namen sy't on-
weerdichlyck bande twee
broederen.

25 Ende alse Iesus by ghe-
roepen hadde/ seyde hy: ghy
weet dat de Oberste der hey-
denen ober de selve heersche/
en die groot zyn gebuycken
P ij macht

kadua ini menduduk dalam Ra-
d'jat mu satu ka kanan daan satu
ka kiri mu.

22 Iesus meng-utfiap daan ber-
katta kan dia kamu tiada tau ap-
pa mu hendak: taula angkau mi-
num tsiawan minuman jang
de minum aku: daan menjadi
bermandi dang-an mandi i-
tu: dean'ja beritaun'ja: kita da-
pat.

23 Tella itu Iesus ber-
katta akan dean'ja: tsi-
awan minuman ku a-
da kamu meminum, da-
an dang-an mandiku, a-
da mu menjadi berman-
di, tetapi kadudukan ki-
ri kananku, tiada ku da-
pat beri, tetapi jadi a-
nugra siapa de berpilih bap-
paku surgani.

24 Daan tella jang sapulu
mending-er itu, gusarn'ja
dang-an sudara kadua i-
tu.

25 Daan tella Iesus pangiln'ja
ampir dia, meg-ud'jer, kamu tau
makka jang mantri kafir meng-
hukkum atas dean'ja, daan siapa
jadi bassar ikut kauwassahan
P ij atas

macht tegen hen.

26 Also en salt onder u lieden niet wesen: maer wie onder u wil groot worden/ die sy utwe dienaer.

27 Ende wie onder u wil de eerste sijn/ die sy utwe dienst knecht.

28 Gelijck de sone des menschen niet en is gekomen om gediend te worden/ maer om te dienen/ ende zyn ziele te geven tot rantsoeninge voozele.

29 Ende doe sy van Jericho uytginghen/ volghden hem een groote schare na.

30 Ende liet/ twee blinden sittende by den wegh/ als sy ghehoort hadden dat Jesus vooz-by ginck/ riepen sy/ seggende: heere Davids Sone ontfermt u onser.

31 Ende de scharen straffen se op dat sy swijghen soudent: maer sy riepen dies te meer/ seggende: heere Davids Sone/ ontfermt u onser.

32 Ende Jesus stille staende/ rieple/ ende seyde: wat wilt ghy dat ick u doe?

33 Sy leggen tot hem: heere/

aras dean'ja.

26 Demiki-en tiada antara kamu: tetapi siapa antara mu hendak menjadi bassar, jang itu jadi amba mu.

27 Daan siapa antara mu hendak jadi jang mula, jang itu jadi faturuhmu.

28 Seperti jang anak manulea tiada datang akan menjadi bersewita, tetapi akan sewita, daan menmeri n'jawan'ja akan rubuffan rajat bain'ja.

29 Daan Tatkala deanja kaluar dari Jericho, ikut n'ja sawatu rajat bassar.

30 Daan liat, dua urang buta menduduk de d'jalan, daan mending-er Iesus berdjalan de hadap n'ja, pangil n'ja, daan meng-utliap: Tuhanku, anak Davud, berrahmat kira.

31 Makka jang rajat tahann'ja agar dean'ja berdieem, tetapi dean'ja pangil lagi, daan meng-utliap: Tuhanku, anak Davud, berrahmat akan kita.

32 Daan Iesus berdiri, daan pangil n'ja, daan meng-utliap, appa hendak mu aku membuat mu?

33 Dean'ja britau kan dia: Tuhanku

re dat onse ooghen geopent worden.

34 Ende Jesus beroert met barmherticheyt/raeckte hare oogen: ende terstont werden haren oogen siende/ ende/ sy volchde hem nae.

Dat eenentwintichste Capittel.

1. Iesus comende in Ierusalem, 8 wort ontfanghen vanden volcke. 12 drijft de Cooplieden uyt den Tempel, 14 heelt de siecke, 15 ontschuldicht de ghene die hem lof songen, 18 ende den vygeboom vervloect hebbende, 21 bewijst de cracht des gheloofs, 28 ende vercondicht ten eynde door twee gelijckenisse, wat straffe komen sal over de gene die den. Sone Gods verwerpen.

1 **E**nde als sy nae by Ierusalem waren/ ende gekomen waren te Betphage/ aen den Olijfbergh/ doe sant Iesus twee Discipulen/ seggende tot hen:

2 Gaet henen in dat vleck dat booz u leyt: ende terstont sult ghy een Ezeline vande gebonden/ ende een beulen met haer: ontbintse/ ende brenghitse my.

3 Ende indien u pemandt

P iij

sept/

hanku agar mattaku jadi terbuka.

34 Makka Iesus bergrang-an rahmat, grakan mattanja, daan sigra dapatnja meliat, daan deanja mengikut dia.

Jang bagi duapulo satw.

1. Iesus datang ampir Irrusalim, 8 jadi retimadari rajat, 12 tulak akan ourang sudagar deluar beitul, 14 menjamba akan saktitan, 15 memandji siapa menjannji pada jibannja, 18 Settela berhinassa akan pahoon pisang, 21 tundjok akan kawassaban beakiman, 28 daan rewajat hokkum appa datang atas siapa berboang akan anak Allah.

1 **M**akka settela deanja mampir ka Irrusalim, daan datang ka betphage de tepi bukit buaminja, makka Iesus menjuruh murit kadua, daan beritau kan deanja:

2 Pigila kadalam tanaman jang ada de hadapanmu, makka sakarang ada mu mendapat khallidei betina terikat, daan sanak dang-an dia: ureila daan bawaku ka mate.

3 Daan d'jikkelu barang sia-

P iij

pa

seydt/so sult ghy segghen: de heere heeft dese van noode: ende hy salse terstondt senden.

4 Dit is al geschiet/op dat verbult worde dat gesprokē is door den Propheet / die daer seyt:

5 Segt der dochter Syon: liet / uwe Coninck comt sachtmoedigh/sittende op eē Ezeline/ ende op een Beulen des soc-dragendē Ezels.

6 De Discipulen gingen/ ende deden gelijk Jesus hen gheboden hadde.

7 Ende sy hebben een Ezeline ende hec beulen ghebracht/ ende hebben haer kleederen daer op geleyt/ en hem daer boven op geset.

8 Ende een groote schare sprejden haer kleederen op den wegh/ de andere sneden tacken bande boomen/ ende sprejdense op den wegh.

9 Ende de scharen die vooz gingen en na volghden/ riepen/ segghende: hosanna de Sone Davids: geprezen sy die daer komt inden Raem des heeren/ hosanna inde alder-

pa berkatta mü barang, meng-utsiapla: Tuhankü ada bergüna, makka dia ada menjuruhnja bang-at.

4 Itü menjadi lamuan'ja, agar berpütus jang de kattan nabbi, siappa meng-utsiap:

5 Beritan akan anak Sion: liatla, Raid'ja mü datang dang-an büdi müra, berdüduk atas satu khalidei betina, daan atas anak khalidei angkat angkattan.

6 Iang mürit pigi, daan membuat seperti de faturuhnja Iesus.

7 Makka dean'ja memba-wa khalidei daan anaknja, daan membubu baidjun'ja diatas, daan menaiki dia atasn'ja.

8 Daan satu rajat bassar bertüdung baidjun'ja de d'jalan: jang lain iris dahan dari pu-hoon, daan bertüdungnja de d'jalan.

9 Makka jang rajat siapa d'jalan aluan daan ikut komodi-en, berria, daan berkatta: Hulana anak Davud: terpud'ji jadi dia siapa datang dalam nama Tuhankü: Hulana dalam rafing-

derhooghste plaetsen.

10 Ende als hy te Jerusale^m inquam/ wert de geheele stad beroert/ segghende: wie is dese?

11 Ende de scharen seydē: dese is Jesus de Propheet vā Galilea.

12 Ende Jesus ginck inden Tempel Gods/ ende oreef uyt alle die copende en vercopende waren inden Tempel/ ende de tafelen der Wilselaren/ ende de stoelen der ghene/ die dupben verkochten/ keerde hy omme.

13 Ende hy seide tot hen: daer is geschreue: mijn huys sal een huys der bedinge genaemt worden/ en ghy hebt dat tot eenen moorkupl gemaect.

14 Ende daer gingen blinde ende creupele tot hem in den Tempel/ ende hy heel dese.

15 Als nu de Oberpriesters ende schriftgeleerde de wonderlijckheden saghen/ die hy gedaen hadde/ ende de kinderen inden Tempel roepende/ ende seggende: hosanna den

king-ū.

10 Daan settela dia memasuk ka Irrusalim, makka uruhara segala kuta, daan meng-ut siap: siapa ija jang ini?

11 Makka jang rajat meng-ut siap: jang ini jadi nabi Iesus dari nagri de Galilea.

12 Makka Iesus memasuk dalam beitul Allah, daan de buang kaluar siapa berd'jauwal daan membeli dalam beitul, daan membalik akan dilang urang tukar, daan krusi urang berd'jauwal merpati.

13 Makka dia Britau akan de-an ja, ada ija menjurat: ruma ku ija bernamma ruma sumbahajang-i: daan kamu membuat ja seperti lubang memunihan.

14 Makka urang buta daan timpang memasuk ka dalam beitul, daan dia sumbuhan ja.

15 Tatkala jang Chali daan Chatib meliat akan kardja heirani, jang de buatin ja, daan jang anak budak dalam beitul betria daan berkatta: Hulana, anak Davud,

den Sone Davids/namen sy dat ontweerdelyck.

16 En seydten tot hem: hoor dy wat dese seggē? Jesus seydte tot hen: ja. En hebt ghy noyt gelesen: wt den monde der sprakelosen en sijngein gen hebdy den lof bereept?

17 Ende hy verlietse/ ende ginc uyt der Stadt tot Bethania/ ende herberghde daer.

18 Des morgens als hy weder nae de Stadt keerde hongerde hem.

19 Ende siende eenen vygeboom aen den wegh/ ginck hy tot hem/ en en vant daer niet op dan alleenlyck bladeren/ ende seydte tot hem: uyt u en worde geen vrucht meer inder ewichheyde: ende de vygeboom verdoorde terstot.

20 De Discipulen dat siende/ verwonderden hen/ seggende: hoe is de vygeboom so haest verdoort?

21 Jesus antwoordende/ seydte tot hen: voozwaer segghe ick u/ hadt ghy geloofe ende twyfeldet niet/ so en sout gy niet alleenlyck doen dat den vygeboom geschiet is/ maer so

vud, makka dean'ja ija berbi-stu.

16 Daan beritau kan dia, dingermu jang katta ini? Iesus meng-ut siap n'ja: ija. bukan tiada mu membatfia: dari mulut jang bu-lum berutur daan lagi berfusu, ada mu merameykā pūdjī pūdjihā?

17 Makka dia tingaln'ja, daan kaluarkan kuta dia datang ka Bethania, daan tidur de situ.

18 Kapagi hari tella dia kumbali ka kuta, melapar dia.

19 Daan settela dia meliat sapuhoon pifang de tepi d'jalan, datang dia kapadan'ja, makka tiada beraleh selainkā daun, meg-ut siapn'ja akan dia: dari angkau tiada menjadi buabuahan sampei ka kakal. Makka puhoon pifang meinatti sigra.

20 Tella de liat itu murita'ja, heirani dean'ja, daan meng-udjer: bagaimana jadi puhoon pifang matti demiki-en bang-at?

21 Iesus beritau, daan meng-ut siap dean'ja: fungu aku berkatta mu, d'jikkelu angkau heakin, daan tiadamu kaluwi, tiada mu membuat saidja jang de jadi akan puhoon pifang ini, tetapi d'jik-

so gy ooc tot dese berge seyt:
wozt opgeheben en inde Zee
geworpen/ het soude geschie-
den.

22 En al wat ghy begeert
in uwe gebede: geloobende/
ghy sult het ontfanghen.

23 Als hy inden Tempel ge-
komen was/ quamē tot hem
daer hy leerde/ de Overprie-
sters/ ende Suderlingen des
volcx/ segghende: dooz wat
macht doet ghy dit: ende wie
heeft u dese macht gegeven?

24 Iesus antwoordende/
sejde tot hen: ick sal u oock
een dinck vraghen/ ende in-
dien ghy my dat seght/ so sal
ick u oock seggen dooz wat
macht ick dit doe.

25 De Doope Joannes/ van
waer was hy/ uyt de hemel/
oft uyt den menschen? doe o-
berleyden sy by hen selven/
ende seyden: seggen wy uyt
den hemel/ so sal hy ons seg-
ghen: waeromen hebt ghy
hem dan niet ghelooft?

26 Ende seggen wy uyt de
menschen/ so vreesen wy de
schare/ want sy houden alle
Joannem dooz een Propheet.

Q

27 En

d'jikkelu mü berkatta kapada
bukit ini d'juga: bangkit mü da-
an menjadimü d'jatü dalā laüt,
makka ija menjadi putus?

22 Daan segala jang mintamü
dalam sumbajang mü, dang-an
pertsiajahan, ada mü teriman'ja.

23 Tella dia memasuk ka dalam
beitul, datang kapada dia kama-
na dia meng-aid'jer, jang Chali
daan Chatib daan jang dato dari
rajat, berkatta: däg-an kauwassa-
han appa membuat mü ini? daan
siapa mēmeri mü kauwassahā ini?

24 Iesus meng-üt siap, daan be-
ritau akan dean'ja: akü tan'ja mü
d'juga sakali, d'jikkelu kamü bri-
tauku, makka akü britau mü dari
kauwassahan appa akü membuat
ini.

25 Iang mandi Iuannis, dari
manna datangn'ja, dari surga, atü
dari manusea? makka dean'ja bi-
tshara kandirin'ja, daan meng-
üt siap: d'jikkelu kita berkatta da-
ri surga, adala dia meng-attakan:
karna appa tiada mü heakin a-
kan dia?

26 Daan d'jikkelu kita berkatta
dari manusea, makka rakut kita
akan rajat, karna dean'ja ber-
hangkit Iuhannis seperti nabbi.

Q

27 Makka

27 Ende sy antwoorde den Je-
su/ seggende: wy en wetent
niet. Ende hy seyde tot hen:
so en segghe ick u oock niet/
dooz wat machte ick dit doe.

28 Ende wat dunckt u: een
mensche hadde twee sonen/
ende ginck tot den eersten/
ende seyde: sone/ gaet henen/
ende werckt heden in mynen
wylngaert.

29 hy antwoorde/ ende sey-
de: ick en wil niet: ende daer
nae berou hebbende / ginck
hy henen.

30 Ende hy ginck tot den
anderen/ ende seyde delghe-
lyc: die antwoorde/ ende sey-
de: ick ga heere: ende en ginc
niet.

31 Wie van dese twee heeft
den wille des Vaders gedaē:
sy segghen hem: de eerste. Je-
sus seyde tot hen: voozwaer
ick segghe u/ de Tollenaers
ende de hoeren sullen u vooz-
gaen int Coninckrycke
Gods.

32 Want Joannes is tot u
ghetomen inden wegh der
gherechtigheyt/ ende ghy
en hebt hem niet geloof: de
Tolle

27 Makka dean ja meng-ut siap
akan Iesus: kami tida tau: makka
dia ud'jern ja: tiadaku d' juga bri-
taumu, dang-an kauwafahan ap-
pa aku membuat ini.

28 Tetapi appa fikir mu: saurang
manusa punja anak-laki dua,
makka dia datang kapada jang
mula, daan britaun'ja: anak ku
pigi la hari ini beka d'ja dalam
angurranku.

29 Dia britau, aku
tida mau: daan tella di-
a berfasal, makka pigi-
n'ja.

30 Makka dia pigi kapada jang
lain, daang britau demiki-en
d' juga, jang ini meng-ut siap,
aku pigi tuanku, daan tiadan ja
pigi.

31 Siapa dari jang kadua ini,
meng-ikut kahendak bappan'ja:
dean'ja meng-ud'jer: jang mula.
Iesus beritau akan deanja: sungu
aku berkatta mu, makka jag pun-
gulu tsiukei daa jang sundel me-
masuk dulu dari kamu kapada
Radjat Allahi.

32 Karna Iuhannes datang ka-
pada mu dalam d'jalan adillan,
makka kamu tiada hekin akan
dia, daan jang pungulu tsiukei
daan

Tollenaers ende de hoeren hebben hem geloof: ende gy dat siende/ en hebt geen be-rou gehad daer nae/ dat ghy hem souc ghelooft hebben.

33 Hoozt een ander ghelijc-kenisse: daer was een huys-keere die eenen wjngaert plantede/ ende maecte eenen Tuyn daer rontomme/ ende ghegraben hebbende/ maecte hy een wjnpersse daer in/ ende Timmerde eenen Tooren/ ende verhuerde dien den Lantlieden/ ende is in vreemde Landen ghegaen.

34 Ende als nu de tyd der vruchten naecte/ sandt hy zyn dienstknechten tot de Lantlieden/ om zyne vruchten te ontfanghen.

35 Doe namen de Lantlieden zyne dienstknechten/ ende hebben den eenen ghesla-ghen/ den anderen ghedoot/ den derden ghesteenicht.

36 Doe sandt hy weder om andere dienst-knech-ten uyt/ meer dan de eerste: ende sy deden hen desgelijc.

37 Ten lastste sandt hy zyne

Q ij

sons

daan jang sundel heakin kan dia, settela angku meliatn'ja, tiada kamu berfasal komodi-en, sedang angkau berguna akan heakinn'ja.

33 Ding-erla satu sepertihan lain: adala saurang tuan, jang bertanam satu angurran, daan membuat satu pagar ka kulilingn'ja: daan setela suda mengali, de buatin'ja satu pra-angur de dalam situ, daan membuat satu tsiandi, daan bersewan'ja akan urang dusun, makka dia pigi kanagri dangang.

34 Settela mampir waktu buahan, menjuruh dia amban'ja kapada urang dusun, akan terima buahan-n'ja.

35 Makka urang dusun mengambil amban'ja daan mengitik jang satu, daan memunuh jang lain, daan jang katiga luntarn'ja dang-an batu.

36 Makka dia menjuruh amban'ja lain lebeh dari jang mula: daan dean'ja membuatn'ja dimiki-en djuga.

37 Komodi-en menjuruh dia anak

Q ij

n'ja

lone tot hen / segghende :
 Sy sullen mijnen lone ont-
 sien.

38 Ende als de Zantlieden
 den lone sagen / sepden sy on-
 der malcanderē: dit is de erf-
 gename / come laet ons hem
 dooden / ende zyn erbe besic-
 ten.

39 Ende sy namen hem / dre-
 ven hem upt den wyingaert /
 ende dooden hem.

40 Als nu de heere des wyn-
 gaerts komen sal / wat sal hy
 dien Zantlieden doen?

41 Sy seggen tot hem: hy
 sal de quade qualijck hande-
 len / ende den wyingaert sal
 hy anderen Zantlieden ver-
 hueren / die hem de vruchten
 te haren tijden sullen geven.

42 Iesus sepde tot hen: en
 hebt ghy noyt gelesen inder
 Schrif: de steen die de Tim-
 merlieden verwozpe hebbe /
 die is gewordē tot een hoost
 des hoerx: dat is vandē hee-
 re geschiet / ende is wonder-
 lijck in onse oogen.

43 Daerom segge ick u: het
 Coninckrijcke Gods sal van
 u wegh genomen / ende den
 volcke

n'ja kapadan'ja, daan meng-utfi-
 ap: dean'ja ada bertakut akan a-
 nak ku.

38 Makka settela urang du-
 sun meliat anakn'ja, makka
 berkattan'ja inila jang pufia
 kahani, mare kita bunuh
 dia, daan berduduk pufiaka-
 n'ja.

39 Makka dean'ja meng-ambil
 dia, daan tulakn'ja deluar angur-
 ran, daan memunuh akan dia.

40 Settela datang tuhan an-
 gurrān itu, appa buāt n'ja akan u-
 rang dūsun itu?

41 Dean'ja britau akan dia: dia
 membalas d'jahat akā jang d'ja-
 hat, daan jang angurrān berseu-
 wanja akan urang dūsun lain, sia-
 pa hentern'ja buān'ja kapada
 waktun'ja.

42 Iesus berkatta akan dean'ja,
 tiada kamū membatfia sakali da-
 lam surat ulkadus, batu jang de
 buangkan urang tukang, men-
 jadi akan kapalan udjung,
 itu menjadi dari Tuhan,
 daan ija heirani kapada matta
 kita.

43 Karna itu akū beritau mū,
 makka jang Radjat Allahi jadi
 ambil dari kamū, daan mem-
 beri

volcke gegeven worden / dat zijne vruchten voortbrengt.

44 Ende soo wie op desen steen valt / die sal ghebroken worden: ende op wien hy valt / dien sal hy vermorſelē.

45 Als de Overpriesters ende de Pharizeen dese zijne gelijckenissen hoorde / bekenden sy dat hy van hen sprack.

46 Ende soeckende hem te vangen / vreesden sy de scharen: want sy hielden hem voor een Propheet.

Dat tweentwintichste Capittel.

1. Door de gelijckenisse vande Bruyloft, 7 roont Iesus de verworpinge der onghe-looviger Ioden, 21 bevesticht de Overicheyt, 23 bewijst de opstandinge tegen de Sadduceen, 37 leert welck de somma der Wet sy, 42 ende bewijst by der schrift dat hy de Messias is.

1 Ende Iesus antwoorde / heeft wederom ghesproken tot hen door gelijckenissen ende gheseyt:

2 Het Coninckrycke der hemelen is ghelijck een Coninc / die syne sone een bruyloft

beri akan urang siapa hentar bu-an ja.

44 Makka siapa menjatū atas batu ini menjadi pitsja, daan atas siapa dia menjatū, jang itu jadi pitsja ter-antfior.

45 Tatakala Chali daan Phariseo mending-er sepertihan ini, makka taun ja dia berkatta dari dean ja.

46 Daan settela dean ja hendak tangkap aka dia, takutn ja akan rajat, karna jang rajat pertfajaanja seperti Nabbi.

Iang bagi duapulo dua.

1. Dang-an sepertihan d'jamu mampelai, 7 bertund'jok Iesus jang binassaban Iahudi nakal, 15 merementa akan mantri, 23 bertund'jok jang bangkiran badan akan Sadducei, 37 meng-aid jer arti agama, 42: daan bertund'jok dang-an surat ulkadus, makka dia menjadi jang Messias.

1 Makka Iesus meng-utsiapn ja pula dang-an sepertihan, daan berkatta.

2 Iang sultanu surgani, jadi serpiti lawatu Raid ja siapa beri akan anakn ja satu d'jamuhan

Q iij

niam.

loft hadde:

3 Ende fant zijne dienst- knechten uyt om de genoodete ter byploft te roepen/ ende sy en wilden niet komen.

4 Wederom fant hy andere dienstknechten/ seggende: seght den genoodeten: siet/ ick hebbe mijn maeltijt bereept/ mijn ossen ende gemeste beesten zijn geslacht/ en het is al bereept/ comt ter byploft.

5 Ende sy hebbent veracht/ ende zijn henen ghegaen/ de een tot zijnen acker/ de ander tot zijn Coopmanschap.

6 Ende de ander namen de dienstknechten ghevangen/ deden haer smaetheydt aen/ ende doodense.

7 Als de Coninc dat hoorde/ wert hy seer toornich/ ende sandt zijn heylscharen/ ende verderf de dootslaggers/ ende verbzande haer stad.

8 Doe seyde hy tot zijn dienstknechten: de byploft is bereept/ ende de genoodete warens niet weerdich.

9 Daerom gaet in de uytganghen der weghen/ ende roept ter byploft alle die gy vint.

mampelei.

3 Daan menjuruh ambanja akā berpangil siapa jadi meminta kapada djamuhā mampelei itu, makka tiadanja hēdak datāg.

4 Makka dia menjuruh ambanja lain, berkatta: britau akan siapa meminta-kū : akū adir d'jamuhankū, limbukū daan binatang gomok fūda semeleh, daan samuanja jadi ber-adir, mareka d'jamū mampelei.

5 Makka deanja berbintsinja, daan pulang sa-urang kapada bendang-nja, jang lain kapada dagang-annja.

6 Daan jang lain berpaling akan amba, memaki dia, daan memūnūh-nja.

7 Settela Raidja mending-er itu, gūfarnja terlalu amat, daan menjuruh akan pongawanja, daan berbinaffa akan mūlūh, daan bakar akan kūtarnja.

8 Makka dia berkatta kapada ambanja, jang d'jamū mampelei ija ber-adir, daan siapa jadi meminta akā djamū tiadanja harga.

9 Karna itu pigila, de d'jalan, daan pangil ka d'jamuhan segala jang dapat mu.

vint.

10 Ende de dienstknechten gingen uyt inde wegē/ ende vergaderden alle de gene die sy bonden/ quade ende goede/ so dat de byploft verbult wert met aensittende gaste.

11 Ende als de Coninc was ingegaen/ om de aensittende gasten te aenschouwen/ sagh hy daer eenen mensche die met gheen byploft kleet bekleet en was.

12 Ende hy seyde tot hem: vrient/ hoe zyt ghy hier inghekomen sonder byplofts kleet: ende hy sweegh stille.

13 Doe seyde de Coninc tot zynen dienaren: bindet hem handen ende voeten/ ende neemt hem/ ende worpt hem uyt inde uysterste duysternisse: daer sal wesen weeninge ende knerlinge der tanden.

14 Want veele zyn der geroepen/ maer weynich uytverkoozen.

15 Doe ginghen de pharizeen/ ende hielden raet/ hoe sy hem vangen mochten in syne woorden.

16 En sonden uyt tot hē hare
Dit

mū.

10 Makka jang amba kaluar ka d'jalan, daan berkampung lamuan'ja jang de daparn'ja, d'jahat daan baik, demikien makka d'jamuhan jadi penuh dang-an urang kaduduk.

11 Settela Raidja memasuk, akan meliat urang d'jamu terduduk, meliatn'ja saurang, siapa tiada pakei baidju mampelei.

12 Makka dia Britau akan dia: hei subat, bagimana mū masuk ka sini, daan tiadamū berpakei baidju māpelei: maka dia di-eem

13 Makka Raidja meng-utsiap kappada amban'ja: ikat kaki daan tang-ann'ja, daan ambil dia, daan buangkan dalam maha galap kamana ada ija nang-issan daan gomitar git.

14 Karna banja ada pun jadi pangil, daan sedekit berpilehara.

15 Makka urang Pharizei kaluar, daan mesiaurat, bagimana deanja dapat tega akan kattan'ja.

16 Daan menjuruh akan dia mūrit.

Discipulen met de herodianen/ seggende: meester/ wy weten dat ghy waerachtich zyt/ en leert den wegh Gods inder waerheydt/ ende en vreesst niemant/ want ghy liet de persoon der menschen niet aen.

17 Daerom seght ons/ wat dunct u/ is het geoorloft den Keyser schattinge te geven/ oft niet?

18 Iesus bekennde hare boosheyt/ seyde:

19 Ghy gebeynsde wat ver- soeckt ghy my? toont my de schattingh-munte? Ende sy brachten hem eenē penninc vooz.

20 Ende hy seyde tot hen: wiens is dit beelt ende opschrift?

21 Sy seggen tot hem: des Keyser. Doe seyde hy tot hen: so geeft den Keyser dat des Keyser is/ ende Gode dat Gods is.

22 Als sy dit hoorden verwonderden sy hen: ende hem verlatende/ zyn sy wech ge- gaen.

23 Te dien selven daghe/ quamen

muritn'ja, dang-an jang Herodia- ni, meng-ut'fiap: punguru, ki- ta tau makka mu jadi adil, daan meng-aid'jer d'jalan Allahi ka benaran, daan tiada takut barang siapa, karna mu tia- da meliat akan urang manu- sea.

17 Karna itu britau akan ki- ta, apa fikirmu, jadi berguna membiri upiti akan sultaan, atu tida.

18 Iesus meng-arti akan nakal- n'ja, meng-ut'fiap:

19 Hey urang djumawa, apamu bertsiuba akan beita? tund juk hamba akan darham upiti, daan dean'ja membawa akan dia sa- kepeng.

20 Makka dia britaun'ja: siapa jadi nang rupa daan alamat ter- furat ini?

21 Dean'ja meng-ut'fiap: jang Sultaan. Makka dia berkatta ka- pada dean'ja, beri akan Sultaan jang ampun'ja Sultaan, daan akan Allah jang ampun'ja Allah.

22 Tella dean'ja mending-er itu jadin'ja heyran: makka de tingalnja, daan berpulang sa- muanja.

23 Kapada hari itu datang Sad- dusey

quamen tot hem de Sadduceen/ die seggen datter geen opstandinge der dooden is/ en vragden hem/ seggende:

24 Meester/ Moles heeft geseyt: indien peman sterft/ geen kinderen hebbende/ so sal zyn broeder syn wyf trouwen/ ende zyn broeders zaet verwecken.

25 Nu waren by ons seven broeders/ ende de eerste een wyf getrouwt hebbende/ sterft: ende geen zaet hebbende: liet zyn wyf zynen broeder.

26 Desgelijcx oock de tweede/ ende de derde/ tot den sevensten toe.

27 Ten laetsten van al/ is oock de vrouwe gestorven.

28 Jude opstandinge van wiens wyf sal sy wesen van dese seven: want sy hebben alle ghehad.

29 Jesus antwoorde ende seyde: ghy dwaelt/ niet wetende de schrift/ noch de macht Godts.

30 Want inde opstandinge en vrouwen sy niet/ noch en worden ooc niet ten houwelicke ghegeven: maer sy zyn

A

ghe

usey kapada dia, siapa berkata tiada bangkittan bankey, daan bertanja akan dia, meng-utfiap:

24. Punguru Mula ada mengatakan, d'jickelu barang siapa memati, jang tiada pun'ja anak, makka sudaran'ja berkawin estrin'ja, akan berbangkit asal sudaran'ja.

25 Adala de antara kita sudara tud'ju, makka jang mula ija berkawin binin'ja, dia mematti, daa tiada asaln'ja, makka bertinggal binin'ja kapada sudaran'ja.

26 Bagien pun jang kadua, daan jang katiga, sampey jang komodiëni.

27 Komodi-en dari samuan'ja, memati pun jang parampuan.

28 Kapada bangkittan, siapa pun'ja binin'ja dari jag katud'ju ini, karna dean'ja samuan'ja ampun'ja akan dianja.

29 Iesus britau, daan berkatta, kamu berfassat, daan tiada katauwi jang agama, daan kawassahan Allahi.

30 Karna kapada bangkittan tiadakan kawin, daan tiada pun memmerin'ja kanampeley, tetapi deanja menjadi seperti ma-

R

lay.

gelÿck Engelen Gods inden hemel.

31 Ende vande opstandin-
ghe der dooden/ en hebt ghy
niet gelesen dat van God tot
u gesproken is/ die daer seyt:

32 Ick ben de God Abra-
hams/ ende de God Ilaacr/
ende de God Jacobs: God en
is geen God der doode/ maer
der lebendigen.

33 Ende als de scharen dit
hoorden/ verwonderden sy
hen van zijne leere.

34 Ende de Pharizeen ghe-
hoort hebbende dat hy de
Saduceen de mont gestopt
hadde/ zijn sy te samen ver-
gaderet.

35 Ende een Schrifgeleer-
de uyt hen/ vragde/ hem be-
proebende/ ende segghende:

36 Meester/ welck is het
groot gebod inde Wet?

37 Iesus antwoordende/ sey-
de tot hem: ghy sult lief heb-
ben den heere uwen God/
uyt alle uwer herten/ ende
uyt aller uwer sielen/ ende
uyt aller uwen verstande.

38 Dat is het eerste ende het
grootste gebod.

39 Ende

laykat Allahi dalam sur-
ga.

31 Dari bangkittan bangkey,
bukan ada mu menbatfia, jang
de kattakan Allah akan kamu,
siapa meng-ut siap:

32 Aku jadi Allah Ibrahim,
Alla Ilaaki, daan Allah Iacu-
bi, Allah bukan jadi Allah
mauti, tetapi jang hiduppa-
ni.

33 Makka tella jang rajat men-
ding-er itu, deanja berheyrani
dari pada aid'jerranja.

34 Tella jang Pharizeo
mending-er, dia bertutup
akan muka Sadusey, makka de-
anja berkampung samma sam-
ma.

35 Makka saurang Chali de an-
taranja bertanja dia, akan ber-
tsiuban ja, daan meng-ut siap.

36 Punguru, appa jadi jang sab-
da maha bassar dalam agama?

37 Iesus britau, daan meng-
ut siap akan dia, kamu berkasseh
akan tuan Allah mu, dari segala
hatimu, dari segala n'jawamu,
daan dari segala budiman-
mu.

38 Itula jang sabda pertama da-
an jang maha bassar.

39 Daan

39 Ende het tweede desen
gelijck is: ghy sult lief heb-
ben uwen naesten ghelijck u
selven.

40 In dese twee gheboden
hangt de gantsche Wet ende
de Propheten.

41 Als nu de Pharizeen ver-
gadert waren/ vracchede hen
Jesus.

42 Ende seyde: Wat dunckt
u van Christo: wiens sone is
hy? sy segghen hem: Davids.

43 hy seyde tot hen: hoe
noemt hem dan David dooz-
den Sheest/ heere segghen-
de:

44 De heere heeft gheseyt
tot mijnen heere: sit te mij-
ner rechterhand/ tot dat ick
uwe vanden sette tot een
voetbanck uwer voeten.

45 Indien hem David hee-
re noemt/ hoe is hy dan zyn
sone?

46 Ende niemant en conde
hem een woort antwoorden:
ende niemant en dozste hem
van dien dage meer vragen.

R ij

Dat

39 Daan jang kadua siapa jadi
sesamma jang ini: kamū berkaf-
seh akan amsajamū seperti ken-
dirimū.

40 Kapada sabda kadua ini ter-
gantung segala Agama, daan
Nabbi.

41 Tatkala ūrang Pharizeo
menjadi berkampung, bertanja
Jesus akan dean'ja.

42 Daan meng-ūt siap: apa fikir
kamū dari Christo? anak siapa ja-
di dia? dean'ja britau anak Davūd.

43 Dia britau akan dean'ja: ba-
gimana de bernaman'ja Davūd
dang-an Rūhani, tuhan, daan
meng-ūt siap:

44 Iang tuhan adala berkatta
kapada tuhankū, dudukla ka-
tang-an-kū kanan, sedang akū
bertarū akan satrumū kapada kū-
diri kaki mū.

45 D'jikkelū Davūd bernama-
n'ja Tuhan, bagimana jadi dia
Anakn'ja?

46 Makka tiada barang siapa
tau meng-ūd'jernja sapata: daan
tiada barang siapa brani akan
bertanja dia lagi kapada hari itu.

R ij

Iang

Dat drieentwintichste Capittel.

1. Christus leert datmen doen sal nae de leere, ende niet na de wercken der Schriben ende Pharizeen, 5 die geveynst zijn, 6 ende eergierigh 8 datter een meester is, 9 ende een Vader, God, 10 ende een leeraer Christus, 13 vercondicht ongeluck den Schriftgeleerden, &c. 16 blinde leythlieden, die het Coninckrijck sluyten, 17 winnen eenen vreemden, 18 leeren qualijck sweeren, 23 het swaerste der Wet latende, 25, 27 vol roofs ende ercheyt, 29 moorders, ghelijck haer vaders, 34 ende om der vervolginge wille, 37 voorseyt hy den val Ierusalem,

I De sprack Iesus tot de scharen/ ende tot zijne Discipulen/ segghende: Op Moses stoel zijn geseten de Schriftgeleerde ende de Pharizeen.

2 Daerom al wat sy u gebieden te houden/ hout dat/ ende doet het/ doch nae hare wercken doet niet/ want sy segghent ende en doent niet.

3 Want sy binden swaere ende ondragelike lasten/ ende leggense op de schouderen der menschen/ maer selven willen sy die niet aenroeven met haren vinger.

4 Ende alle hare wercken doen

Iang bagi duapulo tiga.

1, Christus meng-aid'jer berguna akan memboast seperti adjerian, daan tida seperti pakardja-an chali daan Pharizei, 5 siapajadi djumawa, 6 daan basar hati, 8 makka ada satu penguru, 9 daan sawatu bappa Allah, 10 daan sawatu peng-aidjertan Kristus, 13 berrawajat akan tfilaka untong Chali, 16 urang pimpinbuta, siapa berkanting akan Radjar, 17 belaba akan sawrang dagang, 18 meng-aid'jar berfompa nadjis, 23 bertingal jang sukar dalam-agama, 25-27. penoh rampassan daan nakal, 29 ourang memunuh seperti bappan'ja, 34 daan karna ikuttan, 37 beritau'n'ja jatuban Jrusalim.

I Tella itu berkatta Iesus kapadarajat, daan kapada muritn'ja, daan meng-ut'hiap: urang Chali daan Pharizeo menduduk atas krusi Mula.

2 Karana itu sakalieen jang de faturuhn'ja akan kamau, ikutla, daa' buatla, tetapi d'jang-an buat seperti pakardja-annja, karna dean'ja berkattan'ja, daan tiadan'ja membuat.

3 Sebab dean'jaber-ikat miantan maha barat jang tiada pun dapat berankat, daan de tarun'ja ka bau manulea, daan tiadan'ja hendak kandiri bergrak dangan jarin'ja.

4 Daan segala pakardja-annja de

doen sy/ om vande menschen
ghesien te worden/ want sy
maken hare gedenckbrieven
breet/ ende maken groote
zoomen aen hare kleederen.

5 Sy begeeren de hoozlit-
tinghen inde maeltijden/ en-
de dat voorgesstoelte inde ver-
gaderinghen.

6 Ende sy worden geerne
gegroot op de marctten/ ende
vanden menschen ghenaeemt
Rabbi/ Rabbi.

7 Doch ghy en sult u niet
Rabbi laten noemen/ want
een is uwe Meester [name-
lijck/] Christus/ ende ghy
zijt alle broeders.

8 Ende en sult niemandt
vader noemen op der aerde:
want een is uwe vader/ die
inde hemelen is.

9 Ende ghy en sult u niet
laten meester noemen/ want
een is uwe meester Chri-
stus.

10 De meeste onder u sal u-
we dienaar zyn.

11 Ende so wie hem selven
verheft/ die sal vernedert
worden: ende wie hem sel-
ven vernedert/ die sal verhe-
ven

de buatn'ja, agar de liatn'ja ū-
rang, karna deanja membuat ū-
rarnja tering-at luas: daan mem-
buat tepi bad'jun'ja bas-
lar.

5 Dean'ja hendak mendūdūk
dahūlū kapada d'jamuhan, daan
jang krusi raja dalam kampung-
ann'ja.

6 Daan deanja hendak men-
jadi bersalam de passara, daan
bernama Rabbi, Rabbi, dari
manūsea.

7 Tetapi d'jang-an de berin'ja
nama Rabbi akan kamu, karna
ada sawatū pūngūrūmū, [kataū-
wi] Christus, daan segala kamu
jadi sudara.

8 Daan tiada mū bernama,
Bappa akā barāg siapa de dūn'ja:
karna sawatūjadi Bappamū, jang
mendūdūk dalam surga.

9 Daan tiada de berin'ja nam-
ma Pūngūrū akan mū, karna sa-
watūjadi pūngūrūmū [kataūwi]
Christus.

10 Iang lebeh di antaramū,
ada men-jadi fāsūrū mū.

11 Daan siapa terd'jun-
d'jung dirin'ja, menjadi ber-
renda: daan siapa berren-
da dirin'ja, menjadi terdjūn.
R iij d'jung

ben worden.

12 Wee u Schrifftgeleerden
ende Pharizeen/ gebeynde/
want ghy slyt het Coninck-
rijcke der hemelen vooz de
menschen/ gy gaet daer niet
in/ ende die daer in gaen sou-
den/ en laet ghy niet ingaen.

13 Wee u Schrifftgeleerden
ende Pharizeen/ gebeynde/
de huylen der Weduwen eet
ghy op/ ende dat onder een
decksel van lange gebeden:
daerom sult gy meerder ver-
doemenisse ontfangen.

14 Wee u Schrifftgeleerden
ende Pharizeen/ gebeynde/
want ghy omgaet Zee ende
lant/ om eenen Joden genoot
te maken/ ende als hyt ge-
worden is/ so maect ghy hem
een soon der hellē/ twee-mael
meer als ghy zyt.

15 Wee u ghy blinde lepel-
lieden/ die daer segt: so wie
sweeren sal by den Tempel/
dat is niet: ende so wie swee-
rē sal by den goude des Tem-
pels/ die is schuldich.

16 Gy dwase en blinde/ welc
is meerder/ dat gout/ oft den
Tempel die dat gout heyligh
maecte?

17 Ende

d'jung.

12 Adoymū chali daan Phari-
zeo d'jumawa, karnamū berkan-
tsjing Radjat surgani akan ma-
nusea: kamū tiada memasuk ka-
fana: daan siapa ada hendak
memasuk kafana, tiadamū me-
meri masuk.

13 Adoymū Chali daan Pha-
rizeo, d'jumawa jang ruma bu-
d'jang parampuan de makanmū,
dang-an rupa sambajang pan-
jang: karna itula ada ka-
mū berterima binassahan le-
beeh.

14 Adoymū Chali daan Pha-
rizeo d'jumawa, karna kamū ber-
kulifing laut daan darat, akan
membuat sawatū subat lahūdi,
daan settela dia menjadin'ja,
makka kamū membuat'ja ka-
nak Narka, duakali lebeeh dari
kamū sendiri.

15 Adoymū ūrang pimpin bu-
ta, jang meng-utsiap: siapa ber-
sumpa kapada beitul, itula tiada
mengappa, daan siapa menjumpa
kapa mas dari beitul, jang itu
berfala.

16 Kamū gila daan būta, appa
jadi lebeeh jang mas atu jang
beitul, siapa meng-ulkadus akan
jang mas?

17 Daan

17 Ende soo wie seght ghy/
Sweeren sal by den Altaer/
dat is niet: ende wie Sweeren
sal by den Offer die daer op
is/ die is schuldich.

18 Ghy dwase ende blinde/
welck is meerder den Offer?
of den Altaer/ die den offer
heyligh maecht?

19 Daerom soo wie sweert
by den Altaer/ die sweert by
den selven/ en by al dat daer
op is.

20 Ende soo wie sweert by
den Tempel/ die sweert by de
selven/ ende by dien die daer
in woont.

21 Ende soo wie sweert by
den hemel/ die sweert by den
Throon Gods/ ende by hem
die daer op sit.

22 Wee u Schriftgeleerden
ende Pharizeen/ ghy ghe-
beynde/ want ghy vertient
Munten/ Ams/ ende Conyn/
ende hebt achter ghelaten
eswaerste inde wet/ namelic/
oordeel/ barmherticheyt/ en-
de gheloobe: die moest men
doen/ ende dat niet achter
laten.

23 Ghy blinde leytliede/ die
daer

17 Daan siapa berfumpa kapada
Altar (katamu) tiada meng-appa-
daan siapa menjumpa kapa anu-
grahaja jang ada deatasn'ja, ija
berfala.

18 Kamu gila daan buta, appa
jadi lebeeh, jang anugrahaja atu
jang Altar, siapa berulkadus a-
kan anugrahaja?

19 Karna itula siapa berfumpa
kapada Altar, berfumpa kapada
dia, daan kapada segala jang ada
diatas dia.

20 Daan siapa berfumpa kapa-
da jang beitul, menjumpa kapa-
da dia, daan kapada siapa mena-
un de dalam n'ja.

21 Daan siapa berfumpa kapa-
da surga, menjumpa pada hala-
rad Allah, daan kapada siapa
menduduk atasn'ja.

22 Adoymu Chali daan Phari-
zeo, kamu d'jumawa, karna mu
bertukey draham, jarimanis, da-
an adismanis, daan bertingal
jang maha barat dalam A-
gama, (katahuwi) hukkum,
rahmad, daan heakin, i-
tula guna membuat: daan
bukan ber-tingal jang
lain.

23 Kamu urang pimpin buta, sipa
buang

daer een Mugge upt lighet/
ende verflint een Kemel.

24 Wee u Schriftgeleerde
ende Pharizeen/ gebedelde/
die daer het buytenske des
drinckbats ende des schotels
reynicht/ ende binnen zyn
sy vol roofs ende onnatic-
hepdes.

25 Ghy blinde Pharizeen/
reynicht eerst het binnenste
des drinckbats ende des scho-
tels/ op dat oock het buytens-
ke reyn worde.

26 Wee u Schriftgeleerden
ende Pharizeen gebedelde/
want ghy zyt gelyck de ghe-
witte graben/ die van buytē
schoon schynen/ ende van
binnen zyn sy vol doode bee-
nen/ ende alle onreynicheyt.

27 Alsoo schynē ghy ooc van
buiten den menschen recht-
veerdich/ ende van binnen
zyt ghy vol gebedelichepdes
ende ongerechtichepdes.

28 Wee u Schriftgeleerde
ende Pharizeen/ gebedelde/
want ghy tinnert de grave
der Propheten/ ende verciert
de grave der recheveerdigē.

29 Ende seght: hadden wy
te

buang akan lawatū d'jamuk, da-
an berbitalan sa-ekur unta.

24 Adoymū Chali daan Pha-
rizeo, d'jumawa siapa ber-
tsiutsji deluar akan mankup-
minum daan jang pingan, da-
an de dalam jadi dian'ja Pe-
nuh rampassan daan maha ter-
lalu kikir.

25 Kamū Pharizeo berbūta,
tsiutsji dahulu jang mankup me-
minum de dalam daan jang pin-
gan, agar jang deluar menjadi
pun bertsjutsji.

26 Adoy kamū Chali daan Pha-
rizeo, d'jumawa, karna kamū ja-
di pun seperti Zerat berputeeh,
siapa rupan'ja baik de luar, daan
de dalam jadi dean'ja penuh tu-
lang bangkey, daan segala na-
d'jissan.

27 Demiki-en d'juga rupamū
Adil deluar hadap manusea,
daan de dalam jadimū pe-
nuh djumawahan daan nakal-
lan.

28 Adoy mū Chali daan Phari-
zeo, d'jumawa, karna mū ber-
tukang daan membaiki jang
zerat Nabbi, daan jang adil-
lan.

29 Daan meng-utsiap: d'jikke-
lu

te onser Vaderen dagen ghe-
weest/wy en soudē doch niet
geweest hebben hare mede-
gesellen/in het bloet der Pro-
pheten.

30 Aldus geeft ghy oer u
selven getuygenisse/ dat ghy
kinderen zyt der ghenen die
de Propheten gedoot hebbe.

31 Verbult ghy oock de ma-
te uwer Vaderen?

32 Ghy slangen/ghy aderen
gebzoetsel/hoe sult gy de hel-
sche verdoemenisse ontgaen?

33 Daerom siet / ick sende
tot u Propheten/ende Wyse/
ende Schriftgeleerde/ ende
sommighe van hen sult ghy
gheestelen in uwe verga-
deringhen / ende vervol-
ghen van d'een Stadt in d'an-
der.

34 Op dat op u come alle
dat rechtveerdige bloet dat
opter aerden nytghestort is/
vandē bloede des rechtveer-
digē Abels/ tot het bloet Sa-
charie des soons Sarachie/
welckē ghy gedoot hebt tus-
schen den Tempel ende den
Altaer.

35 Doozwaer segghe ick u/

S dat

lū kita ada kapada zaman
bappa kita , kami tiada
pūn d'juga menjadi sibat-
n'ja kapada darah Nab-
bini.

30 Demikien beri kamū sakfi
dirimū, makka kamū menjadi a-
nak siapa memūnūh akan Nab-
bini.

31 Penūhla kamū pūn jang sat
bappa mū?

32 Kamū ular , daan af-
sal naga , bagaimana mela-
lumū jang binassahan Narka?

33 Karna itūla liat, akū menjū-
rūh kapada mū Nabbi, daan bū-
diman, daan Chali, daan barang
dean'ja ada mū memūnūh, daan
gantung ka krūs, daā barang de-
anja ada mū mengitik dalam
kampūng mū, daan meng-ikūt
dari kuta ka kuta.

34 Agar datang atas kamū se-
gala jang darah adil, jang men-
jadi tūmpa diatas būmi, dari
darah Abel jang adil, sam-
pey darah Zacharia , jang
anak Barachia , siapa ka-
mū memūnūh de anta-
ra beitul daan Al-
tar.

35 Sūngū akū britaumū , itū
S ada

dat sal al op dit geslachte komen.

36 **O** Jerusalem/ Jerusalem/ die de Propheten dooden/ ende de steenichtse die tot u gesonden zyn: hoe menighmael hebbe ick uwe kinderen willen vergaderen / gelijck een hinne hare kieckenen vergadert onder hare vleughelen/ ende gy en hebt niet gewilt.

37 **S**iet/ uwe huys woert u woest ghelaten.

38 **W**ant ick segge u/ ghy en sult my van nu aē niet meer sien/ tot dat ghy segt: gepresen sy hy/ die daer komt in den name des heeren.

Dat vierentwintichste Capittel.

3. Christus gevraegt, 24 voorseyt wat tekenen voor zijn toecomste sullen gaen, 42 vermaent de zijne tot waecten, 48 dreygende de gene die de lanckmoedicheydt Gods misbruycken.

I **E**nde Jesus uytgaende vanden Tempel/ ginc henen/ ende de Discipulen quamen tot hem om hem de timmeragie des Tempels te toonen.

2 **E**n Jesus seyde tot hen: **siet**

ada mendatang atas alal ini.

36 **I**ja Irrusalim, Irrusalim, siapa memunuh aka Nabbinin daan membatu akan siapa jadi berkirin akan kamu: barappa kali ada ku hendak berkampung mu, seperti saekur ajam berkampung anaknja de bawa sajapnja, makka kamu tiada berhendak.

37 **L**iatla rumamu beringal ber rimba.

38 **K**arna aku britaumū, kamu tiada meliat aku dari sakarang, sampey kamu berkatta: berpudji jadi dia, siapa datang dang-an namma Tuhanku.

Jang bagi duapulo Ampat.

3. Bertanja akan Kristus, 24 terbuka pertanda apa datang mula dari datang-inja, 42 beraidjer akan deanja berdjaga, 48 memara akan siapa berbiutji morah budi Allahi.

M Akka tella Iesus ka-luar dari Beitul, pulangla, daan muritnja datang kapada dia, akan bertund'uknja jang buattan Beitul.

2. **M**akka Iesus britau akan deanja:

siet ghy dit niet altemael:
voorwaer segge ic u: hier en
sal niet een steen op den an-
deren ghelaten worden / die
niet afgebroken sal worden.

3 Als hy op den Olyfberg
geseten was / ginghen zijne
discipulentot hem bezijden /
seggende: segt ons / wanneer
sal dit wesen: ende welck sal
dat teecken utwer toecomst
wesen / ende de eyndinge der
werelt?

4 Iesus antwoorde / ende
sepde: siet dat u niemant en
berleypde.

5 Want vele sullen comen
in mynen name / segghende:
ick ben Christus / ende sullen
der vele berleypden.

6 Ghy sult hoorzen oozlo-
gen / ende geruchten der ooz-
logen: siet dat ghy niet ver-
schricke en wort / want het
moet al geschiedē: maer noch
en ist geen eynde.

7 Want het een volck sal
tegen dat ander opstaen / en-
de dat een Coninckrijc tegen
dat ander / ende daer sul-
len zyn pestilentien ende
diere tijden / ende aertbevin-

S ij ghen

dean'ja: tiada kamū meliat itu
samūanja? sūngū akū berkatta-
mū: sawatū bata tiada tingal a-
ras bata, jang tiada menjadi ber-
rūbuh.

3 Settela dia mendādūk atas
bukit būaminja, makka mū-
ritn'ja datang ka sifin'ja, daan
meng-ūt siap: britau kita
manakala menjadi itu? da-
an appa jadi pertanda datang-i
mū, daan jang sudahani dū-
n'ja?

4 Iesus meng-ūt siap, daan ber-
katta: liatla makka tiada barang
siapa jāg terlemūn'ji akan kamū.

5 Karna bainja ada menda-
tang, daan meng-ūt siap: akū jadi
Christus, daan dean'ja ada berle-
mūn'ji bain'ja ūrang.

6 Kamū ada mending-er
prang, daan chabar prang, li-
atla agar kamū tiada berke-
d'jut, karna jadi gūna ber-
pūtis samūa itu, tetapi bū-
lum jadi sudahan.

7 Karna sawatū kaūm ūrang
berbangkit hadap kaūm lain, da-
an sawatū Radjat Raidja, ūrū-
hara kapada jang lain, daan tella
itu adala pūn sakittan sajang, da-
an waktu melapar, daan gūmpa

S ij būmij

ghen hier ende daer.

8 Ende dit alles / is een be-
ginfel der smerten.

9 Dan sullen sy u overle-
veren in verdriet / ende sullen
u dooden / ende ghy sult ghe-
haet worden van alle volc-
ken om mijns namens wille.

10 Ende dan sullender vele
geergert worden / ende mal-
canderen verraden ende ha-
ten.

11 Ende vele valsche Pro-
pheten sullen opstaen / ende
sullender vele verleyden.

12 Ende want de ongerech-
ticheyt vermenichsuldighe
sal worden: so sal de liefde in
vele vercouden.

13 Maer wie volstandich
blyft totten eynde / die sal sa-
lich worden.

14 Ende dit Euangelium
des Coninckryck sal dooz de
geheele werelt ghepredickt
worden / tot getuygenisse al-
len volcken: ende dan sal het
eynde komen.

15 Wanneer ghy dan sien
sult den gruwel der verwoe-
stinge / daer van gesproken is
dooz den Propheet Daniel /
staen

būmi kafini lana.

8 Daan samuan'ja itu jadi mu-
lahan miskilan.

9 Tella itu de hentarn'ja ka-
mu kapada pryhal, daan memu-
nuh kamu, daan kamu jadi ber-
bintji dari segala urang karena
namma aku.

10 Makka tella itu bain'ja
ija berbistu, daan berduraka
daan berbintsji kendiri-
n'ja.

11 Daan bain'ja Nabbi sala ija
berbangkit, daan bersemun'ji u-
rang ban'ja.

12 Makka sebab jang nakallan
jadi berbanjaraan, makka demi-
kien ada ija berbed'juk kassehan
urang ban'ja.

13 Terapi siapa tingal tugu
sampey ka ud'jung, menjadi mu-
min.

14 Makka jang Euangelium ini
dari sultanu, menjadi berrawa-
jat kapada segala dun'ja, akan
sakxi segala urang, makka tel-
la itu ada mendatang jang u-
d'jung.

15 Tatkala kamu meliat hara-
mi binassahan itu, jang de kat-
takan dahulu Nabbi Daniel,
settela bediri dalam tompat ul-
kadus

staende inde heylige plaetse
(die dat leest/ die versta het:)

16 Als dan wie in Judea is/
die bliede op de bergen:

17 Ende wie op het dach is/
die en kome niet af om per
op te nemen dat in zyn huys
is.

18 Ende wie op den acker
is/ die en keere niet weder-
omme om zyn kleederen te
halen.

19 Wee den vrouwen die
kint dzagen/ ende die soghen
in die daghen.

20 Giddet dat ulve blucht
niet en geschiede inden win-
ter/ noch op den Sabbath.

21 Want dan sal groote
verdrukinge wesen/ desge-
lycx niet gheweest en is van
den beginne der Werelt aen/
tot nu toe/ noch oock wesen
sal.

22 Ende wierden dese dage
niet verkort/ daer en soude
geen vleesch behouden wor-
den. Maer om der uytber-
cozenen wille/ sullen de da-
gen verkort worden.

23 Indien dan pemant tot u
sept: liet/ hier is Christus of

Sij daer/

kadus [siapa mebatfianja, meng-
artin'ja.]

16 Sedang itu, siapa dudu^ok da-
lam Iudea, lari deatas bukit.

17 Daan siapa ada diatas atap,
d'jang-an turu^om akan berangkat
barang barang dari ruma-
n'ja.

18 Daan siapa ada de ben-
dang, d'jang-an kumbali a-
kan meng-ambil baid'ju-
n'ja.

19 Adoy akan parampuan bun-
ting, daan siapa berfulu^o anak ka-
pada waktu itu.

20 Menjumbala agar larimu^o
tiada kapada waktu ud'jan, atu
kapada hari Sabad.

21 Karna tella itu adan'ja
maha gaga-i, seki^oen tiada
meliat dari mulahan dun'ja
sampey sakarang daan ti-
ada pun lagi men-jadi demiki-
een.

22 Daan d'jikkelu^o hari itu tia-
da menjadi ber-kurang, tiada
beruleh daging bertingal, te-
tapi karna jang pilcharani,
menjadi jang hari ber-ku-
rang.

23 Djikkelu^o barang siapa ber-
katta kapada kamu: liat, desini

Sij Chri.

daer / en ghelooves
niet.

24 Want daer sullē valsche
Christi/ende valsche Prophe-
ten opstaen/ ende sullē groo-
te teekenen ende wonder-
lijckheden doen/ alsoo dat sy
ooc (waert mogelijck) de uyt-
vercozene verleyden souden.

25 Siet/ ick hebt u te bozen
ghelept.

26 Hierom indien sy tot u
seggen: siet/ hy is in de woe-
stine/ soo en gaet niet uyt/
siet/ hy is inde binne-camer/
en geloofst het niet.

27 Want gelijck de vliem-
benden Osten uytgaet/ en
de schijnt tot den Westen/ al-
so sal oock de toecomste des
Soons des menschen wesen.

28 Want waer een doot lic-
haem is/ daer sullen oock de
Arenden vergaderen.

29 Terstont na de verdruk-
kinge dier dagen sal de Son-
ne verduyftert worden/ ende
de Mane en sal haer schijn-
sel niet geben/ ende den Aer-
ren sullen vanden hemel val-
len/ ende de crachten der he-
melen sullen beroert wordē.

30 Ende

Christus, atū de lana, d'jang-an
kamū berpiti faja.

24 Karna barang Christi sa-
la ada berbangkit, daan ba-
rang Nabbi sala, jang membū-
at pertanda maha bassar daan
heyrani, demiki-en (d'jikkelū
dapat) deanja bersemunji pūn a-
kan pileharani.

25 Liatla, akū suda berkatta
mū dahūlū.

26 Karna itū, d'jikkelū deanja
meng-ūt siap kapada mū: liat, dia
ada dalam ūtan, d'jang-an kaluar:
liat, dia ada dalam bileh dang-an
perfiajan'ja.

27 Karna seperti jang kilat da-
tang dari timur, daan berridup
ka barat, demiki-en d'juga
jadi datang-i Anak manu-
lea.

28 Karna kamana ada sawatū
bangkey, de sitū ija berkampung
jang burung wali.

29 Siga komodien dari
hari gaga-i itū, ada jang
matahari berglap, daan
jang bulan tiada berridup,
daan jang bintang menjatū
dari surga, daan jang kawassa-
han surga jadi pūn bergra-
kan.

30 Daan

30 Ende dan sal het teecken des soons des menschen verdwinnen inden hemel: ende dan sullen alle geslachte der aerden huylen/ ende sullen den Sone des menschen sien komen inde wolcken des hemels/ met grooter cracht ende heerlijkheyt.

31 Ende hy sal zijne Engelen uitsenden met der Gasuppen ende grooter stemme: ende sy sullen zijne uytbercozen vergaderen vande vier winden/ van d'een eynde der werelt tot den anderen.

32 Leert vanden bijgeboom een gelijckenisse: als nu zijne tacken teer worden/ ende de bladeren uyt spruyten/ dan weet ghy dat de somer by is.

33 Also ooc als ghy dit alles siet/ weet dan dat het na by is inde deuren.

34 Doozwaer segge ick u/ dit gheslachte sal niet vergaen tot dat dit alles gheschie.

35 hemel ende Aerde sullen vergaen/ doch myne woorden en sullen niet vergaen.

36 Ende

30 Daan tella itu makka jang pertanda Anak manusea berlinjap dalam surga: makka legala afal dun'ja menang-is: daar meliat akan Anak manusea datang atas awan surga, dang-an maha kawassahan daan hukku-man.

31 Makka dia ada men-juruh akan mala-ikatn'ja, dang-an nur-firi daan suara maha bassar, daan deanja berkampung akan umad-n'ja berpileharani dari ang-in ka ampat, dari sa-ud'jung dun'ja lampey jang lain.

32 Aid'jerla dari puhoon pisang lawatu sapertihan: manakala dahan nja lumbut, daan daun'ja bertubuh, makka taumu munsim ang-at mampir.

33 Makka dimikien d'juga, tella kamu meliat itu, katauwila, makka jadi ampir-de dalam pintu.

34 Sungu aku britau mi, afal ini tiada berbinassa, setela jadi Putus samuan'ja.

35 Surga daan bumi ija berbinassa, tetapi patakū. tiada binassahan.

36 Daan

36 Ende van dien dage/ ende van die uren en weet niemant/ noch oock de Engelen der hemelen/ dan alleen mynen Vader.

37 Ende gelijc als de dagen Noe waren/ also sal oock de toecomste des Soons des menschen wesen.

38 Want gelijck sy in die dagen vooz de Diluue waren etende/ drinckende/ vrouwenwende/ ende tot houwelijck nytgebende/ tot dien dagh dat Noe inde Arcke ginck.

39 Ende en bekenden niet tot dat de waterbloet quam/ ende namse alle wech: alsoo sal oock de toecomste des Soons des menschen wesen.

40 Dan sullen daer twee in den Acker wesen: de een sal aengenomen/ ende de ander sal verlaten worden.

41 Daer sullen twee malen inde Meulen/ de eene wordt aengenomen/ ende de ander verlaten.

42 Daerom waecte/ want gh' en weet niet in wat ure de heere comen sal.

43 Ende weet die/ hadde de huys

36 Daã dari hari itu, daan waktu itu, tiada barang siapa taun'ja, dan pun jang mala-ikat surgani tida d'juga, selain kan Bappa ku sendiri.

37 Makka pun seperti kapada hari Nuah, demiki-en menjadi pun kapada datang-i anak manusea.

38 Karna seperti deanja menjadi pertama hari maha passang, memakan, meminum, berkawin, daan memmeri akan mampeley, sampey hari (itu) tella Nuah memafuk dalam Arka.

39 Daan tiadanja berkanal sampey jang maha passang jang datang meng-ambiln'ja samuan'ja: demikien menjadi pun kapada datang-i Anak manusea.

40 Settela itu ada dua urang de bendang, saurang jadi terpilch daan jang lain bertinggal.

41 Makka dua urang berpipis dalam tahunuh, saurang jadi terpilch daan jang lain bertinggal.

42 Karna itula berdjaga, sebab kamu tiada tau waktu tatkala tuhahan sidi mendatang.

43 Daan tauila itu, d'jikkelu tuhahan

huyfheere gheweten te wat
tjide de dief komen soude/hy
soude voozwaer ghewaecht
hebben/ ende en hadde zyn
hups niet laten doorgraben.

44 Daerom weest ghy oock
bereypt/want ter ure die ghy
niet en meynt/sal de sone des
menschen komen.

45 Wie is nu een getrouwe
en voozlichtich dienstknecht/
die zyn heere ober zyn huyf-
gesin ghestelt heeft/ om hen
spyse te geven ter bequamer
tydt?

46 Salich is de dienstknecht/
dien zyn heere bevynt alsoo
doende als hy komt.

47 Voozwaer segghe ick u/
hy sal hem ober alle zyn goe-
den setten.

48 Maer indien de boose
dienstknecht in zyn herte
seyt: mijn heere vertreckt te
komen:

49 Ende begint zyn mede
dienstknechten te slaen/ende
te eten ende te drincken met
den dronckaerts.

50 Soo sal de heere deses
dienstknechts komen/ ten
dage als hy hem niet en ver-

T wacht/

han de ruma karahūwi ka waktu
mana urang mantsiuri menda-
tang, sungu dia ada ija berd'jaga,
daan tiadan'ja beri mengali ru-
ma n'ja.

44 Sebab itu kamu menjadi
misteyt, karna kapada waktu jag
tiadamu befikir, ada pun jang A-
nak manusa mendatang.

45 Siapa jadi ka waktu ini fakey
adil daan bidjaksena, siapa
tuhann'ja memmeri kauwaffa
atas hamban'ja akan de berin'ja
makannan kapada waktu gu-
na?

46 Bermumin jadi jang fakey,
siapa tuann'ja mendapat buat de-
mikien tella dia datang.

47 Sungu aku britaumū, dia
ada tarun'ja atas segala bindara-
n'ja:

48 Tetapi d'jikkelū jang fakey
nakal berkatta dalam hatin'ja:
tuan kū berlama akan datang-
n'ja:

49 Daan bergitik akan subat-
n'ja fakey, memakan daan
meminum dang-an urang ma-
buk.

50 Makka tuan fakey itu
mendatang, ka hari tella dia
tiada menantin'ja, daan ka-
waktu

T waktu

wacht/ ende ter uren die hy niet en weet.

5 Ende sal hem in stucken houwen: ende zyn deel sal hy met de ghebepnsde stellen: daer sal weninge ende knersinge der tanden wesen.

Dat vijftwintichste Capittel.

1. By de gelijkenisse vande maechden, 14 ende talenten, 19 leert Iesus eenen yegelijcken syn beroepinge volgen, 31 daer na beschrijvende het laetste oordeel, 34 vermaent hy eenen yegelijcken tot werken der liefde.

1 **D**An sal het Coninck Driicke der hemelen gelijk worden thien maechden/ dewelcke hare lampen namen/ ende ginghen den Szupdegom te gemoet.

2 Ende vyve waren boozsichtich/ ende de andere vyve waren dwaes.

3 De dwase namen haren lampen/ ende en namen geen oly met haer.

4 Maer de boozsichtighe namen hare lampē ende ooc de olve in hare vaten.

5 Ende doe de Szupdegom vertoefde te comen/ werden

sp

waktu jang tiadan ja tahu.

51 Makka dia tertan'ja terpangal, daan hukkm'n'ja jadi dangan urang d'jumawa kamana ada nang-issan daan amete git.

Jang bagi duapulo lima.

1 Kapada jang sepertihan Anak dara, 14 daan talentu, 19 meng-aidjer Kristus segala urang berguna ikut pandeynja, 31 comodien bertjerita akan hokkm bari kiamad, 34 mesiaurat sekalian urang akan membuat pakardjaan kakasseh kasahan.

1 **M**Akka jang sultanu surga menjadi seperti Anak darah sapuluh, siapa meng-ambil plitanja, daan pergi akan bertumu jang mampeley.

2 Makka jang lima jadi bidjakfena, daan jang lima lagi jadi gila.

3 Jang gila meng-ambil plitanja, daan bukā minjak ka fertan'ja.

4 Terapi jang bidjakfena meng-ambil plitan'ja, daan pūn minjak kadalam kandin'ja.

5 Makka settala mamapeley menantikan datangnja, maka deanja

nja

Spalle slaperich/ ende sliepen.

6 Ende ter middernacht wert daer een geroep: liet de Szupdegom komt/ gaet uyt hem te gemoete.

7 Doe stonde alle de maechden op/ ende bercierden hare lampen.

8 Ende de dwase seyden tot de voorzichtigte: geeft ons vā uwe olve/ want onse lampen gaen uyt.

9 Doe antwoorde de voorzichtigte/ seggende: geen sins/ op dat niet ons en u en ontbreke/ gaet lieber tot de vercoopers/ ende coopt vooz u selven.

10 Als sy henen gingen om te coopen/ quam de Szupdegom: ende die bereept waren/ gingen met hem in ter byzuploft/ ende de deure wert toeghesloten.

11 Daer na komen ooc de andere maeghden/ segghende: heere/ heere/ doet ons open.

12 Ende hy antwoorde/ ende seyde: voozwaer legge ick u/ ick en kenne u niet.

13 Daerom waecht/ want ghy en weet noch den dach

T ij

noch

nja bermantuk, daan bertidor.

6 Makka kapada tang-amalam de ding-ernja sawatu suara: liatla, jang mampeley datang, kaluarla akan bertumunja.

7 Makka bang-un segala anak darah, daan purbaiki plitanja.

8 Makka jang gila meng-utfiap kapada jang bidjaklena, beri kita dari minja mu, karena plita kami berpadam.

9 Makka menja-ut jang bidjaklena, daan meng-utfiap: bukan, agar kita daan kamu tiada berkurang, pergila kapada siapa d'jauwaln'ja, daan belila kapada kamu sendiri.

10 Settela dean'ja pergi akan membeli, datag jang mampeley, makka siapa jadi beradir, memasuk dang-an dia kadjamuhan, makka jang pintu jadi berkanstjing.

11 Komodiën datang pun jang anakdarah lain, meng-utfiap: tuhanku tuhanku, buka kami.

12 Makka dia britau, daan meng-utfiap: fungu aku berkatta mu, kami tiada berkanalmu.

13 Karna itu d'jagala, sebab kamu tiada tau jag hari, atu waktu, ka-

T ij

pada

noch de ure/ inde welcke de Sone des menschen comen sal.

14 Want het is gelijck een mensche die buytē lants reysende/ riep zijne dienstknechten/ ende gaf hen zijn goet ober.

15 Den eenen gaf hy vijf talenten: den anderen twee: den derden een: een pegelijck na zijn eygen vermogen/ ende reysde terstont buyten lants.

16 Doe ginck hy die vijf talenten ontfangen hadde/ leyde die te mercke / ende wan ander vijf talenten.

17 Desgelijc hy die de twee ontfangen hadde/ wan oock andere twee.

18 Maer hy die een ontfangen hadde/ ginck henen ende maecte eenen cupl inde aerde/ ende verbergh het gelt zijns heeren.

19 Ende na langē tijde comt de heere deser dienstknechten/ ende hout rekenschap met hen.

20 Ende die de vijf talenten ontfangen hadde/ quam/ ende

pada siapa ada mendatang jang Anak manüsa.

14 Karna jadi pun, seperti saurang jäg berd'jalan ka nagri lain, pangil akan hamban'ja atü sakey, daan de antarn'ja hartan'ja.

15 Saurang de berin'ja lima talentus, jang lain dua, jang katiga satü, saurang seperti kauwaffahann'ja, daan berd'jalan figra ka nagri lain.

16 Makka siapa berterima lima talentus, de berin'ja akan melaba, daan melaba lima talentus lagi.

17 Demikiën d'juga siapa terima dua, melaba dua lagi.

18 Tetapi dia siapa berterima satü, pergi membuat satü kulam dalam tana, daan ber-simpan akan draham ruhan'n'ja.

19 Makka lalu waktu lama mendatang tuan sakey ini, meminta keirakeira dari dean'n'ja.

20 Daan siapa terima lima talentus, datang menghentar lima

de bracht noch ander vijf talenten/ seggende: heere/ vijf talenten hebt ghy my gegeven/ ende siet/ andere vyf heb ick daer mede gewonnenē.

21 Doe seyde de heere tot hem: wel goede ende getrouwe dienstknecht/ ghy hebt over weynich getrouwe gheweest/ over vele sal ick u setten: gaet inde vrechde ws heeren.

22 Doe quam oock hy / die de twee talenten ontfangen hadde/ ende seyde: heere/ ghy hebt my twee talenten overghegeven/ siet/ twee andere hebbe ick daer mede gewonnen.

23 Zijn heere seyde tot hem: wel goede ende ghetrouwe dienstknecht/ over weynich hebby getrouwe geweest/ over vele sal ick u setten: gaet in tot de vrechde ws heere.

24 Doe quam hy oock die dat een talent ontfangē hadde/ ende seyde: heere/ ick kende u/ dat ghy een hart man zyt/ maeyende daer ghy niet gelaeyt en hebt/ ende vergaderende daer ghy niet ghe-

T iij stroyt

ma lagi, daan meng-utfiap: Tuankū, kamū beri hamba lima talentus, makka liatla, beta melaba lima lagi dang-an dean'ja.

21 Makka tuann'ja britau akan dia: baik hambaku benar daan adil, kamū jadi adil atas fedekit, makka aku ada tarumū atas bann'ja: mafukla kapada fukahān Tuhanmū.

22 Makka datang pūn siapa terima jang dua talentus, daan meng-utfiap: Tuankū kamū memberi aku dua talentus, liatla, dua lagi ada kū berlaba dang-an dean'ja.

23 Tuann'ja britau akan dia: baik hambaku benar daan adil, atas fedekit adamū menjadi Adil, atas bann'ja aku tarumū: mafukla kapada fukahān Tuhanmū.

24 Makka datang pūn siapa terima jang sawatu talentū, daan meng-utfiap: tuankū, aku berkanalmū, makka mū jadi urang tergaga, siapa mengiris kamana mū tiada membūleh, daan berkampung

T iij kama-

stroyt en hebt.

25 Ende ick vreesende / ginc heren / ende verberghoe u talent inde aerde: liet daer / ghy hebt dat uwe is.

26 Doe antwoorde zyn heere / ende seyde tot hem: ghy boose ende trage knecht / ghy wistet dat ick mave daer ick niet gesaeyt en hebbe / ende vergadere daer ick niet ghestroyt en hebbe.

27 Soo moest ghy dan mijn gelt den wisselaers ghedaen hebben / ende ick komende / hadde het mine ontfanghen met wsecker.

28 Daerom neemt het talent van hem / ende geeft het hem die thien talenten heeft.

29 Want een pegelyck die daer heeft / die sal ghegeven worden / en hy sal overvloedich hebben: ende wien niet en heeft / van dien sal oock het gene dat hy heeft / wech genomen worden.

30 En den onnutten dienst knecht worpt wyt inde upterste duysternisse daer sal wese weeninghe ende knersinghe der tanden.

31 Ende

kamana mü tiada bertabur.

25 Makka aku bertakut, daan pergi, bersimpā akan talentu mü dalam tana, liatla, kamü ada jang ampun'ja mü.

26 Makka britau tüann'ja, daan meng-utrap akan dia: kamü fakey d'jahat daan lamas, sedang mü tau aku iris kamana tiadaku membuleh, daan berkampung kamana aku tiada pun bertabur.

27 Makka adamü berguna memmeri drahamkü akan urang urup, agar aku mendatang, terima akan pun'ja aku dang-an maha laba.

28 Karna itula ambil jang talentu dari dia, daan berila akan siapa ada sapulu talentus.

29 Sebab sakaliën siapa meng-ada, jadi pun memberi, daan dia ada ber-uleh mamur: daan siapa tiada ada, menjadi pun ambil, jang ampun'ja dia.

30 Daan jang fakey nakal buangla dalam maha gelap, kamana ada nangissan daan amete git.

31 Makka

31 Ende als de Sone des menschen sal komen in zyn heerlyckheyt/ ende alle zyne Engelen met hem dan sal hy sitten op den Throon zynder heerlyckheyt.

32 Ende alle volcken sullen booz hem vergadert worden ende hy salse van een ander scheidē/ gelijc de herder de schapē vande bocken scheidt.

33 Ende de schapen sal hy te zynre rechterhant setten/ ende de bocken te zynre linkerhant.

34 Dan sal de Coninck seggen tot de gene die te zynre rechterhant zyn sullen: komt gy gesegende mijns vaders/ besit dat Coninckrycke / dat u bereypt is vanden beginne der werelt.

35 Want ick ben hongeric geweest/ ende ghy hebt my gespist: ick ben dorstich geweest/ ende ghy hebt my te drincken ghegeven: ick was een vreemdelinck/ ende ghy hebt my gheherberghet.

36 Ic was naect/ ende ghy hebt my bekleet: ick ben kranc geweest/ en ghy hebt my

31 Makka tatkala Anak manusea datang dang-animaha hormad, daan segala mala-ikatn'ja ulkadus kafertan'ja, tella itu adala dia menduduk atas halaradn'ja.

32 Daan segala manusea menjadi berkampung de hadapan'ja, daan dia ada terpilehn'ja, seperti kumbala jang dumba dari kambing.

33 Makka jang dumba de tarun'ja katang-ann'ja kanan, daan jang kambing katang-ann'ja kiri.

34 Makka ada Raidja Britau akan siapa ada de tang-ann'ja kanan, mare kamū pileharani Bappaku, berduduk dalam Radjat sultanū, jang menjadi adir akan kamū dari mulahani dunn'ja.

35 Karna aku melaper, daan kamū berkinjang-kū, aku beraus, daan kamū beri minumkū, aku menjadi dagang, daan kamū berpindakū dalam rūma.

36 Aku jadi talanjang, daan kamū berpakey akan beita: aku jadi sakit, daan kamū meliat

my besocht: ick ben gheban-
gen gheweest/ ende ghy zyt
tot my gekomen.

37 Dan sullen hem de recht-
beerdige antwoorden/ ende
seggen: heere wanneer heb-
ben wy u hongereich gelien/
ende hebben u gespijt? ofte
dozstigh / ende hebben u te
drincken gegeven?

38 Ende wanneer hebben
wy u een vreemdelinck ghe-
sien/ ende hebben u gheher-
bercht? ofte naect/ ende heb-
ben u becleedt?

39 Oft wanneer hebbē wy
u kranck/ oft inde gebancke-
nisse ghesien/ ende zyn tot u
gekomen?

40 Ende de Coninc sal ant-
woorden/ ende hen segghen:
voorwaer segge ick u: so wat
ghy eenen van desen minnen
minsten broederen ghedaen
hebt/ dat hebt ghy my ghe-
daen.

41 Dan sal hy doek seggen
tot de ghene die ter sincker-
handt zyn sullen: gaet wech
van my ghy verbloecte/ in
dat eeuwige wer/ dat bereyt
is den Duyvel ende zynen
Enge.

meliat kü, akü jadi berpaffung,
makka kamü datang kapada a-
kü.

37 Tella itü makka britaünja jäg
adillan, daan meng-ütsiap: ruan-
kü, manakala kami adameliatmü
berlapar, daan de berikü ma-
kanmü, atü beraüs, daan
de berikü minüm akan
mü?

38 Daan manakala meliatkü ka-
mü jadi dagang, makka kami
berpindamü dalam ruma? atü ta-
lanjang daan kami berpakey
mu?

39 Atü manakala kami me-
liatmü sakit atü berpaffung,
daan kami datang kapada
mü?

40 Makka Raidja ada meng-
ütsiap, daan britau akan deanja:
lungü akü berkatta akan kamü,
segala jang de büatmü akan su-
darah kü jang ketsjil ini, itü
adala kamü membuat akan a-
kü.

41 Makka adan'ja pun berkat-
ta kapada siapa ada ka tang-an-
n'ja kiri: pulangla dari kami hey
tsilaka binassahan kadalam api
terkakal, jang menjadi misteyt
akan seitan daan malaikat-
n'ja.

Engelen.

42 Want ick ben hongereich geweest/ende ghy en hebt my niet te etē gegebē: ic ben dorstich geweest en ghy en hebt my niet te drincken gegeven.

43 Ic was een vreemdelinc/ende ghy en hebt my niet gherberght: Ic was naecht/ende ghy en hebt my niet bekleet: ick was kranck/ende inde gebanckenisse ende ghy en hebt my niet besocht.

44 Dan sullen sy oock hem antwoorden/ende segghen: wanneer hebben wy u hongereich of dorstich/ oft een vreemdelinck/ oft naect/ oft kranck/ oft inde ghebanckenisse gesien/ende en hebben u niet gediend.

45 Dan sal hy haer antwoorden/ende seggen: voozwaer segghe ick u/ wat ghy eenen van desen minsten niet ghe daen en hebt/ dat en hebt ghy oock my niet gedaen.

46 Ende dese sullen gaen in de eeuwighē pijnē/ende de rechtveerdige in dat eeuwige leven.

n'ja.

42 Karna aku melapar, daan kamu tiadaku beri makannan, aku beraus, daan kamu tiadaku beri minum.

43 Aku jadi dagang, daan kamu tiadaku berpinda dalam ruma, aku jadi talanjang, daan kamu tiada pakeyku, aku jadi sakit, daan dalam pafung, makka mu tiada meliat aku.

44 Makka dean'ja ada pun menja-ut akan dia, daan meng-utfiap, manakala adaku meliatmu berlapar atu beraus atu berdagang, atu talanjang, atu sakit, atu berpafung, daan tiadaku bersewita-mu.

45 Tella itu ada dia meng-utfiap akan dian'ja, daan berkatta, sungu aku britaumu, apamu tiada membuat akan jang ketsjil ini, itula tiada mu pun membuat akan aku.

46 Makka jang ini ada memasuk karassa sikxa terkakal, daa jag Adil kapada jang hiduppan terkakal.

Dat sesentwintichste Capittel.

1. De Ioden houden raet om Iesum te dooden, 6 dewelcke onschuldicht de vrouwe teghen de murmureerders, 20 etende met zijne discipulen, 26 set hy het Avontmael in, 31 voorseyt de toecomende ergernisse, 36 bidt den Vader, 47 ende verraden zijnde van Iudas, 56 ende verlaten van alle zijne Discipulen, 59 is genoefselijck beschuldicht voor Cayphas, 62 daer na als hy hem selven hadde de Sone Gods gefeyt, 63 wort hy geoordeelt der doot weerdich, ende bespogen, ende geslagen, 69 ende verloochent van Petro.

1 Ende het geschiede/ als Iesus alle dese woorden geeyndicht hadde/ seyde hy tot zijne Discipulen.

2 Ghy weet dat nae twee dagen Paesschen wort/ ende de Sone des menschen sal overgelevert worden/ om gecrupst te worden.

3 Doe vergaderden de Overpriesters ende Schriftgeleerde/ ende den Ouderlinge des volcx inde sale des Overpriesters/ die genaemt wort Caiphaz.

4 Ende hielden te samen raet/ hoe sy Iesum met listen vangen mochten/ en dooden.

5 Maer sy seydten/ niet op de Feestdach/ op dat daer geen opzoer

Jang bagi duapulo anam.

1. Jang Iahudi mesiaurat akan memunoh Iesus, 6 siapa memerenta akan parempuan hadap nakallan uruhara, 20 setelah dia makan dang-an muritnja, 26 berbangkit akan santap potang, 31 terhuka akan datang i berbistuwi, 39 menjomba akan djamuban, 47 tella jadi duraka dari Iudas. 56 daan bertinggal dari muritnja, 59 menjadi dia berdawa tersala de badapan Cayphas, 62 komodien tella dia bernammanja Anak Allah, 63 jadi dia berbukuk kamatti, berbloeda, bergitik, 69 daan berbini ji dari Petrum.

1 Makka menjadinja, tella Iesus berputus segala katta ini, meng-utfiap dia akan muritnja.

2 Kamu tau makka lalu dua hari jadi Paskua, daan jang Anak mansea menjadi terhen-ter akan de bunuhnja ka krus.

3 Makka berkampung jang Chali daan Charib, daan jang mahatua de antara urang, kadalam bile Chali, jang bernamma Cayphas.

4 Daan mesiaurat, bagimana deanja menangkap akan Iesus daan memunuh akan dia.

5 Tetapi deanja meng-utfiap: djang-an kapada hari Raja, a-

gai

opzoer en gheschiede inden volcke.

6 Doe nu Iesus in Bethania was/ten huysse Simonis des melaetschen.

7 Quam tot hem een vrouwe met een glas costelycker salve/ende heeftse uytgestort op zyn hooft/ daer hy ter tafel sadt.

8 Als de Discipulen dat sagen/ namen zyt onweerdelyck/ ende seydten: waer toe dient dit verlies?

9 Want dese salve mocht diere vercocht/ ende den armen gegeven worden?

10 Ende Iesus dat bekennede/ seyde tot hen: waerom zyt ghy der vrouwe moeyelyck: want sy heeft een goet werck aen my gewrocht.

11 Want de arme hebt ghy altyts by u/maer my en hebt ghy niet altyds.

12 Wane dat sy dese salve op myn lichaem gegoten heeft/ dat heeft sy gedaen om my te begraven.

13 Doo?waer segghe ick u: waer dit Euangelium gepredict sal worden inde geheele werelt/

gar tiada uruhara akan urang.

6 Tatkala Iesus duduk, karna ruma Simonis jang purukadel.

7 Datang saurang parampuan dang-an sakatsja minja gari b, daan de tuangn'ja atas kapalanja tella dia duduk ka dulang sentap.

8 Settela muritn'ja meliat itu, dean'ja berbistu, daan meng-utfiap: karna appa merugi itu.

9 Sebab min'ja itu dapatn'ja mend'jauwal mahal, daan meri akan miskinan.

10 Settela Iesus berkanal itu, meng-utfiapn'ja akan deanja: karna appa mu berfugul aka parampuan? karna dia membuat bakti akan kami.

11 Karna jang miskinan ada mu sedekala ka lertamu, tetapi aku tiadamu sedekala kaserta mu.

12 Karna sebab dean'ja membubu min'ja itu atas badanku, itula de buatin'ja akan bertanam kami.

13 Sungu aku britaumu kama-na jadi berrewajat Euangelium ini kadalam segala dun'ja,

werelt/ daer salmen ooc seggen tot haerer gedachtenisse/ wat sy gedaen heeft.

14 Doe ginck een van de twaelve/ genaemt Judas Ischarioth/ tot de Overpriesters.

15 Ende seyde: wat wilt ghy my geben/ ende ick sal hem u overleveren: ende sy setteden hem dertich silbere penninghen.

16 Ende van dier tijdt aen sochte hy gelegentheydt/ op dat hy hem overleveren mochte.

17 Ende op den eerste dach des soeten broots/ quamen de Discipulen tot Iesum/ ende seyden hem: waer wilt ghy dat wy u bereyden het Pascha te eten?

18 Ende hy seyde: gaet henen inde stadt tot sulck een man/ ende segt hem: de meester seyt: mijn tijdt is na by: by u wil ic mijn Pascha houden met mijne Discipulen.

19 Ende de Discipulē deden gheluck haer Iesus bevolen hadde/ ende bereyden dat Pascha.

de situ pun adakan berkatta kapada ing-atn'ja, appa deanja men buat.

14 Makka pergi satu dari duablasn'ja, bernamma Judas Iskariot, kapada jang Chali.

15 Daan meng-utsiap, appa hendakmu memmeriku, makka aku meng-hentarn'ja kapada mu? makka dean'ja berdjandji tiga pulu hapeng perak.

16 Makka dari waktu itu dia mentsjari bila, agar dia mendapat menghentern'ja.

17 Makka kapada pertama hari ruti manis, datang murid kapada Iesus, bertan'ja akan dia: kamana hendakmu kira beradir akan memakan jang Pascha?

18 Makka dia britaun'ja: pergila kadalam kuta, kapada sekien laki laki, britau dia: lang punguru berkatta: waktuku mampir, kasertamu hendakku putus Pascha-aku dang-an murid ku.

19 Makka muridn'ja membuat seperti de passann'ja Iesus, daan beradir akan Pascha.

20 Ende als het nu avondt
geworden was / sat hy ter ta-
fel / met de twaelve.

21 Ende als sy aten / seyde
hy: voozwaer segghe ick u:
een van u sal my verra-
den.

22 En sy seer droebich gewoz-
de zynde / hebbē een pegelyc
beginne te seggē: beict heere?

23 hy antwoorde / ende sey-
de: die zyn hant met my inde
schotel ingedoopt heeft / die
sal my verraden.

24 De Sone des menschen
gaet gelyc van hem geschre-
ven is: ende wee den men-
sche / dooz welcke de Sone
des menschen verradē wort:
het hadde dien mensche goet
geweest / niet gebozen te zyn.

25 Doe antwoorde Judas
die hem berriet / ende seyde:
ben ickt sabbi? hy seyde tot
hem: ghy hebt het gesept.

26 Ende als sy aten / nam
Jesu het broot / ende als hy
gedanckt hadde / brack hy t /
ende gafc zynen Discipulen /
ende seyde: Nemet / etet / dit is
mijn lichaem.

27 Ende hy nam den drinc-
V iij beker /

20 Settela jadi petang, de dü-
dükn'ja ka dülang dang-an jang
düablas,

21 Makka sedang dean'ja makan,
meng-utsiap dia: sungu aku bri-
tau mu saurang kamu ada berdü-
raka akan beita.

22 Makka tella dean'ja ber-
tsjinta, meng-utsiapn'ja: jadi aku
tuanku?

23 Dia britau, daan meng-utsi-
ap: siapa bubu akan tang-ann'ja
dang-an aku dalam ping-an, ija-
ni berdüraka akan beita.

24 Iang Anak manusea pergi
seperti sebut surat dari dia, da-
an Adoy urang, siapa dura-
ka akan Anak manusea, ja-
din'ja lebē baik, djikkelu
dia tiada menjadi bera-
nak.

25 Makka britau Judas siapa ber-
düraka akan dia, daan meng-ü-
t siap jadi Aku Rabbi: dia berkat-
ta akan dia, kamu berkattan'ja.

26 Makka tella deanja makan,
ambil Jesus jang ruti, daan tella
dia berdoa, de pitsjakann'ja daan
de berin'ja akan muritn'ja, daan
meng-utsiap: Ambil, makan, itu
ija badanku.

27 Makka dia ambil tsjawan-
V iij mi.

beker/ ende danckte / ende gaffen hen/ende seyde:drinct alle daer uyt.

28 Want dit is mijn bloet des Nieuwen Testaments / dat vooz veelen vergooten worde/ tot vergebinghe der sonden.

29 Ende ick segge u: ick en sal van nu voozt niet meer vā dese vrucht des wynstocx drincken tot op dien dach/ wanneer ick dat nieuwe met u drincken sal int Coninckrijcke mijns Vaders.

30 Ende als sy den loffsanck gesproken hadden/gingen sy uyt na den Olyfbergh.

31 Doe seyde Jesus tot hen: ghy sult alle aē my geergert worden in dese nacht/ want daer is geschreuen: ic sal den herder slaen/ende de schapen der kudde sullen verstroyt worden.

32 Maer na dat ick sal opgestaen wesen/ sal ick u voozgaen na Galileam.

33 Ende Petrus antwozdende/ seyde tot hem: want sy ooc alle aen u geergert worden/ soo en sal ick nochtans
nimmer

mimumman, daan berdua, daan de berinja akā deanja, daā mēg-ūtšiap: minum sakaliēn dari ini.

28 Karna itu ija darah-kū akan Testamentum baharu, jang jadi bertuang karna bann'ja, akan ma-afdu-la.

29 Makka akū britaumū: akū tiada lagi dari sakarang meminum dari boa angur ini, sampei jang hari, tatkala akū meminum jang baharu dalam Sultanū Bappa kū.

30 Makka tella dean'ja berkat-takan janji ter pudji, perginja kaluar kapada jag bukit buaminja.

31 Makka Iesns meng-ūtšiap kapada dean'ja, pada malam ini jadi kamū berbistū karna akū, karna terbun'ji surat, akū berpali akan kumbala makka jang dūmba jadi bettjarey.

32 Makka tatkala akū menjadi berbang-un adaku menghadap-mū ka Galilea.

33 Makka meng-ud'jer Petrus, daan meng-ūtšiap akan dia, d'jikkelū dean'ja berbistūwi samuan'ja karna ka-
mu,

nemmermeer geergert worden.

34 Iesus seyde tot hem: boozwaer ick segge u/ dat ghy in deser nacht / eer de haen craeyt/ my driemael versakē sult.

35 Petrus seyde tot hem: al waert dat ick met u sterben moeste/ soo en sal ick u niet versaken: desgelijcks seydē oock alle de Discipulen.

36 Doe ginck Iesus met hen in een plaetse genaemt Gethsemane / ende seyde tot zijne Discipulen: siot hier/ tot dat ick gae/ ende bidde daer.

37 En tot hem genomē hebbende Petrum/ en de twee sonen Zebedei/ begonst hy droevich en wemoedich te wordē

38 Doe seyde hy tot hen: mijn ziele is bedroeft totter doot: blyst hier/ ende waecht met my.

39 Ende een wepnich voortgegaen/ viel hy op zijn aensicht/ biddende ende segghende: mijn Vader/ indient moghelyck is/ laet desen drinckbeecker van my gaen/ noch

my, tiadaku menjadi berbistuwu.

34 Iesus britau akan dia, sūngu aku berkattamu, makka kapada malam ini, pertama bekuku a-jam, adamu berbintsjiku tiga kali.

35 Petrus meng-utsiap akan dia, d'jikkelu kami pun de bunuhnja ka ferta kamu, tiadaku berbintsji akan kamu. Demikien berkatta segala muritnja.

36 Makka Iesus pergi dang-an de-an ja kapada sawatu tumpat bernamma Gethsemane, daan meng-utsiap kapada muritnja: duduk de sini, sedang aku pergi, menjumba kafana.

37 Makka ambil dia kasertanja Petrum, daan jang dua anak Zebedei, makka dia menjadi bertsinta daan sugul hatinja.

38 Makka meng-utsiapnja akan deanja: N'jawaku jadi bertsinta sampey matti, tingal sini, daan d'jagala dang-an aku.

39 Makka dia lalu sedikit, daan mendjatu atas mukanja, menjumba, daan meng-utsiap: Bappa aku, d'jikkelu dapat, beerla tsjawan minuman ini lalu dari aku, bukan seperti hen-

nochtans niet gelijk ic wil/
maer gelijk ghy wilt.

40 Ende hy quam tot de Discipulen/ ende vantsle slapende/ ende seyde tot Petrum: en kont ghy dan niet een ure met my waken?

41 Waect ende bidt/ op dat ghy niet in versoekinghe en komt: want de geest is ghewillich/ maer het vleesch is kranck.

42 Wederom ginck hy andermael henen/ ende badt/ seggende: mijn Dader indien het niet mogelijk en is dat desen drinckbeker van my gae/ ten sy dat ick hem drinckhe/ uwen wille geschie.

43 Ende hy quam weder/ ende vantsle wederom slapende: want haer oogen waren bezwaert.

44 Ende hy lietse/ ende ginc wederom henen/ ende badt ten derden male/ seggende de selve woorden.

45 Doe quam Iesus tot zijne Discipulen/ ende seyde tot hen: Slaept nu/ ende rustet: siet/ de ure is na hy/ dat de Sone des menschen sal overgele-

hendak kü, tetapi seperti kahendak mü.

40 Makka dia kumbali kapada murit, daan dapatn'ja bertidur, makka meng-utsiapn'ja kapada Petrum: tiadamü dapat berdjaga sadjam dang-an aku?

41 D'jagala daan menjumba, agar mü tiada menjadi tertjuba, karna jang ruah jadi rad'jin, tetapi jang badan jadi terlakit.

42 Makka dia kumbali fakali pula, daan menjumba, berkatta: Bappa aku, d'jikkelü tiada dapat melalü tsjawan minumman ini dari aku, makka berguna kü minumn'ja, kahendakmü menjadi pitus.

43 Makka dia kumbali pula, daan dapat dean'ja lagi bertidor, karna mattan'ja jadi bermanruk.

44 Makka dia tingaln'ja, daan kumbali, menjumba katiga kali, daan meng-utsiap jang kattahan dahulu.

45 Makka Iesus datang kapada muritn'ja, daan britau akan dean'ja tidur-la daan bren-ti: liatla, waktu mampir makka jang anak manüsea menjadi terhen-

ghelebert worden inde handen der zondaren.

46 Staet op/ laet ons gaen: liet/ hy is na by die my ver-raet.

47 Ende als hy noch sprac/ liet daer/ Judas een vanden twaelven quam/ ende met hem een groote schare met zweerden ende stocken/ vande Oberpriesters ende Sunderlinghen des volcx.

48 Ende die hem verriet/ hadde haer een teecken ghegeben ende gesept: dien ick kussen sal/ die ist/ grijpt hem.

49 Ende terstont komende tot Iesum/ seyde hy: weest gegroet Rabbi/ ende kuste hem.

50 Ende Iesus seyde tot hem: vrient/ waer toe zyt ghy hier ghekomen? Doe quamen sy/ ende sloeghen de handen aen Iesum/ ende namen hem gebangen.

51 Ende liet/ een van den genen die met Iesu waren/ rechte de handt upt/ ende track zyn zweert upt/ ende laende den dienstknecht des

B

Ober-

hentar, ka tang-an haramza-da.

46 Bang-unla, mare kita pulang: liatla dia ija ampir siapa duraka ku.

47 Makka sedang dia lagi bertutur: liatla, Iudas lawatu dari duablas datang, daan rajat bann'ja dang-an pedang daan barang-kaju ka sertan'ja, dari Chali daan jang mantri urang.

48 Makka siapa berduraka akan dia memmeri fatanda akan deanja, daan meng-utsiap: siapa aku bertsium, itu ija n'ja, tangkap akan dia.

49 Makka datang dia sigra kepada Iesus, meng-utsiap: tabé Rabbi, daan bertsium akan dia.

50 Makka Iesus britau akan dia: Sobat, karna appa jadi kamu mendatang de sini? Makka datang dean'ja, berpegang Iesus daan menangkap akan dia.

51 Liatla, saurang siapa duduk dang-an Iesus, berbetul tang-ann'ja, daan meng-unis pedangn'ja, bertetta akan lakey Cha-

X

li,

Overpriesters/hieu hem zijn
oore af.

52 Doe seyde hem Jesus:
keert u sweert in zijn plaet-
se: want alle die het sweert
nemen/ vergaen met den
zweerde.

53 Of meynt ghy / dat
ick nu niet en kan mijnen
Vader bidden / ende hy
sal my meer dan twaelf
Legioenen Enghelen ghe-
ven?

54 hoe souden dan de
Schriften verbult worden /
(die daer segghen) dat
het alsoo gheschieden
moet?

55 Te dier uren sprack
Jesus tot de Scharen: ghy
zint uytghegaen ghelyck
tot eenen Moorder / met
Sweerden ende Stocken/
om my te vanghen: da-
ghelycks sadt ick by u/
leerende inden Tempel / en
de ghyen hebt my niet ghe-
vanghen.

56 Maer dit is al geschiet /
op dat de Schriften der Pro-
pheten souden verbult wor-
den:

li, daan berpungal taling-a-
n'ja.

52 Makka Iesus meng-utsiap:
kombali pedangmu ka tumpat-
n'ja: karna siapa pegang pe-
dang, menjadi berbinassa dang-
an pedang.

53 Atu Fikirmu, mak-
ka aku tiada dapat sakarang
menjumba akan Bappaku,
daan dia memmeriku lebeh
dari duablas juta malai-
kat?

54 Bagimana jadi pun
berputus surat, [siappa
meng-utsiap] makka ja-
di berguna berputus demi-
kiem?

55 Ka waktu itu berkatta
Iesus dang-an rajat: kamu ka-
liar seperti kapada urang mor-
ka, dang-an pedang daan
batang-kaju, akan bertang-
kap ku, sedekala-hari aku
menduduk kaserta mu, meng-
aid'jer dalam beitul, daan
kamu tiada menangkap-
ku.

56 Tetapi samuan'ja itu jadi,
agar berputus segala surat-
tan Nabbi. Makka muritn'ja ber-
tingal

den: doe verlietē hem alle de Discipulen/ ende vluchtedē.

57 Ende die Jesum gebangen hadden/ brachten hem tot Caypham den Oberpriester/ daer de Schriftgheleerden ende Ouderlingen vergadert waren.

58 Ende Petrus volchde hem van verre tot den Paleyse des Oberpriesters/ ende ingegaen wesende/ sat hy met de dienaren/ op dat hy het eynde sage.

59 Ende de Oberpriesters/ ende de Ouderlingen/ ende den gheheelen Saedts/ sochten valsche ghetuygnisse teghen Jesum/ op dat sy hem dooden mochten/ ende en vonden niet.

60 Ende hoe wel daer veel valsche ghetuygen toe ghekomen waren/ so en vonden sy niet.

61 Ten laetsten quamen daer twee valsche ghetuyghen/ ende seiden: dese heeft gheseyt: Ick can den Tempel Gods afbreecken/

Eij ende

tingal akan dia , daan melari.

57 Makka dean'ja siapa menangkap akan Iesus , menghenter dia kapada Cayphas jang Chali , kamana jadi berkampung jang Chatib daan mantri.

58 Makka Petrus mengikut dia dari d'jau sampey ka estana Chali : daan tella dia memasuk, menduduk dia dangan sakey, akan meliat sudahan'ja.

59 Makka jang Chali daan Chatib dang-an legala mantri, mentsjari sakxi-nakal akan hadappan Iesus , agar dean'ja mendapat bunuh akan dia, daan tiadanja beruleh dapat.

60 Welakin bain'ja urang sakxi-nakal mendatang , pun tiadanja beruleh barang apa.

61 Komodiën datang dua urang sakxi-nakal , siapa meng-ud'jer : jang ini meng-ut'fiap : aku dapat merubuh akan beitul

X ij Allah,

ende in drie dagen den selben op timmeren.

62 Ende de Overpriester opstaende / seyde tot hem: antwoort ghy niet: waerom betuygen dese tegen u?

63 Ende Jesus sweech stille. Ende de Overpriester antwoordende / seyde tot hem: ick besweere u by den lewendighen Godt / dat ghy ons segghet of ghy zyt Christus de Sone Gods?

64 Jesus seyde tot hem: ghy hebt het geleyt: doch segge ick u: van nu aen sult ghy den Sone des menschen sien / sittende ter rechterhand der cracht Gods / ende comende op de wolcken des hemels.

65 Doe scheurde de Overpriester zijn kleederen / seggende: hy heeft ghetastert / wat behoeben wy meer getuyghen? Siet / nu hebt ghy zijne lasteringen gehoozt.

66 Wat dunckt u? Doe antwoorden sy / ende seydten: hy is de doot schuldich.

67 Doe spoghen sy in zijn aensicht / ende sloeghen hem met vuysten.

Allah, daan berputusn'ja dalam tiga hari.

62 Makka jang Chali berbangkit, daan meng-utfiap akan dia: tiada mu menjaut? karna appa jang ini beri sakxi de dapan mu?

63 Makka Iesus berdieem, makka jang Chali meng-ud'jer, daan meng-utfiap akan dia: aku berlumpa mu kapada jang Allah hidoppa, makka mu beri tau akan kita, jadi mu Christus Anak Allahu?

64 Iesus britau akan dean'ja: kamu ada meng-ud'jern'ja: tetapi aku meng-utfiapmu, dari waktu ini ada mu meliat akan anak manusia, menduduk ka tang-an kanan kawaffahan Allahu, daan mendatang katas awan surga.

65 Makka jang Chali bertjarik bad'jun'ja, daan meng-utfiap: dia ada berhodjat apa guna kita sakxi lebèh? liatla suda kamu mending-er hodjatn'ja.

66 Appa fikirmu? makka dean'ja meg-utfiap daa berkatta: dia ija berharis mematti de binuh.

67 Makka dean'ja berbluda mukanjaja, daan bergitikan'ja dang-antang-an.

68 Andere sloegen hem in
zijn aensicht / segghende:
Propheteert ons Christi / wie
ist dien u gheslaghen heeft?

69 Ende Petrus sade buy-
ten in de sale / ende eē dienst-
maechdecken quam tot hem /
ende seyde: ende ghy waert
ooch met den Jesu van Gali-
lea.

70 Ende hy versaectet
booz hen allen: ick en weet
niet wat ghy seght.

71 Ende daer hy nae der
poorten uyt ginck / sagh hem
een ander dienstmaecht / en-
de seyde tot de gene die daer
waren: Ende dese was ooch
met dien Jesu van Naza-
reth.

72 Ende hy versaectet we-
derom met eenen eede / seg-
gende: ick en kenne den men-
sche niet.

73 Ende een weynich tijts
daer na / quamen de ghene
die daer tegenwoordich wa-
ren / ende seyden tot Petrum:
hoorwaer ghy zyt ooch me-
de van dien / want uwe spra-
ke maecht u openbaer.

74 Doe begonst hy te ver-
& iij bloec

68 Daan urang lain gitik mu-
kan'ja, daan meng-utfiap: ber-
nabbihi ku Christus siapa gitik
mu.

69 Makka Petrus menduduk
deluar debalerung, makka sau-
rang anakdarah datang akan dia,
daan meng-utfiap: makka kamu
jadi d'juga dang-an Iesus de Ga-
lilea.

70 Makka dia berbintsjinja de-
dapan samuan'ja: Aku tiada tau
appa mu berkatta.

71 Makka tella dia ka-
luar akan pintu, de liatn'ja
latu anak darah lain, daan
meng-utfiap kepada siapa
ada de situ: jang ini jadi
d'juga dang-an Iesu de Naza-
reth.

72 Makka dia berbintsjinja pu-
la dang-an satu sumpa, daa meng-
utfiap: kami tida kanal akan ma-
nusa itu.

73 Makka sahat lagi, datang
dia siapa ada meng-adap situ,
daan meng-utfiap akan Pe-
trum, sugu kamu jadi
pun d'juga dari dean'ja, kar-
na bahassamu terbuka-
n'ja.

74 Tella itu dia bersumpa,
X iij sum.

bloecten / ende te sweeren:
ic en kenne den mensche niet.

75 Ende terstont craeyde de
haen: ende Petrus wert ge-
dachtich des woorts Jesu/
die tot hem gesept hadde: eer
de hane craeyen sal / salt ghy
my driemael versaken / ende
ginck uyt / ende weende bit-
terlyck.

Dat sevenentwintichste Capittel

1. Na dat Christus ten anderenmael voor
den Raet geweest hadde, 3 Judas berout,
ende verhanght hem, 6 wiens wederge-
geven gelt gegeven wort tot een begraef
plaetse der vreemdelingen, 19 daer nae
Pilatus vermaent van syn huysvrouwe,
dat hy met Christo niet en soude te doē
hebben, 20 verlost Barrabam, 22 ende
mer aller bewillinghe, 26 Iesum, die be-
schult, bespot, gegeeffelt, ende met door-
nen gekroont was, verdoemt hy, 35 om
gecruyst te worden, 38 met twee moor-
ders, 45 ende inde doot Iesu geschieden
veel miraculen, 57 ten laetsten wort zijn
lichaem heerlijk begraven van Ioseph,
62 ende het graf bewaert.

IMer als de morgen
stont gecomē was/
soo hebben alle de Overprie-
sters ende Ouderlingen des
volck / raet gehouden teghen
Jesum / om hem te dooden.

2 Ende

sumpa, aku tiada kanal manusea
itu.

75 Makka sigra berkokokan a-
jam, makka Petrus bering-at
kattaaan Iesu, siapa ada meng-
uitiap akan dia: pertama ber-
koko ayam, ada mu berbin-
tsji ku tiga kali: makka dia ka-
luar daan menang-is terpa-
it.

Iang bagi duapulo tudjo.

1. Settela Christus menghadap kadua kali akan
kampang-an, 3 Judas beresal mengantong di-
rimja, 6 drakannja de belinja sawatu hendang
akan bertanam jang dagang, 19 parampuam
Pilatus mesauratnja djang-an dia berfeduli
dang-an Kristus, 20 dia melapas barabam, 22
daan dang-an sakalieen hendaknja, 26 berhok-
kumnja Jesum siapa jadi verdawa, baguro,
bergitik, daan berkuliling kapalannya dang-an
duri, 35 akan jadi tergantong ka krus, 38 dang-
an dua urang motka, 45 makka waktu de bu-
ruhnya Iesu deliatnja bainja heirani, 57 ko-
modieen jadi badannya bertanam bisey dari
pade Iusof, 62 daan jang zorat menur-
go.

IEtapi tella berfai-
djer, makka me-
saurat segala Chali daan man-
tri urang, akan memunuh Ie-
sum.

2 Makka

2 En lepden hem henen gebonden/ en gaven hem over Pōtio Pilato dē stadthouder.

3 Als Judas) die hem verraden hadde) sach dat hy veroordeelt was/ beroudet hē/ ende heeft de dertich silverē penningen den Overpriesteren ende den Sudderlinghen weder ghebracht.

4 Seggende: ick hebbe gesondicht/ verradende dat onnoesel bloet/ maer sy sepden: wat gaet ons dat aen/ daer suldy toelien.

5 Ende na dat hy de silveren penningen gheworpen hadde inden Tempel/ ginc hy van daer/ ende ginc henen ende verwozchde hem selvē.

6 Ende de Overpriesters namen de silveren penninghen/ ende sepden: het is niet gheoorloft dese penninghen inde Godskiste te legghen/ dewyle het een loon des bloets is.

7 Ende eenen raet gehouden hebbende/ cochtē sy daer mede den potbackers acker/ tot der vzeemdelinghen begra

2 Makka de bawan'ja berikat, kapada Pontius Pilatus sabandar.

3 Tella Iudas (siapa berduraka dia) meliat makka dia jadi berhokum, makka bersafaln'ja, daa meng-ambil jang tiga pulu kepeng perak de kombalin'ja kapada Chali daan mantri.

4 Daan britau: aku berdoofia, dang-an menduraka jang darah miskil, tetapi dean'ja mengutfiap, appa faduli kita, kamuli at sana.

5 Settela dia buang akan kepeng perak dalam beitul, pulang dia dari sana, daan pergi berkud'jut dirin'ja.

6 Makka jang Chali meng-ambil akan kepeng Perak, daan meng-utfiap: tiada harus membubu akan kepeng ini dalam piti Allah, sedang jadi sawaru upama darah.

7 Makka tella dean'ja mafakat berbitfiara, de belin'ja jang bendang pandey bruta prio, akan bertanam jang dagang.

begravinghe.

8 Daerom wort dien acker genaemt de acker des bloets tot op desen dagh.

9 Doe werdt verbult dat daer gheseyt was/ dooz den Propheet Jeremiam/ seggende: ende sy hebben genomen dertich silberen penningen/ daer de vercochte mede ghecocht was/ dien sy cochten vooz den prijs/ die vanden kinderen Israel ghemaect was.

10 Ende sy hebben se gegeven vooz den potbackers acker/ ghelyck my de heere bevolen hadde.

11 Ende Jesus stont vooz den Stadthouder/ ende de Stadthouder vraechde hem/ segghende: sydy de Coninck der Joden? Jesus seyde hem: ghy seght het.

12 Ende beschuldicht zyn de vande Overpriesters ende Ouderlingē/ en antwoorde niet.

13 Doe seyde Pilatus tot hem: hoor dy niet hoe veel getwongenissen sy tegen u brengen?

dagang.

8 Karna itu de berin'ja namma bendang itu, bendang darah sampey ka hari ini.

9 Makka jadi putus jang de kattan'ja, kapada Nabbi Jeremiam, siapa meng-utsiap, makka dean'ja ambil tiga pulu kapeng perak, dang-an siapa jang berd'jawal jadi bertubus, siapa memmelin'ja akan harga, jang de buatr'ja anak Israel.

10 Daan dean'ja berin'ja akan bajar bendang pandey brusa prió, seperti tuhanku passan akan kami.

11 Makka Iesus bediri de dapan sabandar, makka sabandar tan'ja akan dia, meng-utsiap: jadi kamú Raidja Iahudi? Iesus britau akan dia: kamú berkattan'ja.

12 Makka tella dia jadi berdawa dari Chali daan mantri, tiadanya meng-ud'jer sapa-ta.

13 Makka meng-utsiap Pilatus akan dia: tiadamú mending-er barappa sakxi dean'ja menghentar de dapan kamú.

14 maer hy antwoorde hem niet op eenich woort / so dat de stadthouder seer verwondert wiert.

15 Ende op de hoochtijd was de Stadthouder ghewoonden volcke eenen ghevangen los te laten / dien sy wilden.

16 Ende hy hadde doen eenen welbekenden ghevanghen / genaemt Barrabas.

17 Daerom als sy vergaderd waren / seyde Pilatus tot hen: Welcken wilt ghy dat ick u bylate: Barrabam / of Iesum / die ghenaeemt is Christus?

18 Want hy wiste dat sy hem door nydicheyt overgelevert hadden.

19 En als hy op den Richterstool sadt / so heeft tot hem zyn huysvrouw gesonden / segghende: hebt niet te doen met desen rechtveerdighen: want om zynen wille hebbe ick heden in den doom veel geleden.

20 Maer de Ouerpriesters ende Ouderlinghen hebben de scharen onderwesen / dat

P

S

14 Tetapi dia tiada britaun'ja kapada sawatū pata, demikiēn makka jang sabandar jadi terlalū heirani.

15 Makka kapada hari Raja jadi jang sabandar biaffa melapas akan Rajat saurang passung, siapa hendakn'ja.

16 Makka tella itū ada dia berpassung saurang berkanalan bernamma Barrabas.

17 Karna itūla settela dean'ja berkampung, meng-utfiap Pilatus akan dean'ja: siapa hendakmū aku melapas? Barrabam, atū Iesum, jang bernaman'ja Christus?

18 Sebab dia tahū makka dean'ja meng-hentarn'ja dang-an fetena hatin'ja.

19 Makka tella dia menduduk atas krusi berhukkūm, makka estrin'ja menjuruh akan dia, meng-utfiap: djang-anmū fadūli dang-an adillan ini, karna sebab dia adakū merassaja bainja kapada hari ini dalam mimpi.

20 Tetapi jang Chali dan mantri meng-aid'jar akan rajat, makka dean'ja meminta

Y

Barra-

ly Barrabam begeeren sou-
den/ ende Jesum dooden.

21 Ende de Stadthouder
antwoorde/ ende sprack tot
hen: Welken wilt ghy van
desen tween dat ick u vry la-
te? ende sy seydten: Barra-
bam.

22 Pilatus seyde tot hen:
wat sal ick dan doen met Je-
su/ die ghenacmt wort Chri-
stus? Sy seydten alle tot
hem: Laet hem kruyci-
ghen.

23 Doe seyde de stadthouder:
wat heeft hy dan quaets ge-
daen? ende sy riepen te meer
seggende: laet hem cruci-
ghen.

24 Als nu Pilatus sach dat
hy niet en vorderde/ maer
dat daer meerder opzoer
werdt/ heeft hy water ghe-
nomen/ ende zijn handen
voor het volck gewaschen/
seggende: ick ben ontschul-
dich vandē bloede des recht-
veerdigen: siet ghy toe.

25 Ende het gantsche volck
antwoorde/ segghende: zijn
bloet sy op ons/ ende op onse
kin-

Barrabam, daan memunoh Ie-
sus.

21 Makka jang sabandar
meng-utfiap, daan berkatta ka-
pada dean'ja: siapa hendak ka-
mu dari dia ini aku melapas?
makka deanja meng-utfiap: Bar-
rabam.

22 Pilatus britau akan deanja:
appa buatkū dang-an Iesus siapa
bernama Kristus? deanja
meng-utfiap samuanja: beerla
dia menjadi bergantung ka
kris.

23 Makka britau sabandar: dja-
hat appa membuat dia? makka
deanja betria maha lagi, daan
meng-utfiap: beerla dia menjadi
bergantung ka kris.

24 Tella Pilatus meliat mak-
ka dia tiada melaba hatin'ja, te-
tapi jang uruhara menjadi maha
lagi, meng-anibin'ja ajar, daan
bassukan tang-ann'ja de hadapan
urang, daan meng-utfiap: aku
menjadi lepas dari darah jang
adillan ini, kamu meliat-
la,

25 Makka segala rajat meng-
udjer, daan meng-utfiap: darah-
n'ja datang atas kami, daan atas
anak

kinderen.

26 Doe heeft hy haer Barrabam by ghelaten / ende Iesum gegeestelt hebbende / leverde hy hem over / op dat hy ghecrucpighet worde.

27 Doe namen de kringhsknechten des stadthouders / Iesum in het slichthups / ende vergaderde by hen de gantsche bende.

28 Ende hem ontkleedt hebbende / deden sy hem eenen purperen Mantel an.

29 Ende setteden op zyn hooft een Croone die sy van doornen gheblochten hadden / ende eenen rietstock in zyn rechterhandt: ende boghen hare knien voor hem: ende bespotteden hem / seggende: weest gegroet Coninc der Joden.

30 Ende op hem gespogen hebbende / namen sy eenen rietstock / ende sloeghen op sijn hooft.

31 Ende doe sy hem bespott hadden / hebben sy hem den Mantel wtghetoghen /
P ij ende

anak kita.

26 Makka dia melapasnja Barrabam, daan tella menjadi gitik Iesus, de henternja, akan menjadi gantung kakrus.

27 Makka punggawa sabandar meng-ambil akan Iesus dalam tempat hukkm, daan berkampung segala punggawi kasertanja.

28 Makka tella deanja bertanggal baidjinja, makka bubunja sawatü selimut warna purpur.

29 Daan menaru atas kapalanja sawatü kuruna kaju duri jang de gulingnja, daan sabatang bulu dalam tang-annja kanan: makka berlutut deanja ka hadapan dia, daan melata akan dia, daan mengutsiap: tabé Raidja Iahudi.

30 Makka tella deanja berluda atas dia, de ambilnja sabatang bulu daan mengitik atas kapalanja.

31 Makka settela deanja ada pun melatakan dia, de tangalnja selimut,
Y ij mut,

en deden hem zijne cleederen
aen / en leyden hem henē om
te cruppen.

32 Ende wytgaende / bon-
den sy eenen man van Cyze-
nen / ghenamē Simon: dese
dwongen sy dat hy zyn crup-
pe droeghe.

33 Ende als sy quamen inde
plaetse / genaemt Golgatha /
dat is gheseyt / hooftscheel-
plaetse.

34 Gaben sy hem te drinc-
ken / edick met galle ghe-
menght: ende als hyt ghe-
smaect hadde / en wilde hyt
niet drincken.

35 Als sy hem ghecruyft
hadden / deyden sy zijne
kleederen / het lot werpende:
op dat verbult worde dat
ghesproken is door den Pro-
pheet / seggende: sy hebben
mijne kleederen onder hen
ghedeelt / ende hebben het
lot op mijne cleedinghe ghe-
woyden.

36 Ende sy betwaerden hem
daer sittende.

37 Ende setteden zyn be-
schuldinge boven zyn hooft
ghe-

mut, daan berpakey baid'ju-
n'ja: membawan'ja ka bunuh de
krus.

32 Tella dean'ja kaluar,
makka dapatn'ja saurang dari na-
gri Sireni, bernamma Simon:
jang ini de gaga-in'ja akan ber-
angkat krusn'ja.

33 Makka settela dean'ja da-
tang ka tumpat, bernamma
Golgata, artin'ja, tumpat ten-
kura.

34 Makka di berin'ja minum
tsuka bertsiampur dang-an
ampedu, makka tella diat'fu-
ban'ja, tiadan'ja hendak mi-
num.

35 Tatkala dean'ja ada
berkrusn'ja, de bagi bai-
d'jun'ja, dang-an d'jatū
paree: agar jadi putus
jang de kattan Nab-
bi, jang meng-ut'ap: de-
an'ja ada membagi bai-
d'jun'ja akan dirin'ja, da-
an menluntar pare atas bai-
d'juku.

36 Makka dean'ja menungu
dia, berduduk de situ.

37 Daan pun bertaru dawa-
n'ja atas kapalan'ja tersurat:
jang

geschreue: Dese is Iesus de Coninck der Ioden.

38 Doe werden daer oock twee moordenaers met hem ghecrupst: de een ter rechter/ ende de ander ter linker zijde.

39 Ende die daer boozbyginge/ lasterden hem/ schuldende hare hoofden.

40 Ende seggende: ghy die den Tempel afbreecket/ ende in drie daghen oprechtet/ helpe u selven: zyt ghy Gods Sone/ soo komt af vanden crupce.

41 Desghelycks bespotteden hem oock de Overpriesters met den Schriftgeleerden/ ende Ouderlingen/ ende Pharizeen/ segghende:

42 hy heeft andere geholpen/ ende en can hy hem selven niet helpen: is hy de Coninck Israels/ soo laet hem nu vanden crupce afcomen/ ende wy sullen hem gheloven.

43 hy heeft op Godt betrouwt/ dat hy hem nu ver-

P iij losse

jang ini ijani Iesus Raid'ja Iahudi.

38 Makka dua orang murka, de gantongnja ka sertanja ka krus, sawatu ka kanan daan satu ka lambung kiri.

39 Makka siapa berd'jalan de dapan situ, meng-hodjat dia, bergujung kapalan'ja.

40 Daan meng-utfiap: kamū siapa merubuh akan beitul, daan mem-bangkitnja dalam tiga hari, tulung kandirimu: djikkelu kamū jadi anak Allah, turun dari krus.

41 Demikiē melatanja djuga jang Chali, daan Chatib, daan Mantri, daan Pharizeo, meng-utfiap:

42 Dia ada bertulung akan orang lain, tiadanja tau tulung kan dirinja? djikkelu dia jadi Raidja Israēl, beerla dia turun dari krus, makka kita berheakin akan dia.

43 Dia ada pertiaja akan Allah, beerla dia melapas sakarang

Y iij rang

losse / indien hy hem aen-
ghenaem is: Want hy heeft
ghelept: ick ben Gods So-
ne.

44 Dat selve verweten
hem oock de Moordenaers
die met hem ghekrupst wa-
ren.

45 Ende vander sefter uren
wert daer duysternisse ober
de geheele aerde / tot der ne-
genster ure toe.

46 Ende ontrent der negen-
ster ure / riep Jesus met
lyder stemme / segghende:
Eli / Eli / Lama-Sabathani:
dat is: mijn Godt / mijn God /
waerom hebt ghy my ver-
laten?

47 Ende sommige van die
daer tegenwoordich waren /
dat ghehoort hebbende / sey-
den: dese roept Eliam.

48 Ende terstont liep daer
een van hen / nam een spon-
gie / die vulde hy met edick:
Ende stackse op eenen riet-
stock / ende gaf hem te drinc-
ken.

49 De ander seyden: hout
op / laet ons sien oft Elias
hem

rang akan dia, djikkelu dia ber-
luka hatin'ja, karna dia ada
meng-utsiap, aku jadi Anak Al-
lah.

44 Bagi-itu berkatta pun u-
rang murka siapa jadi gan-
tung ka lerta dia ka
kris.

45 Makka dari waktu anam ta-
bu menjadi gelap atas segala bu-
mi, lampey ka sambilan ta-
bu.

46 Makka ampir ka sambi-
lan tabu, panggil Iesus dang-an
suaran'ja terbun'ji, meng-utsiap,
Eli, Eli, Lamasa-Bachtani,
artin'ja: Allah ku, Allah ku,
karna appa-ma tingalkan a-
ku?

47 Makka berbagi-bagi urang
dari siapa ada de hadapan situ,
tella deanja meding-er itu, meg-
utsiap: jang ini panggil Eliam.

48 Makka faurang pergi sigra,
meng-ambil sawatu kulat ber-
isin'ja dang-an tsuka, da-
an de bubun'ja atas sa-
batang bulu, daan memmeri dia
meminun.

49 urang lain meng-utsiap:
nantila, beerla kita meliat, djikke
Elias

hem sal komen verlossen.

50 Ende Jesus wederom met luyder stemme roepende/ gaf den geest.

51 Ende liet/ de voorhanc des Tempels scheurde in twee/ van boben tot beneden: ende de aerde beefde/ ende de Steenrotsen kloofden.

52 Ende de graben werden geopent/ ende veel lichamen der heplighen die gelaepen hadden stonden op:

53 Ende gingen upt de graben na syne verrysenisse/ ende quamen inde heplighe Stadt/ ende werden van velen ghesien.

54 Dz hooftman ober hondert/ ende die met hem Jesum bewaerden/ siende de aerbebinge/ ende wat daer gheschiet was/ vreesden sy seer/ leggende: waerachtich dese was Gods Sone.

55 Daer waren oock veel vrouwen van verre aensiende/ die Jesum ghevolchte waren van Galilea hem dieneende.

56 Ende

Elias ada mendatang melapas akan dia.

50 Makka Iesus pangil ka-dua kali dang-an suaranja terbunji, daan pun mematti.

51 Makka liatla jang dinding tergantong dalam beitul bertjarik dari atas kabawa, daan jang bumi bergompa, daan jang batu karang bersega.

52 Makka jang zerat jadi berbuka, daan badan bain'ja urang ulkadus jang bertidur, berbangkit.

53 Daan kaluar dari zerat komodiën dari ber-bankittann'ja, daan memasuk kadalam kuta ulkadus, daan urang bain'ja meliatn'ja.

54 Panglima atas saratus, daan siapa menungu Iesus dang-an dia, tella meliatnja jang gumpa bumi, daan segala jang menjadin'ja, makka dean'ja takut sangat, daan meng-ut'hiap, sungu jang ini jadi anak Allah.

55 Desitu a da pun parampuan bainja meliat dari d'jau, siapa meng-ikut Iesus dari Galilea, akan berlewitan'ja.

56 Daan

56 Onder welke was Maria Magdalena / ende Maria de Moeder Jacobi / ende Joses / ende de moeder der kinderen Zebedei.

57 Ende als het avont geworden was / quam een rijck man van Arimathea / met namen Joseph / die oock Jesus Discipel was.

58 Dese quam tot Pilatum / ende begeerde het lichaem Jesu. Doe beval Pilatus datmen hen dat lichaem geven soude.

59 Ende Joseph nam het Lichaem / ende wandte dat in een supber sijn lynwaet.

60 Ende leyde het in zyn nieuwe Graf / dat hy uptghehouden hadde in een Steenrotte / ende eenen grooten steen aen de deure des grafs ghewentelt hebende / ginck hy henen.

61 Maria Magdalena / ende de andere Maria / waren daer sittende tegen over het graf.

62 En des anderen daechs / die

56 De antara siapa ada Mariam Magdalena, daan Mariam ibu Iacob, daan Ioses, daan ibu anak Zebedei.

57 Makka tella jadi peatang, datang saurang kaja dari Arimathea, bernamma Iusuf, siapa jadi pun murit Iesus.

58 Iang ini datang kapada Pilatus, meminta akan badan Iesus. Makka faturuh Pilatus memmeri akan dia jang banda.

59 Makka Iusuf meng-ambil jang badan, daan menguling-nja dalam kain tsitli daan alus.

60 Daan bertarunja dalam zerat baharu gerung-an dalam sawatu batukarang, makka gulirnja satu batu bassar dapan pintu zerat, makka dia pulang.

61 Daan Mariam Magdalena, dang-an Mariam jang lain menduduk de hadapan zerat itu.

62 Makka kahari isuk, jang jadi

die daer is na de dach der
voorzberepinghe des Sab-
baths / quamen de Over-
priesters ende de Pharizeen
te samen tot Pilatum.

63 Segghende: heere / wy
zijn indachtich dat dese ver-
leper noch levende / ghe-
sproocken heeft: ick sal nae
drie daghen wederom op-
staen.

64 Daerom beveelt dat
het graf bewaert worde
tot den derden dach: op dat
zijne Discipulen niet mis-
schien en komē inder nacht /
ende steelen hem / ende seg-
ghen tot den volcke / hy is
opghestaen van den dooden:
ende de laetste dwalinghe
sal ergher zijn dan de eer-
ste.

65 Ende Pilatus seyde tot
hen: ghy hebt machte: gaet
henen / ende bewaert hem
ghelyck ghy weet.

66 Doe ginghen sy ende be-
waerden het Graf / verse-
ghelden den Steen metter
wacht.

jadi komudiën hari ber-a-
dir jang Sabbath datang
jang Chali daan Pharizeo
samma samma kapada Pila-
tus.

63 Meng-utsiap: tuanku,
kita pun bering-attan, makka
jang salahan ini, tella lagi
meng-hidup, berkatta: aku a-
da berbangkit lalu tiga ha-
ri.

64 Karna itu menjuruhla
bermenunggu jang zerat sam-
pey kahari tiga, agar
muritnja tiada mendatang
dalam malam, mantsiuri
akan dia, daan britau a-
kan rajat, dia jadi bang-
kit dari matti: makka
jang salaf kumudiën jadi le-
beh d'jahat dari jang perta-
ma.

65 Makka Pilatus meng-utsiap
akan deanja: kamu ada/kauwassa:
pergila, daan menunggu dia teper-
ti kataumu.

66 Makka deanja pergi menun-
gu akan zerat, bertsiap akan
batu dang-an urang berd'ja-
ga.

Z

Dat

Z

Iang

Dat achtentwintichste Capittel.

1. De opstandinghe Christi wort den vrouwen vercondicht, 9 den welcken hy hem selven openbaert, 11 ende de Wachters dese dingen bootschappende, 12 worden met ghelt vervalscht, 13 daer na Jesus zijn Discipulen sendende over de werelt om te predicken ende doopen, 20 beloofst hen zijn eeuwige hulpe.

In het laetste des Sabbaths/ als de eerste dagh der weecke begonst te lichten/ quam Maria Magdalena/ ende de ander Maria/ om het graf te besien.

2 Ende liet/ daer geschiede een groote aert bevinghe: Want de Enghel des heeren daelde neder vanden hemel/ ende quam toe/ ende wentelde den steen vander deure / ende laet daer op.

3 Ende zijn gedaente was ghelijck eenen bliem / ende zijn kleedinghe wit/ gelyck de sneeu.

4 Ende dooz bzeese van hem/ zijn de wachters verschric gewozden/ ende werden

Iang bagi duapulo delapan.

1. Bangkattan Christi de rawajatn'ja akan parampuan, 9 siapa dia terbakakan dirinja, 11 daan urang djuga berchabatnja, 12 menjadi berbak dang-an drham, 13 komodien menjuruh Christus murinja kepada segala dunja akan berrawajat daan memandi, 20 upama akan deanja bersulong terkakal.

KApada sudahani Sabbath, ratkala jang per-tamahari d'jumäd ija berridup, datang Maria Magdalena, daan Mariam jang lain, akan meliat jang zerat.

1 Makka liarla, sawatü gümpe-bümi bassar menjadi, karna jang malakat Allah türüt dari surga, daan datang, bergülir jang batu dari dapan pin-tü, daan mendüdük atas-r'ja.

3 Makka rüpan'ja jadi se-perti jang kilat, daan bai-d'jun'ja püteh seperti üm-bun.

4 Makka karna rakuttan dia, terkedjut urang d'jaga, makka rüpan'ja jadi seperti mau-ti.

den als doode.

5 Maer de Engel antwoorde/ ende seyde tot de vrouwe/ ghy/ vzeest niet/ want ick weet dat ghy Iesum den gecrupsten soeckt.

6 hy is hier niet/ want hy is opghestaen/ ghelyck hy gheseyt heeft: comt hier/ liet de plaetse daer de heere ghelegghen heeft.

7 Ende gaet haestelyck/ ende seght zynen Discipulen/ dat hy vanden dooden opghestaen is: Ende liet/ hy gaet vooz u in Galileam/ daer sult ghy hem sien/ liet/ ick hebt u gheseyt.

8 Ende sy ginghen haestelyck vanden grabe met vzeese en grooter blyschap/ ende liepen/ ende bootschaptent zyne Discipulen.

9 Ende als sy ginghen om zyne Discipulen te bootschappen/ liet/ Iesus is haer te gemoete gekome/ seggende: Weest gegroet: ende sy zyn toegekomen/ ende hebben syne voeten ghehouden/

Zij den/

ti.

5 Makka malaikat britau, daan meng-utfiap akan paranipuan d'jang-an mü bertakut, karna aku tau kamu tsiari Iesum jang ada menjadi berkrus.

6 Dia tiada sini, karna dia ija terbangkit, seperti dia ada meng-utfiap: mare sini, liat tumpat kamana tuaku ada berbaring.

7 Daan pergi sigra, britau akan muritnja makka dia jadi terbangkit, daan liat: dia pergi dapan mü ka Galilea, delana ada mü meliat dia: liatla, aku ada britau mü.

8 Makka deanja pergi lacas dari zerat dang-an takuttan, daan maha sukahan, daan melari, bertsjeritra akan muritnja.

9 Makka settela deanja pergi akan bertsjeritra akan muritnja, liatla Iesus bertümü akan deanja, daan meng-utfiap: Tabé, makka deanja datang, daan memegang kakinja, Z ij daan

den/ ende vielen booz hem neder.

10 Doe seide Jesus tot haer: vrees niet/ gaet henen ende bootschappet mynen broederen/ dat sy in Galileam gaen/ daer sullen sy my sien.

11 Als sy nu ghegaen waren/ siet/ sommighe vande Wachters quamen inde Stadt/ ende bootschaptten den Overpriesteren al dat daer gheschiet was.

12 Doe vergaderden sy met de Ouderlinghen: ende raet ghehouden hebbende/ gaven sy den Concksknechten gelts ghenoech.

13 Segghende: seght dat zijne Discipulen zijn des nachts ghecomen/ ende hebben hem ghestolen/ dewyle ghy sliept.

14 Ende indien dat verhoort wordt by den Stadthouder/ wy sullen hem wys maken/ ende u sonder sorghe maken.

15 Ende sy het ghelt ghenomen hebbende/ deden gelijck

daan berfed'jut hadapan'ja.

10 Makka Iesus britau akan dean'ja: d'jang-an takut, pergila daan tsjaritra akan sudarahku, agar dean'ja pergi ka Galilea, de sana adanja meliat aku.

11 Settela dean'ja suda pergi, liatla, barang dari urang berd'jaga datang dalam kuta, daan tsjaritran'ja akan Chali segala jang menjadi de sana.

12 Makka dean'ja berkampung dang-an mantri, daan settela ija mesiaurat, de berin'ja draham mamur akan punga-wa.

13 Daan meng-utslap: berkattala makka muritn'ja mendatang mantsjuri dia kawaktu malam, sedang kamū bertidur.

14 Makka d'jikkelu de ding-ern'ja Sabandar, kita berin'ja tahu, daan melapas akan kamū.

15 Settela dean'ja suda mengambil jang draham, membuatn'ja

ghelyck sy gheleert waren.
Ende dit woort is verbreyt
by den Joden/ tot den dach
van heden.

16 Ende de elf Discipulen
ginghen na Galileam/ op
den bergh daer Jesus hen be-
volen hadde.

17 Ende als sy hem sagen/
vielen sy vooz hem neder/
ende sommighe twyffel-
den.

18 Ende Jesus by hen co-
mende/ sprack met hen/ seg-
ghende: my is gegheben alle
macht in hemel ende op
Aerden.

19 Daerom gaet ende
leert allen volcken: hen doo-
pende inden Naem des Va-
ders/ ende des Soons/ ende
des heylighen Gheest/ hen
leerende onderhouden alles
wat ick u bevolen hebbe.
Ende siet/ ick ben met u
alle de dagen/ tot de voleyn-
dinghe der werelt/ Amen.

atn'ja seperri dean'ja menjadi
beraid'jer: makka kattahan ini
menjadi berrawajat de anta-
ra lahudi, sampey hari ini.

16 Makka jang murit sablas
pergi ka Galilea, atas bu-
kit jang de faturuhn'ja Ie-
sus.

17 Makka settela dean'ja me-
liat dia, berfed'jutnja kadapan
dia, daan barang dean'ja berka-
luwi.

18 Makka Iesus mampir de-
an'ja, berkatta dang-ann'ja, da-
an meng-ut siap: kami jadi mem-
meri segala kawaffahan de da-
lam surga daan atas bumi.

19 Karna itu pergila meng-
aid'jer segala manusea, ber-
mandin'ja dalam namma Bap-
pa, jang Anak, daan jang
Ruah ulkadus, meng-aid'jer-
n'ja berputus segala jang de
passanku akan kamu, daan liat-
la, aku jadi kafertamu sedekala
hari sampey ka sudahan dun'ja,
Amin.

The first part of the book is devoted to a general
 description of the country and its inhabitants.
 The second part contains a history of the
 country from the earliest times to the present
 day. The third part is a description of the
 principal cities and towns. The fourth part
 is a description of the principal rivers and
 lakes. The fifth part is a description of the
 principal mountains and hills. The sixth part
 is a description of the principal forests and
 parks. The seventh part is a description of the
 principal minerals and metals. The eighth part
 is a description of the principal manufactures
 and trades. The ninth part is a description of
 the principal customs and manners. The tenth
 part is a description of the principal laws and
 constitution. The eleventh part is a
 description of the principal religious and
 philosophical opinions. The twelfth part is
 a description of the principal literary and
 scientific works. The thirteenth part is a
 description of the principal monuments and
 buildings. The fourteenth part is a
 description of the principal gardens and
 parks. The fifteenth part is a description of
 the principal curiosities and wonders. The
 sixteenth part is a description of the
 principal antiquities and remains. The
 seventeenth part is a description of the
 principal coins and medals. The eighteenth
 part is a description of the principal
 seals and stamps. The nineteenth part is a
 description of the principal arms and armor.
 The twentieth part is a description of the
 principal ships and vessels. The twenty-first
 part is a description of the principal
 fortifications and castles. The twenty-second
 part is a description of the principal
 military and naval operations. The twenty-third
 part is a description of the principal
 military and naval officers. The twenty-fourth
 part is a description of the principal
 military and naval ranks. The twenty-fifth
 part is a description of the principal
 military and naval honors. The twenty-sixth
 part is a description of the principal
 military and naval decorations. The twenty-seventh
 part is a description of the principal
 military and naval awards. The twenty-eighth
 part is a description of the principal
 military and naval medals. The twenty-ninth
 part is a description of the principal
 military and naval orders. The thirtieth
 part is a description of the principal
 military and naval regiments. The thirty-first
 part is a description of the principal
 military and naval battalions. The thirty-second
 part is a description of the principal
 military and naval companies. The thirty-third
 part is a description of the principal
 military and naval regiments. The thirty-fourth
 part is a description of the principal
 military and naval battalions. The thirty-fifth
 part is a description of the principal
 military and naval companies. The thirty-sixth
 part is a description of the principal
 military and naval regiments. The thirty-seventh
 part is a description of the principal
 military and naval battalions. The thirty-eighth
 part is a description of the principal
 military and naval companies. The thirty-ninth
 part is a description of the principal
 military and naval regiments. The fortieth
 part is a description of the principal
 military and naval battalions. The forty-first
 part is a description of the principal
 military and naval companies. The forty-second
 part is a description of the principal
 military and naval regiments. The forty-third
 part is a description of the principal
 military and naval battalions. The forty-fourth
 part is a description of the principal
 military and naval companies. The forty-fifth
 part is a description of the principal
 military and naval regiments. The forty-sixth
 part is a description of the principal
 military and naval battalions. The forty-seventh
 part is a description of the principal
 military and naval companies. The forty-eighth
 part is a description of the principal
 military and naval regiments. The forty-ninth
 part is a description of the principal
 military and naval battalions. The fiftieth
 part is a description of the principal
 military and naval companies.

VOLGEN EENIGHE LOFSANGEN:

midtsgaders andere ghebeden
sang-wijse in onse Christe-
lijcke Kercke gebruyckelijck.

De thien geboden des Heeren, Exod. 20.

Ende God sprack alle dese woorden.

I **IC** ben de heer/ **dijn** God
 genadig/ die uyt **Egypti** sla-
 beruy / op heb verlost met
 mijn hant dadigh: (I. gebot.)
 heb genen **God** beneven my.

II. Gebot.

2 Geen beelt gegoten noch
gesneden
Maek do/ noch geen gelijck-
kenis/
van al wat boven of benede/

A

In

MENG-IKOT

BARANG N'jannji ter-
pud'ji: dang-an sumbaha-
jang-bernjannji, di dalam
gresia kita Christia-
ni, ber-biaffa.

Iang sabda Allah sapulū-
perkara: Exodus 20.

Makka Allah meng-utsiap, se-
gala kattahan ini,

A **Ku** jadi Allah-mu rah-
 mat, jang hentar kou dari
 misri, daan lapas dari kardja
 amat: (Sabda I.) lalu brala jang
 dofani.

Sabda II.

2 D'jang-an ukir atu tu-
ang-i,
Barang rupa brala na-
d'jis.
Dari barang di atas bumi

A

Ka

In hemel/eerd/oft water is.

3 Du salst vooz hen de knie
niet bogen/

Noch doen hun dienst oft of-
ferwerck.

Ich ben de heer/heb my vooz
oogen:

Ich ben dyn God jeloers end
sterck.

4 Die d'afkomst van die my
bergrammen/

Straf tot int d'erd' end vier-
de kindt:

End doe genaed' aen duy-
senten stammen/

Van die my vzeest end my be-
mint.

III. Gebot.

5 Des heerē naem groot end
hoochweerdigh/

In ydelheyt niet en vermaē.

Want wie Gods naem ghe-
bruycke lichtweerdigh/

Sal 's heerē straffe niet ont-
gaen.

III. Gebot.

6 Op sal des Sabbathdachs
geheugen/

Dat du hem heylgest Gode
toe.

Des daghen arbeys na ver-
meugen/

End

Ka surga daan ajar habis.

2 Hadapan-nja djang-an sedjut-
mu

Atu sumba-nja sumba-
han

Tuhan Allah-mu jadi aku

Iang gaga daan kawassahan.

4 Iang ber-hukkm segala asal

Ka tiga daan empat pupu.

Daan bri rahmat sampey ka-
kakal

Sjapa takut daan kasse ku.

Sabda III.

5. Namna tuhan-mu djang-an
mora.

Angkau meng-ambil ka malut
Hukkm-nja bukan jadi ora

Sjapa demiki-en turut.

Sabda IIII.

6. Hari sabat angkau ber-ing-at

Daan meramai-kan Allah-nja

Nam hari kardja-mu ber-bu-
at.

Daan

End dñn werck al te mael
boldoe.

7 Den lebenden is s'heeren
feeste:

Daerom en werc dan gants
lijck niet/

Du/ noch dñn soon/ knecht/
maeght noch beeste/

Noch vzeemdelinck in dñn
gebiedt.

8 Want in ses dagen/ God
volmaeckte

Eerd/ hemel/ Zee end haer
bessach:

Den lebenden/ zñn werc hy
staeckte:

Dies hepligd' hy den Sab-
bath dach.

V. Gebot.

9 Bied Vader ende Moeder
eere/

Op dat dñn leven werd ver-
lengt:

End dñn gheluck end vooz-
spoet meere/

Int lant dat God de heer op
schencke.

VI. Gebot.

10 Du salst niet dooden.

VII. Gebot.

Niet eebzeken.

A ij

VIII.

Daan ber-pütüs segala-nja.

7 lang tudjü tuhan-mü am-
punja

Djang-an kardja sedang itu

Angkau, anak, hamba di dunja

Daan barang dudük ferta-mü.

8 Karna nam hari Allah pütüs

Laut, surga, bumi, daan lang-it

Makka jang hari tudjü harus

Diä ber-mümin daan bang-kit

Sabda V.

9 Beri hurmat kan ibu Bappa

Agar hidup daan untung-mü

Iadi bassar di nagri sjapa

Allah anugra akan mü.

Sabda VI.

10 Djang-an bunuh

Sabda VII.

Atü ber-müka.

A ij

VIII.

VIII. Gebot.

Gheen onrecht doen noch
diebery.

IX. Gebot.

Du salst gheen valsche tui-
gnis spreken/
Van dinen naesten/ wie hy
ly.

X. Gebot.

I I Gegeer dyns nastē huys/
noch habe/
Noch zyne vrou/ noch zynen
knecht/
Noch Os/ noch Esel/ maegt
noch slave/
Noch vet dat hem toekoom
met recht.

het Loffang Zacharie/ des
Vaders Joannes des doo-
pers/ Luce int eerste
Capittel vers. 68.

Op de wyse des Cxxvij.
Psalms.

GOD Israels de heer is
hoogh gepresen/ die ons be-
socht/ end wyt het dienstbaer
wesen

Sabda, VIII.

Daan djang-an angkau man-
tsjuri.

Sabda, IX.

Djang-an angkau bri lakfi
fael
Hadap amfaja fansuri.

Sabda. X.

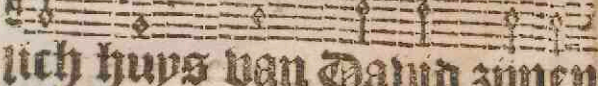
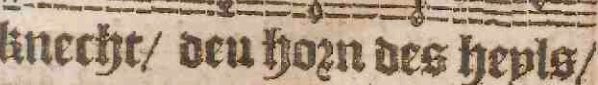

I I Djang-an hendak ruma am-
faja.
Atu bini daan hamba-nja
Karbau khalidey djang-an njaja
Daan barang punja dia-nja.

Njannji Sakaria, Bappa Iurannis
juri-mandihan, ter-surat kapada
Lucas, ka bagi bermula daan
versu anam-pulu dualapan.

Kapada suara matamur:

137.

Allah Israel jadi maha
pudji, sjapa me-lapas ku da-
ri pen-juri, daan dalam ru-
ma

 wesen: Verloffet heeft: end

 heeft ons oppgerecht/ int heyl-

 rich huys van David zynen

 knecht/ den hoorn des heyls/

 so hyt ons laten wetē heeft/

 dooz den mont van d'heylige

 Propheten.

2 Als dat hy ons van alle
 loyants banden
 Verlossen soude end onses ha-
 ters handen.

Onfermend hem der vade-
 ren geslacht
 En zyn verbont behoudend
 in gedacht:

Welck is den eede/ dien hy
 self van te vozen/
 Aen Abraham ons vader had
 geswooren:

3 Als namelijk dat hy ons
 soude geven/

A iij. Dat

 ma Davud ulkadus,

 ber - bangkit randok

 muminan harus, seper-

 ti dia aid'jer a-

 kan kami, pada mulut

 segala Nabbi ha-

 ni.

2 Makka dia ada kami pun la-
 pas
 Dari seitan daan dari bintsji na-
 fas

Daan kawum Bappa ku pun ber-
 rahmat

Daan djandji nja d' juga pun ber-
 ing-at

Sumpa itur dia putus nigr-
 him

Dang-an segala Bappa-ku Ibra-
 him.

3 Ka-tahuwi makka dia ber-tu-
 tup,

A iij. Selama

Dat wy den tyd van onse
gantse leven/

Synd in den scherm van zyn
gewelt end cracht/

End wy gemaecte van alle
syvandes macht/

In heylicheyt en alle rechte
weghen/

Schoorlaemheyt end dienst
hem souden plegen.

4 End du kleyn kint salst he-
ten tlyner eere/

Een trouwzopheet des aller-
hooghsten heere/

Mits du salst gaen vooz Go-
des aengesicht/

Op dat hem werd een effen
baen gesticht.

Om zynen volck de salicheyt
t'oorconden/

Mits d'onverdiend' verghe-
vinge der sonden.

5 Dooz onses Gods hert-
grondich medelyden/

Mits twelck ons nu/in dese
laetste tyden/

D'opgaende Son van boven
heeft besocht.

Opdat hy dien wel claer
verschynen mochte/

Die duystertince in s' dooddes
schad' we treden

En

Selama kita ija pun ber-hidup,

Dang-an rahmat-nja daan ka-
wassahan,

Daan lapas kita pun dari seitan,

Agar kita meng-ikut djalan ba-
nar.

Daan ber-sedjut kan dia dang-an
habar.

4 Angkau anak ketsjil jadi ber-
namma,

Satu Nabbi adil tuhan pertama.

Karna mu meng-adap muka Al-
lah.

Agar jadi-nja adir fa Raja.

Daan aidjer ber-kanal umat wa-
salam

Akan ber-uleh kita ampun ha-
ram.

5 Karna kabul Allah dang-an
rahmatn'ja

Sedang ku waktu ini ber-dapat-
n'ja,

Iang matta-hari naik, dari atas,

Agar ber-ridup trang, daan
mem-balas

Sjapa masuk ka bajang mau ber-
rahey,

Daan

End ons den boet stont op
den wech des vreden.

het Loffanck der schare der
Engelen die den Schaepher-
deren by nachte verſchenen/
uyt het tweede Capittel
des Euang. van S. Lu-
cas aen het 14 vers.

Op de wyſe des 80. Pfams.

Ihd' hooghſte heemlen ſp
den heere/ Den hooghſten
God/ de hooghſte eere. End
op der eerden/ oberbloet/
Van allen vreed/ en goeden
ſpoet. Want Gods behaghen
met der daet/ Nu op der men-
ſchen kindzen ſtaet.

Den

Daan kaki kũtingal di djalan da-
mey.

Iang njannji terpujji Rajat ma-
laikat, sjapa meng-adap akan
kũmbala dũmba, ka waktu,
malam, terſurat kapada Euan-
gelium Lukas, ka bahagi
kadua daan verlu 14.

Kapada ſuara: 80.

Dalam rafing-ũ jadi
t'wan-kũ, Allah, maha hũr-
mad wahidũ, di atas bũ-
mi, pũn mamũr, dang-
an ſalam daan pũn ſampũr.
Karna bũdi Allah da-
tang, kapada ſegala ũ-
rang.

Iang

Den Loffanck der Jonck
vrouwe Marie Luc.

2. 46.

1 Mijn ziel maecht groot
den heer: mijn gheest ver-
heucht hem seer / In mynen
God vol trouwe / hy is mijn
salicheyt / en wil ooc de cleyn-
heyt / syner Dienstmaecht
aenschouwen.

2 Siet hierom sullen my
Alle geslachten wy
Wel ghelucksalich achten:
Want onse God seer goet
Groote dingen nu doet
Dooz zyn hande werck in
crachten.

3 heplich is zynen Naem /
En

lang njannji ter-pudji dari lela
Mariam ter-surat kapada Lukas,
ka bahagi bermula,

1 Njawa pudji tuhan, ruh-
aku sika - kan , Al-
lah - ku ber-pitsjaja
Dia pun mumin - ku,
daan hendak hamba-
mu , meliat dang-an
daja.

2 Liät karna itu
Segal asal pupu
Meng-atta ku berdaulat
Karn' Allah-ku harus,
Kardja bassar putus,
Dang-an tang-an Nja kauwat.

3 Namma-nja ulkadus,

Daan

En zijn goetheyt bequaem
Sal ewichlyck beklyben.
Van kints kindren voort-
aen/

Dooz hem die recht wil gaen
End in Gods vreesse blyven.
4 Een schoon en heerlyck
werck

Dooz zynen arm seer sterck/
heeft gedaē God Almachtich.
hy heeft die stoute quaet/
End hares herten raet:
Tot niet gemaect seer crach-
tich:

5 Die stout zijn in hooch-
moet/

Dol van eer en van goet
heeft God neder gedzeben:
En die arm zijn en cleyn
heeft zijn goetheyt alleyn
Seer heerlyck nu verheben.

6 Die arm zijn na den geest/
Den welcken hongert meest
Verlaet de heer gheprezen.

Die ryck zijn vol en groot/
heeft hy ledich en bloot
Van hem by afgewesen.

7 hy verheft Israel
Sijn Soon en gedencke wel
Aen Sijn groote genade:

So hy heeft Abraham/
En volc dat na hem quam/

B

Toe

Daan b̄diman halus
Tingal p̄n sampey kakal,
De tsjūtū ka tjūtsjū,

Sjapa menūrūt m̄,
Dang-an takūtān tagal,
4 Kardja-an madjilis,

Dang-an tang-an habis
Pūtus Allah kawassa:
Iang brani daan djahat,
Daan hati-nja sjaurat,
Diā p̄n ber-binassa.

5 Sjapa nakal b̄di,

Daan p̄nūh hartawi,
Allah rūbūh ter-sajang:
Daan jang maha miskin
B̄di Allahūmin
Ber-bangkit dari bajang.

6 Iang miskin Rūhani,
Daan lapar heirani,
Allah kinjang s̄ka-nja:
Iang kaja daan bassar,
Dia s̄rū banar

Dari dapan m̄ka-nja.
7 Diā p̄n ber-angkat
Irel daan ber-ing-at
Akan maha rahmat-nja:
Seperti Ibrahim,
Daan ūmat n̄rahim

B

Dang.

Toegelept vzoech en spade.

Den Loffanck Simeonis/
Luce 2, 29.

N D laet ghy/ heer/
oprecht/ Gaen in vzed' uwen
knecht/ Na u beloft ghesta-
dich / Na dat mijn ooghen
claer/ hebben ghesien booz-
waer/ Dwen heplanc gena-
dich.

2 Een Salichmaker repn/
Aller volcken ghemeyn/
Die aennemē zjn leere.
Een lichte schynende claer/
Den heydenen eenpaer/
End oock Israels eere.

De

Dang-an budi fakat-nja,

Njannijerpujji Simiunis pada
Lucas bahagi dua,

B Eerla pun tuhan-
ku, pulang kan hamba-
mu, bagi d'jandji-mu ti-
ta, sedang matta-ku
trang, suda ber-menan-
tang, nang mumin-ameh
kita.

2 Mumin-ameh tsjutsji
Kan umat ter-pudji,
Sjapa turut ai djer-nja:
Sawatū trang ridup,
Lang kafir ber-hidup
Daan Israel faidjer-nja.

lang

De twaelf Artickelen des
Christelycken geloofs/ welc
is eē cozt begryp der Aposto-
lischer leere/ upt hare
Schriften getogen.

Ende wort ghesongen op de
Wijse des xxiij.
Psalms.

Ick gloof in God den Va-
der/ heer Almachtich/ Die
hemel schiep end eerd door
zjn woort crachtich. End in
Godes Soon/ den Iesum onse
heere/ End onsen Christ/ die
na der Schriften leere/ Van
Godes geest ontfae/ God nae
end bozen/ Is upt de maeght
Maria mensch geboren.

G ij 2 Die

Iang duablas bagi pitsajahan ū-
rang Christan, jang jadi latu
artihan aidjerrā murit, ber-
salin dari surat-
n'ja.

Daan jadi menjannjā kapada su-
ara mafamūr dūā pulū tiga, atū
tiga lukor.

AKu pitsaja kan Bappa
Allahi, Ijapa men-jadi lurga
dang-an būmi, daan a-
kan Anak-nja Iesum tu-
han-kū, Christus kita,
jang, bagi aidjar-ran mū,
men-jadi dari Ruh-Allah
Walaham, daan bra-
naki dari leela Ma-
riani.

B ij 2 Sjapa

2 die int gericht Pilati heeft
geleden/

Geccrucigte zjnd: end heeft
den doot betreden.

End is daer nae ten grabe
neergelaten:

Is afgedaelt ter hellen/ t'on-
ser baten.

Doch vanden doot ten der-
den daeg verresen/

Is opgestigt in d' ewigh he-
melsch wesen.

3 End sitt aldaer/ een booz/
spzaeck der misdaders/

Ter rechterhant Gods zjns
Almachtig Vaders:

Dan daer sal hy zjn Doordeel
comen geben/

Beyd' ober dood' ende die
noch sullen leven.

Je g'loof in God den heylgen
Geest des heeren:

Dees dyp wil ic booz mynen
God vereeren.

4 Ick g'loobe voorts een
heylge kerck gemeyne/

Der heylgē schaer/ die Chri-
sti bloet maecht repne.

End dat daer is vergewinge
der sonden/

Orrislenis des bleeschs ter
laetster sonden:

End

2 Sjapa merassa-kan hukkum Pi-
lati,

Ber-krus, daan pun melawan a-
kan matti

Makka dia jadi djuga bertanam:

Turun ka Narka karna kita ha-
ram.

Ka hari tiga dia pun berbang-
kit,

Me-naiki pun ka surga lala lang-
it.

3 Kamana dia duduk kan men-
jumba

Ka kanan Allah karna kita dum-
ba

Daan datang pun berhukkum
dari fana

Sjapa hidup daan matti pun ka-
mana.

Aku pitsjaja Allah Ruh-ulkadus

Daan tuhanku, jang tiga ini ha-
rus.

4 Aku pitsjaja kampung umat-
budi

Daan muminan sjapa jadi ber-
tsjutsji

Kan dara Christi, daan ampun
dus jafaat

Daan bangkit daging ka hari
kiamat

umad

En dat Gods volck salt eeu-
wigh leven erben.
hier op wil ick byp leven en-
de sterben.

umad Allah púsjaka hidup ka-
kal
Atas itu akú berhidup wakal.

Dat Gebedt onses heeren
Jesu Christi/ Matth.
6, vers 9.

Iang sumbajang túhankú Iesú
Christi, menjúrat kapada Mathe-
um 6. daan versú 9.

O Als Vader in hemel-
rijck/ Die ons heet kin-
ders al ghelijck/ En wilt
dat wy u roepen aen/ Als wy
met noode zyn bebaen/ geeft
dat niet bidd' alleen de
mont/ Maer dattet gae van
sherten gront.

B Appa-kú dalam surgani,
jang bernamma' kú A-
naki, daan hendak ki-
ta sumba-mú, tella sú-
fa datang k'akú: d'jang-
an mulút sumba laid'ja,
te- tapi hari pún d'ju-
ga.

2 Gheheplich uwen name
hy.

D woort onghevallsche blijft
ons by:

Dat wy oock leven heplich-
lick/

Ra uwen name weerdich-
lick:

Behoet ons heer vooz val-
sche leer/

Dat arme verhoert volck
bekeer.

3 O Coninckrijck com/ o
heer goet/

hier/end hier na den Troo-
ster soet.

Geef ons dien Christus ons
toesep

Met zyn gaven meniger-
ley/

Greeckt Satans Toorn en
groot geweld/

Vooz zyn archept u kerck
erhalt.

4 O wil geschied / O heer
ghelijck.

Op Aerden als in hemel-
rijck:

Geef ons ghedult in lydens-
pin

Ghehoorzaem allesins te
zyn:

2 Namma mü jadi ulkadus,

Katta mü tingal pun harius,

Agar kita hidup mümin,

Bagi namma mü Allamin.

Buang Agama salahan:

Daan ümad mü balik badan.

3 Radjat mü ruhankü datang.

Beri rehat kita urang,

Daan sjapa Christus berkatta,

Dang-an anugra-nja maha:

Pütus kawassahan seitan,

Djang-an Chrisja bri melawan.

4 Kahendak-mü jadi nügra:

De bumi bagi di farga

Bri raffa kü demikiën

Mending-ar kan sakali-ën:

Neeme vā ons wech bleesch
ende bloet

Dat teghen uwen wille
doet.

5 Gheeft ons huyden ons
daeglycx broot

End' ons behoefte tot lyfs
noot/

Behoet ons heer vooz twist
en stryft/

Vooz pest en oock vooz die-
ren thdt/

Dat wy in goeden vzeede
staen/

Doet sozchuldicheyde van
ons gaen.

6 Onse schulden vergheeft
ons heer/

Dat sy ons niet bedroeben
meer

Soo wy oock die ons schul-
dich zyn/

haer schulte vergheben dit
termyn/

Tot haren dienst maect ons
bereypt/

In rechter liefde end eenic-
heyt.

7 Leyt ons/ heer/ in becoo-
ringh' niet/

Als ons de boose geest strydt
biet/

Ambil daging daan dara-kū

lang melalu kahendak-mū.

5 Bri kita sahari makan

Daan badan kū pūn pakajan

Lalū pūn kita dari prang

Daan dari penjakit sajang,

Anūgra kita salamat

Daan lalū kalūwi sang-at.

6 Ampūn t'wan dūsjā' kū, bagi,

Djang-an kita tsjinta lagi,

Seperti kū ampūn ūrang:

Sjapa' kan kita ber-utang.

Agar kū tūlung diānja

Dang-an kakassehan maha.

7 Djang-an bertsjūba' kū tūhan,

Daan djang-an seitān pūn tahan,

Ter rechter of ter lincker
 hant/
 helpt ons te doen goet on-
 derstant/
 In rechte betrouwen onbe-
 vreesst/
 Dooz dē Trooster den hepl-
 gen Geest.
 8 Van alle quaet verlost ons
 meer/
 In dese quade tijden heer/
 Vrijdt ons van den ewigen
 doodt.
 En troost ons in den laetste
 noot:
 Doet ons altydt goet onder-
 stant/
 Neemt onse zielen in u hant.
 9 Want u / o Vaders is dat
 rijk/
 End de cracht over al ghe-
 lijck/
 V is oock alle heerlijckheyt/
 Van nu tot inder ewig-
 heyt/
 Met Christo uwen Soon al-
 leyn/
 En den heplighen Geest
 ghemeyn.
 10 Amen / dat is / het werde
 waer/
 Sterce ons geloobe wanckel
 baer/

Kita, di kanan kiri-nja
 Tūlung-kū, larang diri-nja,
 Dang-an pitsjajahan harus,
 Daan anūgra Rūh-ūlkadūs.
 8 Mūhūn kita dari iblis,
 Ka waktū ini ber-nadjis,
 Lapas kū dari maūt kakal,
 Daan dari harammai nakal,
 Tūlung kita, daan njawa'kū,
 Ambil tuhan ka tang-an mū.
 9 Kamū Bappa pūnja Radjat,
 Dang-an kawassahan amat,
 Daan segala mūlahani:
 Achar zaman sebahani,
 Dang-an Christus Anak Allah,
 Daan Rūh-ūlkadūs ber-wallah.
 10 Amin, artia'ja ber-sungū,
 Hcäkin kita me-nūngū,
 Agar

baer/
 Op dat wy niet twijflen daer
 aen/
 Wy sullen dit alles ont-
 faen/
 Rae uwen wil om Chzisti
 naem/
 Dooz welcken ons beed' is
 ghedaen.

Agar tiada kũ kalũ
 Daan pũn tiada melalũ
 Kan namma Iesu Christ, radjin,
 Sjapa' kũ men-jũmba, Amin.

Den C. Psalm.

Masamũr faratus.

Ghy volkeren des aert
 rijc al / Singt den heere met
 bly gheschal / En dient hem
 met herten verheucht / Ver-
 schijnt vooz zĩn aenschijn
 met vzeucht.

2 Bekent dat hy een heere
 3p/

C Die

A Hu rajat atas bumi,
 njannji tuhan sũka ha-
 ti, faturũ - nja ber-
 sũka' kan, muka-
 nja pũn meng - ada-
 pan.

2 Kanal diã akan tuhan,

C Sjapa

Die ons sonder ons toedoen
vzp

Gemaecte heeft/ en berwoz-
ben sijn

Tot Schaepkens goet der
weyden zyn.

3 Wilt tot zynen Tempel in-
gaen/

Doet van lof en danck oock
vermaen/

In zyn schoone boozhoben
soet/

En pryst daer zynen name
goet.

4 Want vol van goetheyt is
de heer/

Sijn ghenade duert immer-
meer/

Sijn Godlyck woort en zyn
waerheyt/

Blyben tot inder eeuwic-
heyt.

Psalmus pscepphus é græco.

Deze Psalm/ is een eygen-ge-
schryft vanden Coninc k Da-
uid/ dewelcke wert gebondē
inde Griecsche Bybels/ noch-
tans boven het ghetal der
C. Psalmen/ doen hy
tegen

Sjapa ija melapaskan

Kita, daan pun pile aku

Akan dumba-nja fatahu.

3 Masuk ka dalam beitul-nja

Berpudji-kan makabul-nja

Ka dalam bile madjilis.

Pudji kan nammanja habis.

4 Karna tuhanku jadi baik

Rahmatnja atas kita naik

Kattanja Allahi tingal

Ka hat ini sampey kakal.

Masamur Apukrifu.

Masamur ini jadi satu surat kan-
diri dari Radja Davud, jang
di dapatnja kadalam Biblia
Gregu, welakin lebe, dari
nang saratus lima pulu
masamur, tatkala

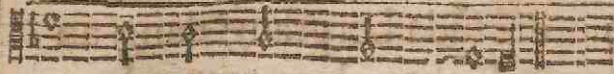
dia

tegen Goliath gecampyt
hadde/ende van So-
de ten Coninck
gefalst was.

Als ick noch Jongeling
Gheachtet seer ghering/ Sy
mijne broederen was/ En
daghelijc nam waer/ De
schapen hier en daer/ Gaen
meyden (de) in het gras: Ter
wijlen 'Dee nu at/ Ick inde
schadu' sat/ en loofde God de
heere/ eē instrument ic wazacht
Daer op ic dan boozt vrazcht/
C ij Des

diā suda berprang dang-an
Guliat, daan menjadi
berminjami dari Al-
lah akan Radja.

Sedang aku muda, daan
tada men-guna kapa-
da ka-ka aku, daan s'ha-
ri meliat, Iang dūmba
pūn amat, Memekan rūm-
pūt lakū : Mak' akū pūn
sedang, Men-dūdūk di
bajang, ber-pūdji akan
Allah, kū brūsa' kan tsja-
pi, daan akū me-njannji,
C ij hūrmad

des alderhoochstens eere.

2 maer God Almachtich / liet /
 My die was min als niet /
 Vercoos in zynen sinne:
 Die niet opt groot en pass /
 Saf zynen boode last /
 Tot my te comen in (ue):
 De welcke my terstone /
 Verclaerd' uyt Godes mont
 Den staet by hem beslooten:
 En heeft my daer op ras /
 met t'heplich oly glas
 Gesalft en obergooten.

3 Van mijne broeders sterck
 Gantsch maecte God geen
 werck /
 maer liet hen doch alle staē:
 En slaende niet eens acht
 Op haren trotsen pracht /
 Noch (hooch) opgheblasen
 waen.

Soek heeft de heere goed'
 Den keus vol hooger moed'
 Dooz my gebzacht ter schan-
 de /

Jae my heeft hy gesteld /
 Die herder was int veld' /
 Tot Coninck inden Lande.

Een

hürmad tuäfir wallah.

2 Allah kawaffahan
 Kami meliättan,
 Daan pile kan hamba-nja,
 Sjapa ija kabul,
 Daan men-jürü Raful,
 Kapad' aku tamba-nja:
 Makka diä türüt,
 Iang sabda di mülü
 Allah, daan ber-pegang-kan
 Nang karsja ber-alus,
 Daan minja ulkadus,
 Di aras kü tuang-kan.

3 Südar' aku ter-kwat
 Tiäda meliät

Allah, akan asal-nja,
 Bukan menentang-kan,
 Hatinja bassaran,
 Daan atu pun nakal-nja.

Allah djuga beri,
 Iang Güliat brani,
 Ka tang-an kami pinja.

Sjapa kü meng-ala,
 Daan dari kumbala,
 Iadi kü Radja dünja.

Sawatu

Een cozt gebedt vooz de Pre-
dicatie dooz Jan We-
tenhove.

O God die onsen Vader
bist/ Dooz Jesum Christ/
Geest uwen geest ons alge-
meyn/ Die ons ter waerheyt
leyde/ Verhoort ons doch tot
deser stont/ Spent dē mont/
Ws dienaers dat hy u woort
reyn en bymoedich verbzep
de/ Daer toe/ Sheer genade
hij/ Spent ons hert en ooren
Dat wy dat hooren vlytelijc/
C ij En

Sawatū sūmbahajang ketsjil b er-
mula rawajat, dari Iuhan
Wttenhoove.

I la Bappaku Allahu:
karna Twan-kū: Anū-
gra kū Rūh-ūlkadus, Iang
ikūt ka banarran, Ding-
er kita waktu patūt,
Buka mulūt, Penjuru-
mū sjapa harus, Namma-
mū rawajat kan, ahū
rūankū nūrahim bū-
ka hati taling - a bri
kita mending - er radjim
C ij daan

En trouwelyck beware / Op
 dat wy mogen vruchtbaerlic
 D lof altyt verclaren.

het Loffang Salomonis /
 upt het eerste boeck der Co-
 ningen int achtste Ca-
 pittel / 56. vers.

Op de wyse des Exxix.
 Psalms.

Geloofst sy God de heer
 die eeuwich leeft / End
 zynen naem sy groote-
 lyce verheben: Dies hy
 na tghen dat hy ghe-
 sproken

Daan ber-simpan akan n'ja, A-
 gar kita pun mendapat: Pu-
 d'jihan-mu ber-angkat.

Iang njannji ter-pudji Radja Su-
 liman, dari jang pertama kitab
 Radja, kapada bahagi dua-
 lapan, daan versu 56.

Capada luara masamur laratus
 duapulu sambilan.

Pudji-kan Allah jang hi-
 dup kakal, daan namma-
 nja jadi ber-bangkit a-
 mat: agar katta-n'ja pun
 jadi wakal, Sedang
 umat-

Spzoken heeft/ Nu zynen
 volck heeft vreed ende rust
 gegeven.

- 2 Van alle tgeen dat hy dooz
 Moſis mont/
 Sijns Dienaers heeft tot zyn
 nen volck gelpzoken:
 Is niet een woort verballen
 tot dees ſtondt/
 Daer yet aen zy int minſte
 deel ontbroken.
- 3 De heer ons God dooz zyn
 genade ſy
 met ons altyt/ ſo hy met ons
 boozſaten
 Soek is gheweest/ end blijf
 ons altyt by/
 End wil ons niet begheben
 noch verlaten.
- 4 hy neyg tot hem ons hert
 end ons gemoet/
 Om zynen wech te treden
 ſonder dolen:
 End houden ſteedts al zyn
 geboden goet/

Sijn

umat - n'ja buleh
 fa - lam rah -
 mat.

- 2 Segala jang di kattakan Mula
 Fafuru-nja, akan segala urang
 Sapata pun tiada kan rusa
 Ati sanukta pun tiada kurang
- 3 Rahmat Allah tingal dang-an
 aku
 Seperti dang-an nenne bappa ki-
 ra
 Duduk lekat kami bagi daku
 Bukan kita melapas akan tira.
- 4 Dia sedjut njawa dang-an hati
 Kan ikut djalannja bukan berſa-
 la
 Daan berputus ſabdanja berbak-
 ti.

Huk-

Sijn recht/ zijn wet ont' Va-
deren bevolen.

5 End geve voort dat dese
woorden mijn/

Daer meed ick hem gebeden
heb aendachtigh/

Recht klimmē op vooz onses
Gods aenschijn/

End nacht en dach vooz hem
zijn mogen crachtich.

6 Op dat alzeit de heere zj-
nen knecht/

Sijn recht behoud' end zijn
volck int gemeene/

Daer dooz al' volc des eert-
rijck ken te recht/

Dat IEHOVAH is God de
heer alleene.

7 En dat u hert recht sy vooz
onsen God/

Om zijne wet end keuren te
betreden/

End eeuwelijck te houden
zijn gebot/

Soo wy nu hier doen konder
den dach van heden.

De hymnus/ Christe qui lux
es, & dies, Op de wijze van
den C. Psalm.

Christe

Hukkumnja, menjuruh Bappaku
Allah.

5 Daan bri pun katta-kū ini ba-
nar

Dang-an appa' kū menjumba ti-
assa

Mēnaiki hadap muka-nja halar

Ka hari, malam, hadapnja kau-
wassa.

6 Sebab tuhankū meng-aidjer
tauwi

Fasurinja daan segala Rajatnja

Di dunja, agar di kanal hauwi

Allah jadi IEHOVAH daan si-
fatnja.

7 Agar hatimū jadi pun tsiutsji,

Di hadapan Allah akan meng-i-
kut

Hukkum, sabda: Agamanja pudji

Saperti kita aidjer mū ber-sebut.

Christus jadi pun hari trang:
kapada suāra masamūr la-
ratus.

Christus

1 **C**hryste die du bist dach
 en licht/ Dooz dy is heer ver-
 bozgen nicht/ Du Vaderlyc-
 kes lichtes glants/ Leert
 ons den wech der waerheyt
 gants.

2 Wy bidden dijn Godlyc-
 ke cracht/
 Schoet ons heer in desen
 nacht/
 Gewaert ons heer booz al-
 len leyt/
 God Vader der barmhertic-
 heyt.

3 Verdrijft den swaren slaep
 heer Christ/
 Dat ons niet schaed' des vy-
 ants list/
 Dat vleesch in tuchten rep-
 ne sy/
 So zyn wy men'ger sorgghen
 wy

1 **C**Hristus jadi pūn hari
 trang, tiada-nja tūtūp ba-
 rang, tsjaja Bappa - ku
 ber - ridūp , aidjer
 kita djalan hi-
 dūp.

2 Kauwass' Allah kū sūmbakan,
 Tingal kū ka malam tuān:
 Merenta kū dari djahat,
 Allah Bappa kū ber-rahmat.

3 T'wan Christ būang maha an-
 tuk
 D'jang-an seitān pūn bri masuk,
 Kan daging kū, pūn ber-tsjūtsji,
 Makka pūtūs kū kalū-i,
 D

byp/
 4 So onse oogen slapen by ty/
 Laet onse herten waecten
 dy/
 Geschermt ons Godes rech-
 terhand/
 En loft ons van der sonden
 band.

5 Geschermt/ o heer/ de Chri-
 stenheyt
 Dijn hulp altydt sy ons be-
 rept/
 helpt ons/ heer God/ upt al-
 ler noot
 Dooz dijn heyl'ge byf won-
 den root.

6 Gedenckt/ o heer den swa-
 ren tydt/
 Daer met dat t'lyf gebangen
 leyt/
 De ziele die ghy hebt ver-
 loft
 Die geeft/ heer Jesu/ dijnem
 troost.

7 God Vader sy lof/ eer end'
 prijs/
 Daer toe oock zynen Sone
 wijs/

4 D'jikke matta ku pun tidur,
 Beer hati ku djaga sampur.

Tang-an kanan Allah tulung,
 Daan lapas ku dari passung.

5 Merenta segala Christaan,
 Tulung-an mu datang heiraan,
 Daan lapas ku dari rusa.
 Agar njawa tida rusa.

6 Ing-at tuhan waktu sukur,
 Iang gaga badan ku halar,
 Njawa sjapa mu ber-angkat,
 Tuhanku Iesu bri rehat.

7 Allah Bappa jadi pudji,
 Daan anaknja jang berbudi

Des heylighen geestes goe-
dicheyt/
Van nu tot inder eeuwig-
heydt.

Ruah ũlkadũs pũn berakal.

Dari hat ini ka kakal,

Ghesangh, het welc men
ghewoon is in Batavia
te singen voor de pre-
dicatie,

ka djang an ber-ale-

pa.

Op de wijze van den hon-
dertsten Psalm.

2 Kami, lala tida lapas,

Selama kami menafas:

Sa ũrang bũkan ber-pagang

Sabdanja daan penjũruan.

SEdjut dang-an hati

3 Ada pũn Allah jang fakti:

banar, kapada Allah

Ampũn ber-salahan beri,

jang bassar, sũmba dang-

Sakarang daan pada kakal,

an bũdi renda, mak-

Kapada ũrang menjassal.

5 Mare ũrang bũdi galap,

Ber-bintsji dũsa jang sedap:

ka

D ij

Mare

Mare fasurū la buntar,
Tuan mū Allah jang bassar

Gelang na de Predicatie, Op
de Wijse van de thien
gheboden.

Tuhan kū Allah jang kau-
wassa, hamba mū budi penja-
gang, suda beding-ar lagi raf-
sa, katta mū daan penjuru-

De thien Geboden Gods.

Ick ben de heere uwe
God/ die u uyt Egypten-
lant uyt den diensthuysse ge-
lept hebbe:

Het eerste gebodt.

Ghy en sulc geen andere
Goden vooz mijn aengesich-
te hebben.

Dat tweede Gebot.

Ghy

an.

2 Bri kami ing-at tida sala
Sabda mū dangan hati trang,
Bri hati kami sedekala,
Ber-taru lagi ber-pagang.

3 Djang-an kami pitsjaja kurang
Sampei kami njawa lapas,
Bri farman pūn kapada urang,
Nang tingal dang-an hati kras.

4 Bri pūn tian kū ka bassaran,
Ambamū daulat daan berkat,
Hari men-datang daan sakaran:
Karna tian suda kauwar:

Nang sabda Allahi sapulū ba-
hagi.

AKū jadi tūhan Al-
lah mū jang di kalū-
arkan angkau dari Nagri misri
daan dari ruma pakardjaan.

Sabda ber-mūla.

Djang-an angkau ber-sedjut Al-
lah lain hadapan muka a-
kū.

Sabda ka-dua.

Djang-an

Ghy en sult u geen Seeldē noch geen gelyckenisse maken/ noch van 't gene dat boven indē hemel is/ noch van 't gene dat onder op der Aerden is/ noch van 't gene dat int Water onder der Aerden is: En buycht u booz die niet noch en diense niet: Want ic ben de heere u God/ sterck ende vberich/ die de misdaet der Vaderen besoecke aen de kinderen/ tot int derde ende vierde lidt der gener die my haten/ ende doe barmherticheyt aen veel duysenden die my lief hebben / ende mijne Geboden onderhouden.

Dat derde Gebodt.

Ghy en sult den name des heeren uws Gods niet vergeefs ghebruycken: Want de heere en sal hem niet ongheskrift laten/ die zynen name misbruyckt.

Dat vierde Ghebodt.

Zijt gedachtich des Sabbath-daechs / dat ghy dien heylighet: Ses daghen sult ghy arbeydē / ende al u werc doen / maer den seivensten dach is den Sabbath des

D i j hee

Djang-an angkau mem-buat bralah atū barang rūpa, dari pada barang jang ada di atas dalam surgā, atū dari pada barang jang ada di bawa ka-atas bumi, atū dari barang jang ada di dalam ajer di bawa bumi, djang-an ber-sumbanja, atū fa-sūru-nja, karna aku jadi tuān Allah mū, jāg kauwaffa daan tsjimbūrang, daan jang ber-hūkkūm dola Bappa kapada anak, sampei ka tiga daan ampat pūpū, siapa ber-bintsji akan di aku, makka aku mem-buat rahmat kapada manūsea beribū, jāg berkaste akan aku, daan turūt sabda aku.

Sabda ka-tiga.

Djang-an meng-ambil nama Allah semena-mena atū mūrah dalam mūlūt, karna Allah tiada melapas hūkkūm, pada barang siapa ber- semena - mena namma-nja.

Sabda ka-ampat.

Ing-at ing-at kapada hari sabad, agar angkau ber-ūlkadus kā dia: anam hari berbūat segala parkardja-an mū, tetapi hari jang katūdju, ijani jang sabad tuhan-ku, tella itū, tiada angkau mem-buat

heeren uwes Gods/ dan sult
ghy geen arbeyt doen/ noch
u knecht/ noch u vee/ noch
u vreemdelingh die in uwe
stادتpoozten is: want in ses
dagen heeft de heere hemel
ende aerde ghemaect/ ende
de Zee en al datter in is/ en
hy ruste ten sevensten daghe:
daerom legende de heere den
Sabbath-dach ende heyligh-
de den selven.

Dat vijfde Gebot.

Ghy sult u Vader ende moe-
der eeren/ op dat ghy langhe
leeft inden Lande/ dat u de
heere uwe Godt gheben
sal.

Dat selste Ghebodt.

Ghy en sult niet dooden.

Dat levenste Gebodt.

Ghy en sult geen overspel
doen.

Dat achtste gebodt.

Ghy en sult niet steelen.

Dat negenste Gebodt.

Ghy en sult gheen valsche
ghetuygenisse spzecken te-
gens uwen naesten.

Dat thiende ghebodt.

Ghy

buat barang pakardja-an, atü a-
nak-mü laki-laki, atü anak-mü
parampuan, atü hamba-mü laki-
laki, atü hamba-mü parampuan,
atü binatang mü, atü urang da-
gang jang menduduk kadalam
kuta mü pun tida, karna dalam
anam hari di jadi kan tuankü,
furga daan bumi, daan laut, daan
barag ifinja, makka dia ter-bren-
ti kapada hari jang karudju, kar-
na itula di pileharakä tuankü jag
sabad, daan ber-ülkadus-kan nja.

Sabda ka-lima.

Kamü ada mem-meri hurmad
akä Bappa daä ibu-mü, agar ang-
kau meng-hidup lama diatas bu-
mi, daan ber-ülé untung di dalam
nagri jang di anugrakan Allah a-
kan angkau.

Sabda ka-anam.

Djang-an angkau memünü urag.

Sabda ka-tudju.

Djang-an angkau ber-nü-
ka.

Sabda ka-delapan.

Djang-an angkau mantsjuri.

Sabda ka-sambilan.

Djang-an angkau berfaksi
dusta di adap amfaja
mü.

Sabda ka-sapulu.

Djang

Ghy en sult niet begeeren
uwes naesten Wyf/ noch sy-
nen knechte/ noch zyn dienst-
maecht/ noch zyne Gste/ noch
zynen Esel/ noch eenich dinc
dat uwen naesten heeft.

het Christelijcke Geloove.

- 1 **I**ck geloove in God/ den
Vader/ den Almachtigen
Schepper/ des hemels ende
der Aerden.
- 2 Ende in Iesum Christum
synen eengebozenen Sone/
onsen heere.
- 3 Die ontfangen is vanden
heyligen Geest/ gebozen uyt
de Maget Maria.
- 4 Die gheteden heeft onder
Pontio Pilato/ is ghecrucst/
ghestozen/ ende begraven/
neder gedaelt ter hellen.
- 5 Ten verden daghe weder-
om opgestaen van den doo-
den.
- 6 Opgebaren ten hemel/ sit-
tende ter rechter handt
Gods des Almachtighen
Vaders.

Djang-an angkau hendak ruma
amsaja mu, atü bininja, atü ham-
banja laki-laki, atü hambanja pa-
rampuan, atü limbunja, atü kha-
lidei nja, atü barang apa ampunja
akan amsaja mu.

Heäkiman Christiani.

- 1 **H**Amba heakin kapa-
da Allah Bappa kau-
wassa, jang menjadi surga daan
bumi.
- 2 Daan Kapada Iesum Chri-
stum anaknja sawatü ber-ana-
ki.
- 3 Iang ber-jadi dari pada Ruh-
ulkadus, ber-anaki dari anak da-
rah Mariam.
- 4 Iang merassa hukkm di bava
Pontius Pilatus, bergantung ka
krus, ber-matti, daan ber-ranam
berturun ka Narka.
- 5 Ka hari jang katiga ber-
bangkit pula dari mat-
ti.
- 6 Dia menaiki ka sur-
ga, Menduduk ka tang-
an Kanan Allahu Bappa
kau-

Vaders.

7 **D**an daer hy komen sal om te oordeelen/ de lebende/ ende de dooden.

8 **I**ck geloobe in den hepligē Geest:

9 **I**ck geloobe een heplige algemeyne Christelycke Kercke/ de gemeynschap der heplighen.

10 **V**ergevinge der sonden.

11 **W**eder opstandinge des vleeschs.

12 **E**nde een eeuwich leben. Amen.

Ghebedt ons heeren Jesu Christi.

Onse Vader/die daer zyt in de hemelen.

1 **D**ynen name werde geheyliger.

2 **D**yn rijke komme.

3 **D**ynen wille geschiede/ op der Aerden als in den hemel.

4 **G**eefte ons huyden ons dagelycks Broot.

5 **E**nde vergeefte ons onse schulden/ ghelyck wy oock ver-

kauwassa-han.

7 **D**ari mana dia ada mendatang berhukkum jang hidup daan matti.

8 **H**amba pitsjaja kapa Rūh-ūlkadus.

9 **H**amba pitsjaja sawatū Eklefia Christiani, jang menjadi nang mufina muminan.

10 **I**ang ampun segala dusa.

11 **I**ang bangkittan daging badan.

12 **D**aan sawatū hidup kakal, Amin.

Sumbajang tuhan-kū Iesum Christum.

BAppa kita jang men-duduk kadalam surga,

1 **B**er-ūlkadus menjadi namma-mū.

2 **R**adjat mū mendatang-i.

3 **K**a-hendac mū menjadi di atas bumi seperti di dalam surga.

4 **B**eri kita hari ini makannan-kū fedekala hari.

5 **M**akka ber-ampunla dusa kita, seperti kita ampun akan siapa ber-

leeren al ons betrouwen op
 dy alleen te stellen ende van
 allen creatueren afrekenen.
 Dat oock onsen ouden men-
 sche met alle zijne begeerten
 van dage te dage meer ghe-
 crypft werde / ende dat wy
 ons dy opofferen / tot eenen
 lebendighen danckoffer / ter
 eeren dijns hepligen naems /
 en tot stichtinge onses nae-
 sten. Wilt oock genadelijck
 bekeeren alle die noch van
 dijner waerheyt af dwalen /
 op dat wy dy altsamen een-
 dzachtelijck dienen in heplijc-
 heyt ende gerechticheyt alle
 de daghen onses lebens / dit
 begeeren wy van dy door on-
 sen heere Jesum Christum /
 welke ons heeft geleert en-
 de bevolen also te bidden:
 Onse Vader / etc.

Ghebede nae de Predica-
 tie.

Heeremachtige God /
 En laet dijnen h. Name
 om onser sonden wille niet
 gelasteret worden: Want wy
 E ij heb

alkadus, daan meng-aidjer kan
 amfaja kita, berbalik pun dang-
 an rahmad, segala siapa melalu
 akan sunguhan-mu agar kita sa-
 muanja bersewita kan mu dang-
 an Saeti daan Adillan segala hari
 selama kami ber-hidop, itula
 meminta kita dari kamu karna
 Tuhanku Iesum Christum, sia-
 pa meng-aidjer daan ber-paf-
 san kita menjumba demikiën,
 Bappa kita.

Sumbahjang kumudiën Ra-
 wajat.

Tuhanku Allah kauwaffahan
 djang-an namma-mu ulka-
 dus menjadi ber-hudjat karna
 kita: sebab kita berdosa dang-an
 E ij barang

hebben op menigerley wij-
 se teghen dy ghesondicht/
 midtdien dat wy dynen heyl-
 ligen woorde niet ghehoor-
 saem zijn/ ende met ontwe-
 tentheyt/ondanckbaerheyt/
 ende murmureren dinen
 toorn daghelijc teghen ons
 berwecke/ Daerom ghy ons
 oock ten rechten straff/maer
 o heere zijt ghedachtich din-
 ner groter barmherticheyt/
 en ontfermt dy onser. Geest
 ons kennisse ende leetwesen
 onser sonden/ende beteringe
 onses lebens. Sterckt de die-
 naers dinen kercken/ op
 datse getrouwelick din heyl-
 lich woort mogen vercondi-
 gē: Ende de Overheyt dinns
 volcks/ op datse dat werelt-
 lijcke sweert met gerechtic-
 heyt ende bescheydenheyt
 moghen voeren. Gewaert
 ons oock vooz alle valscheyt
 ende ontrouwe/ verstoort
 alle boose ende listighe
 raetslaghen die teghen dijn
 Woort en kercke overdacht
 werden. O heere ontreck
 ons

barang djenis dosa di adap ang-
 kau, sedang kita tiada mending-
 er katta-mu ulkadus, daan dang-
 an buduk, bintsji, daan uruhara,
 ber-angkat gusaran-mu dari hari
 atas kita: karna appa angkau ber-
 hukum kita sungusungu: tetapi
 ija Tuanku, ber-ing-at akan ma-
 ha rahmad-mu, daan ber-nura-
 him akan kita. Berila kita berka-
 nal daan menjasal akan dosa ka-
 mi, daan pun membaiki hidup-
 pan kita. Berkauwassa akan Cha-
 li-pangaidjer Eklefia mu, agar
 dianja mendapat ber-rawajat na-
 ma mu ulkadus dang-an pitsiaja-
 han daan togowi: daan akan
 mantri Rajat mu, agar dianja
 mendapat barpegang jang sam-
 sir dunjani dang-an adillan daan
 banarran. Merenta kita-dari
 segala durakahan daan fetena,
 berbinassa akan segala mafakat
 djahat daan nakal, jang men-
 jadi ber-ing-at kahadap namma
 daan Eklefia mu, ija tuan-ku,
 djang-an lalu Ruah daan katta-
 mu dari pada kita, tetapi anu-
 gra akan kita ber-banjaran
 heakiman, daan kapada sakalien
 barang barang, menahan daan
 tiada

ons niet dijne Geest en woort
maer geest ons vermeerde-
ringhe des gheloofs/ende in
allen dingen in de laemheyt
ende volstandicheyt. Coemt
dijne Kercke te hulpe / ver-
lostse van allen overlust / be-
spottinghe ende Tyrannye.
Sterckt oock alle swacke en-
de bedroefde herten. Ende
seynt ons dijnen vrede door
Jesum Christum onsen heere/
die ons dese seker belofteenis-
se gegeven heeft / segghende:
Doozwaer doozwaer segghe
ick u / al wat ghy den Vader
bidden sult in mijnen Name/
dat sal hy u gheben / Ende
heeft ons alsoo bevolen te
bidden: Onse Vader, &c.

Dare nae wert de gemeen-
te verlaten met den ghe-
woonlijcken segghen. Reycht
u herten tot God / ende ont-
fanght den segghen des hee-
ren:

De heere segene ende be-
E iij hoe-

tiada kü gentar: Tulungla akan
Eklefia mu, mohoonla akan dia-
nja dari segala amuk, baguru, da-
an gaga-latruwi. Ber-kauwat
djuga akan segala sakittan daan
berfugul hati, daan menjuruh
pun salam. mu akan kita, karna
Jesum Christum tuan hamba, sia-
pa memmeri kita upamanja ini
berfungu: banar, banar aku ber-
katta kapada mu, segala appa ka-
mu mejumba, akan Bappa dang-
an namma aku, itula ada dia a-
nugra akan kamu, daan menjuru
kita ber-sumba demikiën: Bap-
pa kita, &c.

Komodiën jadi bertingal jang
Rajat dang: an pileharani berbi-
assa, sedjut hati mu akan Allah,
daan terimala pileharani Tu-
hanku.

Tuhanku pilehara daan me-
E iij merenta

hoede u. De heere verlichte
zijn aenschijn over u/ende sy
u ghenadich. De heere ver-
heffe zijn aenghesichte over
u/ende ghebe u breede: A-
men.

merenta mü. Tuhankü ber-tfia-
ja müka-nja atas kamü, daan ber-
rahmad mü. Tuhankü ber-
bangkit müka-nja atas ka-
mü, daan anügra mü salam:
Amin.

Gedenckt den Armen.

Ing-at akan miskinan.

